Alkibijadas

Platonas

ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ

ΠΛΑΤΩΝ

Iš senosios graikų kalbos vertė,
įvadą parašė Vilius Bartninkas

Komentarus ir bibliografiją
parengė Vytautas Ališauskas

UDK 1(38)
Pl-31

Knygos leidimą dalinai finansavo Lietuvos kultūros taryba ir Lietuvos Respublikos kultūros ministerija

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Graikiškas tekstas parengtas remiantis *Platonis Opera*, tomus II tetralogia IV, ed. J. Burnet, Oxford: Clarendon Press, 1963.

ISBN 978-609-95895-1-0
ISSN 2538-6689

Turinys

Padėkos

Antikos filosofai duodavo skaityti *Alkibijadą* tiems, kurie dar nėra ragavę filosofijos. Nesunku atspėti kodėl: dialoge siekiama įtikinti filosofuoti tuos, kurie dar to nepradėjo, rodoma, kaip filosofinis pokalbis vyksta, apmąstoma filosofija kaip tokia. Mūsų laikais tai vadintųsi „įvadu" į filosofiją geriausia to žodžio prasme. Lietuvoje moksleiviams ir studentams kaip „įvadą" kartais duodama skaityti *Sokrato apologiją*, dialogą, išties gyvai pristatantį Sokrato asmenį, nors dažniau pasirenkamas kuris nors iš sudėtingesnių Platono darbų. Tokie sprendimai paprastai apsunkina santykį su Antikine filosofija, pernelyg apkrauna ir nedaro senosios filosofijos patrauklios. Vesdamas filosofijos seminarus pasigedau veikalo lietuvių kalba, pristatančio filosofiją, ypač antikinę, tiems, kas prieš tai neturėjo su ja jokio santykio, ir apmąstančio filosofijos prasmę. Kartu ieškojau, kad veikalas taip pat taikytų ir į politika besidominčius protus. Pagal šiuos kriterijus *Alkibijadas* neturi lygių. Taip gimė dialogo vertimas.

Kaži ar vertimas būtų taip greitai tapęs knyga, jei ne Viktoro Bachmetjevo iniciatyva imtis Platono raštų leidybos. Dėkoju jam už puikiai sudarytas sąlygas dirbti. Taip pat jaučiuosi nepaprastai dėkingas Aliui Jaskelevičiui, įdėmia akimi peržiūrėjusiam mano vertimą, ištaisiusiam akivaizdžias klaidas ir pasiūliusiam puikių vertimo sprendimų. Dėl teksto korekcijų esu dėkingas ir Audrai Opulskytei. Tariu ačiū Nijolei Juchnevičienei ir Aistei Noreikaitei, davusioms įžvalgių pastabų dėl įvado turinio. Stengiausi sekti jūsų vertingais pasiūlymais, bet dėl visų likusių klaidų esu kaltas tik aš. Turiu pridurti, kad įvadą ir vertimą rengiau nederindamas su komentaro autoriumi. Džiugu, kad esminiais klausimais, kaip dažniausiai ir būna, tarpusavyje sutariame. Šiaip ar taip, mūsų diskusijos apie Platoną neabejotinai slapčia kreipė ir šio dialogo interpretaciją.

Šį vertimą skiriu savo lietuvių kalbos mokytojos a. a. Marijos Narijauskienės atminimui, anksčiau už mane patį pastebėjusiai mano užgimstančią meilę filosofijai ir įdavusiai į rankas porą gerų knygų.

Vilius Bartninkas
2016 m. rugsėjis | *Pembroke College, Kembridžas*

Politikas, nepamilęs išminties: Alkibijadas ir jo paveikslas Platono kūryboje

„Galima pradėti nuo to, kad jis buvo gražus. Jis buvo apdovanotas fiziniu grakštumu ir didingumu, pakerėjusiais miestą. Jam bręstant, šie nenyko, anaiptol, kiekvienu tarpsniu skleidėsi, įgaudami naujo svorio ir galios. Tuštybės vedamas, jis visuomet aiškiai suvokė savo kūno svarbą. Apie savo grožį kalbėdavo kaip apie „nepaprastą laimę“ ir „netikėtą sėkmę, suteiktą dievų“. Bet tai nebuvo jo prigimtinių dovanų ribos. Dėl intelektualinės galios ir energijos jis tapo vienu geriausių visų laikų Atėnų vadų ir strategų ir vienu meistriškiausių oratorių, užbūrusių savo tautą. Abiejose veiklose jo talentas atsiskleidė gebėjimu įžvelgti situaciją, leidusiu jam išskirti ryškiausius konkretaus atvejo bruožus ir drąsiai pasirinkti tinkamą veiksmą. Nors ir lygiai taip pat kupinas tuštybės dėl šių dovanų, jis kone liguistai rūpinosi kritika ir apkalbomis. Jis troško būti trokštamas. Jis nepakentė būti stebimas, apnuoginamas, surandamas. Jo širdis, dosni ir įnoringa, greitai pereidavo nuo meilės prie pykčio, tuo pat metu permaininga ir pastovi. Taigi jis buvo nepaprastai sumanus žmogus, keliantis pasauliui aukštus reikalavimus, tiek emocinius, tiek intelektualinius. Ir jis darė tai, kam jo sumanumas ir drąsa galėjo užtikrinti sėkmę.“ – Martha Nussbaum*

1 Čia ir toliau pateikiu tik svarbesnių istorinių veikėjų gimimo ir mirties datas.

2 Alkmajonidai VII–VI a. pr. Kr. vadovavo atėniečių kovai su tiranais, buvo Peisistrato ištremti VI a. vid., vėliau grįžo ir rėmė demokratines Kleisteno reformas. Eupatridai buvo elitinė grupuotė oligarchiškai valdžiusi Atėnus iki Solono reformų VI a. pr. Kr., bet ir toliau įvairiais būdais išlaikiusi įtaką miesto gyvenimui.

Alkibijado gyvenimas

Alkibijadas (apie 450–404 m. pr. Kr.)[1] gimė eupatrido Kleinijo, bene turtingiausio atėniečio, ir Deinomachės, galingos Alkmajonidų dinastijos palikuonės, šeimoje[2]. Po ankstyvos tėvo žūties mūšyje kūdikio globa atiteko Perikliui (apie 495–429 m. pr. Kr.), motinos pusbroliui. Laikas sutapo su pastarojo karjeros

* M. Nussbaum, *Fragility of Goodness*, Cambridge University Press, 1986, 196 (vertimas mano – Viliaus Bartninko).

viršūne. Periklis jau dešimtmetį buvo centrinė Atėnų demokratijos figūra, neturinti lygiaverčių politinių varžovų. Jo vedami atėniečiai iškilo kaip stipriausias graikų jūrinis polis. Vėlesni biografai abejojo, ar tuo metu Perikliui galėjo rūpėti naujoji atžala. Gausūs turtai, neeilinė kilmė, įtakingiausio atėniečio namai, globėjų dėmesio stoka – visa tai atsiliepė Alkibijado charakterio formavimuisi. Jo nestabilus, įnoringas ir garbės ištroškęs būdas tapo atėniečių apkalbų šaltiniu. Anekdotuose pasakojama, kaip, supykęs ant Periklio, jis pabėgo pas savo mylimąjį Demokratą... Kaip imtynėse gėdingai apkandžiojo savo varžovą vien tam, kad laimėtų... Kaip atsisakė mokytis groti aulu, mat išpūsti skruostai esą gadino gerą Alkibijado išvaizdą... Bet kartu miestas žavėjosi jo išsišokimais. Alkibijadas atvyko į Olimpines žaidynes su septyniais lenktyniniais vežimais ir pelnė pirmąją, antrąją ir ketvirtąją vietas. Niekas iki tol nebuvo tiek pasiekęs, bet veikiausiai dėl to, kad tokios karietų gausos finansavimas reikalavo milžiniškų turtų. Jo elgesys užduodavo madą, kaip, pavyzdžiui, tada, kai Atėnų „auksinis" jaunimas nustojo groti aulu. Jie paėmė į rankas lyrą, paskui Alkibijadą kartodami, kad lyra, kitaip nei aulas, labiau pritinka besikalbančiai ir meną suprantančiai tautai[3]. Tačiau Alkibijadui reikėjo daugiau nei populiarumo tarp bendraamžių. Jis troško pranokti patį Periklį.

Alkibijado branda ir jo pirmieji politinio gyvenimo žingsniai sutapo su Peloponeso karo (431–404 m. pr. K.) pradžia, kuriame Spartos ir Atėnų karinės varžybos įtraukė praktiškai visus graikų pasaulio polius. Šiedu poliai įkūnijo dvi radikaliai skirtingas politinio gyvenimo vizijas. Atėnai turėjo demokratinę valdymo formą, kurioje visi 60 000 vyriškos lyties piliečių turėjo ne tik teisę, bet ir pareigą tiesiogiai dalyvauti polio valdyme. Sparta buvo valdoma privilegijuotos piliečių mažumos, kurios skaičius svyravo nuo 8 000 (V a. pr. Kr.) iki 1 000 piliečių (IV a. pr. Kr. vid.)[4] – iš esmės mišri santvarka, valstybiniu lygmeniu atstovaujama dviejų nominalių karalių. Ekonominiu požiūriu Sparta buvo sau pakankamas ekonominis vienetas,

3 Plut. *Vit. Alc.* 2. 5.

4 Abiejų polių skaičiai iš Peter J. Rhodes, *Alcibiades: Athenian Playboy, General and Traitor*, Barnsely, Pen and Sword Military Books, 2011, 5. Katastrofiškas Spartos piliečių populiacijos nuosmukis buvo sąlygotas ne vien karų, bet ir bendrų socialinio mobilumo tendencijų: Spartos piliečiams buvo keliama itin aukšta ekonominė kartelė, neatitinkantis nustatytų reikalavimų paveldėtas turtas, t. y. piliečiui priklausanti žemė, sąlygodavo pilietybės praradimą, o naujai praturtėję nebūdavo priimami į piliečių gretas (Hands van Wees, Nick Fihser, „The trouble with aristocracy", in: *Aristocracy in Antiquity: Redefining Greek and Roman Elites*, sud. Nick Fisher ir Hands van Wees, The Classical Press of Wales, 2015, 7).

išsilaikantis iš didžiulės vergų populiacijos prižiūrimo žemės ūkio. Spartiečių gyvenimo būdas buvo griežtas, konservatyvus ir paprastas. Visiems buvo gerai žinomas jų auklėjimo žiaurumas, socialinio gyvenimo nykumas ir karinio ruošimo intensyvumas. Spartos saugumą užtikrino geriausiai Graikijoje parengta sunkiai ginkluotų pėstininkų, hoplitų, kariuomenė ir dominavimas Peloponeso sąjungoje. Atėnai buvo jūrinis polis, aktyviai vykdantis prekybą Egėjo, Juodojoje jūrose ir rytinėje Viduržemio dalyje. Klestėjimo periodu Atėnai tapo svetimšalių prekybininkų, kultūros veikėjų, mokytojų, menininkų traukos ir veiklos centru. Atėnų saugumas kliovėsi lengvų karinių laivų, triremų, irkluotojais, kuriais paprastai tapdavo žemiausią socialinį laiptelį užimantys polio piliečiai[5]. Milžiniškas Atėnų laivynas buvo išlaikomas iš mokesčių, sumokamų iš persų atkariautų polių ir salų gyventojų – Delo sąjungos narių. Dėl Periklio politinių manipuliacijų ši sąjunga *de facto* tapo Atėnų imperija. Iki Peloponeso karo abu kariniai blokai ne sykį susidūrė, tačiau nei vienas nesugebėjo įgauti reikšmingos persvaros. Peloponeso karas turėjo išspręsti politinio dominavimo klausimą Graikijoje. Karo pradžioje nuo polyje išplitusios epidemijos mirė Periklis, ir Atėnai turėjo verstis be talentingojo vadovo. Dešimtmetį trukę kariniai veiksmai neatnešė lemiamos pergalės, nors Spartos pusė patyrė skaudesnes netektis. Pirmajame šio karo etape Alkibijadas dalyvavo keliose karinėse kampanijose. Viename epizode jį matome kaip pėstininką Poteidajos mūšyje (430 m. pr. Kr.), kitame – kaip sunkųjį raitelį ties Deliju (424 m. pr. Kr.), tačiau didesnio vaidmens jis nesuvaidino. Galiausiai Atėnų stratego Nikijo (470–413 m. pr. Kr.) iniciatyva prasidėjo taikos derybos su Sparta ir 421 m. pr. Kr. jos buvo ratifikuotos. Sutartis žadėjo pusės amžiaus taiką. Ji truko metus.

Antikos istorikai pasakoja, kad šios sutarties pasirašymo aplinkybės žeidė Alkibijadą[6]. Tuo me-tu jis jau buvo trisdešimtmetis vyras, aktyviai dalyvaujantis tautos susirinkimuose, šiek tiek dalyvavęs pačiame kare. Dėl savo iškalbos, žavesio ir pažinčių Alkibijadas atsidūrė greta įtakingiausių to meto Atėnų politikų, karvedžių Nikijo ir Lacheto (apie 475 / 470–418 m. pr. Kr.), oratoriaus Fajako (V a. pr. Kr.). Galbūt dėl pakankamai jauno Alkibijado amžiaus, gal dėl jo

5 Naujausi tyrimai rodo, kad būtent jie, o ne „laisvoji valstietija" sudarė didžiąją dalį Atėnų piliečių populiacijos – nuo 50 % iki 85 % (H. van Wees, Nick Fihser, „The trouble with *aristocracy*", 14–15).

6 Plut. *Vit. Alc.* 14. 1–2.

menko indėlio į karą, o gal ir dėl Alkibijado giminės artimų ryšių su Sparta[7] Nikijas neįtraukė Alkibijado į delegaciją, turėjusią pasirašyti taikos sutartį. Alkibijadas apsisprendė žūtbūt siekti, kad konfliktas nesustotų ir atėniečiai būtų priversti kreiptis pagalbos į jį. Patogi proga pasitaikė prasidėjus nesutarimams dėl taikos sąlygų interpretacijos. Į Atėnus atvyko spartiečių pasiuntiniai, kurie buvo įgalioti spręsti šiuos nesutarimus[8]. Siekdamas padidinti abipusį atėniečių ir spartiečių įtarumą, Alkibijadas įtikino Spartos delegaciją neišsiduoti turint visus įgaliojimus ir leisti jam tarpininkauti. Planas pavyko. Atėniečių taryba, sužinojusi, kad spartiečiai yra nepasirengę pilna apimtimi derėtis, pasipiktino ir ėmė įtarinėti Spartą rengiantis naujam karui. Ateinančiomis dienomis tuo pasinaudodamas Alkibijadas įtikinėjo: Atėnų nesėkmė ligi šiol glūdėjo perdėm atsargioje karinėje strategijoje – polis tenkinosi dominavimu jūroje ir Spartai nemetė iššūkio sausumoje; todėl Atėnams reikia perkelti karą į Peloponeso pusiasalį ir įveikti Spartą jos pačios būdais; kaip tik dabar esą atėjo palankus metas – pasibaigė Argo, antro stipriausio Peloponeso polio, paliaubų su Sparta galiojimas; Spartos dominavimu nepatenkintų polių yra ir daugiau, tad Atėnams reikia suburti antispartietišką koaliciją. Planas įtikino. Alkibijadas su pažįstamų pagalba surengė Argo, Mantinėjos ir Elidės valstybininkų suvažiavimą Atėnuose ir 421 / 420 m. pr. Kr. įkūrė antispartietišką koaliciją.

Pastarosios manipuliacijos sustiprino Alkibijado politinį įvaizdį ir netrukus atėniečiai jį išrinko strategu, taip suteikdami jam aukščiausią politinį-karinį rangą Atėnuose. Siekdamas užtikrinti savo parengto plano efektyvumą, Alkibijadas pasiūlė įrengti įvirtinimus sąsiauryje, jungiančiame Peloponesą su vidine Graikija. Tokiu būdu Atėnai galėtų stebėti ir kontroliuoti Spartos sąjungininkų iš Bojotijos judėjimą, o kartu užtikrinti savo kariuomenės logistiką. Tačiau Atėnams teko nusivilti. Menka Alkibijado karinė patirtis sausumoje, gana teatrališkas elgesys žygyje ir nepakankamos pėstininkų pajėgos sukliudė pasiekti šį svarbų uždavinį. Spartos sąjungininkas Korinto polis

7 Alkibijadas, kaip ir jo giminė, buvo vadinamasis Spartos πρόξενος Atėnuose, t. y. toks Atėnų pilietis, kuris dėl giminystės, interesų ar kitokių paskatų rūpinosi spartiečiais ir Spartos reikalais Atėnuose, priimdavo atvykusius tos šalies pasiuntinius savo namuose. Tai buvo paplitusi draugystės ir ryšių palaikymo forma tarp aristokratų (nors nebūtinai vien tik tarp jų) senovės Graikijoje: tokius ryšius palaikančių asmenų būdavo ir kituose poliuose. Jie buvo savotiški „garbės konsulai“.

8 Tukididas nurodo techninį terminą – „αὐτοκράτορες“ (Thuc. 5. 45).

nugynė Alkibijado būrį atgal į Atėnus. Nepaisant to, kariniai veiksmai Peloponese nesustojo, ir koalicija užėmė keletą svarbių vietovių. Teritorijoje netoli Mantinėjos 418 m. pr. Kr. spartiečiai galiausiai nusprendė stoti į atvirą mūšį su Atėnais, Argu ir kitais sąjungininkais. Spartiečiai puolė pirmi, bet, suvokę savo pozicijos silpnumą, atsitraukė netikėtai palikdami savo rikiuotės viduryje plyšį. Tai buvo puiki proga atėniečiams ir jų sąjungininkams išnaudoti šią akivaizdžią taktinę klaidą ir pagaliau tapti dominuojančia žemynine jėga. Tačiau mūšyje atėniečiai pademonstravo menką organizuotumą ir discipliną. Net ir būdami suardytoje rikiuotėje, spartiečiai sugebėjo priversti atėniečius bėgti, o su jais – ir likusią koaliciją. Mūšyje žuvo Atėnų karvedys Lachetas. Spartos karinis prestižas buvo išsaugotas, antispartietiška koalicija išardyta, kariniai veiksmai Peloponeso teritorijoje nutraukti. Alkibijadui pavyko išsaugoti reputaciją, kadangi pats nedalyvavo mūšyje.

Tuo metu Alkibijado galvoje brendo naujas planas. Tapę vyraujančia jėga jūroje, Atėnai ne sykį sulaukė kvietimo iš įvairių Sicilijos miestų padėti kovoje su vis labiau saloje įsitvirtinančiu Sirakūzų miestu. Ne kartą Atėnai atsakė teigiamai, bet jų laivyno ekspedicijos nesulaukė didesnės sėkmės. Ilgainiui atėniečiai pradėjo baimintis Sirakūzų. Tai buvo auganti jūrinė galybė, savo ištakomis susijusi su Spartos sąjungininkais – jie buvo įkurti Korinto, kuris, kaip ir Sparta, buvo dorėniškas polis. Įkūrimo pasakojimai ir ryšiai su metropolija buvo graikų kolonijų tapatybę formuojantys veiksniai. Eilinį sykį 415 m. pr. Kr. sulaukę kvietimo iš Sicilijos, Atėnai reagavo šaltai. Jie vis dar buvo neįveikę savo pagrindinio priešo namie, be to, nesijautė turį pakankamai resursų kovoti dviem frontais ir pajungti didžiulę salą vakaruose. Galbūt vedamas ambicijos neįprastu būdu pranokti savo meto karvedžius, o galbūt išties matydamas unikalią galimybę Atėnams iškilti, Alkibijadas mąstė kitaip nei jo miestas. Jis kalbėjo atėniečiams, kad Sicilija yra susiskaldžiusi ir Atėnai lengvai ras sąjungininkų saloje; pasinaudodami savo profesionaliu laivynu atėniečiai užblokuos kelius į Sirakūzus ir privers miestą pasiduoti; ši pergalė suteiks ne vien didžiulius turtus, bet ir galimybes verbuoti vietinius graikus į kariuomenę, o jei tik panorės – užkariauti ir aplinkines tautas. Tokiu būdu atsiras galimybė iš vakarų užgriūti Spartą su visa naujai įgyta jėga ir galutinai užbaigti karą.

Tokia operacija savo mastu turėjo atėniečiams priminti vaikystėje girdėtas istorijas apie milžinišką graikų laivyną, išplaukusį užkariauti Trojos. Iš esmės Alkibijadas siūlė galutinai atmesti periklišką karo strategiją, jos atsargų planą sausumoje ir lėtą spaudimą Spartai laivyno pagalba. Neribotos Atėnų galios paveikslas užbūrė piliečius. Bandydamas gelbėti polį nuo šitokio masto įsipareigojimo, Nikijas perspėjo, kad ekspedicijai reikės tokių karinių pajėgų ir finansinių resursų, jog vien tik Atėnų išteklių nepakaks. Alkibijado oponentams nepavyko, polį jau buvo užvaldęs entuziazmas. Paskelbę Alkibijadą, Nikiją ir Lamachą († apie 415–414 m. pr. K.) jungtiniais ekspedicijos vadovais, atėniečiai suteikė jiems beveik neribotą valdžią renkant kariuomenę ir pinigus. Plaukti į Siciliją turėjo kas dešimtas Atėnų pilietis.

Liepos mėnesį, ekspedicijai rengiantis išvykti, Atėnus sukrėtė religinis skandalas. Vieną rytą miestiečiai rado išniekintas šventas hermas nudaužytais veidais ir falais. Tai nebuvo visiškai neįprastas nusikaltimas, tokių nusikaltimų yra užfiksuota anksčiau, atliktų įkaušusio atėniečių jaunimo rankomis. Manoma, kad tokie bendri nusikaltimai būdavo įšventinimo į fratrijas, slaptas kilmingųjų brolijas ar klubus, dalis. Tačiau šį sykį sklandė gandai, kad tą pačią naktį vienuose namuose buvo imituojamos ir parodijuojamos Eleusino misterijos, bene švenčiausias ir slapčiausias atėniečių kultas. Kalbose tarp visų minimų asmenų skambėjo ir Alkibijado vardas, kurio arogancija, lengvabūdiškumas ir ribų nejautimas visiems buvo gerai žinomi. Veikiausiai kaltinimai Alkibijadui buvo išgalvoti jo priešininkų, kurie nenorėjo, kad Sicilijos ekspedicija įvyktų. Jie nedrįso patraukti vieno iš pagrindinių ekspedicijos vadovų į teismą ir sukliudyti kariuomenei pajudėti į Siciliją. Skandalas, regis, liko praeityje. Pajėgoms pajudėjus, Alkibijadas įtikino savo karvedžius, kad būtina pradžioje griebtis diplomatinio kelio ir kuo daugiau vietinių polių patraukti į savo pusę prieš imantis žygio prieš Sirakūzus. Atėniečiams sekėsi. Tokiu būdu jie užėmė Naksą, Kataną ir buvo beveik užėmę Mesėnę. Tačiau Alkibijado oponentai namuose neleido užmiršti religinio skandalo ir kryptingai dirbo, kad įtariamieji būtų teisiami. Atėniečiai galiausiai buvo įtikinti, jog būtina apsivalyti nuo šios šventvagystės, ir į Siciliją iškeliavo pasiuntiniai, turintys perduoti Alkibijadui atėniečių sprendimą stoti prieš teismą.

Sumelavęs, jog sutinka stoti prieš teismą, Alkibijadas pabėgo iš stovyklos dar spėdamas paskutinę minutę išduoti mesėniečiams Atėnų rengiamą perversmą. Jo nenoras grįžti į Atėnus tik dar labiau sustiprino įtarimus, ir jis buvo nuteistas mirties bausme *in absentia*. Istorikams liko tik spėlioti, kas motyvavo Alkibijadą vengti teismo: ar išties įvykdytas nusikaltimas, ar jo charakteriui taip būdingas taisyklių nepaisymas, ar nuoširdus suvokimas, kaip žiauriai atėniečiai elgiasi su jiems neįtikusiais politikais. Šiaip ar taip, atėniečiai įklimpo Sicilijoje, o jų lyderis 415 m. pr. Kr. rugpjūtį pabėgo į Spartą.

Pastarasis veiksmas buvo netikėtas tiek Spartai, tiek Atėnams ir gal net pačiam Alkibijadui. Jam sunkiai sekėsi įtikinti spartiečius, kodėl vienas pagrindinių karo architektų dabar metasi į jų pusę. Tačiau galimybė išgirsti vertingos informacijos apie Atėnų padėtį ir planus viliojo. Be to, Alkibijadas turėjo artimų ryšių su Spartos aristokratija. Tuo metu karo veiksmai Sicilijoje vyko sunkiau nei tikėtasi. Netekę charizmatiško, puikiai pažintis megzti gebančio diplomato, atėniečiai nebesulaukė vietinių Sicilijos miestų paramos. Atėnams teko siųsti brangiai kainavusią finansinę ir karinę paramą. Tiek Sirakūzai, tiek Atėnai buvo nualinti metus trunkančios Sirakūzų apsiausties. Visgi Sirakūzuose prasidėjo neramumai – stiprėjo proatėnietiška piliečių grupuotė, pasirengusi pasiduoti priešams. Tereikėjo šiek tiek daugiau laiko. Apie varganą Sirakūzų padėtį Sparta žinojo, tačiau pagalbos siuntimas jūra jiems atrodė pernelyg neišbandytas kariavimo būdas. Alkibijadas ragino spartiečius nesibaiminti, aiškindamas kokia trapi Atėnų persvara. Jis siūlė suduoti dvigubą smūgį: įveikti ekspedicijos pajėgas saloje, o kartu įrengti nuolatinę tvirtovę Atikos teritorijoje, kad atėniečius užblokuotų jų pačių polyje. Sparta taip ir padarė. Nors atėniečiai sulaukė pajėgų padvigubinimo, jungtinės Spartos ir Sirakūzų kariuomenės įveikė Atėnų kariuomenę Sicilijoje. Žiaurioje kampanijos pabaigoje, 413 m. pr. Kr. rudenį, žuvo visi Atėnų karvedžiai ir beveik visa kariuomenė – apie trečdalį Atėnų piliečių. Laivynas buvo visiškai sunaikintas kartu su jo profesionaliais irkluotojais. Sicilijos ekspedicija buvo įrašyta į istoriją kaip Atėnų persitempimo, aklos avantiūros momentas, bet tai nėra visa tiesa. Net ir vadovaujami labai atsargaus ir lėto Nikijo, atėniečiai buvo arti pergalės. Jiems sutrukdė Alkibijado intrigos. Reikia manyti, kad kitomis aplinkybėmis,

be minėtojo religinio skandalo, tas pats Alkibijadas būtų galėjęs atnešti pergalę.

Po tragedijos saloje Atėnai pirmą sykį buvo įveikti jūroje. Susvyravo priešininkų ir sąjungininkų tikėjimas atėniečių beribe jūrine galia. Atėniečiai vis dar turėjo atsarginį šimtą laivų (Sicilijoje prarado apie du šimtus), tačiau teko kliautis nepatyrusių vergų irklavimu, kadangi patyrę irkluotojai žuvo Sicilijoje. Tačiau Spartos situacija nebuvo lengva, kadangi ji negalėjo tiesiogiai mesti iššūkio Atėnams. To meto miestų apsiausties technika buvo labai primityvi ir vienintelis patikimas būdas priversti miestą pasiduoti buvo ilgai trunkanti jo blokada, nutraukianti maisto tiekimą (tai atėniečiai ir siekė įgyvendinti Sicilijoje). Tačiau Atėnai buvo sujungti Ilgosiomis sienomis su Peirajo uostu, o tai reiškė, kad bet kokios blokados aplinkybėmis Atėnai vis dar galėjo kariauti jūroje ir įsivežti reikiamų prekių. Spartai vėrėsi dvi galimybės: arba patraukti į savo pusę Atėnų sąjungininkus Egėjo jūroje ir tokiu būdu nutraukti sąjungininkų rinkliavos tiekimą Atėnų laivyno išlaikymui, arba užimti Helesponto sąsiaurį šiaurėje ir tokiu būdu nutraukti poliui grūdų importo šaltinį – palikti Atėnus be maisto. Alkibijadas ragino imtis pirmosios strategijos, Sparta taip ir padarė. Alkibjiadas iškeliavo kartu su Spartos kariuomene į Egėjo jūrą vykdyti perversmų Jonijos miestuose. Finansiškai nualinta karo, Sparta taip pat tikėjosi sulaukti vietinio persų satrapo Tisaferno (445–395 m. pr. Kr.) piniginės pagalbos. Bet Sparta nesugebėjo pilna apimtimi išnaudoti sunkiausios Atėnų valandos. Spartos sąjungininkės vangiai reagavo į Spartos kvietimus prisijungti, o Atėnų sąjungininkai nebuvo pernelyg pasiryžę iškeisti stovyklą. Padėtį sunkino ir tai, kad Atėnų atsarginis šimtas laivų buvo greitai dislokuotas Samo saloje, esančioje rytinėje Egėjo jūros dalyje, šalia persų valdomos Mažosios Azijos. Nevykusi kampanija vertė spartiečius įtarinėti, kad Alkibijadas žaidžia dvigubą žaidimą slapčia teikdamas informaciją Atėnams. Kalbos sklido, kad jis išvyko su spartiečiais ne tik tikėdamasis rasti patogią progą sugrįžti pas atėniečius, bet ir todėl, kad permiegojo su Spartos karaliaus žmona[9]. Spartiečiai planavo Alkibijadu atsikratyti. 412 m. pr. Kr. rudenį Alkibijadas ir vėl pabėgo išduodamas jau kitą polį, šįsyk Spartą – persams. Pažinčių meistras greitai susibičiuliavo su Tisafernu ir pradėjo jam patarinėti: esą persams neapsimoka remti vienos ar kitos kariaujančios pusės;

juk nenaudinga, kad atsirastų viena dominuojanti graikų jėga; tegul abu poliai vienas kitą išsekina, tuomet persai paims viršų. Matyt, Tisafernas paklausė Alkibijado, kadangi pradėjo teikti kur kas mažesnę finansinę paramą Spartai nei ši tikėjosi. Tokia strategija labiausiai tenkino nusilpusius Atėnus.

9 Plut. *Vit. Alc.* 23.

Atėnų politinė bendrija ir jos demokratiniai principai po Sicilijos tragedijos buvo tiek nusilpę, kad oligarchų grupuotė, norinti taikos su Sparta, ėmė dominuoti politinėje arenoje ir 411 m. pr. Kr. siekė įvykdyti perversmą. Prie perversmo netiesiogiai prisidėjo ir Alkibijadas. Jis keitėsi informacija su Atėnų laivynu, dislokuotu Samo saloje. Alkibijadas kreipėsi į ten buvusius pažįstamus atėniečių aristokratus, žadėdamas atėniečiams persų finansinę ir karinę pagalbą mainais į jo sugrąžinimą į Atėnus ir kaltinimų dėl misterijų išniekinimo panaikinimą. Pasiūlymas viliojo, kadangi atėniečiai nežinojo, jog Tisafernas nė neketina paremti Atėnų – Alkibijado įtaka Persijos satrapui buvo gerokai perdėta. Laivyne buvę aristokratai planavo tuo pačiu pakeisti Atėnų santvarką į oligarchinę, kurioje jų žodis įgautų lemiamo svorio. Sprendžiant iš šio epizodo Alkibijadas slapta rėmė oligarchų perversmą. Tolesnė istorija yra komplikuota. Minėti laivyno aristokratai išsiuntė delegaciją į Atėnus su pasiūlymu leisti Alkibijadui sugrįžti į Atėnus ir nutraukti jo persekiojimą. Tuo metu brendo du perversmai, vienas Atėnuose, kitas – Samo laivyne, pagrindinėje atėniečių karinėje jėgoje. Šie perversmai tik iš dalies buvo tarpusavyje koordinuoti. Perversmas Atėnuose pavyko, buvo sudaryta oligarchinė santvarka, įsirašiusi į istoriją tironišku piliečių prievartavimu. Valdžią užėmė vadinamieji „Keturi šimtai“. Daugelis jų buvo kilę iš aristokratinių šeimų, kurios nesitenkino „irkluotojų demokratija“ ir užpildė politinį vakuumą, atsiradusį po didžiųjų karvedžių žūties Sicilijoje. Atėnų aristokratai, kitaip nei laivyne buvę aristokratai, buvo gana priešiškai nusiteikę Alkibijado atžvilgiu ir nenorėjo turėti su juo reikalų. Samo laivyno aristokratai taip pat bandė įvykdyti perversmą, tačiau jis nepavyko, kadangi didžiąją laivyno dalį sudarė demokratijos šalininkai. Laivyno įgula, išgirdusi apie oligarchų sąmokslą Atėnuose, paskelbė, kad nuo šiol ji atstovaus tikruosius, demokratinius Atėnus. Nežinodama apie Alkibijado ankstesnes intrigas su oligarchais, 413 m. pr. Kr. įgula pakvietė Alkibijadą atvykti į Samą bei tapti jos vadovu. Taip jis, veikdamas

su oligarchais, tapo nuo polio atskirtų demokratų vadu. Iš viso epizodo taip ir neaišku, kuri pusė išties Alkibijadui rūpėjo. Jo karjeros pradžia buvo paremta populiarumu liaudyje ir gerais ryšiais su aristokratija, įvairiais karo etapais jis veikė demokratinių Atėnų, aristokratinės Spartos ir tironiškos Persijos naudai. Pastarasis sukinėjimasis tarp polio oligarchų ir laivyno demokratų nėra išimtis. Vargu ar jis turėjo kažkokias stabilias pažiūras. Kaip matyti iš šios ir ankstesnių situacijų, Alkibijadas dėjosi su tais, kurie žadėjo jam didžiausią naudą.

Tapęs laivyno vadu, Alkibijadas turėjo du pasirinkimus – paklusti įgulai ir su laivyno pagalba atkovoti Atėnus iš oligarchų arba toliau tęsti karą su Sparta Egėjo jūroje. Tikėdamasis, kad oligarchai nesugebės susitvarkyti namuose ir galiausiai prašys Atėnų kariuomenę kartu su Alkibijadu grįžti, jis pasirinko antrą planą. Iš tolesnių įvykių matyti, kad jo mąstymas buvo teisingas: žiaurioji „Keturių šimtų“ taryba buvo greitai pakeista nuosaikesniu „Penkių tūkstančių“ piliečių valdymu, kurie jau labiau buvo linkę veikti su Alkibijadu ir grąžinti demokratinį valdymą[10] – kas galiausiai ir nutiko. Per artimiausius keletą metų Alkibijadas pelnė seriją pergalių Egėjo regione: įveikė Spartą poroje jūrų mūšių, sėkmingai rinko pinigus kariuomenei plėšikaudamas pakrantėse, laimėjo Chalkedonės ir Bizantijo teritorijas Atėnams. Atėniečiai vėl įtikėjo galima pergale kare ir formaliai pakvietė Alkibijadą sugrįžti. Veikiausiai niekas geriau už Aristofaną neapibūdino permainingų atėniečių jausmų Alkibijadui: „jo ilgisi, bet nekenčia, bet ir nori turėti“.[11] 407 m. pr. Kr. Alkibijadas įžengė į Atėnus ne tik kaip nugalėtojas ir demokratijos sargybinis, bet ir kaip paskutinė viltis įveikti Spartą. Atėniečiai taip garbino karvedį, kad ne tik anuliavo jo kaltes ir išrinko strategu, bet ir suteikė jam precedentų Atėnų istorijoje neturintį „visuotinio savivaldžio vado“ titulą (ἁπάντων ἡγεμὼν αὐτοκράτωρ)[12], matyt, reiškusį kažką panašaus į diktatoriaus postą.

Alkibijadas netrukus išvyko tęsti operacijų į Egėją. Situacija jūroje buvo persimainiusi. Spartos laivynui ėmė vadovauti Lisandras († 395 m. pr. Kr.), neįprastai gabus karvedys jūroje, o Tisaferną pakeitė talentingas administratorius ir karo vadas Kiras Jaunesnysis († 401 m. pr. K), persų karaliaus sūnus, kuris buvo Lidijos ir Didžiosios Frigijos satrapas. Persai atsisakė finansuoti Atėnų kariuomenę, todėl Alkibijadui vėl reikėjo

ieškoti pinigų laivyno išlaikymui. Palikęs laivyną Notijo uoste, Alkibijadas prisakė įgulai nestoti į kovą su netoliese buvusiomis Lisandro pajėgomis tol, kol jis ieškos galimų finansinių šaltinių. Laivynui vadovavę Alkibijado bičiuliai neturėjo deramos kantrybės ir 406 m. pr. Kr., stoję į mūšį su Efese buvusiu Spartos laivynu, patyrė skaudų pralaimėjimą. Baimindamasis, kad netikėta karinė permaina vėl iššauks Atėnuose linčo teismą, Alkibijadas pabėgo pas savo bičiulius į Trakiją. Atėniečiams nepavyko jo sugauti, tačiau visus kitus atsakingus karo vadus jie nuteisė mirties bausme, taip patvirtindami Alkibijado įtarimus. Pralaimėjimas buvo itin skaudus, bet negalutinis, dalis laivyno dar buvo išsaugota. Lisandras suvokė, kad karo pabaiga bus pasiekta tuomet, kai Atėnai nebegalės apsirūpinti būtiniausiais dalykais. Jis grįžo prie Helosponto strategijos, prekybos Juodojoje jūroje blokados. Siekdamas atkirsti Atėnus nuo grūdų importo, po metų Lisandras stojo su likusiu Atėnų laivynu į Aigospotamų mūšį (405 m. pr. Kr.). Mūšis įvyko netoli tvirtovės, kurioje tuomet slėpėsi Alkibijadas. Pastarasis dar bandė siūlyti savo pagalbą atėniečiams[13].

Tą dieną pasibaigė Atėnai tokie, kokie buvo sukurti Periklio, o su jais – ir Alkibijado karjera. Atėnai pasidavė Spartai: Atėnų demokratija buvo nuversta, galybė sunaikinta, sienos, jungusios su Peirajo uostu, nugriautos, laivynas ženkliai apribotas, o pats polis įtrauktas į Spartos sąjungininkių tinklą. Alkibijadas tapo nebereikalingas. Netrukus jis buvo rastas nužudytas, matyt, Spartos užsakymu, persų agentų rankomis. Jis buvo įpusėjęs penktą dešimtį. Tačiau jo mirtis tapo jo legenda. Tie, kas apie jį kalbėjo, bandė suvokti Alkibijado tikruosius motyvus, kam jis iš tikrųjų buvo ištikimas, ko galiausiai siekė. Vargu ar įmanoma vienprasmiškai atsakyti, koks Alkibijadas buvo. Apie jį kalbėjo poetai ir istorikai, oratoriai ir filosofai. Konservatyvūs poetai jį vertino, o avangardo poetai niekino[14]; Lisijas jį laikė išdaviku[15], Isokratas – demokratijos gelbėtoju[16]; Kornelijus Nepotas matė jame didžiausių dorybių ir ydų pavyzdį[17], o Plinijus Vyresnysis stebėjosi, kad Alkibijadas yra laikomas drąsos ir išminties pavyzdžiu ir prilyginamas Pitagorui[18]; Teofrastas jį laikė turėjus gabiausią protą perprasti politines

10 Thuc. 8. 97.
11 Ar. *Ran.* 1425.
12 Xen. *Hell.* 1. 4. 20.
13 *Ibid.*, 2. 1. 25–26.
14 Ar. *Ran.* 1420–1429.
15 Lys. 14. 32–33.
16 Isoc. 16. 26–27.
17 Nep. *Alc.* 7. L1.
18 Plin. *HN* 34. 12.

19 Plut. Alc. 10. 3.

20 Pl. Ap. 24b–c (vertimas Naglio Kardelio)

aplinkybes[19], o Sokratas – didžiausią politinį potencialą iš visų jo mokinių. Atsakymo ieškojo ir Platonas savo kūryboje.

Platonas apie Alkibijado intelektualinę raidą

399 m. pr. Kr. Platono (g. apie 427 / 428 – † 346 / 347 m. pr. Kr.) mokytojas Sokratas (g. 470 m. pr. Kr.) buvo nuteistas mirties bausme oficialiai kaltinant, kad jis „nusikalsta tiek gadindamas jaunuolius, tiek nepripažindamas dievų, kuriuos miestas pripažįsta".[20] Pirmoji kaltinimo dalis buvo susijusi su filosofavimo būdu, antroji – su Sokrato filosofavimo turiniu. Sokratas neparašė nei vieno filosofinio kūrinio, ir tie autentiški liudijimai, kurie mus pasiekė, yra daugiausiai aptinkami Platono ir Ksenofonto, Sokrato mokinių, kūryboje. Platono dialoguose Sokratą matome nepailstančiai bendraujantį su įvairiausių profesijų ir statuso žmonėmis, bandantį išsiaiškinti, ką šie žyniai, poetai, verslininkai ar vergai išmano apie savo amatą ir žinojimą apskritai. Klausinėdamas paprasčiausių dalykų, Sokratas dažnai priveda pašnekovus prie aklavietės, kurioje atsidūrus, jiems tenka pripažinti, kad ne kažin ką teišmano. Tačiau Sokratas pokalbiuose nesiekia šių žmonių ko nors išmokyti. Neturėdamas pretenzijų į tiesą, Sokratas pasitenkina padėdamas pašnekovams suvokti savo nežinojimą ir taip atveria galimybę patiems pažinti savo ribas. Toks filosofavimo būdas, kylantis iš pokalbyje keliamų klausimų ir pateikiamų atsakymų, Atėnuose buvo išskirtinai siejamas su Sokratu ir imtas vadinti dialektika.

Sokratas susilaukė didžiulio pasisekimo tarp Atėnų jaunimo, kurio nemaža dalis ėmė vadintis jo mokiniais, kasdien sekiojančio paskui jį po miestą. Kai kurie iš jų ilgainiui tapo filosofais ir rašė filosofinius pokalbius, kuriuose vaizdavo Sokratą: pirmiausia, žinoma, Platonas ir Ksenofontas, bet taip pat Antistenas, Aristipas, Kritonas ir kiti. Tarp Sokrato mokinių būta ne vien būsimų filosofų, bet ir politikų, palikusių tamsias dėmes Atėnų istorijoje. Šalia Alkibijado garsiausi iš jų buvo Kritijas ir Charmidas, kurie, pasibaigus Peloponeso karui, Spartos padedami įvedė „Trisdešimties tiranų" valdymą, itin nuožmų ir kraugerišką režimą. Ne veltui Sokrato teisme, įvykusiame praėjus keleriems metams po Alkibijado mirties ir „Trisdešimties tiranų" režimo nuvertimo, minimas „jaunuolių gadinimas". Atėniečių

kaltinime galime išgirsti Sokrato „politinių“ mokinių veiklos aidą. Tai buvo sudėtinga tema Sokrato filosofiniams įpėdiniams. Ne vienas iš mokinių bandė permąstyti, koks buvo Sokrato vaidmuo formuojant minėtus politikus ir ypač Alkibijadą. Kad apie Sokratą ir Alkibijadą buvo plačiai rašyta žinome iš išlikusių Aischino bei Antisteno fragmentų, Ksenofonto darbų, ir istorikų paliudytų veikalų, tokių kaip Faidono *Dzopiras*. Ne išimtis ir Platono kūryba, kurioje Alkibijadas yra antras dažniausiai pasirodantis veikėjas po Sokrato. Iš Platono dialogų aiški Antikoje viešai žinota paslaptis, kad Alkibijadas buvo bene svarbiausias žmogus Sokrato gyvenime: būtent Platono dialoguose randame Sokratą prisipažįstant mylėjus tik du dalykus – filosofiją ir Alkibijadą[21]. Platonui rūpėjo ne tik judviejų asmeniniai santykiai kaip tokie, bet ir pamatiniai šių santykių aspektai: mokytojo vaidmuo ugdant mokinį; charakterio formavimo reikšmė mąstymo brandai; filosofijos galimybės politikoje[22].

Į ankstyviausius Sokrato ir Alkibijado santykių laikus nukeliantis Platono dialogas yra *Protagoras* (apie 433–432 m. pr. Kr.), vaizduojantis graikų profesionalių ugdytojų, sofistų, suvažiavimą Atėnuose[23]. Čia Sokratas, būdamas maždaug trisdešimt šešerių metų, meta iššūkį vos ne dvigubai vyresniam Protagorui, garsiausiam ano meto sofistui, klausdamas, ko sofistai gali išmokyti. Dialoge susiduria dvi „pedagoginės mokyklos“: sofistinė, teigianti, jog paskaitų forma gali suteikti jaunuoliams techninių gebėjimų, kaip tapti gerais ir dorais piliečiais, ir sokratiškoji, neigianti sofistų ugdymo potencialą ir vietoj to siūlanti per filosofinius pokalbius einantį savižinos kelią. Slaptas šių debatų prizas yra nepilnametis Alkibijadas[24], Atėnų auksinio jaunimo, paprastai siunčiamo lavintis pas sofistus, simbolis, tarytum prižiūrintis pokalbio eigą ir besirenkantis tarp dviejų mokytojų. Sokratas iki to laiko dar nėra asmeniškai bendravęs su jaunuoliu, o ir pačiame dialoge vengia asmeninio kontakto su Alkibijadu. Savo ruožtu Alkibijadas dialoge kalba mažai, įsikišdamas tik kritiniais diskusijų momentais. Pirmajame savo pasisakyme jis aiškiai stoja į Sokrato pusę, ragindamas Pro-

21 Pl. *Grg.* 481d, cf. *Prt.* 309a.

22 Tolesnė apžvalga iš esmės seka Laurence Lamperto ir Christopherio Planeaux nubrėžta dramine linija (L. Lampert ir Ch. Planeaux, „Who's Who in Plato's *Timaeus-Critias* and Why“, in: *The Review of Metaphysics*, Vol. 52, No. 1 (1998), 107–119), tačiau tikiuosi, kad mano pateiktas Alkibijado portretas detaliau atskleis, kaip dialogai vaizduoja Alkibijado mąstymo raidą.

23 Dialogų draminių datų nustatymas pagrįstas remiantis Debra Nails tyrimu (D. Nails, *The People of Plato: A Prosopography of Plato and Other Socratics*, Hackett Pub. Co., 2002, 307-330).

24 *Prt.* 309a minima, kad Alkibijadui ką tik išdygo pirmieji barzdos plaukai.

25 *Ibid.*, 336b–d.

26 *Ibid.*, 348c.

tagorą nebesislapstyti savo ilguose paskaitų tipo pasisakymuose ir įsitraukti į dialektinį klausimų ir atsakymų filosofavimą[25]. Protagoras nepaklauso, tad netrukus jaunuolis ir vėl ima gėdyti senąjį sofistą, ragindamas tiesiai atsakinėti Sokratui[26]. Dialogas tarytum parodo, kad stiprus Alkibijado charakteris nėra palenkiamas nei tradicinio aristokratinio, nei naujoviško sofistinio auklėjimo. Diskusija baigiasi Sokrato pergale, tačiau Alkibijadas netampa jo sekėju. Kitų mokyklų formalus pralaimėjimas nereiškia savaiminį sokratiškosios mokyklos pasirinkimą. Sokratas dar turės įtikinti jaunuolį, kuo filosofo gyvenimo būdas yra vertingas.

Antrąsyk Sokrato ir Alkibijado susitikimas vaizduojamas dialoge *Alkibijadas I* (arba *Alkibijadas didesnysis*), kurio veiksmo laikas nukeliamas į ankstyvus 432 m. pr. Kr. Alkibijadas pristatomas kaip tuoj į pilnametystę įžengsiantis jaunas vyras, kupinas troškimų iškilti Atėnų politikoje ir pelnyti šlovę, didesnę nei Persijos karaliaus. Motyvuojant tuo, kad Alkibijadas tuoj galės šį troškimą išpildyti pradėdamas dalyvauti tautos susirinkime, Sokratas kreipiasi į jaunuolį, taip susipažindamas ir pirmąsyk užmegzdamas asmeninį pokalbį su Alkibijadu. Šis laikosi gana atšiauriai Sokrato meilikavimo atžvilgiu, todėl Sokratas kreipia kalbą į slapčiausias Alkibijado svajones, atskleisdamas jo politines ambicijas ir netikėtai pareikšdamas, kad Alkibijado siekiai galės būti pasiekti tik padedant Sokratui. Kitaip tariant, Sokratas dialogu nesiekia atskleisti savarankiškos filosofinio gyvenimo vertės. Jis veikiau taiko į asmeninius Alkibijado poreikius, net jei šie Sokratui išties neatrodo iki galo taurūs ir geri. Alkibijadas nustemba ir susidomi. Tolesnis pokalbis, apie kurį kitame skyrelyje netrukus kalbėsime, iš esmės yra Sokrato viliojimas drauge filosofuoti žadant, jog filosofinis mąstymas padės Alkibijadui tiek asmeniniame, tiek viešajame gyvenime. Sokratui pavyksta atskleisti jo ribotumus, sužadinti domėjimąsi filosofija ir doru gyvenimu. Dialogas tampa Platono Alkibijado iniciacijos į filosofinį gyvenimą liudijimu. Visgi dialogo pabaigoje Sokratas nerimauja, kad miesto trauka gali pasirodyti stipresnė už mokytojo ir filosofijos galią, kad *vita activa* įveiks *vita contemplativa*. Sokratas nujaučia, kad pirmuoju pedagoginiu jo iššūkiu taps neigiama visuomenės ir esamoskultūrinės aplinkos įtaka.

Kitas dialogas, kurio veiksmo laikas turėtų būti gana panašus, yra veikiausiai Platono vardu, bet jo mokinių ranka pa-

rašytas *Alkibijadas II* (arba *Alkibijadas mažesnysis*). Savo tematika ir pedagogine linija dialogas papildo ankstesnįjį pasakojimą. Filosofas sutinka Alkibijadą, einantį melsti dievų, kad šie išpildytų jo troškimus. Taigi Sokratui ir vėl tenka imtis Alkibijado ambicijų. Šįsyk jis perspėja, kad neatsargu santykyje su didžiais dalykais melsti to, ko nežinai. Tolesnėje diskusijoje parodydamas Alkibijado ribotumą, jo varganą gaudymąsi klausimuose, kas išties žmogui yra gera ir tauru, Sokratas ragina jį būti panašiam į spartiečius ir melsti, kad dievai suteiktų to, ką patys dievai laiko gėriu. Dialogo pabaigoje Sokratas abejoja, ar Alkibijadas jo paklausys, kadangi pastarojo didžiadvasiškumas gali sukliudyti siekiant sielos darnos[27]. Kaip ir ankstesnis dialogas, *Alkibijadas II* parodo sokratiškojo ugdymo iššūkius su didžiulio intelekto, bet nevaldomo charakterio žmogumi ir kiek ribotai sokratiškasis pokalbis gali kreipti tokio asmens gyvenimą. Antruoju iššūkiu tampa iš esmės ydingas mokinio charakteris, kuris vargiai pasiduoda mokytojo įtakai.

27 Pl. *Alc. II* 150c.

28 Pl. *Hip. mi.* 281a–b.

Po to seka ilgas šešiolikos metų tarpas, kuomet paties Alkibijado nesutinkame Platono dialogų draminėje erdvėje, tačiau esama dviejų dialogų, kurių veiksmo aplinkybės yra sąlygotos Alkibijado politinės veiklos. Tai – *Hipijas didesnysis* ir *Timajas, Kritijas*. Pirmasis nukelia į „Nikijo taikos" laikus, apie 421–416 m. pr. Kr., kuriame Sokratas teiraujasi ką tik į Atėnus atvykusio sofisto Hipijo apie jo profesiją ir klausinėja, kas yra grožis. Dialogo pradžioje Hipijas išsiduoda atvykęs į miestą kaip Elidės pasiuntinys[28], kas leistų manyti, kad tikslus dialogo veiksmo laikas yra 421 m. pr. Kr., kuomet Alkibijadas sušaukė antispartietišką Peloponeso polių konferenciją Atėnuose. Tai viltingi metai Alkibijado valstybinėje veikloje, tačiau dialogas taip pat leidžia pamatyti, kad jis yra ne Sokrato ir filosofų, o sofistų ir politikų draugijoje. Antrojo dialogo veiksmas vyksta neįvardytais Peloponeso karo metais[29]. Pokalbininkai dalijasi pasakojimais apie pasaulio ir pirmųjų miestų atsiradimą. Susitikimą vainikuoja istorija apie pirmųjų žmonijos miestų susidūrimą: senovės Atėnų, sau pakankamo tobulo hoplitų miesto, egzistavusio prieš tūkstančius metų, karą su Atlantida, nepaliaujamai besiplečiančia jūrine galybe. Atlantidos laivynas išplaukia užkariauti Atėnų, bet karą laimi Atėnai – ne dėl to, kad turėtų pranašesnę kariuomenę, o dėl dorybingo ir moraliai sektino gyvenimo. Akivaizdu,

kad „senovės Atėnai" neatstovauja pasakojime Alkibijado Atėnų. Jų prototipas yra Sparta arba bent jau tie Atėnai, kurie gynė graikų laisvę nuo persų rankų. Savo ruožtu Atlantida simbolizuoja dabartinę Atėnų jūrinę galią ir jos plėtrą. Moralas aiškus: dabartiniams Atėnams pateiktos dvi politinės alternatyvos, senųjų Atėnų ir Atlantidos. Dialoge savotiškai numatoma, kad dabarties Atėnai pasirinks Atlantidos kelią. Tokiu būdu senieji valstybininkai kartu su Sokratu šifruotai išreiškia nepasitenkinimą alkibijadiška politika ir pasmerkia jo ateities sumanymus Sicilijoje. Didžiausia siužeto ironija ta, kad vienas iš pasakojimo besiklausiusių veikėjų yra Hermokratas, Sirakūzų karvedys, kurio rankomis ir bus įveikti Alkibijado Atėnai Sicilijoje[30].

Paskutinį sykį Alkibijadas pasirodo 416 m. pr. Kr. vasarį, dialoge *Puota*. Platonas ir vėl pasirenka Alkibijadui svarbų laikotarpį: tai – Lenajų šventės vakaras, kurio metu Atėnų elitas švenčia minėdami Agatono pirmąją pergalę poetinėse varžybose. Išgertuvės, intelektualiniai pašnekesiai apie meilę, girto Alkibijado įsiveržimas į pobūvio pabaigą, jo siautėjimas ir nesivaldymas, jo jausmų Sokratui viešas išpažinimas, netrukus po šio vakaro įvyksiantis hermų išniekinimas ir Sicilijos ekspedicija – visos šios *Puotos* peripetijos yra Alkibijado atsiskyrimo nuo Sokrato ir jo tolesnio pragaištingo gyvenimo būdo ženklai. Kaip dialogas *Alkibijadas I* yra skirtas aptarti Alkibijado ir Sokrato santykių pradžią ir atskleisti tikruosius Sokrato motyvus Alkibijado atžvilgiu, taip *Puota* užbaigia mokytojo ir mokinio bendravimą ir atskleidžia, kodėl Alkibijadas apskritai norėjo būti Sokrato draugijoje. Apsvaigęs Alkibijadas savo kalboje atvirai sako:

„Jis [Sokratas – *V.B.*], mat, priverčia mane pripažinti, kad pats daug ko stokodamas, vis dar nesirūpinu pačiu savimi, bet esu atsidėjęs atėniečių reikalams. Prisiversdamas užsidengiu ausis ir lyg nuo seirenių sprunku toliau, idant iki pat senatvės nelikčiau ten pat šalia jo atsisėdęs. Prieš šį vienintelį žmogų

29 Anksčiau tyrinėtojai manė, kad *Timajas ir Kritijas* yra tiesioginis Platono *Valstybės* tęsinys, kadangi Sokratas dialogo pradžioje teigia praeitą dieną kalbėjęs apie tobulą valstybę, kuri itin primena *Valstybės* utopiją. Tačiau atidžiau pažvelgus ši „praeita diena" galėjo nutikti bet kada prieš *Valstybę* ar netgi po jos, tarytum Sokratas būtų turėjęs ne vieną pokalbį apie tobulą valstybę. Pirmiausia, *Timajas-Kritijas* vyksta Panatėnajų metu, praėjus dviems mėnesiams po Bendidėjų šventės, kurios metu vyko *Valstybės* veiksmas, antra, pokalbyje dalyvauja nebe Atenų filosofinis jaunimas, o subrendę valstybininkai, o galiausiai ta tobulos valstybės santrauka, kurią pateikia Sokratas *Timajuje*, stokoja esminio *Valstybės* utopijos elemento – karalių-filosofų valdymo.

30 Plačiau: Christopher Gill, *Plato: the Atlantis story: Timaeus 17–27, Critias*, Bristol, 1980; Pierre Vidal-Naquet, *The Atlantis Story: A Short History of Plato's Myth*, University of Exeter Press, 2007.

esu patyręs tai, ko nė neįtartum manyje esant, – gėdos jausmą. Prieš šį vienintelį žmogų jaučiu gėdą. Suvokiu, kad negaliu jam paprieštarauti, jog nesą reikalo daryti tai, ką jis liepia, tačiau tik palikęs jį, pasiduodu liaudies teikiamai garbei".[31]

31 Pl. *Symp.* 216a-b (vertė Tatjana Aleknienė).

Gėdą Alkibijadas jautė ne dėl klystkelių, patirtų dėl savo gyvenimo pasirinkimų, bet dėl vieno vakaro vienos nesėkmės. Tolesnėje kalboje Alkibijadas pripažįsta, kad šiame blaškymesi tarp politikos ir filosofijos, tarp atėniečių ir mokytojo, jį prie Sokrato pririšusi laikė ne išminties meilė, ne tiesos siekis ar mokytojo pavyzdys, bet aistra Sokratui. Prisimindamas žygį į Poteidają (432 m. pr. Kr.), įvykusį iškart po to, kai Alkibijadas pradėjo bendrauti su Sokratu, Alkibijadas pasakoja, kaip besiklausydamas „sukrečiančių" Sokrato filosofinių kalbų jis tegalvojo, kaip suvilioti mokytoją. Jam teko nusivilti – Sokratas tesiūlė „platonišką" meilę, sielų bendrystę, kuri leistų Alkibijadui augti ir tobulėti. Tokio pasiūlymo jis nesuprato. Įskaudinta Sokrato, jo siela tapo atspari filosofijai. Alkibijadas liko Sokrato globoje, tačiau iš tikrųjų tai tebuvo uždelstas mokytojo ir mokinio išsiskyrimas.

Žvelgiant į šių dialogų visumą, atsiveria istorija apie vieno iš filosofijos pradininkų nesėkmę ugdant vieną talentingiausių politikų istorijoje. Kitaip nei Platono *Valstybė*, *Valstybininkas* ar *Įstatymai*, šie dialogai nėra optimistiški dėl filosofo ir filosofijos galimybių politikoje. Taip, jie kalba apie neįtikėtiną potencialą ir gėrį, kurį atneštų filosofiškai išauklėti politikai. Taip, jie numato filosofams pareigą, gal net būtinybę imtis politikų auklėjimo. Tačiau ši misija reikalauja atsargumo. Dialogai brėžia neišvengiamas filosofinio ugdymo ribas ir nurodo didžiausius iššūkius mokytojo santykiui su mokiniais. Platonas kalba apie ribinį atvejį, Alkibijado „neįveikiamumą" – jo nepaprastą aistrą politikai ir jo neužvaldomą sielą. Platono požiūriu, ne sokratiškasis ugdymas kaltas dėl mokinio nepavykusio gyvenimo. Sokrato pašaukimas neišvengiamai įpareigojo jį pagelbėti šiam žmogui, net ir nujaučiant artėjantį pralaimėjimą. Tą viltį ir riziką jaučiame ir mūsų dialoge *Alkibijadas I*.

32 Diog. Laert. 3. 59.

33 *Ibid.*, 3. 37.

34 Olymp. *In Alc.* 11. 1–5.

35 Procl. *In Alc.* 11. 1–21.

36 *Alc. Prooim.*, 11. 15–17; Olymp. *In Alc.* 10. 17–11. 6

Platono *Alkibijadas I*: dialogo statusas ir temų apžvalga

Mokslininkai, šiandien rašantys apie *Alkibijadą I*, pirmiausia yra priversti aptarti dialogo autentiškumo klausimą. Toks klausimas Antikos žmonėms nekilo. Trasilas, pirmasis komentatorius, sudaręs autoritetingą Platono veikalų katalogą, nedvejodamas įtraukė *Alkibijadą I* kaip autentišką Platono kūrinį. Tuo neabejojo ir vėlesni komentatoriai bei biografai[32]. Tai nereiškia, kad ano meto filosofai nekritiškai priėmė visus veikalus, pasirašytus Platono vardu. Priešingai, jie visai neblogai žinojo, kurie darbai yra tikri, kurie nuplagijuoti, kurie yra savarankiškai parašyti, o kurie – su kitų pagalba. Pavyzdžiui, Favorinas atmetė dialogo *Alkijonas* autentiškumą, taip pat buvo abejojama dialogais *Sizifas*, *Aksijochas*, *Demodokas* ir kt. Buvo kalbama, kad, mirus Platonui, Filipas Opuntietis suredagavo paskutinįjį veikalą *Įstatymai* ir prie jo pridėjo savo paties parašytą dialogo tęsinį *Poįstatymis*, arba kad garsioji *Valstybė* itin daug minčių skolinosi iš Protagoro kūrybos[33]. Šiaip ar taip, *Alkibijadas I* užėmė ypatingą vietą Platono korpuse. Jis ne tik buvo vienas iš skaitomiausių, labiausiai komentuotų ir cituotų Platono dialogų, bet netgi laikytas savotišku įvadu į Platono filosofiją. Tokią nuomonę girdime ne vien iš epikūrininko Diogeno Laertijaus, bet ir neoplatonikų. Pasak Olimpijodoro, *Alkibijadas I* yra tarsi vartai į Platono raštų šventyklą[34]. Anot Proklo, šis dialogas ne tik apibendrina ir įveda į visus Platono dialogus, bet ir yra pačios filosofijos kaip tokios pradžia[35]. Jamblichas kalbėjo, kad šis dialogas talpina savyje visą Platono mąstymą tarytum sėkloje[36]. Šie pasisakymai nėra tuščia retorinė patetika. Dialogas išties gana žaismingai ir gyvai pristato pagrindinius Platono dialogų veikėjus, atskleidžia Sokrato filosofavimo techniką ir pagrindinius bruožus: dialektiką, elenchą, aporiją. Dialogo tema yra pati filosofija: Sokratas pristato filosofiją kaip savižiną, savęs tyrinėjimą, o jos tikslas yra protreptinis – raginti jauną žmogų užsiimti filosofiniu gyvenimu. Tai atliekant, kartu nubrėžiami esminiai Platono etinės minties kontūrai ir netgi šiek tiek prabylama metafiziniais klausimais. Vargu ar būtų galima rasti geresnį įvadą tiek į Sokrato, tiek į Antikos filosofiją apskritai – nebent Platono *Sokrato Apologiją*.

Tad kas supurtė mokslininkų tikėjimą dialogo autentiškumu?

Pirmasis dialogo autoryste suabejojo Friedrichas Schleiermacheris, atmetęs *Alkibijadą I* dėl esą dialogo argumentų menkumo, tuščiažodžiavimo, beprasmių digresijų, Platono stiliaus pamėgdžiojimo, dėl kartojimo tokių temų, kurios esą geriau išplėtotos kituose Platono dialoguose ir t. t.[37] Kitaip tariant, Schleiermacheris pristato dialogą kaip platonišką, gal net pernelyg platonišką, bet kartu nepakankamai platonišką. Argumentu apeliuojama į tam tikrą išankstinį nusistatymą, kaip Platono dialogai privalėtų atrodyti. Į tokius priekaištus tegalime atsakyti, kad pagal visus formalius kriterijus – stilių, argumentaciją, tematiką – dialogas yra panašus į kitus Platono „sokratinius dialogus", kaip, pavyzdžiui, *Charmidas* ar *Ijonas*, todėl nepakanka apeliuoti į savo literatūrinį skonį norint atmesti pasirinkto dialogo autentiškumą. Šia prasme rimtesnes abejones kėlė tie, kurie skirstydami dialogus į skirtingus stilistinius klasterius nerado vietos *Alkibijadui I*. Paprastai nurodomi trys klasteriai: lengvai skaitomų, trumpų ir gana paprastų „sokratinių dialogų", kuriuose pagrindinis veikėjas yra Sokratas, klausinėjantis tam tikros srities žinovą etiniais klausimais, dažniausiai formuluojamais „kas yra x?", ir privedantis jį prie aporijos (pvz., *Lachetas*, *Eutifronas*); ilgesnių, turinčių sudėtingesnes teorijas ir itin rafinuotą literatūrinę konstrukciją, kur Sokratas nebūtinai yra pagrindinis herojus, o ir dialoge analizuojami ne vien etiniai, bet ir metafiziniai, epistemologiniai klausimai, jame esama įvairių digresijų, filosofinių mitų, ilgų prakalbų (pvz., *Faidonas*, *Puota*); itin painiai argumentuotų ir aprėpiančių išbaigtų doktrinų, nagrinėjančių jau ir teologinius, kosmologinius ir loginius klausimus, parašytų panašia forma į tuos kūrinius, kur Sokratas teturi labai formalų vaidmenį arba jo išvis nėra (pvz., *Filebas*, *Valstybininkas*).

Paprastai šie skirtingi klasteriai yra dėliojami chronologiškai, tarsi atspindėtų Platono mąstymo evoliuciją pradedant nuo paprastesnių dialogų ir baigiant sudėtingesniais. Tuomet pirmasis klasteris esą priklauso ankstyvajai Platono kūrybos fazei, antrasis – viduriniajai, o trečiasis – vėlyvajai. Būtent taip skirstant dialogus, *Alkibijadas I* tarsi netenka aiškios vietos Platono kūryboje. Mat turinio prasme pirmoji dialogo pusė (ypač

37 F. Schleiermacher, *Introduction to Plato's dialogues*, Cambridge: Pitt Press, 1836, 328–337.

106b–119a) tikrai atrodo priklausanti pirmajai kūrybos fazei, tačiau likusi dialogo dalis stiliaus požiūriu yra artimesnė „viduriniajam Platonui". O žvelgiant į sąvokų, prieveiksmių ir neiginių vartojimą, skirtingos dialogo atkarpos rodo visų trijų periodų bruožus[38]. Reikia atminti, kad Antikos komentatoriai nežinojo tokios Platono darbų chronologijos – ji buvo įvesta XIX a., remiantis įvairiomis racionalizuojančiomis teksto tyrimų teorijomis, pagal kurias autoriaus kūryba turinio ir formos prasme privalo laikui bėgant tapti sudėtingesnė. Problema ta, kad tokiai taisyklei pasiduoda vos keli Platono veikalai, kuriuos aiškiai galime vieną po kito išdėlioti. Iš to sektų absurdiška mintis, kad reikia likusius dialogus atmesti kaip „neplatoniškus". Tačiau jei neturime tokių išankstinių prielaidų apie autoriaus kūrybinę raidą, nėra jokio pagrindo manyti, kad *Alkibijadas I* privalėjo būti parašytas ir užbaigtas tik vienu arba kitu aiškiai apibrėžtu periodu. Priešingai, jis galėjo būti rašomas ir perrašomas visą Platono kūrybinį gyvenimą, panašiai kaip nutiko su kai kuriomis *Valstybės* dalimis. Todėl visai tikėtina, kad šis dialogas galėjo būti parašytas net pačiu paskutiniuoju gyvenimo etapu, apie 350 m. pr. Kr.[39] Taigi savotiškai užbaigiantis filosofo mąstymą ir tarnaujantis kaip populiarus Platono kūrybos pristatymas. Toliau trumpai bus apžvelgiamos pagrindinės dialogo temos, detaliau nebus gilinamasi į dialoge nagrinėjamas tezes, pateikiamą argumentų struktūrą, išvadas – visa tai aiškiau bus matoma iš dialogo plano (žr. įvado pabaigą) ir komentarų.

38 Nicholas Denyer, *Plato. Alcibiades*, Cambridge University Press, 2001, 22.

39 *Ibid.*, 11.

Dialogo *Alkibijadas* pradžia (103a–106b) yra itin asmeniška ir jautri. Dialogo pradžioje esanti prakalba yra savotiškas atsakymas *Puotai*. Platono *Puotoje*, kaip jau rašyta praeitame skyriuje, sužinome apie tikruosius Alkibijado santykio su Sokratu motyvus ir intencijas. O Platono *Alkibijado* pradžia pateikia tai, ko nerandame jokiame kitame Platono dialoge, – Sokrato santykių su Alkibijadu perspektyvą. Dialogo pradžioje Sokratas prisistato Alkibijadui pripažindamas savo meilę jam, užtikrindamas, kad ji yra kitokia nei visų tų gerbėjų, kurie sekioja Alkibijadą dėl jo išvaizdos, žavesio ar turtų. Prakalboje taip pat jaučiamas šioks toks nerimas, nepatogumas: Alkibijadas jau subrendęs, besiruošiąs politiniam gyvenimui, todėl jam nebereikia mokytojų ar gerbėjų dėmesio. Ar Sokratas nepavėlavo? Sokratas teisinasi, kad daimoniška jėga jį sulaikė

nuo bendravimo su Alkibijadu. Ši jėga paprastai perspėja filosofą svarbiausiais gyvenimo momentais. Šis delsimas suteikė Sokratui laiko stebėti Alkibijadą iš tolo ir pažinti jo sielą, jos troškimus. Sokratas matė, jog Alkibijado santykis su savo globėju Perikliu buvo keistas: šis jo neprižiūrėjo, bet Alkibijadas jį imitavo; nesulaukdamas Periklio pripažinimo, bet trokšdamas jo iš ten pat, iš kur jo sėmėsi ir pats Periklis – iš tautos meilės. Sokratas atskleidžia Alkibijadui jo paties slaptus ketinimus: pranokti Periklį, dominuoti ne tik Graikijoje, bet ir Persijoje – visame pasaulyje. Iš to aišku, kodėl dieviškoji galia sutrukdė Sokratui tapti Alkibijado mokytoju jaunystėje ir kreipti jo troškimus. Ji privertė laukti, kol ateis tinkamas metas šiuos troškimus įgyvendinti. Sokratas įspėja Alkibijadą, kad jo gausūs ištekliai – grožis, turtai, stiprybė – yra menkniekis atliekant tokio masto uždavinį. Esą tik senojo filosofo pagalba Alkibijadui lemta iškilti.

Ši pradžia užduoda toną visam likusiam pokalbiui. Sokratas išties nori pasakyti, kad Alkibijado politiniai tikslai bus įgyvendinti tik filosofijos pagalba. Ši filosofija nėra abstrakti, teorinė, knyginė, ji negimsta ir iš nuostabos, abejonės ar skausmo. Ji yra „sokratiška" – gimstanti per pokalbį, asmeninį santykį, bendrus klausimus, ieškojimus. Galima nujausti, kad kitomis aplinkybėmis Sokratas būtų teikęs pirmenybę susipažinti anksčiau, kuomet mokinio siela buvo besiformuojanti. Dabar jam tenka ypatinga užduotis: įrodyti filosofijos pajėgumą įtikinti ir kreipti subrendusio žmogaus sielą, atskleisti, kad filosofija gali būti prasminga ne vien tuomet, kai ji primeta augančiam žmogui filosofinį gyvenimo būdą, bet ir priešingai, kai geba paveikti jau susiformavusios asmenybės gyvenimo tėkmę. Taigi Platonas pasiūlo neįprastą protreptiką. Jis ragina filosofuoti ne išvardindamas abstrakčius filosofijos pranašumus, bet atsigręždamas į konkretų žmogų, jo poreikius ir troškimus. Dėl šios priežasties Sokratas turi nukreipti sau įprastą argumentaciją ta vaga, kuri būtų pažįstama jo pokalbininkui.

Kadangi Alkibijadas gyvena politiniais troškimais, Sokratas taiko savo įprastas klausinėjimo technikas politiniais klausimais (106b–119a), tarytum teirautųsi Alkibijado, kaip žinovo, apie jo srities išmanymą. Atskleisdamas ribotą Alkibijado politinį nusimanymą, filosofas siekia išlaisvinti jo mąstymą, klausdamas apie tai, kas padeda žmogui tapti geru politiku. Dialogo vietoje,

kurioje Alkibijadas ginčijasi ir atsikalbinėja, keičia temas, ne sykį atsimeta nuo anksčiau išsakytų dalykų, kur Sokratui netgi tenka paaiškinti formalius prasmingos diskusijos kriterijus, Sokratas parodo, kad ne turtų, galios ar politinių manipuliacijų vedamas Alkibijadas taps geru politiku, bet tik supratęs, kas yra politika ir jos tikslas. Iškyla ilgai laukta aporija ir Alkibijadas prisipažįsta nežinąs, ką ketina politikoje veikti. Sokratas priduria, kad Alkibijado nežinojimas yra ypatingas: jis manėsi žinąs, ko paprasčiausiai nežino, o išties reikia pažinti savo žinojimo ribas – žinoti, kad nežinai. Tokia formuluotė pasirodo per sunki Alkibijadui. Pirmoji aporija nepadeda Sokratui iki galo įtikinti Alkibijado filosofijos verte. Sokratas supranta, kad vien tik filosofinių priemonių nepakaks ir imasi atėnietiškos retorikos, gal net panašios į sofistų (119a–127d). Antroje ilgoje kalboje Sokratas ragina Alkibijadą pasinerti į savo troškimus ir plėsti savo vaizduotę, svajoti drąsiau. Rodydamas, kad jo lauks ne vien oponentai namie, bet ir užsienyje, kad jam teks pranokti Spartos karalius ir Persijos valdovą, kad jis neturi jiems prilygstančios galios ir šlovės, Sokratas skatina Alkibijadą ieškoti išskirtinumo – kažko, ko priešai neturi, ir kuo jis taptų ypatingas jų atžvilgiu. Alkibijadas, bandydamas tai atrasti, galiausiai patenka į antrą aporiją ir pasiduoda Sokratui – prašosi jo pagalbos. Šis prašymas tampa jo iniciacija į filosofiją. Bet ar tikrai? Ko skatinamas Alkibijadas susidomi filosofija – racionalaus pirmojo pokalbio įtikinimo ar dailios antrosios kalbos retorikos? Tai verčia užduoti ir bendresnį klausimą – ar galima tapti filosofu besižavint vien tik žodžiais, taikančiais į asmeninius troškimus ir jausmus? Dialogas palieka šiuos klausimus atvirus, tačiau draminė situacija ir pabaigoje nuskambančios Sokrato abejonės verčia manyti, kad Alkibijado susidomėjimas tėra laikinas.

Taip baigiasi dialogo dalis, raginanti filosofuoti. Likęs dialogas (127d–135e) yra skirtas atskleisti, kaip Alkibijadas gali save pakylėti iš netikusios būklės. Šios priemonės kartu apibrėžia, kaip Sokratas suvokia, kas yra filosofija. Filosofija pasirodo ne kaip kritinis mąstymas, įdomių klausimų kėlimas, teorijų nagrinėjimas, bet kaip savęs pažinimas ir darbas su savimi. Sokratas ragina Alkibijadą rūpintis savimi, žengti savižinos, savęs tyrinėjimo keliu ir toliau parodo, kaip toks tyrinėjimas galėtų atrodyti. Sokratas pirmiausia klausia Alkibijado, kas yra „aš“, iš ko šis daiktas yra sudarytas, kokią reikšmę jame turi siela, ir

kaip atrasti daiktą savaime, nepriklausomą ir atsietą nuo visų dalykų. Matydamas, kad pamatiniai klausimai Alkibijadui yra vis dar per sunkūs, Sokratas grįžta į gyvenimišką lygmenį sakydamas, kad savęs pažinimas praktikoje turės išvirsti į dorybių ugdymą. Pokalbis baigiasi savotiškais namų darbais Alkibijadui: nurodymu apmąstyti ir puoselėti santūrumo dorybę. Taip dialogas apsuka ratą ir grąžina prie sokratinės ugdymo temos. Šio kelio pradžia buvo įrodyti filosofinio mąstymo naudą augančiam politikui. Sokratas daugiausia kalbėjo apie Alkibijado asmeninį kelią ir jo poreikius, tarytum duotų politinius patarimus. Pats Alkibijadas neatkreipė dėmesio, kad Sokratas kalbėjo ir apie teorinę politiką. Dialoge jis pateikė bent tris stambesnes politikos sampratas: kaip teisingo karo ir teisingos taikos vadybą (109a–c); kaip gerų patarimų, stiprinančių draugystę mieste, išmanymą (125e–126c); kaip dorybių, santūrumo ugdymą mieste (134b–c). Šitaip Sokratas siekė parodyti, kad filosofija gali suteikti ir bendresnį mąstymą apie politiką. Tačiau ugdymo kelias pasibaigė kiek netikėtu posūkiu. Dialogo pabaigoje Sokratas iškelia mintį, kad filosofijai vien tik mąstymo nepakanka, o geram filosofui neužtenka turėti skvarbų intelektą, pagavų protą, stiprią vaizduotę. Siekiant tvarkingo gyvenimo, reikia ne vien proto, bet ir charakterio darnos. Todėl norintis tapti filosofu pirmiausia turi rūpintis savimi, ugdyti savyje kertines būdo dorybes. Sokratas atkreipia dėmesį į tai, kad trokštantis valdyti bendruomenę privalo pats savo mąstymu tapti pavyzdžiu. Tik praturtinęs savo protą ir sutvarkęs sielą, filosofas gali ko nors išmokyti ir kitus.

Dialogo planas

1 **Įžanga: kodėl Sokratas pirmąsyk bendrauja su Alkibijadu?**
(103a–104c) Sokratas apie meilę ir Alkibijado puikybę.
(104d–106b) Sokrato pagalba įgyvendinant Alkibijado politines ambicijas.

2 **Alkibijadas politikoje: ar Alkibijadas yra pažinęs politinius dalykus?**
(106b–108e) Pažinimo būdai: mokymasis ir atradimas. Atmetami Alkibijado išmokti dalykai, kaip kitaros grojimas ar rašymas. Alkibijadas manosi išmanąs karą ir taiką.
(108e–110d) Teisingumas nustatomas kaip karo ir taikos tikslas. Alkibijadas nėra nei jo mokęsis, nei pats atradęs.
(110d–113c) Sokratas demonstruoja elenchtinius paneigimus. Atmetama dauguma kaip mokytoja. Parodoma, kad ne klausantysis, o atsakantysis yra pozicijos teigėjas.
(113c–116d) Alkibijadas teigia, kad karo ir taikos tikslas yra nauda, kylanti iš gerų ir blogų dalykų. Parodoma, kad nauda kyla tik iš gerų dalykų.
(116d–119a) Alkibijadas prisipažįsta patekęs į aporiją. Nežinojimo tipų analizė. Alkibijadas manosi žinąs, ko išties nežino.

3 **Sokrato raginimas rūpintis savimi: kuo Alkibijadas galėtų pralenkti savo priešininkus?**
(119a–119e) Netikri Alkibijado varžovai – nežinantys.
(120a–124b) Tikrieji Alkibijado varžovai – persų ir spartiečių valdovai. Prakalba apie persų ir spartiečių karališkųjų įpėdinių auklėjimą ir turtus. Alkibijado galimas pranašumas.
(124b–127d) Analizuojama, kas yra geras valdymas. Nustatoma, kad tai yra geras patarimas, skirtas stiprinti miesto draugystę ir sutarimą. Alkibijadas patenka į antrą aporiją.

4 **Rūpinimasis savimi: kas yra „aš" ir „savižina"?**
(127d–129b) Atrandama, kad rūpinimasis savimi skleidžiasi per savižiną.
(129b–130c) Žmogaus „pats aš" apibrėžiamas kaip siela, o kūnas – kaip „paties aš" įrankis.
(130c–133c) Nagrinėjama, kas yra „pats-savyje" ir kaip siela gali save pažinti. Akies analogija: akis pažįsta save matydama savęs atspindį kitoje akyje. Siela pažįsta save žvelgdama į tą savo dalį, kurioje yra mąstymas.

5 **Rūpinimasis savimi: kaip juo pasinaudoti praktikoje?**
(133c–135e) Savižina gretinama su santūrumu; ji leidžia pažinti, kas priklauso mums ir kitiems. Tiek žmogui, tiek miestui reikalinga dorybė. Politikas turi rūpintis bendruomenės dorybe.

Ἀλκιβιάδης ἢ περὶ ἀνθρώπου φύσεως

Alkibijadas, arba Apie žmogaus prigimtį

103a ΣΩ. Ὦ παῖ Κλεινίου, οἶμαί σε θαυμάζειν ὅτι πρῶτος ἐραστής
σου γενόμενος τῶν ἄλλων πεπαυμένων μόνος οὐκ ἀπαλλάτ-
τομαι, καὶ ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι δι' ὄχλου ἐγένοντό σοι διαλεγό-
μενοι, ἐγὼ δὲ τοσούτων ἐτῶν οὐδὲ προσεῖπον. τούτου δὲ τὸ
a5 αἴτιον γέγονεν οὐκ ἀνθρώπειον, ἀλλά τι δαιμόνιον ἐναντί-
ωμα, οὗ σὺ τὴν δύναμιν καὶ ὕστερον πεύσῃ. νῦν δὲ ἐπειδὴ
b οὐκέτι ἐναντιοῦται, οὕτω προσελήλυθα· εὔελπις δ' εἰμὶ καὶ
τὸ λοιπὸν μὴ ἐναντιώσεσθαι αὐτό. σχεδὸν οὖν κατανενόη-
κα ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σκοπούμενος ὡς πρὸς τοὺς ἐραστὰς
ἔσχες· πολλῶν γὰρ γενομένων καὶ μεγαλοφρόνων οὐδεὶς ὃς
b5 οὐχ ὑπερβληθεὶς τῷ φρονήματι ὑπὸ σοῦ πέφευγεν. τὸν δὲ
104a λόγον, ᾧ ὑπερπεφρόνηκας, ἐθέλω διελθεῖν. οὐδενὸς φῂς ἀν-
θρώπων ἐνδεὴς εἶναι εἰς οὐδέν· τὰ γὰρ ὑπάρχοντά σοι μεγά-
λα εἶναι, ὥστε μηδενὸς δεῖσθαι, ἀπὸ τοῦ σώματος ἀρξάμενα
τελευτῶντα εἰς τὴν ψυχήν. οἴει γὰρ δὴ εἶναι πρῶτον μὲν
a5 κάλλιστός τε καὶ μέγιστος – καὶ τοῦτο μὲν δὴ παντὶ δῆλον
ἰδεῖν ὅτι οὐ ψεύδῃ – ἔπειτα νεανικωτάτου γένους ἐν τῇ σε-
αυτοῦ πόλει, οὔσῃ μεγίστῃ τῶν Ἑλληνίδων, καὶ ἐνταῦθα
b πρὸς πατρός τέ σοι φίλους καὶ συγγενεῖς πλείστους εἶναι καὶ
ἀρίστους, οἳ εἴ τι δέοι ὑπηρετοῖεν ἄν σοι, τούτων δὲ τοὺς
πρὸς μητρὸς οὐδὲν χείρους οὐδ' ἐλάττους. συμπάντων δὲ ὧν
εἶπον μείζω οἴει σοι δύναμιν ὑπάρχειν Περικλέα τὸν Ξανθίπ-
b5 που, ὃν ὁ πατὴρ ἐπίτροπον κατέλιπε σοί τε καὶ τῷ ἀδελφῷ·
ὃς οὐ μόνον ἐν τῇδε τῇ πόλει δύναται πράττειν ὅτι ἂν βού-
ληται, ἀλλ' ἐν πάσῃ τῇ Ἑλλάδι καὶ τῶν βαρβάρων ἐν πολλοῖς
καὶ μεγάλοις γένεσιν. προσθήσω δὲ καὶ ὅτι τῶν πλουσίων·
c δοκεῖς δέ μοι ἐπὶ τούτῳ ἥκιστα μέγα φρονεῖν. κατὰ πάντα
δὴ ταῦτα σύ τε μεγαλαυχούμενος κεκράτηκας τῶν ἐραστῶν
ἐκεῖνοί τε ὑποδεέστεροι ὄντες ἐκρατήθησαν, καί σε ταῦτ'
οὐ λέληθεν· ὅθεν δὴ εὖ οἶδα ὅτι θαυμάζεις τί διανοούμενός
c5 ποτε οὐκ ἀπαλλάττομαι τοῦ ἔρωτος, καὶ ἥντιν' ἔχων ἐλπίδα
ὑπομένω τῶν ἄλλων πεφευγότων.
d ΑΛ. Καὶ ἴσως γε, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶσθ' ὅτι σμικρόν με
ἔφθης. ἐγὼ γάρ τοι ἐν νῷ εἶχον πρότερός σοι προσελθὼν
αὐτὰ ταῦτ' ἐρέσθαι, τί ποτε βούλει καὶ εἰς τίνα ἐλπίδα βλέ-
πων ἐνοχλεῖς με, ἀεὶ ὅπου ἂν ὦ ἐπιμελέστατα παρών· τῷ

Sokratas: Kleinijo sūnau, manau, jog stebiesi, kad aš, pirmas 103a
tave pamilęs, vienintelis, kitiems pasišalinus, tavęs nepaleidau,
ir kad, kai kiti įkyrėjo tau kalbomis, per tiek metų taip ir nesi-
kreipiau į tave. To priežastis yra ne žmogiškas, o kažkoks dai- a5
moniškas priešinimasis, kurio galią tu vėliau pažinsi. Kadangi
dabar jis jau nebesipriešina, tai štai ir kreipiuosi. Viliuosi, kad b
ir ateityje man nebesipriešins. Per tą laiką tave stebėdamas, be-
veik supratau, kaip elgiesi įsimylėjėlių atžvilgiu. Jų būta dau-
gybės ir išdidžių, bet visi, paniekinti tavo puikybės, nuo tavęs b5
pabėgo. Noriu įsigilinti, kokiu pagrindu žvelgei į juos iš aukšto. 104a
Sakai, kad tau nereikia jokio žmogaus jokiam klausimui, mat
tavo ištekliai yra tokie dideli, kad tu nieko nestokoji – prade-
dant tavo kūnu ir baigiant siela. Mat pirmiausia manaisi esąs
gražiausias ir didingiausio stoto – ir kiekvienam aiškiai maty-
ti, kad neklysti, – toliau, kad esi iš jaunatviškiausios šeimos
savo polyje, kuris yra didžiausias iš Graikijos polių, be to, čia iš b
tėvo pusės turi gausių ir kilmingų draugų ir giminaičių, kurie,
jei ko reiktų, tau patarnautų, o iš motinos pusės – nė kiek ne
prasčiau ir ne mažiau. O už visa, ką išvardinau, tu manai, kad
dar didesnę galią semiesi iš Periklio, Ksantipo sūnaus, kurį tavo b5
tėvas paliko tau ir tavo broliui kaip globėją, kuris ne vien šiame
polyje gali daryti, ką panorėjęs, bet ir visoje Graikijoje ir tarp
gausybės ir didelių barbarų tautų. Pridurčiau ir tavo turtus, c
bet man regis, kad šiuo dalyku menkiausiai puikuojiesi. Gir-
damasis visais šiais dalykais tu įveikei savo įsimylėjėlius ir jie,
būdami menkesni, pasidavė tavo valdžiai, o tau tai nepraslydo
pro akis. Todėl puikiai suprantu, kad stebiesi, ką galvodamas c5
aš neapleidžiu meilės ir ko tikiuosi, kai kiti jau pabėgo.
Alkibijadas: Taigi, Sokratai, matyt, nežinai, kad šiek tiek mane d
aplenkei. Juk aš pirmas ketinau, prie tavęs priėjęs, to paties pa-
klausti: ko tu išvis nori ir į ką taip viltingai žvelgdamas mane
vargini, visur, kur tik aš esu, kuo rūpestingiausiai būdamas šalia.

ὄντι γὰρ θαυμάζω ὅτι ποτ' ἐστὶ τὸ σὸν πρᾶγμα, καὶ ἥδιστ' ἂν πυθοίμην.

ΣΩ. Ἀκούσῃ μὲν ἄρα μου, ὡς τὸ εἰκός, προθύμως, εἴπερ, ὡς φῄς, ἐπιθυμεῖς εἰδέναι τί διανοοῦμαι, καὶ ὡς ἀκουσομένῳ καὶ περιμενοῦντι λέγω.

ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν· ἀλλὰ λέγε.

e ΣΩ. Ὅρα δή· οὐ γάρ τοι εἴη ἂν θαυμαστὸν εἰ, ὥσπερ μόγις ἠρξάμην, οὕτω μόγις καὶ παυσαίμην.

ΑΛ. Ὠγαθὲ λέγε· ἀκούσομαι γάρ.

ΣΩ. Λεκτέον ἂν εἴη. χαλεπὸν μὲν οὖν πρὸς ἄνδρα οὐχ ἥττονα ἐραστῶν προσφέρεσθαι ἐραστῇ, ὅμως δὲ τολμητέον φράσαι τὴν ἐμὴν διάνοιαν. ἐγὼ γάρ, ὦ Ἀλκιβιάδη, εἰ μέν σε ἑώρων ἃ νυνδὴ διῆλθον ἀγαπῶντα καὶ οἰόμενον δεῖν ἐν τούτοις καταβιῶναι, πάλαι ἂν ἀπηλλάγμην τοῦ ἔρωτος, ὥς γε δὴ ἐμαυ-
105a τὸν πείθω· νῦν δ' ἕτερ' αὖ κατηγορήσω διανοήματα σὰ πρὸς αὐτὸν σέ, ᾧ καὶ γνώσῃ ὅτι προσέχων γέ σοι τὸν νοῦν διατετέλεκα. δοκεῖς γάρ μοι, εἴ τίς σοι εἴποι θεῶν· "Ὦ Ἀλκιβιάδη, πότερον βούλει ζῆν ἔχων ἃ νῦν ἔχεις, ἢ αὐτίκα τεθνάναι εἰ μή σοι ἐξέσται μείζω κτήσασθαι;" δοκεῖς ἄν μοι ἑλέσθαι τεθνάναι· ἀλλὰ νῦν ἐπὶ τίνι δή ποτε ἐλπίδι ζῇς, ἐγὼ φράσω.
b ἡγῇ, ἐὰν θᾶττον εἰς τὸν Ἀθηναίων δῆμον παρέλθῃς – τοῦτο δ' ἔσεσθαι μάλα ὀλίγων ἡμερῶν – παρελθὼν οὖν ἐνδείξεσθαι Ἀθηναίοις ὅτι ἄξιος εἶ τιμᾶσθαι ὡς οὔτε Περικλῆς οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς τῶν πώποτε γενομένων, καὶ τοῦτ' ἐνδειξάμενος μέγιστον δυνήσεσθαι ἐν τῇ πόλει, ἐὰν δ' ἐνθάδε μέγιστος ᾖς, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι, καὶ οὐ μόνον ἐν Ἕλλησιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις, ὅσοι ἐν τῇ αὐτῇ ἡμῖν οἰκοῦσιν ἠπείρῳ. καὶ εἰ αὖ σοι εἴποι ὁ αὐτὸς οὗτος θεὸς ὅτι αὐτοῦ σε δεῖ δυναστεύειν
c ἐν τῇ Εὐρώπῃ, διαβῆναι δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν οὐκ ἐξέσται σοι οὐδὲ ἐπιθέσθαι τοῖς ἐκεῖ πράγμασιν, οὐκ ἂν αὖ μοι δοκεῖς ἐθέλειν οὐδ' ἐπὶ τούτοις μόνοις ζῆν, εἰ μὴ ἐμπλήσεις τοῦ σοῦ ὀνόματος καὶ τῆς σῆς δυνάμεως πάντας ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀνθρώπους· καὶ οἶμαί σε πλὴν Κύρου καὶ Ξέρξου ἡγεῖσθαι οὐδένα ἄξιον λόγου γεγονέναι. ὅτι μὲν οὖν ἔχεις ταύτην τὴν ἐλπίδα, εὖ οἶδα καὶ οὐκ εἰκάζω. ἴσως ἂν οὖν εἴποις, ἅτε εἰδὼς ὅτι ἀληθῆ λέγω, "Τί δὴ οὖν, ὦ Σώκρατες, τοῦτ' ἐστί σοι πρὸς λόγον; [ὃν ἔφη-
d σθα ἐρεῖν, διὸ ἐμοῦ οὐκ ἀπαλλάττῃ;]" ἐγὼ δὲ σοί γε ἐρῶ, ὦ φίλε παῖ Κλεινίου καὶ Δεινομάχης. τούτων γάρ σοι ἁπάντων τῶν διανοημάτων τέλος ἐπιτεθῆναι ἄνευ ἐμοῦ ἀδύνατον· τοσαύτην ἐγὼ δύναμιν οἶμαι ἔχειν εἰς τὰ σὰ πράγματα καὶ εἰς

Mat tikrai stebiuosi, kad turi kažkokių reikalų ir su malonumu juos sužinočiau.

Sokratas: Tuomet, regis, noriai klausysi manęs, jei, kaip sakai, nori sužinoti, ką galvoju, o aš kalbėsiu su tuo, kuris kantriai išlauks.

Alkibijadas: Žinoma. Tik kalbėk.

Sokratas: Tai žiūrėk: juk nė kiek nestebintų, jei sustočiau taip e
pat sunkiai, kaip ir pradėjau.

Alkibijadas: Gerbiamasis, kalbėki, juk klausysiuos.

Sokratas: Matyt, reikia kalbėti. Nors sunku mylinčiajam kreiptis į žmogų, kuris tokiems nepasiduoda, visgi reikia išdrįsti išsakyti savo mintį. Juk jei aš, Alkibijadai, būčiau matęs tave patenkintą dalykais, dabar aptartais, ir manantį, kad šitaip reikia nugyventi gyvenimą, seniai būčiau paleidęs savo meilę,
kaip bent jau taip save tikinu; bet dabar savo ruožtu tau pa- 105a
čiam atskleisiu tavo sumanymus, ir tokiu būdu tu sužinosi, kodėl tave nuolat turėjau savo mintyse. Išties, man atrodo, kad jei kas iš dievų tavęs užklaustų, „Alkibijadai, ar nori nugyventi su tuo, ką dabar turi, ar iškart numirti, jei negalėsi įgyti didesnių dalykų?“, manau, kad pasirinktum numirti. Tačiau pasakysiu, dėl kokios vilties šiuo metu gyveni. Tu manai, kad jei grei-
čiau pasirodysi prieš atėniečių tautą – o šitai įvyks vos už kelių b
dienų, – pasirodydamas atskleisi atėniečiams, kad esi vertas pagarbos labiau nei Periklis ar kas kitas kada nors apskritai buvęs, ir tai atskleidęs tapsi pats galingiausias polyje, o jei čia būsi galingiausias, tai tuomet ir kituose Graikijos kraštuose, ir ne vien Graikijos, bet ir tarp barbarų, kurie gyvena tame pačiame žemyne kaip ir mes. Ir jei vėl tas pats Dievas tau pasakytų, kad
tu privalai viešpatauti Europoje, bet tau negalima nei persikelti c
į Aziją, nei kištis į tenykščius reikalus, man regis, vėlgi nenorėtum nugyventi vien tik tokiais dalykais, jei negalėtum, taip sakant, savo vardu ir galia užpildyti visos žmonijos. Ir manau, kad išskyrus Kirą ir Kserksą, tu nieko nelaikai vertu paminėti. Kad tokią viltį turi, puikiai tai žinau ir nespėlioju. Suvokdamas, kad kalbu tiesą, galbūt tartum: „Na ir kaip, Sokratai, tai susiję
su svarstymu? [Ketinai atsakyti, kodėl manęs nepaleidai?]“ O d
aš tau atsakysiu, mielas Kleinijo ir Deinomachės sūnau. Juk nei vieno iš šių tavo sumanymų neįgyvendinsi be mano pagalbos – tokią galią turiu tavo reikalams ir tau; dėl to, manau, Dievas tiek ilgai ir neleidžia su tavimi kalbėtis, o aš laukiau jo leidimo.

σέ, διὸ δὴ καὶ πάλαι οἴομαί με τὸν θεὸν οὐκ ἐᾶν διαλέγεσθαί
σοι, ὃν ἐγὼ περιέμενον ὁπηνίκα ἐάσει. ὥσπερ γὰρ σὺ ἐλπίδας
e ἔχεις ἐν τῇ πόλει ἐνδείξασθαι ὅτι αὐτῇ παντὸς ἄξιος εἶ, ἐνδει-
ξάμενος δὲ [ὅτι] οὐδὲν ὅτι οὐ παραυτίκα δυνήσεσθαι, οὕτω
κἀγὼ παρὰ σοὶ ἐλπίζω μέγιστον δυνήσεσθαι ἐνδειξάμενος ὅτι
παντὸς ἄξιός εἰμί σοι καὶ οὔτε ἐπίτροπος οὔτε συγγενὴς οὔτ'
e5 ἄλλος οὐδεὶς ἱκανὸς παραδοῦναι τὴν δύναμιν ἧς ἐπιθυμεῖς
πλὴν ἐμοῦ, μετὰ τοῦ θεοῦ μέντοι. νεωτέρῳ μὲν οὖν ὄντι σοι
καὶ πρὶν τοσαύτης ἐλπίδος γέμειν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ εἴα ὁ
106a θεὸς διαλέγεσθαι, ἵνα μὴ μάτην διαλεγοίμην. νῦν δ' ἐφῆκεν·
νῦν γὰρ ἄν μου ἀκούσαις.

ΑΛ. Πολύ γέ μοι, ὦ Σώκρατες, νῦν ἀτοπώτερος αὖ φαίνῃ,
ἐπειδὴ ἤρξω λέγειν, ἢ ὅτε σιγῶν εἵπου· καίτοι σφόδρα γε
ἦσθ' ἰδεῖν καὶ τότε τοιοῦτος. εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ταῦτα διανο-
a5 οῦμαι ἢ μή, ὡς ἔοικε, διέγνωκας, καὶ ἐὰν μὴ φῶ, οὐδέν μοι
ἔσται πλέον πρὸς τὸ πείθειν σε. εἶεν· εἰ δὲ δὴ ὅτι μάλιστα
ταῦτα διανενόημαι, πῶς διὰ σοῦ μοι ἔσται καὶ ἄνευ σοῦ οὐκ
ἂν γένοιτο; ἔχεις λέγειν;

b ΣΩ. Ἆρ' ἐρωτᾷς εἴ τιν' ἔχω εἰπεῖν λόγον μακρόν, οἵους δὴ
ἀκούειν εἴθισαι; οὐ γάρ ἐστι τοιοῦτον τὸ ἐμόν· ἀλλ' ἐνδεί-
ξασθαι μέν σοι, ὡς ἐγᾦμαι, οἷός τ' ἂν εἴην ὅτι ταῦτα οὕτως
ἔχει, ἐὰν ἓν μόνον μοι ἐθελήσῃς βραχὺ ὑπηρετῆσαι.

b5 ΑΛ. Ἀλλ' εἴ γε δὴ μὴ χαλεπόν τι λέγεις τὸ ὑπηρέτημα, ἐθέλω.

ΣΩ. Ἦ χαλεπὸν δοκεῖ τὸ ἀποκρίνασθαι τὰ ἐρωτώμενα;

ΑΛ. Οὐ χαλεπόν.

ΣΩ. Ἀποκρίνου δή.

b10 ΑΛ. Ἐρώτα.

c ΣΩ. Οὐκοῦν ὡς διανοουμένου σου ταῦτα ἐρωτῶ, ἅ φημί σε
διανοεῖσθαι;

ΑΛ. Ἔστω, εἰ βούλει, οὕτως, ἵνα καὶ εἰδῶ ὅ τι καὶ ἐρεῖς.

ΣΩ. Φέρε δή· διανοῇ γάρ, ὡς ἐγώ φημι, παριέναι συμβουλεύ-
c5 σων Ἀθηναίοις ἐντὸς οὐ πολλοῦ χρόνου· εἰ οὖν μέλλοντός
σου ἰέναι ἐπὶ τὸ βῆμα λαβόμενος ἐροίμην· "Ὦ Ἀλκιβιάδη,
ἐπειδὴ περὶ τίνος Ἀθηναῖοι διανοοῦνται βουλεύεσθαι, ἀνί-
στασαι συμβουλεύσων; ἆρ' ἐπειδὴ περὶ ὧν σὺ ἐπίστασαι βέλ-
τιον ἢ οὗτοι;" τί ἂν ἀποκρίναιο;

d ΑΛ. Εἴποιμ' ἂν δήπου, περὶ ὧν οἶδα βέλτιον ἢ οὗτοι.

ΣΩ. Περὶ ὧν ἄρ' εἰδὼς τυγχάνεις, ἀγαθὸς σύμβουλος εἶ.

ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

Mat kaip tu turi viltį pasirodyti polyje taip, kad visi jame imtų e
tave labai vertinti, o pasirodžius, kad niekas nuo to laiko nebe-
galėtų be tavęs, taip ir aš tikiuosi būti tau pats galingiausias,
atskleisdamas, kad esu tau pats vertingiausias, ir kad nei globė-
jas, nei giminaitis, nei kas kitas nėra pajėgus suteikti tą galią, e5
kurios trokšti, išskyrus mane – su Dievo pagalba, žinoma. Taigi
kai buvai jaunesnis ir dar nepuoselėjai tokių vilčių, man atro-
do, kad Dievas neleido užkalbinti tam, kad tuščiai nekalbėčiau. 106a
Bet dabar jis leido, nes dabar galbūt manęs išklausysi.

Alkibijadas: Sokratai, dabar, kai pradėjai kalbėti, tu man atro-
dai kur kas keistesnis, nei anksčiau, kuomet tylėdamas sekiojai
iš paskos. Nors ir tuomet tikrai buvai iš pažiūros keistas. Tad
nepaisant to, ar aš taip galvoju, ar ne, regis, tu esi apsisprendęs, a5
ir net jei prieštarausiu, nė kiek labiau tavęs neįtikinsiu. Tebū-
nie: tarkim, kad tikrai taip galvoju, tuomet kodėl tik tavo dėka
tai nutiksią ir be tavęs nieko nebūsią? Ar gali pasakyti?

Sokratas: Klausi, ar galiu pasakyti tokią ilgą kalbą, kokios mat b
esi pratęs klausytis? Juk tai ne man. Bet, manau, galėčiau tau
parodyti, kad būtent taip ir yra, jei norėtum man atlikti vieną
mažą paslaugą.

Alkibijadas: Na, noriu, jei tik paslauga, kurios prašai, nesunki. b5

Sokratas: Ar atsakinėti į klausimus atrodo sunku?

Alkibijadas: Nesunku.

Sokratas: Tai atsakinėk.

Alkibijadas: Klausk. b10

Sokratas: Taigi klausiu, ar galvoji taip, kaip tvirtinu tave galvo- c
jant?

Alkibijadas: Tebūnie šitaip, jei nori, kad tik sužinočiau, ko toliau
klausi.

Sokratas: Tvarkoj. Juk tu mąstai, kaip aš sakau, visai netrukus
stoti prieš atėniečius kaip patarėjas. Tad jei, tau belipant į tri- c5
būną, sustabdęs paklausčiau: „Alkibijadai, kokiais klausimais
atėniečiai nori būti patarinėjami, kad jau stojiesi patarinėti?
Dėl to, kad tu apie kažką žinai geriau nei jie?", ką atsakytum?

Alkibijadas: Manau, atsakyčiau, kad apie tai, ką geriau išmanau d
nei jie.

Sokratas: Tad esi geras patarėjas tais klausimais, kuriuos su-
pranti.

Alkibijadas: O kaip kitaip?

d5 ΣΩ. Οὐκοῦν ταῦτα μόνον οἶσθα, ἃ παρ' ἄλλων ἔμαθες ἢ
αὐτὸς ἐξηῦρες;
ΑΛ. Ποῖα γὰρ ἄλλα;
ΣΩ. Ἔστιν οὖν ὅπως ἄν ποτε ἔμαθές τι ἢ ἐξηῦρες μήτε μαν-
θάνειν ἐθέλων μήτ' αὐτὸς ζητεῖν;
ΑΛ. Οὐκ ἔστιν.
d10 ΣΩ. Τί δέ; ἠθέλησας ἂν ζητῆσαι ἢ μαθεῖν ἃ ἐπίστασθαι ᾤου;
ΑΛ. Οὐ δῆτα.
e ΣΩ. Ἃ ἄρα νῦν τυγχάνεις ἐπιστάμενος, ἦν χρόνος ὅτε οὐχ
ἡγοῦ εἰδέναι;
ΑΛ. Ἀνάγκη.
ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἅ γε μεμάθηκας σχεδόν τι καὶ ἐγὼ οἶδα· εἰ
e5 δέ τι ἐμὲ λέληθεν, εἰπέ. ἔμαθες γὰρ δὴ σύ γε κατὰ μνήμην
τὴν ἐμὴν γράμματα καὶ κιθαρίζειν καὶ παλαίειν· οὐ γὰρ
δὴ αὐλεῖν γε ἤθελες μαθεῖν. ταῦτ' ἐστὶν ἃ σὺ ἐπίστασαι, εἰ
μή πού τι μανθάνων ἐμὲ λέληθας· οἶμαι δέ γε, οὔτε νύκτωρ
οὔτε μεθ' ἡμέραν ἐξιὼν ἔνδοθεν.
e10 ΑΛ. Ἀλλ' οὐ πεφοίτηκα εἰς ἄλλων ἢ τούτων.
107a ΣΩ. Πότερον οὖν, ὅταν περὶ γραμμάτων Ἀθηναῖοι βουλεύω-
νται, πῶς ἂν ὀρθῶς γράφοιεν, τότε ἀναστήσῃ αὐτοῖς συμ-
βουλεύσων;
ΑΛ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε.
a5 ΣΩ. Ἀλλ' ὅταν περὶ κρουμάτων ἐν λύρᾳ;
ΑΛ. Οὐδαμῶς.
ΣΩ. Οὐδὲ μὴν οὐδὲ περὶ παλαισμάτων γε εἰώθασι βουλεύε-
σθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.
ΑΛ. Οὐ μέντοι.
a10 ΣΩ. Ὅταν οὖν περὶ τίνος βουλεύωνται; οὐ γάρ που ὅταν γε
περὶ οἰκοδομίας.
ΑΛ. Οὐ δῆτα.
ΣΩ. Οἰκοδόμος γὰρ ταῦτά γε σοῦ βέλτιον συμβουλεύσει.
b ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Οὐδὲ μὴν ὅταν περὶ μαντικῆς βουλεύωνται;
ΑΛ. Οὔ.
ΣΩ. Μάντις γὰρ αὖ ταῦτα ἄμεινον ἢ σύ.
b5 ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Ἐάν τέ γε σμικρὸς ἢ μέγας ᾖ, ἐάν τε καλὸς ἢ αἰσχρός, ἔτι
τε γενναῖος ἢ ἀγεννής.
ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

Sokratas: Tuomet išmanai tik tai, ką iš kitų išmokai arba pats d5
atradai?
Alkibijadas: Negi kažką daugiau?
Sokratas: O ar galėtum kada nors būti ko išmokęs ar atradęs
nenorėdamas išmokti ar pats atrasti?
Alkibijadas: Negalėčiau.
Sokratas: Argi? Ar norėjai atrasti arba išmokti tai, ką manei d10
žinąs?
Alkibijadas: Tikrai ne.
Sokratas: Tuomet kartą buvo laikas, kuomet nemanei pažįstąs e
tai, ką dabar žinai.
Alkibijadas: Neišvengiamai.
Sokratas: O ką tu esi išmokęs, daugiau ar mažiau ir aš žinau.
Jei ką pamiršau, sakyk. Juk tu išmokai, kiek pamenu, rašyti, e5
groti kitara ir eiti imtynių. O groti aulu nenorėjai mokytis. Štai
šitus dalykus tu žinai, nebent galbūt ko nors mokaisi nuo ma-
nęs pasislėpęs. Bet aš nemanau, kad naktį ar dienos metu esi
išėjęs iš namų.
Alkibijadas: Tai ir nesu ėjęs į kitas pamokas nei šitos. e10
Sokratas: Tuomet ar stosies atėniečiams patarinėti, kai jie 107a
svarstys, kaip teisingai rašyti raides?
Alkibijadas: Prisiekiu Dzeusu, tik jau ne aš.
Sokratas: O tada, kai jie svarstys, kaip braukyti lyrą? a5
Alkibijadas: Niekaip.
Sokratas: Nei, vėlgi, yra įprasta svarstyti apie imtynes eklesi-
joje.
Alkibijadas: Žinoma, kad ne.
Sokratas: Tuomet kokiu klausimu jie gaus patarimų? Juk, ma- a10
tyt, ne apie statybas.
Alkibijadas: Tikrai ne.
Sokratas: Mat statybininkas apie šitus dalykus duos geresnį pa-
tarimą nei tu.
Alkibijadas: Taip. b
Sokratas: Nei gaus patarimų apie pranašavimą?
Alkibijadas: Ne.
Sokratas: Juk pranašas yra geresnis šiais klausimais nei tu.
Alkibijadas: Taip. b5
Sokratas: Net jei jis būtų žemas ar aukštas, gražus ar bjaurus, ar
netgi kilmingas ar prasčiokas.
Alkibijadas: O kaip kitaip?

ΣΩ. Ἀλλ' ἐάντε πένης ἐάντε πλούσιος ᾖ ὁ παραινῶν, οὐδὲν διοίσει Ἀθηναίοις ὅταν περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει βουλεύωνται,
c πῶς ἂν ὑγιαίνοιεν, ἀλλὰ ζητήσουσιν ἰατρὸν εἶναι τὸν σύμβουλον.

ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΣΩ. Εἰδότος γὰρ οἶμαι περὶ ἑκάστου ἡ συμβουλή, καὶ οὐ πλουτοῦντος.

ΑΛ. Εἰκότως γε.

ΣΩ. Ὅταν οὖν περὶ τίνος σκοπῶνται, τότε σὺ ἀνιστάμενος ὡς συμβουλεύσων ὀρθῶς ἀναστήσῃ;

ΑΛ. Ὅταν περὶ τῶν ἑαυτῶν πραγμάτων, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τῶν περὶ ναυπηγίας λέγεις, ὁποίας τινὰς χρὴ αὐτοὺς τὰς ναῦς ναυπηγεῖσθαι;

ΑΛ. Οὐκ ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ναυπηγεῖν γὰρ οἶμαι οὐκ ἐπίστασαι. τοῦτ' αἴτιον ἢ ἄλλο τι;

ΑΛ. Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτο.

d ΣΩ. Ἀλλὰ περὶ ποίων τῶν ἑαυτῶν λέγεις πραγμάτων ὅταν βουλεύωνται;

ΑΛ. Ὅταν περὶ πολέμου, ὦ Σώκρατες, ἢ περὶ εἰρήνης ἢ ἄλλου του τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων.

ΣΩ. Ἆρα λέγεις ὅταν βουλεύωνται πρὸς τίνας χρὴ εἰρήνην ποιεῖσθαι καὶ τίσιν πολεμεῖν καὶ τίνα τρόπον;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Χρὴ δ' οὐχ οἷς βέλτιον;

ΑΛ. Ναί.

e ΣΩ. Καὶ τόθ' ὁπότε βέλτιον;

ΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Καὶ τοσοῦτον χρόνον ὅσον ἄμεινον;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Εἰ οὖν βουλεύοιντο Ἀθηναῖοι τίσιν χρὴ προσπαλαίειν καὶ τίσιν ἀκροχειρίζεσθαι καὶ τίνα τρόπον, σὺ ἄμεινον ἂν συμβουλεύοις ἢ ὁ παιδοτρίβης;

ΑΛ. Ὁ παιδοτρίβης δήπου.

ΣΩ. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν πρὸς τί ἂν βλέπων ὁ παιδοτρίβης συμβουλεύσειεν οἷς δεῖ προσπαλαίειν καὶ οἷς μή, καὶ ὁπότε καὶ ὅντινα τρόπον; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· ἆρα τούτοις δεῖ προσπαλαίειν οἷς βέλτιον, ἢ οὔ;

Sokratas: Ir atėniečiams nebus jokio skirtumo, ar jų patarėjas bus skurdžius, ar turtuolis, kai polio piliečių labui svarstys apie
tai, kaip pastarieji galėtų būti sveiki, bet sieks, kad patarėju c
būtų gydytojas.

Alkibijadas: O kaip kitaip?

Sokratas: Išties manau, kad kiekvienu klausimu patarimą turi žinantysis, o ne turtingasis.

Alkibijadas: Panašu.

Sokratas: Tuomet ką jiems svarstant tu atsistosi, kad duotum patarimą.

Alkibijadas: Savo pačių reikalus, Sokratai.

Sokratas: Ar kalbi apie jų laivų statybas, pavyzdžiui, kokių laivų jiems reikia pasistatyti?

Alkibijadas: Na jau ne, Sokratai.

Sokratas: Juk, manau, nežinai, kaip statyti laivus. Dėl šios priežasties ar kokios kitos?

Alkibijadas: Ne, būtent dėl šitos.

Sokratas: Bet apie kokius dar jų pačių reikalus kalbi, kuriais jie gali gauti patarimų? d

Alkibijadas: Apie karą, Sokratai, arba apie taiką, arba apie kokį kitą iš polio reikalų.

Sokratas: Tai sakai, kad jie ieškos patarimų, su kuo reikia sudaryti taiką ir su kuo kariauti ir kokiu būdu?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Tad ir su kuo geriau reikia kariauti, ar ne?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Ir kuomet geriau? e

Alkibijadas: Žinoma.

Sokratas: Ir tiek laiko, kiek geriau?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: O jei atėniečiai svarstytų, su kuo jiems reiktų eiti imtynių ir su kuo pasikumščiuoti ir kokiu būdu, tuomet geriau patartum tu ar mankštos mokytojas?

Alkibijadas: Sakyčiau, kad mankštos mokytojas.

Sokratas: Tad ar gali pasakyti, ko žiūrėdamas mankštos mokytojas pataria, su kuo dera eiti imtynių ir su kuo ne, ir kuomet ir kokiu būdu? Turiu omeny štai ką: ar jiems reikia eiti imtynių su tais, su kuriais jų eiti yra geriau ar negeriau?

Alkibijadas: Geriau.

ΑΛ. Ναί.
108a ΣΩ. Ἆρα καὶ τοσαῦτα ὅσα ἄμεινον;
ΑΛ. Τοσαῦτα.
ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τότε ὅτε ἄμεινον;
ΑΛ. Πάνυ γε.
a5 ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν καὶ ᾄδοντα δεῖ κιθαρίζειν ποτὲ πρὸς τὴν ᾠδὴν καὶ βαίνειν;
ΑΛ. Δεῖ γάρ.
ΣΩ. Οὐκοῦν τότε ὁπότε βέλτιον;
ΑΛ. Ναί.
a10 ΣΩ. Καὶ τοσαῦθ' ὅσα βέλτιον;
ΑΛ. Φημί.
b ΣΩ. Τί οὖν; ἐπειδὴ βέλτιον μὲν ὠνόμαζες ἐπ' ἀμφοτέροις, τῷ τε κιθαρίζειν πρὸς τὴν ᾠδὴν καὶ τῷ προσπαλαίειν, τί καλεῖς τὸ ἐν τῷ κιθαρίζειν βέλτιον, ὥσπερ ἐγὼ τὸ ἐν τῷ παλαίειν καλῶ γυμναστικόν· σὺ δ' ἐκεῖνο τί καλεῖς;
ΑΛ. Οὐκ ἐννοῶ.
b5 ΣΩ. Ἀλλὰ πειρῶ ἐμὲ μιμεῖσθαι. ἐγὼ γάρ που ἀπεκρινάμην τὸ διὰ παντὸς ὀρθῶς ἔχον, ὀρθῶς δὲ δήπου ἔχει τὸ κατὰ τὴν τέχνην γιγνόμενον· ἢ οὔ;
ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Ἡ δὲ τέχνη οὐ γυμναστικὴ ἦν;
b10 ΑΛ. Πῶς δ' οὔ;
c ΣΩ. Ἐγὼ δ' εἶπον τὸ ἐν τῷ παλαίειν βέλτιον γυμναστικόν.
ΑΛ. Εἶπες γάρ.
ΣΩ. Οὐκοῦν καλῶς;
c5 ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ.
ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ σύ – πρέποι γὰρ ἄν που καὶ σοὶ τὸ καλῶς διαλέγεσθαι – εἰπὲ πρῶτον τίς ἡ τέχνη ἧς τὸ κιθαρίζειν καὶ τὸ ᾄδειν καὶ τὸ ἐμβαίνειν ὀρθῶς; συνάπασα τίς καλεῖται; οὔπω δύνασαι εἰπεῖν;
c10 ΑΛ. Οὐ δῆτα.
ΣΩ. Ἀλλ' ὧδε πειρῶ· τίνες αἱ θεαὶ ὧν ἡ τέχνη;
ΑΛ. Τὰς Μούσας, ὦ Σώκρατες, λέγεις;
d ΣΩ. Ἔγωγε. ὅρα δή· τίνα ἀπ' αὐτῶν ἐπωνυμίαν ἡ τέχνη ἔχει;
ΑΛ. Μουσικήν μοι δοκεῖς λέγειν.
ΣΩ. Λέγω γάρ. τί οὖν τὸ κατὰ ταύτην ὀρθῶς γιγνόμενόν
d5 ἐστιν; ὥσπερ ἐκεῖ ἐγώ σοι τὸ κατὰ τὴν τέχνην ἔλεγον ὀρθῶς, τὴν γυμναστικήν, καὶ σὺ δὴ οὖν οὕτως ἐνταῦθα τί φῄς; πῶς γίγνεσθαι;

Sokratas: Tai ir tiek, kiek geriau? 108a
Alkibijadas: Tiek.
Sokratas: Tad ir tuomet, kai geriau?
Alkibijadas: Žinoma.
Sokratas: Bet ir dainuojant būna akimirkų, kuomet reikia be- a5
dainuojant pagroti kitara ir pašokti?
Alkibijadas: Taip, reikia.
Sokratas: Tad ir tuomet, kai geriau?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Ir tiek, kiek geriau? a10
Alkibijadas: Pritariu.
Sokratas: Tai ką, kadangi žodį „geriau" paminėjai abiem – tiek b
kitaros grojimo, lydimo balso, tiek imtynių – atvejais, ką grojimo kitara atveju vadini „geriau", kaip aš imtynių atveju „geriau" vadinu „gimnastiką"? O kaip tu tai vadini?
Alkibijadas: Nesuprantu.
Sokratas: Tuomet pamėgink mane pamėgdžioti. Juk aš, matyt, b5
atskyriau tai, kas visais atvejais yra teisinga, o teisinga, manau, yra tai, kas yra atliekama pagal meistrystę, ar ne?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Ar gimnastinis menas nėra meistrystė?
Alkibijadas: Kaip tai ne? b10
Sokratas: Ir aš sakiau, kad tai, kas imtynių atveju yra „geriau", c
yra gimnastinis menas.
Alkibijadas: Taip ir sakei.
Sokratas: Tad gerai [kalbėjau]?
Alkibijadas: Man regis. c5
Sokratas: Nagi, o dabar ir tu – juk ypač tau, matyt, pritiktų gerai svarstyti – pasakyk, pirmiausia, kokia yra meistrystė teisingam kitaros grojimui, dainavimui ir šokiui? Kaip šita visuma vadinama? Dar negali atsakyti?
Alkibijadas: Niekaip. c10
Sokratas: Na, tai pamėgink šitaip: kurioms deivėms priklauso ši meistrystė?
Alkibijadas: Kalbi apie Mūzas, Sokratai?
Sokratas: Būtent. Tai žiūrėk: kokia meistrystė yra pagal jas va- d
dinama?
Alkibijadas: Man atrodo, kalbi apie Mūzų meną.
Sokratas: Apie tai ir kalbu. Tad kas yra tas „teisingai", atliekamas pagal šį meną? Kaip antai aš tau kalbėjau, kas teisingai d5

ΑΛ. Μουσικῶς μοι δοκεῖ.

ΣΩ. Εὖ λέγεις. ἴθι δή, καὶ τὸ ἐν τῷ πολεμεῖν βέλτιον καὶ τὸ ἐν τῷ εἰρήνην ἄγειν, τοῦτο τὸ βέλτιον τί ὀνομάζεις; ὥσπερ
e ἐκεῖ ἐφ' ἑκάστῳ ἔλεγες τὸ ἄμεινον, ὅτι μουσικώτερον καὶ ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ, ὅτι γυμναστικώτερον· πειρῶ δὴ καὶ ἐνταῦθα λέγειν τὸ βέλτιον.

ΑΛ. Ἀλλ' οὐ πάνυ τι ἔχω.

e5 ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι αἰσχρόν γε εἰ μέν τις σε λέγοντα καὶ συμβουλεύοντα περὶ σιτίων ὅτι βέλτιον τόδε τοῦδε καὶ νῦν καὶ τοσοῦτον, ἔπειτα ἐρωτήσειεν "Τί τὸ ἄμεινον λέγεις, ὦ Ἀλκιβιάδη;" περὶ μὲν τούτων ἔχειν εἰπεῖν ὅτι τὸ ὑγιεινότερον,
109a καίτοι οὐ προσποιῇ γε ἰατρὸς εἶναι· περὶ δὲ οὗ προσποιῇ ἐπιστήμων εἶναι καὶ συμβουλεύσεις ἀνιστάμενος ὡς εἰδώς, τούτου δ', ὡς ἔοικας, πέρι ἐρωτηθεὶς ἐὰν μὴ ἔχῃς εἰπεῖν, οὐκ αἰσχύνῃ; ἢ οὐκ αἰσχρὸν φανεῖται;

ΑΛ. Πάνυ γε.

a5 ΣΩ. Σκόπει δὴ καὶ προθυμοῦ εἰπεῖν πρὸς τί τείνει τὸ ἐν τῷ εἰρήνην τε ἄγειν ἄμεινον καὶ τὸ ἐν τῷ πολεμεῖν οἷς δεῖ;

ΑΛ. Ἀλλὰ σκοπῶν οὐ δύναμαι ἐννοῆσαι.

ΣΩ. Οὐδ' οἶσθα, ἐπειδὰν πόλεμον ποιώμεθα, ὅτι ἐγκαλοῦντες
a10 ἀλλήλοις πάθημα ἐρχόμεθα εἰς τὸ πολεμεῖν, καὶ ὅτι αὐτὸ ὀνομάζοντες ἐρχόμεθα;

b ΑΛ. Ἔγωγε, ὅτι γε ἐξαπατώμενοί τι ἢ βιαζόμενοι ἢ ἀποστερούμενοι.

ΣΩ. Ἔχε· πῶς ἕκαστα τούτων πάσχοντες; πειρῶ εἰπεῖν τί δι-
b5 αφέρει τὸ ὧδε ἢ ὧδε.

ΑΛ. Ἦ τὸ ὧδε λέγεις, ὦ Σώκρατες, τὸ δικαίως ἢ τὸ ἀδίκως;

ΣΩ. Αὐτὸ τοῦτο.

ΑΛ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτο γε διαφέρει ὅλον τε καὶ πᾶν.

b10 ΣΩ. Τί οὖν; Ἀθηναίοις σὺ πρὸς ποτέρους συμβουλεύσεις πολεμεῖν, τοὺς ἀδικοῦντας ἢ τοὺς τὰ δίκαια πράττοντας;

c ΑΛ. Δεινὸν τοῦτό γε ἐρωτᾷς· εἰ γὰρ καὶ διανοεῖταί τις ὡς δεῖ πρὸς τοὺς τὰ δίκαια πράττοντας πολεμεῖν, οὐκ ἂν ὁμολογήσειέν γε.

ΣΩ. Οὐ γὰρ νόμιμον τοῦθ', ὡς ἔοικεν.

c5 ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐδέ γε καλὸν δοκεῖ εἶναι. πρὸς ταῦτ' ἄρα καὶ σὺ τοὺς λόγους ποιήσῃ;

pagal meistrystę atlieka gimnastinį meną, taip dabar ir tavęs tokiu būdu to klausiu: kaip tai atliekama?

Alkibijadas: Mūziškai, man atrodo.

Sokratas: Gerai sakai. Nagi, ir kariaujant, ir vedant taiką yra
„geriau", tai ką šiuo atveju vadini tai, kas yra „geriau"? Kaip e
antai ten kiekvieną sykį vardinai, kad tai, kas geriau, yra mūziškiau, o kitu atveju – gimnastiškiau. Tai ir šiuo atveju pamėgink pasakyti, kas yra geriau.

Alkibijadas: Bet man nelabai išeina.

Sokratas: Betgi tikrai gėdinga, jei kam nors tu kalbėdamas e5
ar patardamas apie maistą, kad štai toks geresnis nei anoks, ir tokiu metu, ir tiek, o tuomet paklaustų, „ką vadini *geriau*, Alkibijadai?", apie šitus dalykus tu gali atsakyti, kad tai yra
„sveikiau", nors ir tikrai neapsimetinėtum esąs gydytojas. Bet 109a
apie tai, ką apsimestum žinąs, ir dėl ko imsiesi patarinėti tarsi žinotum, ar, kaip atrodo, negalėdamas atsakyti į šitą klausimą nesijaustum susigėdęs? Ar tai neatrodo gėdinga?

Alkibijadas: Labai...

Sokratas: Tuomet pagalvok ir stenkis atsakyti, ko link tai, kas a5
„geriau", krypsta vedant taiką ir kariaujant su tais, su kuriais privalome kariauti?

Alkibijadas: Net ir stengdamasis negaliu suprasti.

Sokratas: Argi nežinai, už kokį elgesį vieni kitiems prikaišiodami pradedame karą ir į jį einame, ir kaip jį vadindami einame? a10

Alkibijadas: Žinau, kad esame kažkieno apgaunami arba puola- b
mi, arba apiplėšiami.

Sokratas: Palauk: kaip patiriame kiekvieną iš šitų dalykų? Pamėgink pasakyti, kuo skiriasi vienas būdas nuo kito.

Alkibijadas: Ar kai mini „būdą", Sokratai, kalbi apie „teisingai" b5
arba „neteisingai"?

Sokratas: Kaip tik tai.

Alkibijadas: Be abejo, tai skiriasi kaip diena ir naktis.

Sokratas: Tikrai? Su kuriais iš šių patarsi atėniečiams kariauti – b10
su neteisingais ar su besielgiančiais teisingai?

Alkibijadas: Baisiai sunkų klausimą užduodi: mat jei ir kas c
svarstytų, kad reikia kariauti su besielgiančiais teisingai, tikrai to nepripažintų.

Sokratas: Juk tai, regis, yra neteisėta.

Alkibijadas: Niekaip kitaip. c5

Sokratas: Atrodo, kad tai nėra ir priderama. Tuomet ir tu savo

ΑΛ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν, ὃ νυνδὴ ἐγὼ ἠρώτων βέλτιον πρὸς τὸ πολεμεῖν καὶ μή, καὶ οἷς δεῖ καὶ οἷς μή, καὶ ὁπότε καὶ μή, τὸ δικαιότερον τυγχάνει ὄν; ἢ οὔ;

ΑΛ. Φαίνεταί γε.

d ΣΩ. Πῶς οὖν, ὦ φίλε Ἀλκιβιάδη; πότερον σαυτὸν λέληθας ὅτι οὐκ ἐπίστασαι τοῦτο, ἢ ἐμὲ ἔλαθες μανθάνων καὶ φοιτῶν εἰς διδασκάλου ὅς σε ἐδίδασκε διαγιγνώσκειν τὸ δικαιότερόν τε καὶ ἀδικώτερον; καὶ τίς ἐστιν οὗτος; φράσον καὶ ἐμοί, ἵνα αὐτῷ φοιτητὴν προξενήσῃς καὶ ἐμέ.

ΑΛ. Σκώπτεις, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐ μὰ τὸν Φίλιον τὸν ἐμόν τε καὶ σόν, ὃν ἐγὼ ἥκιστ' ἂν ἐπιορκήσαιμι· ἀλλ' εἴπερ ἔχεις, εἰπὲ τίς ἐστιν.

e ΑΛ. Τί δ' εἰ μὴ ἔχω; οὐκ ἂν οἴει με ἄλλως εἰδέναι περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων;

ΣΩ. Ναί, εἴ γε εὕροις.

ΑΛ. Ἀλλ' οὐκ ἂν εὑρεῖν με ἡγῇ;

ΣΩ. Καὶ μάλα γε, εἰ ζητήσαις.

ΑΛ. Εἶτα ζητῆσαι οὐκ ἂν οἴει με;

ΣΩ. Ἔγωγε, εἰ οἰηθείης γε μὴ εἰδέναι.

ΑΛ. Εἶτα οὐκ ἦν ὅτ' εἶχον οὕτω;

110a ΣΩ. Καλῶς λέγεις. ἔχεις οὖν εἰπεῖν τοῦτον τὸν χρόνον ὅτε οὐκ ᾤου εἰδέναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα; φέρε, πέρυσιν ἐζήτεις τε καὶ οὐκ ᾤου εἰδέναι; ἢ ᾤου; καὶ τἀληθῆ ἀποκρίνου, ἵνα μὴ μάτην οἱ διάλογοι γίγνωνται.

ΑΛ. Ἀλλ' ᾤμην εἰδέναι.

ΣΩ. Τρίτον δ' ἔτος καὶ τέταρτον καὶ πέμπτον οὐχ οὕτως;

ΑΛ. Ἔγωγε.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τό γε πρὸ τοῦ παῖς ἦσθα. ἦ γάρ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τότε μὲν τοίνυν εὖ οἶδα ὅτι ᾤου εἰδέναι.

ΑΛ. Πῶς εὖ οἶσθα;

b ΣΩ. Πολλάκις σοῦ ἐν διδασκάλων ἤκουον παιδὸς ὄντος καὶ ἄλλοθι, καὶ ὁπότε ἀστραγαλίζοις ἢ ἄλλην τινὰ παιδιὰν παίζοις, οὐχ ὡς ἀποροῦντος περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ἀλλὰ μάλα μέγα καὶ θαρραλέως λέγοντος περὶ ὅτου τύχοις τῶν παίδων ὡς πονηρός τε καὶ ἄδικος εἴη καὶ ὡς ἀδικοῖ· ἢ οὐκ ἀληθῆ λέγω;

ΑΛ. Ἀλλὰ τί ἔμελλον ποιεῖν, ὦ Σώκρατες, ὁπότε τίς με ἀδικοῖ;

kalbas rengtumei į tai atsižvelgdamas?

Alkibijadas: Būtinai.

Sokratas: Tuomet ar tai, ko aš dabar klausiau apie „geriau" karo ir nekaro atveju, su kuo reikia kariauti ir su kuo ne, ir kuomet ir kada ne, yra ne kas kita kaip „teisingiau"? Ar ne?

Alkibijadas: Taip ir atrodo.

Sokratas: Kaip tai, mielas Alkibijadai? Ar tu nepastebėjai, kad d
šito nežinai, ar aš nepastebėjau tavęs besimokančio ir lankančio mokytoją, kuris tave mokė atskirti tai, kas „teisingiau" nuo „neteisingiau"? Ir kas šitas mokytojas yra? Nurodyk ir man, kad ir mane pristatytum jam kaip mokinį.

Alkibijadas: Tu juokauji, Sokratai.

Sokratas: Ne, prisiekiu tavo ir mano Draugyste, kurios vardu mažiausiai piktžodžiaučiau. Nagi, jei gali, pasakyk, kas jis!

Alkibijadas: O jei negaliu? Ar nemanai, kad galėčiau kitu būdu e
sužinoti apie teisingus ir neteisingus dalykus?

Sokratas: Taip, jei atradai.

Alkibijadas: Bet ar nemanai, kad galėčiau atrasti?

Sokratas: Jei tyrinėjai – dar ir kaip.

Alkibijadas: Ir nemanai, kad galėčiau tyrinėti?

Sokratas: Žinoma, jei manei, kad nežinai.

Alkibijadas: Ir nebuvo laiko, kuomet taip mąsčiau?

Sokratas: Gražiai kalbi. Tuomet turi pasakyti, kuriuo konkre-
čiai laiku tu maneisi nežinojęs to, kas teisinga ir neteisinga? 110a
Nagi, ar prieš metus tyrinėjai ir nemaneisi žinojęs? Ar manei? Ir sakyk tiesą tam, kad mūsų pokalbis netaptų beprasmis.

Alkibijadas: Bet aš maniau, kad žinau.

Sokratas: O prieš dvejus, trejus ar ketverius metus ar nebuvo taip pat?

Alkibijadas: Taip ir buvo.

Sokratas: Bet prieš tai tebuvai dar vaikas, ar ne?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Taigi tuomet esu tikras, kad maneisi žinąs.

Alkibijadas: Kaip tu gali būti toks tikras?

Sokratas: Dažnai girdėdavau tave mokykloje ir kitur, kai buvai b
vaikas ir žaisdavai kauliukais ar kokį kitą žaidimą, neabejojantį tuo, kas teisinga ir neteisinga, bet labai garsiai ir drąsiai kalbantį apie vieną ar kitą iš vaikų, kad jis esąs niekšas ir nesąžiningas ir apgaudinėja. Ar ne tiesą sakau?

Alkibijadas: Bet ką turėjau daryti, Sokratai, kai kas nors mane

ΣΩ. Σὺ δ' εἰ τύχοις ἀγνοῶν εἴτ' ἀδικοῖο εἴτε μὴ τότε, λέγεις, τί σε χρὴ ποιεῖν;

c ΑΛ. Μὰ Δί' ἀλλ' οὐκ ἠγνόουν ἔγωγε, ἀλλὰ σαφῶς ἐγίγνωσκον ὅτι ἠδικούμην.

ΣΩ. Ὤιου ἄρα ἐπίστασθαι καὶ παῖς ὤν, ὡς ἔοικε, τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα.

ΑΛ. Ἔγωγε· καὶ ἠπιστάμην γε.

ΣΩ. Ἐν ποίῳ χρόνῳ ἐξευρών; οὐ γὰρ δήπου ἐν ᾧ γε ᾤου εἰδέναι.

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Πότε οὖν ἀγνοεῖν ἡγοῦ; σκόπει· οὐ γὰρ εὑρήσεις τοῦτον τὸν χρόνον.

ΑΛ. Μὰ τὸν Δί', ὦ Σώκρατες, οὔκουν ἔχω γ' εἰπεῖν.

d ΣΩ. Εὑρὼν μὲν ἄρ' οὐκ οἶσθα αὐτά.

ΑΛ. Οὐ πάνυ φαίνομαι.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἄρτι γε οὐδὲ μαθὼν ἔφησθα εἰδέναι· εἰ δὲ μήθ' ηὗρες μήτ' ἔμαθες, πῶς οἶσθα καὶ πόθεν;

ΑΛ. Ἀλλ' ἴσως τοῦτό σοι οὐκ ὀρθῶς ἀπεκρινάμην, τὸ φάναι εἰδέναι αὐτὸς ἐξευρών.

ΣΩ. Τὸ δὲ πῶς εἶχεν;

ΑΛ. Ἔμαθον οἶμαι καὶ ἐγὼ ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι.

ΣΩ. Πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν ἥκομεν λόγον. παρὰ τοῦ; φράζε κἀμοί.

e ΑΛ. Παρὰ τῶν πολλῶν.

ΣΩ. Οὐκ εἰς σπουδαίους γε διδασκάλους καταφεύγεις εἰς τοὺς πολλοὺς ἀναφέρων.

ΑΛ. Τί δέ; οὐχ ἱκανοὶ διδάξαι οὗτοι;

ΣΩ. Οὔκουν τὰ πεττευτικά γε καὶ τὰ μή· καίτοι φαυλότερα αὐτὰ οἶμαι τῶν δικαίων εἶναι. τί δέ; σὺ οὐχ οὕτως οἴει;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Εἶτα τὰ μὲν φαυλότερα οὐχ οἷοί τε διδάσκειν, τὰ δὲ σπουδαιότερα;

ΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε· ἄλλα γοῦν πολλὰ οἷοί τ' εἰσὶν διδάσκειν σπουδαιότερα τοῦ πεττεύειν.

ΣΩ. Ποῖα ταῦτα;

111a ΑΛ. Οἷον καὶ τὸ ἑλληνίζειν παρὰ τούτων ἔγωγ' ἔμαθον, καὶ οὐκ ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν ἐμαυτοῦ διδάσκαλον, ἀλλ' εἰς τοὺς αὐτοὺς ἀναφέρω οὓς σὺ φῂς οὐ σπουδαίους εἶναι διδασκάλους.

apgaudinėja?

Sokratas: Ar tu klausi, ką tau reikėjo daryti, jei tuomet nežinojai, ar esi apgaudinėjamas ar ne?

Alkibijadas: Prisiekiu Dzeusu, bet aš tikrai neklydau ir aiškiai žinojau, kad esu apgaudinėjamas! c

Sokratas: Tad, regis, maneisi žinąs ir vaikas būdamas, kas yra teisinga ir kas neteisinga.

Alkibijadas: Būtent. Ir žinojau.

Sokratas: Kuriuo laiku tai atradai? Juk, matyt, ne tuomet, kai maneisi žinąs.

Alkibijadas: Tikrai ne.

Sokratas: Tuomet kada galvojai, kad žinai? Pamąstyk. Juk nerasi tokio laiko.

Alkibijadas: Prisiekiu Dzeusu, Sokratai, niekaip negaliu pasakyti!

Sokratas: Taigi nesužinojai to atradimo būdu. d

Alkibijadas: Tikrai neatrodo.

Sokratas: Bet ką tik kalbėjai, kad to nepažinai ir išmokdamas. O jei nei atradai, nei išmokai, tai kaip sužinojai ir kada?

Alkibijadas: Bet galbūt netiksliai tau atsakiau, tvirtindamas, kad pats atradęs sužinojau.

Sokratas: O tai kaip tuomet?

Alkibijadas: Manau, kad išmokau taip, kaip ir kiti.

Sokratas: Vėl grįžtame prie to paties teiginio. Iš ko? Atsakyki man...

Alkibijadas: Iš daugumos. e

Sokratas: Kreipdamasis į daugumą, ieškai prieglobsčio pas nerimtus mokytojus!

Alkibijadas: O ką? Ar jie negeba mokyti?

Sokratas: Kaip žaisti kauliukais ar nežaisti – ne. Ir tai, man atrodo, menkesnis dalykas nei teisingumas. Ką, ar taip nemanai?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Tai nors ir negali išmokyti menkesnių dalykų, bet gali rimtesnių?

Alkibijadas: Esu tuo tikras. Bent jau gali išmokyti daugybę dalykų, kurie yra rimtesni nei žaisti kauliukais.

Sokratas: Kokių dalykų?

Alkibijadas: Tarkim, iš jų aš tikrai išmokau kalbėti graikiškai, ir nors negalėčiau pasakyti, kas buvo mano mokytojas, bet kreipiuosi į tuos, kuriuos tu sakai esant nerimtus mokytojus. 111a

ΣΩ. Ἀλλ’, ὦ γενναῖε, τούτου μὲν ἀγαθοὶ διδάσκαλοι οἱ πολλοί, καὶ δικαίως ἐπαινοῖς ἂν αὐτῶν εἰς διδασκαλίαν.

ΑΛ. Τί δή;

ΣΩ. Ὅτι ἔχουσι περὶ αὐτὰ ἃ χρὴ τοὺς ἀγαθοὺς διδασκάλους ἔχειν.

ΑΛ. Τί τοῦτο λέγεις;

ΣΩ. Οὐκ οἶσθ’ ὅτι χρὴ τοὺς μέλλοντας διδάσκειν ὁτιοῦν
b αὐτοὺς πρῶτον εἰδέναι; ἢ οὔ;

ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΣΩ. Οὐκοῦν τοὺς εἰδότας ὁμολογεῖν τε ἀλλήλοις καὶ μὴ διαφέρεσθαι;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἐν οἷς δ’ ἂν διαφέρωνται, ταῦτα φήσεις εἰδέναι αὐτούς;

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Τούτων οὖν διδάσκαλοι πῶς ἂν εἶεν;

ΑΛ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Τί οὖν; δοκοῦσί σοι διαφέρεσθαι οἱ πολλοὶ ποῖόν ἐστι
c λίθος ἢ ξύλον; καὶ ἐάν τινα ἐρωτᾷς, ἆρ’ οὐ τὰ αὐτὰ ὁμολογοῦσιν, καὶ ἐπὶ ταὐτὰ ὁρμῶσιν ὅταν βούλωνται λαβεῖν λίθον ἢ ξύλον; ὡσαύτως καὶ πάνθ’ ὅσα τοιαῦτα· σχεδὸν γάρ τι μανθάνω τὸ ἑλληνίζειν ἐπίστασθαι ὅτι τοῦτο λέγεις· ἢ οὔ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰς μὲν ταῦθ’, ὥσπερ εἴπομεν, ἀλλήλοις τε ὁμολογοῦσι καὶ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἰδίᾳ, καὶ δημοσίᾳ αἱ πόλεις πρὸς ἀλλήλας οὐκ ἀμφισβητοῦσιν αἱ μὲν ταῦθ’ αἱ δ’ ἄλλα φάσκουσαι;

ΑΛ. Οὐ γάρ.

ΣΩ. Εἰκότως ἂν ἄρα τούτων γε καὶ διδάσκαλοι εἶεν ἀγαθοί.

d ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὲν βουλοίμεθα ποιῆσαί τινα περὶ αὐτῶν εἰδέναι, ὀρθῶς ἂν αὐτὸν πέμποιμεν εἰς διδασκαλίαν τούτων τῶν πολλῶν;

ΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Τί δ’ εἰ βουληθεῖμεν εἰδέναι, μὴ μόνον ποῖοι ἄνθρωποί εἰσιν ἢ ποῖοι ἵπποι, ἀλλὰ καὶ τίνες αὐτῶν δρομικοί τε καὶ μή, ἆρ’ ἔτι οἱ πολλοὶ τοῦτο ἱκανοὶ διδάξαι;

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἱκανὸν δέ σοι τεκμήριον ὅτι οὐκ ἐπίστανται οὐδὲ

Sokratas: Tačiau, kilnusis, dauguma yra gera šio dalyko mokytoja, ir tu būtumei teisus griebdamasis jų mokymo.

Alkibijadas: O kodėl?

Sokratas: Kadangi tais klausimais jie turi tai, ką reikia geriems mokytojams turėti.

Alkibijadas: Apie ką kalbi?

Sokratas: Ar nežinai, kad ketinantiems ko nors mokyti reikia
pirmiausia patiems tai žinoti? Ar ne? b

Alkibijadas: O kaipgi ne?

Sokratas: Todėl tie žinantieji sutaria vieni su kitais ir nesiginčija?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: O jei jie nesutars kokiu klausimu, ar sakysi, kad jie tai žino?

Alkibijadas: Jokiu būdu.

Sokratas: Tuomet kaip jie galėtų būti šių dalykų mokytojais?

Alkibijadas: Niekaip.

Sokratas: Tai ką? Ar tau atrodo, kad dauguma nesutaria, kas
tokie yra akmuo ar šaka? Ir jei ko nors jų paklausi, ar jie ne- c
sutaria dėl to paties ir nepuola prie to paties, kai nori paimti akmenį ar šaką? Taip pat yra ir su visais kitais dalykais: mat kaip suprantu, apie tai daugiau mažiau ir šneki, sakydamas, kad jie moka kalbėti graikiškai, ar ne?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Tad šiais klausimais, kaip kalbėjome, kai jie sutaria ne tik tarpusavyje ir su savimi pačiais asmeniškai, bet ir viešumoje, kai poliai tais pačiais klausimais vieni su kitais nesiginčija ir nekalba kitaip?

Alkibijadas: Ne.

Sokratas: Taigi jie pagrįstai bus geri šių dalykų mokytojai.

Alkibijadas: Taip. d

Sokratas: Tuomet jei norėtume kam nors suteikti žinojimą apie šiuos dalykus, mes tikrai siųstume jį mokytis šių dalykų iš daugumos?

Alkibijadas: Žinoma.

Sokratas: O jei norėtume sužinoti ne vien tai, kas yra žmonės ar arkliai, bet ir kurie iš jų būtų geri bėgikai, o kurie ne, ar ir vėl daugumos pakaktų to išmokyti?

Alkibijadas: Ne, niekaip.

Sokratas: Kadangi jie nesutaria tarpusavyje dėl šių dalykų, tai

e κρήγυοι διδάσκαλοί εἰσιν τούτων, ἐπειδὴ οὐδὲν ὁμολογοῦσιν ἑαυτοῖς περὶ αὐτῶν;

ΑΛ. Ἔμοιγε.

ΣΩ. Τί δ' εἰ βουληθεῖμεν εἰδέναι, μὴ μόνον ποῖοι ἄνθρωποί εἰσιν, ἀλλ' ὁποῖοι ὑγιεινοὶ ἢ νοσώδεις, ἆρ' ἱκανοὶ ἂν ἡμῖν ἦσαν διδάσκαλοι οἱ πολλοί;

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἦν δ' ἄν σοι τεκμήριον ὅτι μοχθηροί εἰσι τούτων διδάσκαλοι, εἰ ἑώρας αὐτοὺς διαφερομένους;

ΑΛ. Ἔμοιγε.

ΣΩ. Τί δὲ δή; νῦν περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων ἀνθρώπων

112a καὶ πραγμάτων οἱ πολλοὶ δοκοῦσί σοι ὁμολογεῖν αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἢ ἀλλήλοις;

ΑΛ. Ἥκιστα νὴ Δί', ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τί δέ; μάλιστα περὶ αὐτῶν διαφέρεσθαι;

ΑΛ. Πολύ γε.

ΣΩ. Οὔκουν οἴομαί γε πώποτέ σε ἰδεῖν οὐδ' ἀκοῦσαι σφόδρα οὕτω διαφερομένους ἀνθρώπους περὶ ὑγιεινῶν καὶ μή, ὥστε διὰ ταῦτα μάχεσθαί τε καὶ ἀποκτεινύναι ἀλλήλους.

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἀλλὰ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων ἔγωγ' οἶδ' ὅτι, καὶ εἰ

b μὴ ἑώρακας, ἀκήκοας γοῦν ἄλλων τε πολλῶν καὶ Ὁμήρου· καὶ Ὀδυσσείας γὰρ καὶ Ἰλιάδος ἀκήκοας.

ΑΛ. Πάντως δήπου, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκοῦν ταῦτα ποιήματά ἐστι περὶ διαφορᾶς δικαίων τε καὶ ἀδίκων;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ αἱ μάχαι γε καὶ οἱ θάνατοι διὰ ταύτην τὴν διαφορὰν τοῖς τε Ἀχαιοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις Τρωσὶν ἐγένοντο, καὶ τοῖς μνηστῆρσι τοῖς τῆς Πηνελόπης καὶ τῷ Ὀδυσσεῖ.

c ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Οἶμαι δὲ καὶ τοῖς ἐν Τανάγρᾳ Ἀθηναίων τε καὶ Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν ἀποθανοῦσι, καὶ τοῖς ὕστερον ἐν Κορωνείᾳ, ἐν οἷς καὶ ὁ σὸς πατὴρ [Κλεινίας] ἐτελεύτησεν, οὐδὲ περὶ ἑνὸς ἄλλου ἡ διαφορὰ ἢ περὶ τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου τοὺς θανάτους καὶ τὰς μάχας πεποίηκεν· ἦ γάρ;

ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

d ΣΩ. Τούτους οὖν φῶμεν ἐπίστασθαι περὶ ὧν οὕτως σφόδρα διαφέρονται, ὥστε ἀμφισβητοῦντες ἀλλήλοις τὰ ἔσχατα σφᾶς αὐτοὺς ἐργάζονται;

yra tau pakankamas įrodymas, kad jie nei žino, nei yra geri šių dalykų mokytojai? e

Alkibijadas: Būtent.

Sokratas: O jei norėtume sužinoti ne vien tai, kas tokie yra žmonės, bet ir kokie yra sveiki ir sergantys, ar dauguma būtų mums pakankama mokytoja?

Alkibijadas: Niekaip.

Sokratas: O ar tu turėtumei įrodymą, kad jie yra netikę šių dalykų mokytojai, jei matytumei juos besiginčijančius?

Alkibijadas: Žinoma.

Sokratas: Tai kaip dabar, ar tau atrodo, kad daugelis sutaria patys su savimi ar su kitais apie teisingus ir neteisingus žmones bei reikalus? 112a

Alkibijadas: Prisiekiu Dzeusu, nė kiek, Sokratai!

Sokratas: Negi jie visiškai nesutaria dėl šių dalykų?

Alkibijadas: Žinoma.

Sokratas: Na, manau, dar niekad nesi matęs ar girdėjęs taip smarkiai nesutariančių žmonių dėl klausimų, kas yra sveika ir nesveika, kad jie kovotų ir vienas kitą žudytų dėl jų?

Alkibijadas: Išties ne.

Sokratas: Tačiau dėl klausimų apie teisingumą ir neteisybę, esu įsitikinęs, kad esi, ir net jei nesi to matęs, tai bent jau esi girdėjęs apie tai iš daugelio, ypač iš Homero: juk esi girdėjęs tiek b

Odisėją, tiek *Iliadą*.

Alkibijadas: Tikrų tikriausiai esu, Sokratai.

Sokratas: Na, o šios poemos yra apie nesutarimus dėl teisingumo ir neteisingumo?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Ir dėl šio nesutarimo tiek tarp achajų ir trojėnų, tiek tarp Penelopės jaunikių ir Odisėjo kilo kovos ir buvo mirštama?

Alkibijadas: Tiesą sakai.

Sokratas: Be to, manau, niekas kitas kaip tik nesutarimas dėl c

teisingumo ir neteisingumo lėmė mirtis ir kovas atėniečių, spartiečių ir bojotų, žuvusių Tanagroje, o vėliau ir *Koronėjoje*, tarp kurių buvo ir tavo tėvas [Kleinijas], ar ne?

Alkibijadas: Tiesą sakai.

Sokratas: Tad ar sakysime, kad jie supranta dalykus, dėl kurių taip smarkiai nesutaria, kad ginčydamiesi vieni su kitais pridaro sau didžiausio blogio? d

Alkibijadas: Neatrodo.

ΑΛ. Οὐ φαίνεταί γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰς τοὺς τοιούτους διδασκάλους ἀναφέρεις οὓς ὁμολογεῖς αὐτὸς μὴ εἰδέναι;

ΑΛ. Ἔοικα.

ΣΩ. Πῶς οὖν εἰκός σε εἰδέναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα, περὶ ὧν οὕτω πλανᾷ καὶ οὔτε μαθὼν φαίνῃ παρ' οὐδενὸς οὔτ' αὐτὸς ἐξευρών;

ΑΛ. Ἐκ μὲν ὧν σὺ λέγεις οὐκ εἰκός.

ΣΩ. Ὁρᾷς αὖ τοῦθ' ὡς οὐ καλῶς εἶπες, ὦ Ἀλκιβιάδη;

e ΑΛ. Τὸ ποῖον;

ΣΩ. Ὅτι ἐμὲ φῂς ταῦτα λέγειν.

ΑΛ. Τί δέ; οὐ σὺ λέγεις ὡς ἐγὼ οὐδὲν ἐπίσταμαι περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων;

ΣΩ. Οὐ μέντοι.

ΑΛ. Ἀλλ' ἐγώ;

ΣΩ. Ναί.

ΑΛ. Πῶς δή;

ΣΩ. Ὧδε εἴσῃ. ἐάν σε ἔρωμαι τὸ ἓν καὶ τὰ δύο πότερα πλείω ἐστί, φήσεις ὅτι τὰ δύο;

ΑΛ. Ἔγωγε.

ΣΩ. Πόσῳ;

ΑΛ. Ἑνί.

ΣΩ. Πότερος οὖν ἡμῶν ὁ λέγων ὅτι τὰ δύο τοῦ ἑνὸς ἑνὶ πλείω;

ΑΛ. Ἐγώ.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐγὼ μὲν ἠρώτων, σὺ δ' ἀπεκρίνου;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Περὶ δὴ τούτων μῶν ἐγὼ φαίνομαι λέγων ὁ ἐρωτῶν, ἢ

113a σὺ ὁ ἀποκρινόμενος;

ΑΛ. Ἐγώ.

ΣΩ. Τί δ' ἂν ἐγὼ μὲν ἔρωμαι ποῖα γράμματα Σωκράτους, σὺ δ' εἴπῃς, πότερος ὁ λέγων;

ΑΛ. Ἐγώ.

ΣΩ. Ἴθι δή, ἑνὶ λόγῳ εἰπέ· ὅταν ἐρώτησίς τε καὶ ἀπόκρισις γίγνηται, πότερος ὁ λέγων, ὁ ἐρωτῶν ἢ ὁ ἀποκρινόμενος;

ΑΛ. Ὁ ἀποκρινόμενος, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἄρτι διὰ παντὸς ἐγὼ μὲν ἦ ὁ ἐρωτῶν;

b ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Σὺ δ' ὁ ἀποκρινόμενος;

ΑΛ. Πάνυ γε.

Sokratas: Tai kreipiesi į štai tokius mokytojus, kuriuos pats pripažįsti nežinant?

Alkibijadas: Regis...

Sokratas: Tad kaip galima manyti, kad tu pažįsti tai, kas teisinga ir neteisinga, kuomet taip klajoji šiuose dalykuose ir nei atrodai išmokęs to iš ko nors, nei pats atradęs?

Alkibijadas: Iš to, ką kalbi, atrodo neįmanoma.

Sokratas: Tai štai, ar matai, kaip negražiai kalbi, Alkibijadai?

Alkibijadas: Kuria prasme? e

Sokratas: Kad sakai, jog aš tai kalbu.

Alkibijadas: O ką? Ar ne tu sakai, kad aš nieko nežinau apie teisingus ir neteisingus dalykus?

Sokratas: Visai ne.

Alkibijadas: Tai aš?

Sokratas: Taip.

Alkibijadas: Kaip tai?

Sokratas: Štai kaip tau parodysiu. Jei tavęs būčiau paklausęs, kuris yra didesnis, vienas ar du, būtum atsakęs, kad du?

Alkibijadas: Žinoma.

Sokratas: Kiek?

Alkibijadas: Vienu.

Sokratas: Tad kuris iš mūsų yra sakantis, kad du yra vienu didesnis už vieną?

Alkibijadas: Aš.

Sokratas: Argi ne aš klausiau, o tu atsakei?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: O kas atrodo kalbantis apie šiuos dalykus: aš klausiantysis ar tu atsakantysis? 113a

Alkibijadas: Aš.

Sokratas: O kas, jei aš paklausčiau, kokios raidės yra žodyje *Sokratas*, o tu atsakytum, kuris būtų kalbantysis?

Alkibijadas: Aš.

Sokratas: Nagi, atsakyk bendrai: kuomet yra klausimas ir atsakymas, kuris yra kalbantysis – klausiantysis ar atsakantysis?

Alkibijadas: Man regis, atsakantysis, Sokratai.

Sokratas: Argi kol kas ne aš buvau visą laiką klausiantysis?

Alkibijadas: Taip. b

Sokratas: O tu – atsakantysis?

Alkibijadas: Be abejo.

Sokratas: Tai ką? Kuris iš mūsų kalbėjo tai, kas pasakyta?

b5 ΣΩ. Τί οὖν; τὰ λεχθέντα πότερος ἡμῶν εἴρηκεν;
ΑΛ. Φαίνομαι μέν, ὦ Σώκρατες, ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἐγώ.
ΣΩ. Οὐκοῦν ἐλέχθη περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων ὅτι Ἀλκιβιάδης
ὁ καλὸς ὁ Κλεινίου οὐκ ἐπίσταιτο, οἴοιτο δέ, καὶ μέλλοι εἰς
b10 ἐκκλησίαν ἐλθὼν συμβουλεύσειν Ἀθηναίοις περὶ ὧν οὐδὲν
οἶδεν; οὐ ταῦτ᾽ ἦν;
ΑΛ. Φαίνεται.
c ΣΩ. Τὸ τοῦ Εὐριπίδου ἄρα συμβαίνει, ὦ Ἀλκιβιάδη· σοῦ τάδε
κινδυνεύεις, οὐκ ἐμοῦ ἀκηκοέναι, οὐδ᾽ ἐγώ εἰμι ὁ ταῦτα λέ-
γων, ἀλλὰ σύ, ἐμὲ δὲ αἰτιᾷ μάτην. καὶ μέντοι καὶ εὖ λέγεις.
c5 μανικὸν γὰρ ἐν νῷ ἔχεις ἐπιχείρημα ἐπιχειρεῖν, ὦ βέλτιστε,
διδάσκειν ἃ οὐκ οἶσθα, ἀμελήσας μανθάνειν.
ΑΛ. Οἶμαι μέν, ὦ Σώκρατες, ὀλιγάκις Ἀθηναίους βουλεύε-
d σθαι καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας πότερα δικαιότερα ἢ ἀδι-
κώτερα· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἡγοῦνται δῆλα εἶναι, ἐάσαντες
οὖν περὶ αὐτῶν σκοποῦσιν ὁπότερα συνοίσει πράξασιν. οὐ
d5 γὰρ ταὐτά οἶμαι ἐστὶν τά τε δίκαια καὶ τὰ συμφέροντα,
ἀλλὰ πολλοῖς δὴ ἐλυσιτέλησεν ἀδικήσασι μεγάλα ἀδικήμα-
τα, καὶ ἑτέροις γε οἶμαι δίκαια ἐργασαμένοις οὐ συνήνεγκεν.
ΣΩ. Τί οὖν; εἰ ὅτι μάλιστα ἕτερα μὲν τὰ δίκαια τυγχάνει
e ὄντα, ἕτερα δὲ τὰ συμφέροντα, οὔ τί που αὖ σὺ οἴει ταῦτ᾽
εἰδέναι ἃ συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις, καὶ δι᾽ ὅτι;
ΑΛ. Τί γὰρ κωλύει, ὦ Σώκρατες; εἰ μή με αὖ ἐρήσῃ παρ᾽ ὅτου
ἔμαθον ἢ ὅπως αὐτὸς ηὗρον.
ΣΩ. Οἷον τοῦτο ποιεῖς. εἴ τι μὴ ὀρθῶς λέγεις, τυγχάνει δὲ
e5 δυνατὸν ὂν ἀποδεῖξαι δι᾽ οὗπερ καὶ τὸ πρότερον λόγου, οἴει
δὴ καινὰ ἄττα δεῖν ἀκούειν ἀποδείξεις τε ἑτέρας, ὡς τῶν
προτέρων οἷον σκευαρίων κατατετριμμένων, καὶ οὐκέτ᾽ ἂν
e10 σὺ αὐτὰ ἀμπίσχοιο, εἰ μή τίς σοι τεκμήριον καθαρὸν καὶ
114a ἄχραντον οἴσει. ἐγὼ δὲ χαίρειν ἐάσας τὰς σὰς προδρομὰς
τοῦ λόγου οὐδὲν ἧττον ἐρήσομαι πόθεν μαθὼν αὖ τὰ συμ-
φέροντ᾽ ἐπίστασαι, καὶ ὅστις ἐστὶν ὁ διδάσκαλος, καὶ πάντ᾽
ἐκεῖνα τὰ πρότερον ἐρωτῶ μιᾷ ἐρωτήσει; ἀλλὰ γὰρ δῆλον
ὡς εἰς ταὐτὸν ἥξεις καὶ οὐχ ἕξεις ἀποδεῖξαι οὔθ᾽ ὡς ἐξευρὼν
a5 οἶσθα τὰ συμφέροντα οὔθ᾽ ὡς μαθών. ἐπειδὴ δὲ τρυφᾷς καὶ
οὐκέτ᾽ ἂν ἡδέως τοῦ αὐτοῦ γεύσαιο λόγου, τοῦτον μὲν ἐῶ
χαίρειν, εἴτ᾽ οἶσθα εἴτε μὴ τὰ Ἀθηναίοις συμφέροντα· πότε-
b ρον δὲ ταὐτά ἐστι δίκαιά τε καὶ συμφέροντ᾽ ἢ ἕτερα, τί οὐκ
ἀπέδειξας; εἰ μὲν βούλει, ἐρωτῶν με ὥσπερ ἐγὼ σέ, εἰ δέ, καὶ
αὐτὸς ἐπὶ σεαυτοῦ λόγῳ διέξελθε.

Alkibijadas: Iš mūsų sutartų dalykų, Sokratai, atrodo, kad aš. b5
Sokratas: Argi nebuvo sutarta, kad Alkibijadas, taurusis Kleini-
jo sūnus, nežino to, kas teisinga ir kas ne, bet manė, kad žino,
ir ketino keliauti į eklesiją patarinėti atėniečiams apie tai, apie
ką nieko neišmano? Ar ne taip yra? b10
Alkibijadas: Atrodo.
Sokratas: *Taigi nutiko taip kaip pas Euripidą, Alkibijadai:* „tu c
tai išgirdai iš savęs, ne manęs“, ir ne aš esu tas, kuris kalba
šiuos dalykus, o tu, tad be reikalo mane kaltinai. Ir visgi kalbė-
damas pataikei. Juk beprotiškas yra šis sumanymas, šaunuoli, c5
kurį turi omeny, – nepasirūpinus išmokti, mokyti to, ko nežinai.
Alkibijadas: Man atrodo, Sokratai, atėniečiai ir kiti graikai retai
kada svarsto apie tai, kas būtų teisingiau, o kas neteisingiau, d
mat jie laiko šiuos klausimus esant aiškius, todėl praleisdami
juos jie nagrinėja, kurie reikalai bus naudingesni. Juk teisin-
gumas ir nauda, man atrodo, nėra tapatūs, tačiau daugelis pa- d5
sipelnė darydami dideles niekšybes, o kiti, atrodo, elgdamiesi
teisingai negavo naudos.
Sokratai: Na, ir kas? Net jei teisingi ir naudingi dalykai visiškai
skirtųsi, negi tu ir vėl manai žinąs, kas ir dėl ko yra žmonėms e
naudinga?
Alkibijadas: O kas trukdo, Sokratai? Nebent ir vėl manęs klaus-
tumei, iš ko išmokau ar kaip pats atradau?
Sokratas: Taip ir toliau maivykis! Jei ką nors sakai neteisingai,
tačiau tai yra įmanoma nuginčyti taip, kaip ankstesniu atveju, e5
ar manai, jog reikia išklausyti kažkokių naujų ir kitokių įrody-
mų, tarytum ankstesni [įrodymai] patapo sunešiotais drabužė-
liais, kuriuos atsisakai vėl dėvėti, nebent kas nors tau atneštų
švarų ir nesuterštą įrodymą. Bet aš praleisiu pro akis tai, kad e10
mano kalbai užbėgai už akių ir, nepaisant to, paklausiu iš nau- 114a
jo: „kur išmokęs sužinojai apie tai, kas naudinga, ir kas yra
tavo mokytojas?“ Vienu klausimu klausiu viso to, ko klausiau
anksčiau. Bet juk aišku, kad vėl ten pat atsidursi ir nesiimsi įro-
dyti, nei kad atradęs, nei kad išmokęs pažinai tai, kas naudin- a5
ga. Kadangi esi išrankus ir su malonumu nepasigardžiuotum
tuo pačiu įrodymu, aš praleisiu klausimą, ar žinai, ar nežinai,
kas atėniečiams naudinga. O kodėl nepagrindei, kad tai, kas
teisinga, ir tai, kas naudinga, yra tapatūs arba skirtingi? Jei b
nori, klausk manęs kaip aš tavęs, o jei ne, pats, savo paties
kalba, ištirki.

ΑΛ. Ἀλλ' οὐκ οἶδα εἰ οἷός τ' ἂν εἴην, ὦ Σώκρατες, πρὸς σὲ
b5 διελθεῖν.
ΣΩ. Ἀλλ', ὠγαθέ, ἐμὲ ἐκκλησίαν νόμισον καὶ δῆμον· καὶ ἐκεῖ
τοί σε δεήσει ἕνα ἕκαστον *πείθειν. ἦ γάρ;*
ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦ αὐτοῦ ἕνα τε οἷόν τε εἶναι κατὰ μόνας πεί-
c θειν καὶ συμπόλλους περὶ ὧν ἂν εἰδῇ, ὥσπερ ὁ γραμματι-
στὴς ἕνα τέ που πείθει περὶ γραμμάτων καὶ πολλούς;
ΑΛ. Ναί.
c5 ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ περὶ ἀριθμοῦ ὁ αὐτὸς ἕνα τε καὶ πολλοὺς
πείσει;
ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Οὗτος δ' ἔσται ὁ εἰδώς, ὁ ἀριθμητικός;
ΑΛ. Πάνυ γε.
ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σὺ ἅπερ καὶ πολλοὺς οἷός τε πείθειν εἶ,
c10 ταῦτα καὶ ἕνα;
ΑΛ. Εἰκός γε.
ΣΩ. Ἔστι δὲ ταῦτα δῆλον ὅτι ἃ οἶσθα.
ΑΛ. Ναί.
d ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν τοσοῦτον μόνον διαφέρει τοῦ ἐν τῷ δήμῳ
ῥήτορος ὁ ἐν τῇ τοιᾷδε συνουσίᾳ, ὅτι ὁ μὲν ἀθρόους πείθει
τὰ αὐτά, ὁ δὲ καθ' ἕνα;
ΑΛ. Κινδυνεύει.
ΣΩ. Ἴθι νῦν, ἐπειδὴ τοῦ αὐτοῦ φαίνεται πολλούς τε καὶ ἕνα
d5 πείθειν, ἐν ἐμοὶ ἐμμελέτησον καὶ ἐπιχείρησον ἐπιδεῖξαι ὡς τὸ
δίκαιον ἐνίοτε οὐ συμφέρει.
ΑΛ. Ὑβριστὴς εἶ, ὦ Σώκρατες.
ΣΩ. Νῦν γοῦν ὑφ' ὕβρεως μέλλω σε πείθειν τἀναντία οἷς σὺ
ἐμὲ οὐκ ἐθέλεις.
ΑΛ. Λέγε δή.
ΣΩ. Ἀποκρίνου μόνον τὰ ἐρωτώμενα.
e ΑΛ. Μή, ἀλλὰ σὺ αὐτὸς λέγε.
ΣΩ. Τί δ'; οὐχ ὅτι μάλιστα βούλει πεισθῆναι;
ΑΛ. Πάντως δήπου.
ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ λέγεις ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει, μάλιστ' ἂν εἴης
e5 πεπεισμένος;
ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ.
ΣΩ. Ἀποκρίνου δή· καὶ ἐὰν μὴ αὐτὸς σὺ σαυτοῦ ἀκούσῃς ὅτι

Alkibijadas: Bet nežinau, ar sugebėčiau, Sokratai, prieš tave iš-
tirti. b5
Sokratas: Bet, brangusis, įsivaizduok, kad aš esu tautos susirin-
kimas – ir ten tu privalėsi kiekvieną atskirai įtikinti. Juk taip?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Tad vienas ir tas pats žmogus gali įtikinti vieną žmo-
gų atskirai arba daugelį paėmus drauge dėl dalykų, kuriuos
žino, visai kaip rašymo mokytojas, manau, įtikina arba vieną, c
arba daugelį dėl raidžių?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Vėlgi ar ne tas pats žmogus įtikins arba vieną, arba
daugelį dėl skaičiaus? c5
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: O tas žmogus bus žinantysis, skaičiuotojas?
Alkibijadas: Žinoma.
Sokratas: Negi ir tu negalėsi įtikinti vieno žmogaus dėl dalyko,
dėl kurio gali įtikinti ir daugelį? c10
Alkibijadas: Tikriausiai.
Sokratas: O šitie dalykai akivaizdžiai yra tie, kuriuos žinai.
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: O ar yra dar koks kitas skirtumas tarp retoriaus, kal-
bančio prieš liaudį, ir kalbančio štai tokiame susitikime, išsky- d
rus tą skirtumą, kad vienas įtikina dėl tų pačių dalykų minią,
o kitas – po vieną?
Alkibijadas: Galimas daiktas.
Sokratas: Nagi, kadangi atrodo, kad tas pats žmogus įtikina ir
daugelį, ir vieną, pasibandyk ant manęs ir pamėgink parodyti, d5
kad teisinga kartais nėra naudinga.
Alkibijadas: Esi akiplėša, Sokratai!
Sokratas: Bent šiuomsyk iš įžūlumo ketinu tave įtikinti priešin-
gai, nei kad tu mane nori įtikinti.
Alkibijadas: Tai kalbėk.
Sokratas: Tik atsakyk į mano klausimą.
Alkibijadas: Ne, tu pats turi kalbėti.
Sokratas: Kaip tai? Ar tu nenori būti visiškai įtikintas? e
Alkibijadas: Kuo labiausiai noriu.
Sokratas: Negi atsakydamas, kad šitaip ir yra, nebūtum tikrai
įtikintas? e5
Alkibijadas: Man atrodo.
Sokratas: Tai atsakinėk. Ir jei tu pats neišgirsi iš savęs, kad

τὰ δίκαια καὶ συμφέροντά ἐστιν, ἄλλῳ γε λέγοντι μὴ πιστεύσῃς.

ΑΛ. Οὔτοι, ἀλλ' ἀποκριτέον· καὶ γὰρ οὐδὲν οἴομαι βλαβήσεσθαι.

115a ΣΩ. Μαντικὸς γὰρ εἶ. καί μοι λέγε· τῶν δικαίων φῄς ἔνια μὲν συμφέρειν, ἔνια δ' οὔ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τί δέ; τὰ μὲν καλὰ αὐτῶν εἶναι, τὰ δ' οὔ;

ΑΛ. Πῶς τοῦτο ἐρωτᾷς;

ΣΩ. Εἴ τις ἤδη σοι ἔδοξεν αἰσχρὰ μέν, δίκαια δὲ πράττειν;

ΑΛ. Οὐκ ἔμοιγε.

ΣΩ. Ἀλλὰ πάντα τὰ δίκαια καὶ καλά;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τί δ' αὖ τὰ καλά; πότερον πάντα ἀγαθά, ἢ τὰ μέν, τὰ δ' οὔ;

ΑΛ. Οἴομαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἔνια τῶν καλῶν κακὰ εἶναι.

ΣΩ. Ἦ καὶ αἰσχρὰ ἀγαθά;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἆρα λέγεις τὰ τοιάδε, οἷον πολλοὶ ἐν πολέμῳ βοηθήσα-
b ντες ἑταίρῳ ἢ οἰκείῳ τραύματα ἔλαβον καὶ ἀπέθανον, οἱ δ' οὐ βοηθήσαντες, δέον, ὑγιεῖς ἀπῆλθον;

ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὴν τοιαύτην βοήθειαν καλὴν μὲν λέγεις κατὰ τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ σῶσαι οὓς ἔδει, τοῦτο δ' ἐστὶν ἀνδρεία· ἢ οὔ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Κακὴν δέ γε κατὰ τοὺς θανάτους τε καὶ ἕλκη· ἦ γάρ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐκ ἄλλο μὲν ἡ ἀνδρεία, ἄλλο δὲ ὁ θάνατος;

c ΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα κατὰ ταὐτόν γ' ἐστὶ καλὸν καὶ κακὸν τὸ τοῖς φίλοις βοηθεῖν;

ΑΛ. Οὐ φαίνεται.

ΣΩ. Ὅρα τοίνυν εἰ, ᾗ γε καλόν, καὶ ἀγαθόν, ὥσπερ καὶ ἐνταῦθα. κατὰ τὴν ἀνδρείαν γὰρ ὡμολόγεις καλὸν εἶναι τὴν βοήθειαν· τοῦτ' οὖν αὐτὸ σκόπει, τὴν ἀνδρείαν, ἀγαθὸν ἢ κακόν; ὧδε δὲ σκόπει· σὺ πότερ' ἂν δέξαιό σοι εἶναι, ἀγαθὰ ἢ κακά;

ΑΛ. Ἀγαθά.

teisinga yra naudinga, nepasitikėsi niekuo kitu tai sakant.

Alkibijadas: Nepasitikėsiu. Visgi verta atsakinėti, mat nemanau, kad bus žalos.

Sokratas: Kaip pranašiška! Na ir sakyk man: ar laikai kai kuriuos teisingus dalykus naudingais, o kai kuriuos – ne? 115a

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Aha, ir iš jų dalį tauriais, o dalį – ne?

Alkibijadas: Ko konkrečiai klausi?

Sokratas: Ar tau kada atrodė, kad kas nors pasielgė niekingai, bet vis dėlto teisingai?

Alkibijadas: Tik jau ne man.

Sokratas: Tuomet visi teisingi dalykai yra taurūs?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Vėlgi, o kaip su tauriais dalykais? Ar visi jie geri, ar viena dalis – taip, o kita – ne?

Alkibijadas: Bent jau man atrodo, Sokratai, kad kai kurie taurūs dalykai yra blogi.

Sokratas: O niekingi – geri?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Ar kalbi apie štai tokį atvejį, kuomet daugelis būna
sužeisti arba miršta begelbėdami draugą arba artimąjį, o kiti, b
neatėję, kaip privalėjo, į pagalbą, grįžta sveiki?

Alkibijadas: Būtent tai.

Sokratas: Taigi štai tokį gelbėjimą tiek, kiek jis yra siekis išgelbėti tuos, kuriuos privalai, laikai tauriu, o tai yra drąsa, ar ne?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: O mirčių ir žaizdų atžvilgiu jis yra blogis, ar taip?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Ar nėra taip, kad drąsa yra vienas dalykas, o mirtis – kitas?

Alkibijadas: Žinoma. c

Sokratas: Tuomet ar nėra tuo pačiu atžvilgiu draugų gelbėjimas tiek taurus, tiek blogas?

Alkibijadas: Neatrodo.

Sokratas: Tuomet pažiūrėki, ar tiek, kiek tai yra tauru, taip pat yra gera, kaip štai tokiu atveju. Juk drąsos atžvilgiu pritarei, kad tauru yra gelbėti. Tad įsižiūrėk į būtent šį dalyką, drąsą, – tai gera ar bloga? Štai kaip pažiūrėk: kokius dalykus tu norėtum sau turėti – gerus ar blogus?

Alkibijadas: Gerus.

c10 ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μέγιστα μάλιστα.
d ΑΛ. μάλιστα.
ΣΩ. Καὶ ἥκιστα τῶν τοιούτων δέξαιο ἂν στέρεσθαι;
ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ;
ΣΩ. Πῶς οὖν λέγεις περὶ ἀνδρείας; ἐπὶ πόσωι ἂν αὐτοῦ δέ-
d5 ξαιο στέρεσθαι;
ΑΛ. Οὐδὲ ζῆν ἂν ἐγὼ δεξαίμην δειλὸς ὤν.
ΣΩ. Ἔσχατον ἄρα κακῶν εἶναί σοι δοκεῖ ἡ δειλία.
ΑΛ. Ἔμοιγε.
d10 ΣΩ. Ἐξ ἴσου τῷ τεθνάναι, ὡς ἔοικε.
ΑΛ. Φημί.
ΣΩ. Οὐκοῦν θανάτῳ τε καὶ δειλίᾳ ἐναντιώτατον ζωὴ καὶ ἀνδρεία;
ΑΛ. Ναί.
e ΣΩ. Καὶ τὰ μὲν μάλιστ' ἂν εἶναι βούλοιό σοι, τὰ δὲ ἥκιστα;
ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Ἆρ' ὅτι τὰ μὲν ἄριστα ἡγῇ, τὰ δὲ κάκιστα;
e5 ΑΛ. Πάνυ γε.
ΣΩ. Ἐν τοῖς ἀρίστοις ἄρα σὺ ἡγῇ ἀνδρείαν εἶναι κἀν τοῖς κακίστοις θάνατον.
ΑΛ. Ἔγωγε.
e10 ΣΩ. Τὸ ἄρα βοηθεῖν ἐν πολέμῳ τοῖς φίλοις, ᾗ μὲν καλόν, κατ' ἀγαθοῦ πρᾶξιν τὴν τῆς ἀνδρείας, καλὸν αὐτὸ προσεῖπας;
ΑΛ. Φαίνομαί γε.
ΣΩ. Κατὰ δέ γε κακοῦ πρᾶξιν τὴν τοῦ θανάτου κακόν;
ΑΛ. Ναί.
e15 ΣΩ. Οὐκοῦν ὧδε δίκαιον προσαγορεύειν ἑκάστην τῶν πράξεων· εἴπερ ᾗ κακὸν ἀπεργάζεται κακὴν καλεῖς, καὶ ᾗ ἀγαθὸν
116a ἀγαθὴν κλητέον.
ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ.
ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ ᾗ ἀγαθόν, καλόν· ᾗ δὲ κακόν, αἰσχρόν;
a5 ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Τὴν ἄρ' ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς φίλοις βοήθειαν λέγων καλὴν μὲν εἶναι, κακὴν δέ, οὐδὲν διαφερόντως λέγεις ἢ εἰ προσεῖπες αὐτὴν ἀγαθὴν μέν, κακὴν δέ.

Sokratas: Tad ir labiausiai – pačius geriausius. c10
Alkibijadas: Taip, pačius geriausius. d
Sokratas: Ir šių dalykų mažiausiai sutiktum atsisakyti?
Alkibijadas: O kaip kitaip?
Sokratas: Tai ką sakai apie drąsą? Kokia kaina leistumei ją pra- d5
rasti?
Alkibijadas: Nė gyvybės kaina nesirinkčiau būti bailys!
Sokratas: Tuomet tau atrodo, kad bailumas yra didžiausia iš blogybių.
Alkibijadas: Būtent.
Sokratas: Prilygstanti, regis, mirčiai. d10
Alkibijadas: Tą ir kalbu.
Sokratas: Tad gyvybė ir drąsa yra visiškos mirties ir bailumo priešybės?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Ir labiausiai sau norėtum pirmųjų, o mažiausiai – an- e
trųjų?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Ar dėl to, kad pirmuosius laikai geriausiais, o antruosius – blogiausiais?
Alkibijadas: Žinoma. e5
Sokratas: Tad tau atrodo, kad drąsa yra tarp geriausių dalykų, o mirtis – tarp blogiausių.
Alkibijadas: Būtent. e10
Sokratas: Tad pagalbą savo draugams mūšyje pavadinai tauriu dalyku, o tai tauru tiek, kiek tai yra gero dalyko atlikimas, konkrečiai, drąsos?
Alkibijadas: Na, atrodo.
Sokratas: O blogu tiek, kiek tai yra blogo dalyko atlikimas, konkrečiai, mirties?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Taigi teisinga kiekvieną iš šių veiksmų vadinti štai e15
šitaip: jei tiek, kiek jis sukelia blogį, vadini blogiu, tuomet tiek,
kiek jis [sukelia] gėrį, privalai vadinti gėriu. 116a
Alkibijadas: Ir man taip atrodo.
Sokratas: Na, negi nėra taip, kad kiek tai yra gėris, tai yra tauru, o kiek tai yra blogis, niekinga?
Alkibijadas: Taip. a5
Sokratas: Tuomet sakydamas, kad pagalba savo draugams mūšyje yra tauru ir visgi blogis, nepasakai nieko kito kaip tik tai,

ΑΛ. Ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα τῶν καλῶν, καθ' ὅσον καλόν, κακόν, οὐδὲ τῶν αἰσχρῶν, καθ' ὅσον αἰσχρόν, ἀγαθόν.

b ΑΛ. Οὐ φαίνεται.

ΣΩ. Ἔτι τοίνυν καὶ ὧδε σκέψαι. ὅστις καλῶς πράττει, οὐχὶ καὶ εὖ πράττει;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οἱ δ' εὖ πράττοντες οὐκ εὐδαίμονες;

ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΣΩ. Οὐκοῦν εὐδαίμονες δι' ἀγαθῶν κτῆσιν;

ΑΛ. Μάλιστα.

ΣΩ. Κτῶνται δὲ ταῦτα τῷ εὖ καὶ καλῶς πράττειν;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τὸ εὖ ἄρα πράττειν ἀγαθόν;

ΑΛ. Πῶς δ' οὔ;

ΣΩ. Οὐκοῦν καλὸν ἡ εὐπραγία;

ΑΛ. Ναί.

c ΣΩ. Ταὐτὸν ἄρα ἐφάνη ἡμῖν πάλιν αὖ καλόν τε καὶ ἀγαθόν.

ΑΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Ὅτι ἂν ἄρα εὕρωμεν καλόν, καὶ ἀγαθὸν εὑρήσομεν ἔκ γε τούτου τοῦ λόγου.

ΑΛ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Τί δέ; τὰ ἀγαθὰ συμφέρει ἢ οὔ;

ΑΛ. Συμφέρει.

ΣΩ. Μνημονεύεις οὖν περὶ τῶν δικαίων πῶς ὡμολογήσαμεν;

ΑΛ. Οἶμαί γε τοὺς τὰ δίκαια πράττοντας ἀναγκαῖον εἶναι καλὰ πράττειν.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τοὺς τὰ καλὰ ἀγαθά;

ΑΛ. Ναί.

d ΣΩ. Τὰ δὲ ἀγαθὰ συμφέρειν;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τὰ δίκαια ἄρα, ὦ Ἀλκιβιάδη, συμφέροντά ἐστιν.

ΑΛ. Ἔοικεν.

ΣΩ. Τί οὖν; ταῦτα οὐ σὺ ὁ λέγων, ἐγὼ δὲ ὁ ἐρωτῶν;

ΑΛ. Φαίνομαι, ὡς ἔοικα.

ΣΩ. Εἰ οὖν τις ἀνίσταται συμβουλεύσων εἴτε Ἀθηναίοις εἴτε

kad ji yra ne tik gėris, bet ir blogis.

Alkibijadas: Man atrodo, kad sakai tiesą, Sokratai.

Sokratas: Tad joks iš taurių dalykų tiek, kiek yra taurus, nėra blogas, nei joks iš niekingų, kiek yra niekingas, – geras.

Alkibijadas: Neatrodo. b

Sokratas: Tvarkoj, pažiūrėk dar ir šitaip: bet kas, atliekantis taurų veiksmą, atlieka ir gerą, ar ne?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Argi atliekantys gerą veiksmą nėra laimingi?

Alkibijadas: O kaip kitaip?

Sokratas: Tad jie yra laimingi dėl gerų dalykų įgijimo?

Alkibijadas: Visiškai.

Sokratas: O jie įgyja šiuos dalykus gerai ir tauriai elgdamiesi?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Tad atlikti gerą veiksmą yra gėris?

Alkibijadas: Negi kitaip?

Sokratas: Taigi geri veiksmai yra taurūs?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Tuomet mums ir vėl tas pats dalykas pasirodė taurus c ir geras.

Alkibijadas: Atrodo.

Sokratas: Tad iš šio svarstymo seka, kad jei rasime tai, kas tauru, atrasime ir gėrį.

Alkibijadas: Būtinai.

Sokratas: Tai ką, geri dalykai neša naudą ar ne?

Alkibijadas: Neša.

Sokratas: Tuomet ar atmeni, kaip buvome sutarę dėl teisingų dalykų?

Alkibijadas: Manau gi, kad tie, kurie atlieka teisingus dalykus, būtinai daro ir taurius dalykus.

Sokratas: Tad ir [darantys] taurius dalykus [daro] gerus dalykus?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: O geri dalykai neša naudą? d

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Tad teisingi dalykai, Alkibijadai, yra naudingi.

Alkibijadas: Regis.

Sokratas: Tad kaip tuomet yra? Ar ne tu esi sakantysis šiuos dalykus, o aš – klausiantysis?

Alkibijadas: Atrodo, regis, taip.

Πεπαρηθίοις, οἰόμενος γιγνώσκειν τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα,
d10 φήσει δ' εἶναι τὰ δίκαια κακὰ ἐνίοτε, ἄλλο τι ἢ καταγελῴης
e ἂν αὐτοῦ, ἐπειδήπερ τυγχάνεις καὶ σὺ λέγων ὅτι ταὐτά ἐστι
δίκαιά τε καὶ συμφέροντα;
ΑΛ. Ἀλλὰ μὰ τοὺς θεούς, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶδ' ἔγωγε οὐδ' ὅτι
λέγω, ἀλλ' ἀτεχνῶς ἔοικα ἀτόπως ἔχοντι· τοτὲ μὲν γάρ μοι
ἕτερα δοκεῖ σοῦ ἐρωτῶντος, τοτὲ δ' ἄλλα.
e5 ΣΩ. Εἶτα τοῦτο, ὦ φίλε, ἀγνοεῖς τὸ πάθημα τί ἐστιν;
ΑΛ. Πάνυ γε.
ΣΩ. Οἴει ἂν οὖν, εἴ τις ἐρωτῴη σε δύο ὀφθαλμοὺς ἢ τρεῖς
ἔχεις, καὶ δύο χεῖρας ἢ τέτταρας, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων,
e10 τοτὲ μὲν ἕτερα ἂν ἀποκρίνασθαι, τοτὲ δὲ ἄλλα, ἢ ἀεὶ τὰ
αὐτά;
117a ΑΛ. Δέδοικα μὲν ἔγωγε ἤδη περὶ ἐμαυτοῦ, οἶμαι μέντοι τὰ
αὐτά.
ΣΩ. Οὐκοῦν ὅτι οἶσθα; τοῦτ' αἴτιον;
ΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε.
a5 ΣΩ. Περὶ ὧν ἄρα ἄκων τἀναντία ἀποκρίνῃ, δῆλον ὅτι περὶ
τούτων οὐκ οἶσθα.
ΑΛ. Εἰκός γε.
ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ καλῶν καὶ
αἰσχρῶν καὶ κακῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ συμφερόντων καὶ μὴ
a10 ἀποκρινόμενος φῂς πλανᾶσθαι; εἶτα οὐ δῆλον ὅτι διὰ τὸ μὴ
εἰδέναι περὶ αὐτῶν, διὰ ταῦτα πλανᾷ;
b ΑΛ. Ἔμοιγε.
ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὕτω καὶ ἔχει· ἐπειδάν τίς τι μὴ εἰδῇ, ἀναγκαῖον
περὶ τούτου πλανᾶσθαι τὴν ψυχήν;
ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ;
b5 ΣΩ. Τί οὖν; οἶσθα ὅντινα τρόπον ἀναβήσῃ εἰς τὸν οὐρανόν;
ΑΛ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε.
ΣΩ. Ἦ καὶ πλανᾶταί σου ἡ δόξα περὶ ταῦτα;
ΑΛ. Οὐ δῆτα.
ΣΩ. Τὸ δ' αἴτιον οἶσθα ἢ ἐγὼ φράσω;
b10 ΑΛ. Φράσον.
ΣΩ. Ὅτι, ὦ φίλε, οὐκ οἴει αὐτὸ ἐπίστασθαι οὐκ ἐπιστάμενος.
c ΑΛ. Πῶς αὖ τοῦτο λέγεις;

Sokratas: Tad jei kas stojasi patarinėti ar atėniečiams, ar pe-
paretiečiams, manydamas pažįstąs teisingus ir neteisingus da- d10
lykus, ir sakydamas teisingus dalykus kartais esant blogus, ką e
kitą darytum, jei ne išjuoktum jį, kadangi taip jau yra, kad tu
pats sakai, jog teisingi ir naudingi dalykai yra tapatūs.
Alkibijadas: Bet prisiekiu dievais, Sokratai, aš jau nė pats nebe-
žinau, ką sakau, bet, regis, patekau į visišką aklavietę. Juk tau
klausinėjant, man kartais atrodo vienaip, o kartais kitaip.
Sokratas: Ar tu nežinai, mielasis, koks tai yra jausmas? e5
Alkibijadas: Puikiai.
Sokratas: Na, ar manai, jei kas tavęs paklaustų, ar tu turi dvi,
ar tris akis, ir ar dvi, ar keturias rankas, ar kokio kito iš tokių
klausimų, tai atsakytum kartais vienaip, o kartais kitaip, ar vi- e10
suomet taip pat?
Alkibijadas: Aš jau tikrai bijau dėl savęs, bet vis tiek manau, 117a
kad taip pat.
Sokratas: Ar ne todėl, kad žinai?
Alkibijadas: Man taip atrodo.
Sokratas: Tuomet jei nesavanoriškai atsakinėji prieštaringus a5
dalykus, akivaizdu, kad to nežinai.
Alkibijadas: Galimas daiktas.
Sokratas: Negi sakai, kad klaidžioji ir atsakinėdamas apie tei-
singus, ir neteisingus, taurius ir niekingus, blogus, gerus ir a10
naudingus dalykus? Na, ar neakivaizdu, kad šiuose dalykuose
klaidžioji dėl to, kad nežinai jų?
Alkibijadas: Būtent. b
Sokratas: Tad ar yra štai kaip: kuomet kas nors ko nors nežino,
jo siela būtinai klaidžios šiuose dalykuose?
Alkibijadas: Juk kitaip ir būti negali?
Sokratas: Tai ką, ar žinai, kokiu būdu pakiltum į dangų? b5
Alkibijadas: Prisiekiu Dzeusu, tik jau ne aš.
Sokratas: Ar ir šituo klausimu tavo nuomonė klaidžioja?
Alkibijadas: Tikrai ne.
Sokratas: Ar tu žinai priežastį, ar man pasakyti?
Alkibijadas: Sakyk. b10
Sokratas: Kad, mielasis, nežinodamas šito dalyko, nemanai,
kad nežinai.
Alkibijadas: Kaip tai? Apie ką kalbi? c
Sokratas: Pažiūrėk, ar tikrai pritari. Ar tu klaidžioji tokiuose

ΣΩ. Ὅρα καὶ σὺ κοινῇ. ἃ μὴ ἐπίστασαι, γιγνώσκεις δὲ ὅτι οὐκ
ἐπίστασαι, πλανᾷ περὶ τὰ τοιαῦτα; ὥσπερ περὶ ὄψου σκευα-
σίας οἶσθα δήπου ὅτι οὐκ οἶσθα;
c5 ΑΛ. Πάνυ γε.
ΣΩ. Πότερον οὖν αὐτὸς περὶ ταῦτα δοξάζεις ὅπως χρὴ σκευ-
άζειν καὶ πλανᾷ, ἢ τῷ ἐπισταμένῳ ἐπιτρέπεις;
ΑΛ. Οὕτως.
d ΣΩ. Τί δ' εἰ ἐν νηΐ πλέοις, ἆρα δοξάζοις ἂν πότερον χρὴ τὸν
οἴακα εἴσω ἄγειν ἢ ἔξω, καὶ ἅτε οὐκ εἰδὼς πλανῷο ἄν, ἢ τῷ
κυβερνήτῃ ἐπιτρέψας ἂν ἡσυχίαν ἄγοις;
ΑΛ. Τῷ κυβερνήτῃ.
ΣΩ. Οὐκ ἄρα περὶ ἃ μὴ οἶσθα πλανᾷ, ἄνπερ εἰδῇς ὅτι οὐκ
d5 οἶσθα;
ΑΛ. Οὐκ ἔοικα.
ΣΩ. Ἐννοεῖς οὖν ὅτι καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἐν τῇ πράξει διὰ
ταύτην τὴν ἄγνοιάν ἐστι, τὴν τοῦ μὴ εἰδότα οἴεσθαι εἰδέναι;
d10 ΑΛ. Πῶς αὖ λέγεις τοῦτο;
ΣΩ. Τότε που ἐπιχειροῦμεν πράττειν, ὅταν οἰώμεθα εἰδέναι
ὅτι πράττομεν;
ΑΛ. Ναί.
e ΣΩ. Ὅταν δέ γέ πού τινες μὴ οἴωνται εἰδέναι, ἄλλοις παρα-
διδόασι;
ΑΛ. Πῶς δ' οὔ;
ΣΩ. Οὐκοῦν οἱ τοιοῦτοι τῶν μὴ εἰδότων ἀναμάρτητοι ζῶσι
e5 διὰ τὸ ἄλλοις περὶ αὐτῶν ἐπιτρέπειν;
ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Τίνες οὖν οἱ ἁμαρτάνοντες; οὐ γάρ που οἵ γε εἰδότες.
ΑΛ. Οὐ δῆτα.
118a ΣΩ. Ἐπειδὴ δ' οὔθ' οἱ εἰδότες οὔθ' οἱ τῶν μὴ εἰδότων εἰδότες
ὅτι οὐκ ἴσασιν, ἢ ἄλλοι λείπονται ἢ οἱ μὴ εἰδότες, οἰόμενοι
δ' εἰδέναι;
ΑΛ. Οὔκ, ἀλλ' οὗτοι.
a5 ΣΩ. Αὕτη ἄρα ἡ ἄγνοια τῶν κακῶν αἰτία καὶ ἡ ἐπονείδιστος
ἀμαθία;
ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Οὐκοῦν ὅταν ᾖ περὶ τὰ μέγιστα, τότε κακουργοτάτη καὶ
αἰσχίστη;
ΑΛ. Πολύ γε.

dalykuose, kurių nežinai, bet supranti, kad nežinai? Tarkim,
manau, tu žinai, kad nežinai, kaip paruošti maistą?
Alkibijadas: Žinoma. c5
Sokratas: Tad ar pats svarstai apie tai, kaip reikia paruošti, ir
klaidžioji, ar perduodi žinančiajam?
Alkibijadas: Perduodu.
Sokratas: O kas, jei plauktumei laivu – ar svarstytum, kad reikia d
vairalazdę pasukti į save ar nuo savęs, ir klaidžiotumei nežino-
damas, ar perduotum vairininkui ir atsipalaiduotum?
Alkibijadas: Vairininkui.
Sokratas: Tad ar neklaidžioji dėl klausimo, kurio nežinai, tol,
kol žinai, kad nežinai? d5
Alkibijadas: Nepanašu.
Sokratas: Tad ar žinai, kad klaidos veikloje atsiranda dėl tokio
nežinojimo, manant, kad žinome, kuomet nežinome?
Alkibijadas: Ta prasme? Apie kalbi? d10
Sokratas: Manau, mes tuomet imamės veikti, kai manome, kad
žinome, ką darome?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Kuomet kas nors mano, kad nežino, tuomet, manau, e
perduoda kitiems?
Alkibijadas: O kaip kitaip?
Sokratas: Tai štai tokie iš nežinančiųjų gyvenime neklysta dėl
to, kad perduoda kitiems tokius klausimus? e5
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Tad kas yra tie klystantys? Mat gi nemanau, kad jie
– žinantys.
Alkibijadas: Niekaip.
Sokratas: O kadangi tai nei žinantys, nei tie iš nežinančių, ku- 118a
rie žino, kad nežino, vieninteliai likę yra tie nežinantys, kurie
mano, kad žino?
Alkibijadas: Jokie kiti kaip tik tie.
Sokratas: Tuomet šis nežinojimas yra blogybių priežastis ir gė-
dingas nemokšiškumas? a5
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Tad kuomet jis liečia svarbiausius dalykus, tuo pačiu
liečia kenksmingiausius ir gėdingiausius?
Alkibijadas: Kuo labiausiai.
Sokratas: Tai ką? Ar gali pasakyti didesnių dalykų už teisingus,

a10 ΣΩ. Τί οὖν; ἔχεις μείζω εἰπεῖν δικαίων τε καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ συμφερόντων;

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐκοῦν περὶ ταῦτα σὺ φῂς πλανᾶσθαι;

ΑΛ. Ναί.

a15 ΣΩ. Εἰ δὲ πλανᾷ, ἆρ' οὐ δῆλον ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ὅτι οὐ
b μόνον ἀγνοεῖς τὰ μέγιστα, ἀλλὰ καὶ οὐκ εἰδὼς οἴει αὐτὰ εἰδέναι;

ΑΛ. Κινδυνεύω.

b5 ΣΩ. Βαβαῖ ἄρα, ὦ Ἀλκιβιάδη, οἷον πάθος πέπονθας· ὃ ἐγὼ ὀνομάζειν μὲν ὀκνῶ, ὅμως δέ, ἐπειδὴ μόνω ἐσμέν, ῥητέον. ἀμαθίᾳ γὰρ συνοικεῖς, ὦ βέλτιστε, τῇ ἐσχάτῃ, ὡς ὁ λόγος σου κατηγορεῖ καὶ σὺ σαυτοῦ· διὸ καὶ ᾄττεις ἄρα πρὸς τὰ πολιτικὰ πρὶν παιδευθῆναι. πέπονθας δὲ τοῦτο οὐ σὺ μόνος,
c ἀλλὰ καὶ οἱ πολλοὶ τῶν πραττόντων τὰ τῆσδε τῆς πόλεως, πλὴν ὀλίγων γε καὶ ἴσως τοῦ σοῦ ἐπιτρόπου Περικλέους.

ΑΛ. Λέγεταί γέ τοι, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου σοφὸς γεγονέναι, ἀλλὰ πολλοῖς καὶ σοφοῖς συγγεγονέναι,
c5 καὶ Πυθοκλείδῃ καὶ Ἀναξαγόρᾳ· καὶ νῦν ἔτι τηλικοῦτος ὢν Δάμωνι σύνεστιν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα.

ΣΩ. Τί οὖν; ἤδη τιν' εἶδες σοφὸν ὁτιοῦν ἀδυνατοῦντα ποιῆσαι ἄλλον σοφὸν ἅπερ αὐτός; ὥσπερ ὅς σε ἐδίδαξεν γράμματα, αὐτός τ' ἦν σοφὸς καὶ σὲ ἐποίησε τῶν τε ἄλλων ὅντιν'
c10 ἐβούλετο· ἦ γάρ;

ΑΛ. Ναί.

d ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σὺ ὁ παρ' ἐκείνου μαθὼν ἄλλον οἷός τε ἔσῃ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ ὁ κιθαριστὴς δὲ καὶ ὁ παιδοτρίβης ὡσαύτως;

d5 ΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Καλὸν γὰρ δήπου τεκμήριον τοῦτο τῶν ἐπισταμένων ὁτιοῦν ὅτι ἐπίστανται, ἐπειδὰν καὶ ἄλλον οἷοί τ' ὦσιν ἀποδεῖξαι ἐπιστάμενον.

ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ.

d10 ΣΩ. Τί οὖν; ἔχεις εἰπεῖν Περικλῆς τίνα ἐποίησεν σοφόν, ἀπὸ τῶν ὑέων ἀρξάμενος;

e ΑΛ. Τί δ' εἰ τὼ Περικλέους ὑεῖ ἠλιθίω ἐγενέσθην, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἀλλὰ Κλεινίαν τὸν σὸν ἀδελφόν.

ΑΛ. Τί δ' ἂν αὖ Κλεινίαν λέγοις, μαινόμενον ἄνθρωπον;

taurius, gerus ir naudingus? a10

Alkibijadas: Niekaip.

Sokratas: Tad ar šiuose dalykuose sakaisi klaidžiojąs?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: O jei klaidžioji, ar neaišku iš to, kas anksčiau [pasakyta], kad ne tik nežinai svarbiausių dalykų, bet ir nežinodamas manai, kad juos žinai? a15 b

Alkibijadas: Atrodo.

Sokratas: Vaje, Alkibijadai, į kokią nelaimę patekai! Aš baiminuosi ją įvardinti, bet visgi, kad jau esame vieni, leisk man kalbėti. Juk gyveni apsuptas baisiausio nemokšiškumo, šaunuoli, jei tavo kalba ir tu pats save kaltini: dėl to ir metiesi į politiką prieš pasimokydamas. Ir tu ne vienas į tokią būklę patekai, bet ir daugelis iš dirbančiųjų su valstybės reikalais, c išskyrus mažumą ir galbūt tavo globėją Periklį. b5

Alkibijadas: Gi kalbama, Sokratai, kad ne pats savaime išmintį gavo, bet susidėdamas su daugybe išminčių, kaip Pitokleidas ir c5 Anaksagoras. O ir dabar, jau tokio amžiaus būdamas, bendrauja su Damonu dėl to paties reikalo.

Sokratas: Tai kaip tuomet? Ar kada matei kokį išminčių, negalintį padaryti kito išmintingo ten, kur ir pats yra išmintingas? Tarkim, tas, kuris tave išmokė raidžių, pats buvo išmintingas ir tave, ir bet ką kitą, ką norėjo, tokį padarė, ar ne? c10

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Tad ir tu, iš ano išmokęs, ir kitą galėsi išmokyti? d

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Lygiai taip pat bus ir su kitaristu, ir su mankštos mokytoju?

Alkibijadas: Žinoma. d5

Sokratas: Juk, manau, gražus įrodymas, kad kažką žinantieji žino, yra jų gebėjimas ir kitą padaryti žinantį.

Alkibijadas: Ir man taip atrodo.

Sokratas: Tai ką, ar gali, pradėdamas nuo jo sūnų, pasakyti, ką Periklis padarė išmintingą? d10

Alkibijadas: O kas, jei abu Periklio sūnūs užaugo mulkiais, Sokratai? e

Sokratas: Bet Kleinijas, tavo brolis...

Alkibijadas: Vėlgi, o kodėl mini Kleiniją, nevisprotį?

e5 ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν Κλεινίας μὲν μαίνεται, τὼ δὲ Περικλέους
ὑεῖ ἠλιθίω ἐγενέσθην, σοὶ τίνα αἰτίαν ἀναθῶμεν, δι' ὅτι σε
οὕτως ἔχοντα περιορᾷ;
ΑΛ. Ἐγὼ οἶμαι αἴτιος οὐ προσέχων τὸν νοῦν.
119a ΣΩ. Ἀλλὰ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἢ τῶν ξένων δοῦλον ἢ ἐλεύ-
θερον εἰπὲ ὅστις αἰτίαν ἔχει διὰ τὴν Περικλέους συνουσίαν
σοφώτερος γεγονέναι, ὥσπερ ἐγὼ ἔχω σοι εἰπεῖν διὰ τὴν Ζή-
a5 νωνος Πυθόδωρον τὸν Ἰσολόχου καὶ Καλλίαν τὸν Καλλιά-
δου, ὧν ἑκάτερος Ζήνωνι ἑκατὸν μνᾶς τελέσας σοφός τε καὶ
ἐλλόγιμος γέγονεν.
ΑΛ. Ἀλλὰ μὰ Δί' οὐκ ἔχω.
ΣΩ. Εἶεν· τί οὖν διανοῇ περὶ σαυτοῦ; πότερον ἐᾶν ὡς νῦν
ἔχεις, ἢ ἐπιμέλειάν τινα ποιεῖσθαι;
b ΑΛ. Κοινὴ βουλή, ὦ Σώκρατες. καίτοι ἐννοῶ σου εἰπόντος
καὶ συγχωρῶ· δοκοῦσι γάρ μοι οἱ τὰ τῆς πόλεως πράττο-
ντες ἐκτὸς ὀλίγων ἀπαίδευτοι εἶναι.
ΣΩ. Εἶτα τί δὴ τοῦτο;
b5 ΑΛ. Εἰ μέν που ἦσαν πεπαιδευμένοι, ἔδει ἂν τὸν ἐπιχειροῦ-
ντα αὐτοῖς ἀνταγωνίζεσθαι μαθόντα καὶ ἀσκήσαντα ἰέναι
ὡς ἐπ' ἀθλητάς· νῦν δ' ἐπειδὴ καὶ οὗτοι ἰδιωτικῶς ἔχοντες
ἐληλύθασιν ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως, τί δεῖ ἀσκεῖν καὶ μανθάνοντα
c πράγματα ἔχειν; ἐγὼ γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι τούτων τῇ γε φύσει
πάνυ πολὺ περιέσομαι.
ΣΩ. Βαβαῖ, οἷον, ὦ ἄριστε, τοῦτ' εἴρηκας· ὡς ἀνάξιον τῆς
ἰδέας καὶ τῶν ἄλλων τῶν σοι ὑπαρχόντων.
ΑΛ. Τί μάλιστα καὶ πρὸς τί τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες;
c5 ΣΩ. Ἀγανακτῶ ὑπέρ τε σοῦ καὶ τοῦ ἐμαυτοῦ ἔρωτος.
ΑΛ. Τί δή;
ΣΩ. Εἰ ἠξίωσας τὸν ἀγῶνά σοι εἶναι πρὸς τοὺς ἐνθάδε ἀν-
θρώπους.
ΑΛ. Ἀλλὰ πρὸς τίνας μήν;
d ΣΩ. Ἄξιον τοῦτό γε καὶ ἐρέσθαι ἄνδρα οἰόμενον μεγαλόφρο-
να εἶναι.
ΑΛ. Πῶς λέγεις; οὐ πρὸς τούτους μοι ὁ ἀγών;
d5 ΣΩ. Ἀλλὰ κἂν εἰ τριήρη διενοοῦ κυβερνᾶν μέλλουσαν ναυ-
μαχεῖν, ἤρκει ἄν σοι τῶν συνναυτῶν βελτίστῳ εἶναι τὰ κυ-
βερνητικά, ἢ ταῦτα μὲν ᾤου ἂν δεῖν ὑπάρχειν, ἀπέβλεπες δ'
ἂν εἰς τοὺς ὡς ἀληθῶς ἀνταγωνιστάς, ἀλλ' οὐχ ὡς νῦν εἰς
τοὺς συναγωνιστάς; ὧν δήπου περιγενέσθαι σε δεῖ τοσοῦτον
e ὥστε μὴ ἀξιοῦν ἀνταγωνίζεσθαι, ἀλλὰ καταφρονηθέντας

Sokratas: Na, kadangi Kleinijas yra beprotis, o abu Periklio e5
sūnūs tapo mulkiais, kokią priežastį, dėl kurios, jam leidus, tu
esi štai tokioje būklėje, galėtume nurodyti?
Alkibijadas: Aš pats kaltas, manau, kad nekreipiau dėmesio.
Sokratas: Tačiau įvardink kokį kitą, atėnietį ar svetimšalį, ver-
gą ar laisvąjį, tapusį išmintingesnį dėl bendravimo su Perikliu, 119a
kaip kad aš tau galiu pasakyti, kad dėl bendravimo su Zenonu
Pitadoras, Isolocho sūnus, ir Kalijas, Kaliado sūnus, kiekvienas, a5
sumokėjęs Zenonui šimtą minų, tapo išmintingas ir gerbiamas.
Alkibijadas: Bet aš, prisiekiu Dzeusu, negaliu!
Sokratas: Tebūnie. Tai ką mąstai apie save? Ar liksi toks kaip
dabar, ar šiek tiek pasistengsi savimi pasirūpinti?
Alkibijadas: Kartu apsvarstykime, Sokratai. Išties, tau kalbant, b
aš imuosi domėn ir pritariu, mat man atrodo, kad užsiimantieji
valstybės reikalais, išskyrus mažumą, yra neišsilavinę.
Sokratas: O tai reiškia?..
Alkibijadas: Jei jie būtų išsilavinę, manau, tuomet tas, kuris b5
ketintų su jais varžytis, įgavęs žinių ir pasirengęs, turėtų stoti
prieš juos kaip prieš atletus. O dabar, kadangi jie yra atėję į
politiką kaip naujokai, kodėl man reiktų ruoštis ir įgauti žinių?
Juk aš puikiai žinau, kad mano prigimtinės savybės ženkliai c
pralenks jų [savybes].
Sokratas: Oho, šaunuoli, kaip šitai drėbei! Kaip neverta tavo
išvaizdos ir tavo kitų pranašumų!
Alkibijadas: Apie ką čia išvis kalbi? Kurlink suki, Sokratai?
Sokratas: Pykstu dėl tavęs ir dėl savo meilės. c5
Alkibijadas: Kodėl gi?
Sokratas: Nes manei, kad kovoji prieš štai tuos žmones.
Alkibijadas: O prieš ką kitą?
Sokratas: Tai – vertingas klausimas žmogui, esančiam apie save d
tokios geros nuomonės.
Alkibijadas: Kaip sakai, ar ne prieš juos turiu kovoti?
Sokratas: O jei ketintum vairuoti karo laivą, pasiruošusį stoti
į mūšį, ar tau pakaktų būti geriausiam vairavimo dalykuose d5
tarp savo bendrų jūreivių, ar visgi manytum, kad būtina šiuos
dalykus laikyti tik pradžia tam, kad stotum akistaton su savo
tikraisiais priešais, bet ne kaip dabar – su savo įgulos nariais?
Manau, šiuos dera pralenkti tiek, kad jie nenorėtų varžytis, bet e
nuolankiai drauge su tavimi kovotų su priešais, jei tikrai ketin-
tum pasižymėti tauriu, savęs ir savo polio vertu, veiksmu.

συναγωνίζεσθαί σοι πρὸς τοὺς πολεμίους, εἰ δὴ τῷ ὄντι γε
καλόν τι ἔργον ἀποδείξασθαι διανοῇ καὶ ἄξιον σαυτοῦ τε
καὶ τῆς πόλεως.
ΑΛ. Ἀλλὰ μὲν δὴ διανοοῦμαί γε.
e5 ΣΩ. Πάνυ σοι ἄρα ἄξιον ἀγαπᾶν εἰ τῶν στρατιωτῶν βελτίων
εἶ, ἀλλ' οὐ πρὸς τοὺς τῶν ἀντιπάλων ἡγεμόνας ἀποβλέπειν
εἴ ποτε ἐκείνων βελτίων γέγονας, σκοποῦντα καὶ ἀσκοῦντα
πρὸς ἐκείνους.
120a ΑΛ. Λέγεις δὲ τίνας τούτους, ὦ Σώκρατες;
ΣΩ. Οὐκ οἶσθα ἡμῶν τὴν πόλιν Λακεδαιμονίοις τε καὶ τῷ
μεγάλῳ βασιλεῖ πολεμοῦσαν ἑκάστοτε;
ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις.
a5 ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ ἐν νῷ ἔχεις ἡγεμὼν εἶναι τῆσδε τῆς πόλε-
ως, πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίων βασιλέας καὶ τοὺς Περσῶν
τὸν ἀγῶνα ἡγούμενός σοι εἶναι ὀρθῶς ἂν ἡγοῖο;
ΑΛ. Κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν.
b ΣΩ. Οὔκ, ὠγαθέ, ἀλλὰ πρὸς Μειδίαν σε δεῖ τὸν ὀρτυγοκό-
πον ἀποβλέπειν καὶ ἄλλους τοιούτους – οἳ τὰ τῆς πόλεως
πράττειν ἐπιχειροῦσιν, ἔτι τὴν ἀνδραποδώδη, φαῖεν ἂν αἱ
γυναῖκες, τρίχα ἔχοντες ἐν τῇ ψυχῇ ὑπ' ἀμουσίας καὶ οὔπω
b5 ἀποβεβληκότες, ἔτι δὲ βαρβαρίζοντες ἐληλύθασι κολακεύ-
σοντες τὴν πόλιν ἀλλ' οὐκ ἄρξοντες – πρὸς τούτους σε δεῖ,
οὕσπερ λέγω, βλέποντα σαυτοῦ δὴ ἀμελεῖν, καὶ μήτε μανθά-
νειν ὅσα μαθήσεως ἔχεται, μέλλοντα τοσοῦτον ἀγῶνα ἀγω-
c νίζεσθαι, μήτε ἀσκεῖν ὅσα δεῖται ἀσκήσεως, καὶ πᾶσαν πα-
ρασκευὴν παρεσκευασμένον οὕτως ἰέναι ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως.
ΑΛ. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, δοκεῖς μέν μοι ἀληθῆ λέγειν, οἶμαι
c5 μέντοι τούς τε Λακεδαιμονίων στρατηγοὺς καὶ τὸν Περσῶν
βασιλέα οὐδὲν διαφέρειν τῶν ἄλλων.
ΣΩ. Ἀλλ', ὦ ἄριστε, τὴν οἴησιν ταύτην σκόπει οἵαν ἔχεις.
ΑΛ. Τοῦ πέρι;
d ΣΩ. Πρῶτον μὲν ποτέρως ἂν οἴει σαυτοῦ μᾶλλον ἐπιμεληθῆ-
ναι, φοβούμενός τε καὶ οἰόμενος δεινοὺς αὐτοὺς εἶναι, ἢ μή;
ΑΛ. Δῆλον ὅτι εἰ δεινοὺς οἰοίμην.
ΣΩ. Μῶν οὖν οἴει τι βλαβήσεσθαι ἐπιμεληθεὶς σαυτοῦ;
ΑΛ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ μεγάλα ὀνήσεσθαι.
d5 ΣΩ. Οὐκοῦν ἓν μὲν τοῦτο τοσοῦτον κακὸν ἔχει ἡ οἴησις αὕτη.
ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

Alkibijadas: O būtent tai ir ketinu.
Sokratas: Tad tau tikrai verta pasitenkinti, jei taptum geriausias e5
iš kareivių, tačiau nekreipti dėmesio į priešų vadus, jei kada
nors taptum geriausias iš jų, apsirūpinęs ir pasirengęs jiems!
Alkibijadas: Apie ką tokius kalbi, Sokratai? 120a
Sokratas: Nežinai, kad mūsų polis dažnai kariauja su spartie-
čiais ir Didžiuoju karaliumi?
Alkibijadas: Teisingai kalbi.
Sokratas: Tad jei ketini būti mūsų polio vadu, ar nesivadovau- a5
tum mintimi, kad tavo vedamos varžybos yra nukreiptos prieš
spartiečius ir persų karalių?
Alkibijadas: Galimas daiktas, kad sakai tiesą.
Sokratas: Ne, brangusis, tau vertėtų atkreipti dėmesį į Meidiją, b
putpelių augintoją, ir panašius, kurie imasi valstybės reikalų,
nešiodami, kaip pasakytų moterys, savo sieloje vergišką šukuo-
seną, kurios dėl neišsilavinimo vis dar neatsikratė, ir kurie dar b5
ateina į polį barbariškai vograudami pataikauti poliui, o ne jį
valdyti – štai į šitus, kuriuos ką tik minėjau, žiūrint tau dera
dėl savęs nebesijaudinti, ir nei mokytis, ko tik reikia išmokti,
ketinant varžytis tokiose varžybose, nei ruoštis tam, kam reikia c
pasiruošimo, ir, visokeriopai pasirengus, eiti į politiką.
Alkibijadas: Sokratai, bet man atrodo, kad teisingai kalbi, nors
manau, kad spartiečių strategai ir persų karalius niekuo nesi- c5
skiria nuo kitų.
Sokratas: Su visa derama pagarba, pasvarstyk, ką tokia tavo
mintis reiškia.
Alkibijadas: Apie ką?
Sokratas: Pirmiausia, ar manai, kad savimi labiau rūpintumeisi d
bijodamas ir laikydamas juos esant baisius, ar ne?
Alkibijadas: Aišku, jei manyčiau, kad baisūs.
Sokratas: Tad ar nemanai, kad, savimi pasirūpinęs, kaip nors
būsi sau pakenkęs?
Alkibijadas: Niekaip, dargi ir labai padaręs sau paslaugą.
Sokratas: Taigi štai šiuo požiūriu tavo ana mintis yra ydinga. d5
Alkibijadas: Sakai tiesą.
Sokratas: Antra, tuomet pažiūrėki, tikriausiai ji yra klaidinga.

ΣΩ. Τὸ δεύτερον τοίνυν, ὅτι καὶ ψευδής ἐστιν, ἐκ τῶν εἰκό-
d10 των σκέψαι.
ΑΛ. Πῶς δή;
e ΣΩ. Πότερον εἰκὸς ἀμείνους γίγνεσθαι φύσεις ἐν γενναίοις
γένεσιν ἢ μή;
ΑΛ. Δῆλον ὅτι ἐν τοῖς γενναίοις.
ΣΩ. Οὐκοῦν τοὺς εὖ φύντας, ἐὰν καὶ εὖ τραφῶσιν, οὕτω τε-
λέους γίγνεσθαι πρὸς ἀρετήν;
e5 ΑΛ. Ἀνάγκη.
ΣΩ. Σκεψώμεθα δή, τοῖς ἐκείνων τὰ ἡμέτερα ἀντιτιθέντες,
πρῶτον μὲν εἰ δοκοῦσι φαυλοτέρων γενῶν εἶναι οἱ Λακεδαι-
μονίων καὶ Περσῶν βασιλῆς. ἢ οὐκ ἴσμεν ὡς οἱ μὲν Ἡρακλέ-
e10 ους, οἱ δὲ Ἀχαιμένους ἔκγονοι, τὸ δ' Ἡρακλέους τε γένος καὶ
τὸ Ἀχαιμένους εἰς Περσέα τὸν Διὸς ἀναφέρεται;
121a ΑΛ. Καὶ γὰρ τὸ ἡμέτερον, ὦ Σώκρατες, εἰς Εὐρυσάκη, τὸ δ'
Εὐρυσάκους εἰς Δία.
ΣΩ. Καὶ γὰρ τὸ ἡμέτερον, ὦ γενναῖε Ἀλκιβιάδη, εἰς Δαίδα-
a5 λον, ὁ δὲ Δαίδαλος εἰς Ἥφαιστον τὸν Διός. ἀλλὰ τὰ μὲν τού-
των ἀπ' αὐτῶν ἀρξάμενα βασιλῆς εἰσιν ἐκ βασιλέων μέχρι
Διός, οἱ μὲν Ἄργους τε καὶ Λακεδαίμονος, οἱ δὲ τῆς Περσίδος
τὸ ἀεί, πολλάκις δὲ καὶ τῆς Ἀσίας, ὥσπερ καὶ νῦν· ἡμεῖς δὲ
b αὐτοί τε ἰδιῶται καὶ οἱ πατέρες. εἰ δὲ καὶ τοὺς προγόνους
σε δέοι καὶ τὴν πατρίδα Εὐρυσάκους ἐπιδεῖξαι Σαλαμῖνα ἢ
τὴν Αἰακοῦ τοῦ ἔτι προτέρου Αἴγιναν Ἀρτοξέρξῃ τῷ Ξέρξου,
πόσον ἂν οἴει γέλωτα ὀφλεῖν; ἀλλ' ὅρα μὴ τοῦ τε γένους
b5 ὄγκῳ ἐλαττώμεθα τῶν ἀνδρῶν καὶ τῇ ἄλλῃ τροφῇ. ἢ οὐκ
ᾔσθησαι τοῖς τε Λακεδαιμονίων βασιλεῦσιν ὡς μεγάλα τὰ
ὑπάρχοντα, ὧν αἱ γυναῖκες δημοσίᾳ φυλάττονται ὑπὸ τῶν
ἐφόρων, ὅπως εἰς δύναμιν μὴ λάθῃ ἐξ ἄλλου γενόμενος ὁ βα-
c σιλεὺς ἢ ἐξ Ἡρακλειδῶν; ὁ δὲ Περσῶν τοσοῦτον ὑπερβάλλει,
ὥστ' οὐδεὶς ὑποψίαν ἔχει ὡς ἐξ ἄλλου ἂν βασιλεὺς γένοιτο
ἢ ἐξ αὐτοῦ· διὸ οὐ φρουρεῖται ἡ βασιλέως γυνὴ ἀλλ' ἢ ὑπὸ
c5 φόβου. ἐπειδὰν δὲ γένηται ὁ παῖς ὁ πρεσβύτατος, οὗπερ ἡ
ἀρχή, πρῶτον μὲν ἑορτάζουσι πάντες οἱ ἐν τῇ βασιλέως, ὧν
ἂν ἄρχῃ, εἶτα εἰς τὸν ἄλλον χρόνον ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ βασι-
d λέως γενέθλια πᾶσα θύει καὶ ἑορτάζει ἡ Ἀσία· ἡμῶν δὲ γε-
νομένων, τὸ τοῦ κωμῳδοποιοῦ, οὐδ' οἱ γείτονες σφόδρα τι
αἰσθάνονται, ὦ Ἀλκιβιάδη. μετὰ τοῦτο τρέφεται ὁ παῖς, οὐχ
ὑπὸ γυναικὸς τροφοῦ ὀλίγου ἀξίας, ἀλλ' ὑπ' εὐνούχων οἳ
d5 ἂν δοκῶσιν τῶν περὶ βασιλέα ἄριστοι εἶναι· οἷς τά τε ἄλλα

Alkibijadas: Kaip tai? d10
Sokratas: Ar tikėtina, kad kilmingose giminėse gims geresnės
prigimtys, ar ne? e
Alkibijadas: Akivaizdu, kad kilmingose.
Sokratas: Argi ne tokiu būdu [tikėtina, kad] aukštos kilmės
žmonės pasieks dorybę su sąlyga, kad bus gerai išauklėti?
Alkibijadas: Būtinai. e5
Sokratas: Tuomet pasvarstykime, lygindami juos su mumis, ar
spartiečiai ir persų karalius pasirodo esą prastesnės kilmės.
Ar nežinome, kad pirmieji yra Heraklio atžalos, o pastarieji –
Achaimeno, o tiek Heraklio, tiek Achaimeno giminės kyla iš e10
Persėjo, Dzeuso sūnaus?
Alkibijadas: Juk ir mano, Sokratai, iš Eurisako, o Eurisako – iš 121a
Dzeuso!
Sokratas: Juk ir mano, kilnusis Alkibijadai, yra iš Daidalo, o
Daidalas iš Hefaisto, Dzeuso sūnaus. Bet pradėjus nuo šitų a5
karalių ir einant prie kitų, visi karaliai iki vieno yra iš Dzeu-
so, vieni – Argo ir Spartos, kiti visad [buvo] Persijos, o dažnai
ir Azijos, kaip ir dabar yra. O mes patys ir mūsų tėvai buvo
paprasti žmonės. Net jei ir turėtum parodyti Artakserksui, b
Kserkso sūnui, savo protėvius ir Salaminą, Eurisako tėvynę, ir
Aiginą, dar tolimesnio Ajako namus, ar supranti, kokių pašai-
pų nusipelnytum? Bet žiūrėk, kad giminės didingumu ir šiaip b5
auklėjimu nenusileistume šitiems vyrams. Ar nesi pastebėjęs,
kokie didžiuliai spartiečių karalių ištekliai, kurių žmonos už
valstybės pinigus yra saugomos eforų, kad, kiek tik įmanoma,
neliktų nepastebėtas karalius, kilęs iš kitos giminės nei iš He- c
rakleidų? O persų [karalius] tiek išsiskiria, kad niekas neturi
įtarimų, kad karalius būtų kilęs iš ko kito nei paties [valdo-
vo]. Dėl to niekas nesaugo karaliaus žmonos, išskyrus pačią
baimę. O kuomet vyriausias sūnus, sosto paveldėtojas, gimsta, c5
pirmiausia visi, kurie yra karaliaus rūmuose, švenčia, o po
to ateinančiais metais tą dieną visa Azija aukoja ir švenčia
karaliaus gimtadienį. O mums gimus, kaip komedijų kūrėjas d
sako, net ir kaimynai vargiai ką pastebi, Alkibijadai. Po to jie
vaiką ugdo ne mažai ko vertos auklės rankomis, bet eunuchų,
kurie yra karaliaus dvare laikomi geriausiais. Jiems yra pavesta d5
visaip prižiūrėti naujagimį ir tokiu būdu padaryti, kad būtų kuo
gražesnis, tempiant ir tiesinant vaiko galūnes. Ir tokius dalykus
darydami jie laikomi didžiulėje pagarboje. O kuomet vaikams

προστέτακται ἐπιμέλεσθαι τοῦ γενομένου, καὶ ὅπως ὅτι
κάλλιστος ἔσται μηχανᾶσθαι, ἀναπλάττοντας τὰ μέλη τοῦ
e παιδὸς καὶ κατορθοῦντας· καὶ ταῦτα δρῶντες ἐν μεγάλῃ
τιμῇ εἰσιν. ἐπειδὰν δὲ ἑπτέτεις γένωνται οἱ παῖδες, ἐπὶ τοὺς
ἵππους καὶ ἐπὶ τοὺς τούτων διδασκάλους φοιτῶσιν, καὶ ἐπὶ
τὰς θήρας ἄρχονται ἰέναι. δὶς ἑπτὰ δὲ γενόμενον ἐτῶν τὸν
e5 παῖδα παραλαμβάνουσιν οὓς ἐκεῖνοι βασιλείους παιδαγω-
γοὺς ὀνομάζουσιν· εἰσὶ δὲ ἐξειλεγμένοι Περσῶν οἱ ἄριστοι
δόξαντες ἐν ἡλικίᾳ τέτταρες, ὅ τε σοφώτατος καὶ ὁ δικαιό-
122a τατος καὶ ὁ σωφρονέστατος καὶ ὁ ἀνδρειότατος. ὧν ὁ μὲν
μαγείαν τε διδάσκει τὴν Ζωροάστρου τοῦ Ὡρομάζου – ἔστι
δὲ τοῦτο θεῶν θεραπεία – διδάσκει δὲ καὶ τὰ βασιλικά, ὁ δὲ
δικαιότατος ἀληθεύειν διὰ παντὸς τοῦ βίου, ὁ δὲ σωφρο-
a5 νέστατος μηδ' ὑπὸ μιᾶς ἄρχεσθαι τῶν ἡδονῶν, ἵνα ἐλεύθε-
ρος εἶναι ἐθίζηται καὶ ὄντως βασιλεύς, ἄρχων πρῶτον τῶν
ἐν αὑτῷ ἀλλὰ μὴ δουλεύων, ὁ δὲ ἀνδρειότατος ἄφοβον καὶ
ἀδεᾶ παρασκευάζων, ὡς ὅταν δείσῃ δοῦλον ὄντα· σοὶ δ', ὦ
b Ἀλκιβιάδη, Περικλῆς ἐπέστησε παιδαγωγὸν τῶν οἰκετῶν
τὸν ἀχρειότατον ὑπὸ γήρως, Ζώπυρον τὸν Θρᾷκα. διῆλθον
δὲ καὶ τὴν ἄλλην ἄν σοι τῶν ἀνταγωνιστῶν τροφήν τε καὶ
παιδείαν, εἰ μὴ πολὺ ἔργον ἦν καὶ ἅμα ταῦθ' ἱκανὰ δηλῶσαι
b5 καὶ τἆλλα ὅσα τούτοις ἀκόλουθα· τῆς δὲ σῆς γενέσεως, ὦ
Ἀλκιβιάδη, καὶ τροφῆς καὶ παιδείας, ἢ ἄλλου ὁτουοῦν Ἀθη-
ναίων, ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδενὶ μέλει, εἰ μὴ εἴ τις ἐραστής σου
τυγχάνει ὤν. εἰ δ' αὖ ἐθέλεις εἰς πλούτους ἀποβλέψαι καὶ
c τρυφὰς καὶ ἐσθῆτας ἱματίων θ' ἕλξεις καὶ μύρων ἀλοιφὰς
καὶ θεραπόντων πλήθους ἀκολουθίας τήν τε ἄλλην ἁβρό-
τητα τὴν Περσῶν, αἰσχυνθείης ἂν ἐπὶ σεαυτῷ, αἰσθόμενος
ὅσον αὐτῶν ἐλλείπεις. εἰ δ' αὖ ἐθελήσεις εἰς σωφροσύνην τε
c5 καὶ κοσμιότητα ἀποβλέψαι καὶ εὐχέρειαν καὶ εὐκολίαν καὶ
μεγαλοφροσύνην καὶ εὐταξίαν καὶ ἀνδρείαν καὶ καρτερίαν
καὶ φιλοπονίαν καὶ φιλονικίαν καὶ φιλοτιμίας τὰς Λακε-
δαιμονίων, παῖδ' ἂν ἡγήσαιο σαυτὸν πᾶσι τοῖς τοιούτοις. εἰ
d δ' αὖ τι καὶ πλούτῳ προσέχεις καὶ κατὰ τοῦτο οἴει τι εἶναι,
μηδὲ τοῦθ' ἡμῖν ἄρρητον ἔστω, ἐάν πως αἴσθῃ οὗ εἶ. τοῦτο
μὲν γὰρ εἰ ἐθέλεις εἰς τοὺς Λακεδαιμονίων πλούτους ἰδεῖν,
γνώσῃ ὅτι πολὺ τἀνθάδε τῶν ἐκεῖ ἐλλείπει· γῆν μὲν γὰρ ὅσην
d5 ἔχουσιν τῆς θ' ἑαυτῶν καὶ Μεσσήνης, οὐδ' ἂν εἷς ἀμφισβητή-
σειε τῶν τῇδε πλήθει οὐδ' ἀρετῇ, οὐδ' αὖ ἀνδραπόδων κτήσει
τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν εἱλωτικῶν, οὐδὲ μὴν ἵππων γε, οὐδ'

sukanka septyneri metai, jie mokosi jodinėti su jojimo mokyto- e
jais ir pradeda eiti į medžiokles. O kuomet sukanka keturiolika
metų, vaiką perima tie, kuriuos ten vadina karališkaisiais pe-
dagogais. Iš persų išrenkami keturi subrendę vyrai, pagarsėję e5
kaip geriausi: išmintingiausias, teisingiausias, santūriausias ir
drąsiausias. Pirmasis moko Zoroastro, Oromadzo sūnaus, ma-
gijos – o tai yra dievų garbinimas, – bet kartu moko ir karališkų 122a
dalykų; teisingiausias moko visą gyvenimą sakyti tiesą; santū-
riausias moko nebūti valdomam nė vieno iš malonumų, idant
priprastų būti laisvas ir tikras karalius, valdantis pirmiausia sa- a5
vyje esančius dalykus, bet ne vergaujantis; o drąsiausias moko
būti bebaimiam ir neišgąsdinamam, mat bijodamas esi vergas.
O tau, Alkibijadai, Periklis paskyrė pedagogą iš namiškių, visiš-
kai nuo senatvės sukriošusį Dzopirą iš Trakijos. Aš aptarčiau ir b
kitką apie tavo varžovų ugdymą ir išsilavinimą, jei tai nebūtų
toks didelis darbas, ir šiaip jau to pakako parodyti, kokie daly-
kai toliau seka iš šitų. Tačiau tavo, Alkibijadai, ar kurio kito iš b5
atėniečių kilmė, ugdymas ir išsilavinimas, tiesą sakant, niekam
nerūpi, nebent pasitaikytų koks nors tavo gerbėjas.
O jei visgi norėtum užmesti akį į turtus, prabangą, žeme besi-
velkančius apsiaustus, įtrinamus kvapniuosius aliejus, galybę c
lydinčių tarnų ir kitokią persų ištaigą, tau pasidarytų gėda, pa-
jutus, kiek stokoji palyginus su jais. O jei, kita vertus, norėtum
žvilgtelti į spartiečių santūrumą ir padorumą, ramumą ir neiš-
rankumą, didžiadvasiškumą ir tvarkingumą, drąsą ir ištvermę, c5
darbštumą, pergalių ir garbės troškimą, pamanytum, kad tesi
visiškas vaikas palyginus su jais. O jei vėlgi atkreiptum dėmesį
į turtus ir, spręsdamas iš jų, manytum, kad esi šio to vertas, d
mums privalu nenutylėti, tikintis, kad suprasi, kas iš tikro esi.
Mat jei norėtum pažiūrėti į spartiečių turtus, suvoktum, kiek
daug pas mus esantys dalykai atsilieka nuo ten esančių. Juk
kiekgi žemės jie turi pas save ir Mesėnėje – nei viena iš mūsų d5
[žemių] neparungtyniautų su ten esančiu dydžiu, šaunumu ar
vergų turėjimu, ypač tų, kurie yra iš helotų, nei vėlgi arklių ar
kitokių galvijų, kuriuos gano Mesėnėje, turėjimu. Bet aš pra-

ὅσα ἄλλα βοσκήματα κατὰ Μεσσήνην νέμεται. ἀλλὰ ταῦτα
e μὲν πάντα ἐῶ χαίρειν, χρυσίον δὲ καὶ ἀργύριον οὐκ ἔστιν ἐν
πᾶσιν Ἕλλησιν ὅσον ἐν Λακεδαίμονι ἰδίᾳ· πολλὰς γὰρ ἤδη
γενεὰς εἰσέρχεται μὲν αὐτόσε ἐξ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων,
e5 πολλάκις δὲ καὶ ἐκ τῶν βαρβάρων, ἐξέρχεται δὲ οὐδαμόσε,
123a ἀλλ'ἀτεχνῶς κατὰ τὸν Αἰσώπου μῦθον ὃν ἡ ἀλώπηξ πρὸς τὸν
λέοντα εἶπεν, καὶ τοῦ εἰς Λακεδαίμονα νομίσματος εἰςιόντος
μὲν τὰ ἴχνη τὰ ἐκεῖσε τετραμμένα δῆλα, ἐξιόντος δὲ οὐδαμῇ
ἄν τις ἴδοι. ὥστε εὖ χρὴ εἰδέναι ὅτι καὶ χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ
a5 οἱ ἐκεῖ πλουσιώτατοί εἰσιν τῶν Ἑλλήνων, καὶ αὐτῶν ἐκεί-
νων ὁ βασιλεύς· ἔκ τε γὰρ τῶν τοιούτων μέγισται λήψεις
καὶ πλεῖσταί εἰσι τοῖς βασιλεῦσιν, ἔτι δὲ καὶ ὁ βασιλικὸς
b φόρος οὐκ ὀλίγος γίγνεται, ὃν τελοῦσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι
τοῖς βασιλεῦσιν. καὶ τὰ μὲν Λακεδαιμονίων ὡς πρὸς Ἑλλη-
νικοὺς μὲν πλούτους μεγάλα, ὡς δὲ πρὸς τοὺς Περσικοὺς καὶ
τοῦ ἐκείνων βασιλέως οὐδέν. ἐπεί ποτ' ἐγὼ ἤκουσα ἀνδρὸς
b5 ἀξιοπίστου τῶν ἀναβεβηκότων παρὰ βασιλέα, ὃς ἔφη πα-
ρελθεῖν χώραν πάνυ πολλὴν καὶ ἀγαθήν, ἐγγὺς ἡμερησίαν
ὁδόν, ἣν καλεῖν τοὺς ἐπιχωρίους ζώνην τῆς βασιλέως γυ-
c ναικός· εἶναι δὲ καὶ ἄλλην ἣν αὖ καλεῖσθαι καλύπτραν, καὶ
ἄλλους πολλοὺς τόπους καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς εἰς τὸν κόσμον
ἐξῃρημένους τὸν τῆς γυναικός, καὶ ὀνόματα ἔχειν ἑκάστους
τῶν τόπων ἀπὸ ἑκάστου τῶν κόσμων. ὥστ' οἶμαι ἐγώ, εἴ
c5 τις εἴποι τῇ βασιλέως μητρί, Ξέρξου δὲ γυναικί, Ἀμήστριδι,
ὅτι ἐν νῷ ἔχει σοῦ τῷ ὑεῖ ἀντιτάττεσθαι ὁ Δεινομάχης ὑός,
ᾗ ἔστι κόσμος ἴσως ἄξιος μνῶν πεντήκοντα εἰ πάνυ πολλοῦ,
τῷ δ' ὑεῖ αὐτῆς γῆς πλέθρα Ἐρχίασιν οὐδὲ τριακόσια, θαυ-
d μάσαι ἂν ὅτῳ ποτὲ πιστεύων ἐν νῷ ἔχει οὗτος ὁ Ἀλκιβιά-
δης τῷ Ἀρτοξέρξῃ διαγωνίζεσθαι, καὶ οἶμαι ἂν αὐτὴν εἰπεῖν
ὅτι οὐκ ἔσθ' ὅτῳ ἄλλῳ πιστεύων οὗτος ἀνὴρ ἐπιχειρεῖ πλὴν
ἐπιμελείᾳ τε καὶ σοφίᾳ· ταῦτα γὰρ μόνα ἄξια λόγου ἐν Ἕλ-
d5 λησιν. ἐπεὶ εἴ γε πύθοιτο ὅτι Ἀλκιβιάδης οὗτος νῦν ἐπιχει-
ρεῖ πρῶτον μὲν ἔτη οὐδέπω γεγονὼς σφόδρα εἴκοσιν, ἔπει-
τα παντάπασιν ἀπαίδευτος, πρὸς δὲ τούτοις, τοῦ ἐραστοῦ
αὐτῷ λέγοντος ὅτι χρὴ πρῶτον μαθόντα καὶ ἐπιμεληθέντα
e αὑτοῦ καὶ ἀσκήσαντα οὕτως ἰέναι διαγωνιούμενον βασιλεῖ,
οὐκ ἐθέλει, ἀλλά φησιν ἐξαρκεῖν καὶ ὡς ἔχει, οἶμαι ἂν αὐτὴν
θαυμάσαι τε καὶ ἐρέσθαι· "Τί οὖν ποτ' ἔστιν ὅτῳ πιστεύει
τὸ μειράκιον;" εἰ οὖν λέγοιμεν ὅτι κάλλει τε καὶ μεγέθει καὶ
γένει καὶ πλούτῳ καὶ φύσει τῆς ψυχῆς, ἡγήσαιτ' ἂν ἡμᾶς,

leisiu visus šituos dalykus. O aukso ir sidabro nėra visoje Grai- e
kijoje tiek, kiek asmeniškai Spartoje: juk jau daugybę kartų
šie plaukė pas juos iš visų graikų, o dažnai ir iš barbarų, bet
niekam kitam neperduodant. Juk visai kaip Ezopo pasakėčioje e5
lapė pasakė liūtui, taip ir pinigų, einančių į Spartą, pėdsakai
yra ten aiškiai vedantys, bet niekur nesimato jokie išeinantys. 123a
Todėl reikia neabejoti, kad auksu ir sidabru turtingiausi yra ten
esantys, o iš jų pačių turtingiausias yra karalius. Juk didžiau- a5
sios ir gausiausios tokių dalykų pajamos yra karalių, o, be to,
ir karališka duoklė, kurią spartiečiai moka karaliams, nemažai
duoda.
Ir nors, palyginus su graikų turtais, spartiečių turtai yra didžiu- b
liai, jei lygintume juos su persų ir jų karaliaus turtais – niekas.
Sykį aš klausiausi patikimo žmogaus, užkilusio iki karaliaus
rūmų, kuris sakė, kad pervažiavo labai didelę ir gražią, beveik b5
dienos kelio, žemę, kurią vietiniai vadina „karaliaus žmonos
juosta“. Yra ir kita, kurią, vėlgi, vadina „šydu“, ir daugybę kitų
gerų ir gražių vietovių, skirtų žmonai papuošti, o kiekviena iš c
tų vietovių vardą turi pagal kiekvieną iš jos papuošalų. Todėl aš
manau, kad jei kas pasakytų karaliaus motinai, Kserkso žmo-
nai, Amestrídei, kad Deinomachės, kurios papuošalai geriausiu
atveju yra verti kažkur penkiasdešimties minų, sūnus, kurio c5
žemės nesiekia nė trijų šimtų pletrų Erchijoje, ketina stoti akis-
taton su tavo sūnumi, ji stebėtųsi, kuo taip jau kliaudamasis
šis berniokas Alkibijadas ketina rungtyniauti su Artakserksu,
ir manau, kad ji tarsteltų, kad nežino, kuo kitu, jei ne rūpesčiu d
ir išmintimi kliaudamasis, toks vyras ryžtasi rungtyniauti, nes
tai yra vieninteliai tarp graikų paminėjimo verti dalykai. Bet
jei ji sužinotų, kad šitas Alkibijadas išties nūnai bando [rungty- d5
niauti] – pirmiausia dar net dvidešimties metų nesulaukęs, be
to, visiškai neišsilavinęs, negana to, jį pamilusiojo raginamas,
kad, prieš einant rungtyniauti prieš karalių, iš pradžių reikia
pasimokyti, pasirūpinti savimi ir pasiruošti, o jis nenori, bet
sako, kad jam gerai ir šitaip – manau, ji nustebtų ir paklaustų: e
„Tad kuo dar tas bernužėlis kliaujasi?“ O jei atsakytume, kad
grožiu, stotu, kilme, turtais ir proto gabumais, ji, atsižvelgusi,

e5 ὦ Ἀλκιβιάδη, μαίνεσθαι πρὸς τὰ παρὰ σφίσιν ἀποβλέψασα
πάντα τὰ τοιαῦτα. οἶμαι δὲ κἂν Λαμπιδώ, τὴν Λεωτυχίδου
μὲν θυγατέρα, Ἀρχιδάμου δὲ γυναῖκα, Ἄγιδος δὲ μητέρα, αἳ
124a πάντες βασιλῆς γεγόνασιν, θαυμάσαι ἂν καὶ ταύτην εἰς τὰ
παρὰ σφίσιν ὑπάρχοντα ἀποβλέψασαν, εἰ σὺ ἐν νῷ ἔχεις τῷ
ὑεῖ αὐτῆς διαγωνίζεσθαι οὕτω κακῶς ἠγμένος. καίτοι οὐκ
a5 αἰσχρὸν δοκεῖ εἶναι, εἰ αἱ τῶν πολεμίων γυναῖκες βέλτιον
περὶ ἡμῶν διανοοῦνται, οἵους χρὴ ὄντας σφίσιν ἐπιχειρεῖν,
ἢ ἡμεῖς περὶ ἡμῶν αὐτῶν; ἀλλ', ὦ μακάριε, πειθόμενος ἐμοί
τε καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς γράμματι, γνῶθι σαυτόν, ὅτι οὗτοι
b ἡμῖν εἰσιν ἀντίπαλοι, ἀλλ' οὐχ οὓς σὺ οἴει· ὧν ἄλλῳ μὲν οὐδ'
ἂν ἑνὶ περιγενοίμεθα, εἰ μή περ ἐπιμελείᾳ γε ἂν καὶ τέχνῃ.
ὧν σὺ εἰ ἀπολειφθήσῃ, καὶ τοῦ ὀνομαστὸς γενέσθαι ἀπολει-
φθήσῃ ἐν Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροις, οὗ μοι δοκεῖς ἐρᾶν ὡς
b5 οὐδεὶς ἄλλος ἄλλου.

ΑΛ. Τίνα οὖν χρὴ τὴν ἐπιμέλειαν, ὦ Σώκρατες, ποιεῖσθαι; ἔχεις ἐξηγήσασθαι; παντὸς γὰρ μᾶλλον ἔοικας ἀληθῆ εἰρηκότι.

ΣΩ. Ναί· ἀλλὰ γὰρ κοινὴ βουλὴ ᾧτινι τρόπῳ ἂν ὅτι βέλτι-
b10 στοι γενοίμεθα. ἐγὼ γάρ τοι οὐ περὶ μὲν σοῦ λέγω ὡς χρὴ
c παιδευθῆναι, περὶ ἐμοῦ δὲ οὔ· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅτῳ σου διαφέρω
πλήν γ' ἑνί.

ΑΛ. Τίνι;

ΣΩ. Ὁ ἐπίτροπος ὁ ἐμὸς βελτίων ἐστὶ καὶ σοφώτερος ἢ Πε-
c5 ρικλῆς ὁ σός.

ΑΛ. Τίς οὗτος, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Θεός, ὦ Ἀλκιβιάδη, ὅσπερ σοί με οὐκ εἴα πρὸ τῆσδε τῆς
ἡμέρας διαλεχθῆναι· ᾧ καὶ πιστεύων λέγω ὅτι ἡ ἐπιφάνεια
c10 δι' οὐδενὸς ἄλλου σοι ἔσται ἢ δι' ἐμοῦ.

ΑΛ. Παίζεις, ὦ Σώκρατες.

d ΣΩ. Ἴσως· λέγω μέντοι ἀληθῆ, ὅτι ἐπιμελείας δεόμεθα, μᾶλ-
λον μὲν πάντες ἄνθρωποι, ἀτὰρ νώ γε καὶ μάλα σφόδρα.

ΑΛ. Ὅτι μὲν ἐγώ, οὐ ψεύδῃ.

ΣΩ. Οὐδὲ μὴν ὅτι γε ἐγώ.

d5 ΑΛ. Τί οὖν ἂν ποιοῖμεν;

ΣΩ. Οὐκ ἀπορρητέον οὐδὲ μαλθακιστέον, ὦ ἑταῖρε.

ΑΛ. Οὔτοι δὴ πρέπει γ', ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐ γάρ, ἀλλὰ σκεπτέον κοινῇ. καί μοι λέγε· φαμὲν γὰρ
e δὴ ὡς ἄριστοι βούλεσθαι γενέσθαι. ἢ γάρ;

ΑΛ. Ναί.

kad visi šie dalykai pas juos taip pat yra, nuspręstų, kad mes, e5
Alkibijadai, esame išprotėję. O aš manau, kad ir Lampido, Le-
otichido duktė, Archidamo žmona, Agido motina, kurie visi 124a
buvo karaliai, stebėtųsi, lygiai taip pat atsižvelgdama į saviš-
kių išteklius, jei tu ketintum rungtyniauti su jos sūnumi šitaip
blogai pasirengęs. Ir visgi ar tau neatrodo gėdinga, kad tavo
priešų žmonos, kurios žino, ko reikia griebtis prieš juos, geriau a5
apie mus nusimano nei mes apie save pačius? Tad, laimingasai,
paklausyk manęs ir įrašo Delfuose „pažink save", kad štai šitie
yra mūsų priešininkai, o ne tie, kuriuos tu manei esant. Ir kad b
jokiu kitu būdu jų neįveiksim kaip tik rūpesčiu ir įgūdžiu. Jei
tu neturėsi [šių dalykų], tuomet neišgarsėsi nei tarp graikų,
nei tarp barbarų, o šito, man regis, geidi labiau, nei ko nors kas
išvis [geidė]. b5

Alkibijadas: Tad kuo reikia rūpintis, Sokratai? Ar gali paaiškinti? Mat panašu, kad tavo išsakyti dalykai yra visiška tiesa.

Sokratas: Taip. Svarbiausia, kad reikia bendrai svarstyti, kokiu
būdu galėtume tapti geriausi. Mat aš ne vien apie tave kalbu, b10
kad tau reikia išsilavinti, bet ir apie save. Tik vienu dalyku esu c
už tave pranašesnis.

Alkibijadas: Kokiu?

Sokratas: Mano prižiūrėtojas yra geresnis ir išmintingesnis nei
taviškis Periklis. c5

Alkibijadas: Kas toks, Sokratai?

Sokratas: Dievas, Alkibijadai, kuris man iki šios dienos neleido
su tavimi bendrauti. Ir kliaudamasis juo sakau, kad per nieką
kitą tu nepasieksi išgarsėjimo kaip tik per mane. c10

Alkibijadas: Žaidi, Sokratai.

Sokratas: Galbūt. Ir visgi sakau tiesą, kad mes nepakankamai d
rūpinamės: žinoma, visi žmonės nepakankamai rūpinasi, bet
mudu – ypatingai.

Alkibijadas: Kiek tai liečia mane, nemeluoji.

Sokratas: Nei kiek tai liečia mane.

Alkibijadas: Tad ką galėtume nuveikti? d5

Sokratas: Privalome nesislapstyti ir nenusileisti, drauguži.

Alkibijadas: Tikrai nepridera, Sokratai!

Sokratas: Nepridera, todėl pažiūrėkime drauge. Na, atsakyk
man: juk sakėme, kad norime tapti patys geriausi, ar ne? e

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Pagal kokią dorybę?

ΣΩ. Τίνα ἀρετήν;

ΑΛ. Δῆλον ὅτι ἥνπερ οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοί.

ΣΩ. Οἱ τί ἀγαθοί;

ΑΛ. Δῆλον ὅτι οἱ πράττειν τὰ πράγματα.

ΣΩ. Ποῖα; ἆρα τὰ ἱππικά;

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Παρὰ τοὺς ἱππικοὺς γὰρ ἂν ᾖμεν;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἀλλὰ τὰ ναυτικὰ λέγεις;

ΑΛ. Οὔ.

ΣΩ. Παρὰ τοὺς ναυτικοὺς γὰρ ἂν ᾖμεν;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἀλλὰ ποῖα; ἃ τίνες πράττουσιν;

ΑΛ. Ἅπερ Ἀθηναίων οἱ καλοὶ κἀγαθοί.

125a ΣΩ. Καλοὺς δὲ κἀγαθοὺς λέγεις τοὺς φρονίμους ἢ τοὺς ἄφρονας;

ΑΛ. Τοὺς φρονίμους.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὃ ἕκαστος φρόνιμος, τοῦτ' ἀγαθός;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Ὁ δὲ ἄφρων, πονηρός;

ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΣΩ. Ἆρ' οὖν ὁ σκυτοτόμος φρόνιμος εἰς ὑποδημάτων ἐργασίαν;

ΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἀγαθὸς ἄρ' εἰς αὐτά;

ΑΛ. Ἀγαθός.

ΣΩ. Τί δ'; εἰς ἱματίων ἐργασίαν οὐκ ἄφρων ὁ σκυτοτόμος;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Κακὸς ἄρα εἰς τοῦτο;

b ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Ὁ αὐτὸς ἄρα τούτῳ γε τῷ λόγῳ κακός τε καὶ ἀγαθός.

ΑΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Ἦ οὖν λέγεις τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας εἶναι καὶ κακούς;

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἀλλὰ τίνας ποτὲ τοὺς ἀγαθοὺς λέγεις;

ΑΛ. Τοὺς δυναμένους ἔγωγε ἄρχειν ἐν τῇ πόλει.

ΣΩ. Οὐ δήπου ἵππων γε;

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἀλλ' ἀνθρώπων;

ΑΛ. Ναί.

Alkibijadas: Akivaizdu, kad pagal tą, pagal kurią žmonės yra geri.

Sokratas: Kuria prasme „geri"?

Alkibijadas: Akivaizdu, kad užsiimdami reikalais.

Sokratas: Kokiais? Arklių reikalais?

Alkibijadas: Tikrai ne.

Sokratas: Juk eitume pas arklininkus?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Na, tai kalbi apie jūreivystę?

Alkibijadas: Ne.

Sokratas: Mat eitume pas jūreivius?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Tai kokiais reikalais? Kieno reikalais?

Alkibijadas: Tų iš atėniečių, kurie yra visokeriopai taurūs.

Sokratas: Visokeriopai tauriais vadini protingus ar kvailus? 125a

Alkibijadas: Protingus.

Sokratas: Tad kiekvienas geras yra dėl savo protingumo?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: O blogas – dėl kvailumo?

Alkibijadas: Negi kitaip?

Sokratas: Tad ar batsiuvys yra protingas darydamas batus?

Alkibijadas: Dar ir kaip.

Sokratas: Tai tų dalykų atžvilgiu yra geras?

Alkibijadas: Geras.

Sokratas: Kaip tai? Ar nėra batsiuvys kvailas ausdamas apsiaustus?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Tai jis šiuo atžvilgiu – blogas?

Alkibijadas: Taip. b

Sokratas: Pagal tokį samprotavimą, tas pats žmogus yra ir blogas, ir geras.

Alkibijadas: Regis.

Sokratas: Na, ar nori pasakyti, kad geri žmonės taip pat yra blogi?

Alkibijadas: Jokiu būdu.

Sokratas: Tai kuriuos vadini gerais?

Alkibijadas: Turiu omeny galinčius valdyti polį.

Sokratas: Manau, kad ne arklius?

Alkibijadas: Tikrai ne.

Sokratas: Bet žmones?

Alkibijadas: Taip.

ΣΩ. Ἆρα καμνόντων;
b15 ΑΛ. Οὔ.
ΣΩ. Ἀλλὰ πλεόντων;
ΑΛ. Οὔ φημι.
ΣΩ. Ἀλλὰ θεριζόντων;
ΑΛ. Οὔ.
c ΣΩ. Ἀλλ' οὐδὲν ποιούντων ἢ τι ποιούντων;
ΑΛ. Ποιούντων λέγω.
ΣΩ. Τί; πειρῶ καὶ ἐμοὶ δηλῶσαι.
ΑΛ. Οὐκοῦν τῶν καὶ συμβαλλόντων ἑαυτοῖς καὶ χρωμένων
c5 ἀλλήλοις, ὥσπερ ἡμεῖς ζῶμεν ἐν ταῖς πόλεσιν.
ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνθρώπων λέγεις ἄρχειν ἀνθρώποις χρωμένων;
ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Ἆρα κελευστῶν χρωμένων ἐρέταις;
c10 ΑΛ. Οὐ δῆτα.
ΣΩ. Κυβερνητικὴ γὰρ αὕτη γε ἀρετή;
ΑΛ. Ναί.
d ΣΩ. Ἀλλ' ἀνθρώπων λέγεις ἄρχειν αὐλητῶν, ἀνθρώποις ἡγουμένων ᾠδῆς καὶ χρωμένων χορευταῖς;
ΑΛ. Οὐ δῆτα.
ΣΩ. Χοροδιδασκαλικὴ γὰρ αὕτη γ' αὖ;
ΑΛ. Πάνυ γε.
d5 ΣΩ. Ἀλλὰ τί ποτε λέγεις χρωμένων ἀνθρώπων ἀνθρώποις οἷόν τ' εἶναι ἄρχειν;
ΑΛ. Κοινωνούντων ἔγωγε λέγω πολιτείας καὶ συμβαλλόντων πρὸς ἀλλήλους, τούτων ἄρχειν τῶν ἐν τῇ πόλει.
d10 ΣΩ. Τίς οὖν αὕτη ἡ τέχνη; ὥσπερ ἂν εἴ σε ἐροίμην πάλιν τὰ νυνδή, κοινωνούντων ναυτιλίας ἐπίστασθαι ἄρχειν τίς ποιεῖ τέχνη;
ΑΛ. Κυβερνητική.
e ΣΩ. Κοινωνούντων δ' ᾠδῆς, ὡς νυνδὴ ἐλέγετο, τις ἐπιστήμη ποιεῖ ἄρχειν;
ΑΛ. Ἥνπερ σὺ ἄρτι ἔλεγες, ἡ χοροδιδασκαλία.
e5 ΣΩ. Τί δέ; πολιτείας κοινωνούντων τίνα καλεῖς ἐπιστήμην;
ΑΛ. Εὐβουλίαν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.
ΣΩ. Τί δέ; μῶν ἀβουλία δοκεῖ εἶναι ἡ τῶν κυβερνητῶν;
ΑΛ. Οὐ δῆτα.
ΣΩ. Ἀλλ' εὐβουλία;

Sokratas: Jiems sergant?
Alkibijadas: Ne.
Sokratas: Ar keliaujant jūra? b15
Alkibijadas: Sakau, kad ne.
Sokratas: Ar nuimant derlių?
Alkibijadas: Ne.
Sokratas: Tai nieko nedarant ar kažką darant?
Alkibijadas: Sakau, kad darant. c
Sokratas: Ką? Pamėgink ir man parodyti.
Alkibijadas: Taigi kaip mes gyvename mūsų polyje susiburdami drauge ir naudodamiesi vieni kitais. c5
Sokratas: Taigi turi omeny žmonių, besinaudojančių žmonėmis, valdymą?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Ar vairininkų, besinaudojančių irkluotojais?
Alkibijadas: Tikrai ne.
Sokratas: Mat tai yra vairininkystės dorybė? c10
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Tada kalbi apie fleitininkų, vadovaujančių daininkams ir besinaudojančių šokėjais, valdymą? d
Alkibijadas: Jokiu būdu.
Sokratas: Mat vėlgi tai priklauso choro mokymui?
Alkibijadas: Būtent.
Sokratas: Tai apie ką išvis kalbi, kad galima valdyti žmones, besinaudojančius žmonėmis? d5
Alkibijadas: Aš kalbu apie tokių piliečių, kurie bendrai dalyvauja santvarkoje ir buriasi vieni su kitais, valdymą.
Sokratas: Tad kokia tai meistrystė? Kaip anksčiau, taip ir dabar tavęs klausiu: kokia meistrystė įgalina žinoti, kaip valdyti bendrai dalyvaujančius jūreivystėje? d10
Alkibijadas: Vairininkystė.
Sokratas: O koks žinojimas įgalina valdyti, kaip ką tik minėjau, bendrai dalyvaujančius dainoje? e
Alkibijadas: Kaip neseniai minėjai – choro mokymas.
Sokratas: Na, o kokiu žinojimu vadini tą, kuris liečia bendrą dalyvavimą santvarkoje?
Alkibijadas: Manyčiau, kad gero patarimo, Sokratai. e5
Sokratas: Kaip tai? Negi manai, kad vairininkų patarimas būna blogas?
Alkibijadas: Tikrai ne.

ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ, εἴς γε τὸ σῴζεσθαι πλέοντας.

126a ΣΩ. Καλῶς λέγεις. τί δέ; ἣν σὺ λέγεις εὐβουλίαν, εἰς τί ἐστιν;

ΑΛ. Εἰς τὸ ἄμεινον τὴν πόλιν διοικεῖν καὶ σῴζεσθαι.

ΣΩ. Ἄμεινον δὲ διοικεῖται καὶ σῴζεται τίνος παραγιγνομένου ἢ ἀπογιγνομένου; ὥσπερ ἂν εἰ σύ με ἔροιο· "Ἄμεινον διοικεῖται σῶμα καὶ σῴζεται τίνος παραγιγνομένου ἢ ἀπογιγνομένου;" εἴποιμ' ἂν ὅτι ὑγιείας μὲν παραγιγνομένης, νόσου δὲ ἀπογιγνομένης. οὐ καὶ σὺ οἴει οὕτως;

ΑΛ. Ναί.

b ΣΩ. Καὶ εἴ μ' αὖ ἔροιο· "Τίνος δὲ παραγιγνομένου ἄμεινον ὄμματα;" ὡσαύτως εἴποιμ' ἂν ὅτι ὄψεως μὲν παραγιγνομένης, τυφλότητος δὲ ἀπογιγνομένης. καὶ ὦτα δὲ κωφότητος μὲν ἀπογιγνομένης, ἀκοῆς δὲ ἐγγιγνομένης βελτίω τε γίγνεται καὶ ἄμεινον θεραπεύεται.

ΑΛ. Ὀρθῶς.

ΣΩ. Τί δὲ δή; πόλις τίνος παραγιγνομένου καὶ ἀπογιγνομένου βελτίων τε γίγνεται καὶ ἄμεινον θεραπεύεται καὶ διοικεῖται;

ΑΛ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ὅταν φιλία μὲν αὐτοῖς γίc γνηται πρὸς ἀλλήλους, τὸ μισεῖν δὲ καὶ στασιάζειν ἀπογίγνηται.

ΣΩ. Ἆρ' οὖν φιλίαν λέγεις ὁμόνοιαν ἢ διχόνοιαν;

ΑΛ. Ὁμόνοιαν.

ΣΩ. Διὰ τίν' οὖν τέχνην ὁμονοοῦσιν αἱ πόλεις περὶ ἀριθμούς;

ΑΛ. Διὰ τὴν ἀριθμητικήν.

ΣΩ. Τί δὲ οἱ ἰδιῶται; οὐ διὰ τὴν αὐτήν;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ αὐτὸς αὑτῶι ἕκαστος;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Διὰ τίνα δὲ τέχνην ἕκαστος αὐτὸς αὑτῷ ὁμονοεῖ περὶ d σπιθαμῆς καὶ πήχεος ὁπότερον μεῖζον; οὐ διὰ τὴν μετρητικήν;

ΑΛ. Τί μήν;

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οἱ ἰδιῶται ἀλλήλοις καὶ αἱ πόλεις;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τί δέ; περὶ σταθμοῦ οὐχ ὡσαύτως;

ΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Ἣν δὲ δὴ σὺ λέγεις ὁμόνοιαν, τίς ἐστι καὶ περὶ τοῦ, καὶ

Sokratas: Tuomet geras patarimas?

Alkibijadas: Man regis, taip, kiek jis nukreiptas į plaukiančiųjų saugojimą. 126a

Sokratas: Gražiai kalbi. Na, o tavo minimas geras patarimas – į ką jis yra nukreiptas?

Alkibijadas: Jis yra nukreiptas į geresnį polio tvarkymą ir išsaugojimą.

Sokratas: O kam esant arba nesant [polis] yra geriau tvarkomas ir išsaugojamas? Jei, tarkim, tu manęs paklaustum: „Kam esant arba nesant kūnas yra geriau tvarkomas ir išsaugojamas?“, atsakyčiau, kad esant sveikatai ir nesant ligai. Ar tu taip nemanai?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: O jei vėlgi manęs paklaustum: „O kam esant akys yra b geresnės?“ Lygiai taip pat turėčiau atsakyti, kad esant matymui ir nesant aklumui. Taip pat ir ausys, nesant kurtumui ir esant klausai, tampa puikesnės ir yra geriau prižiūrimos.

Alkibijadas: Teisingai.

Sokratas: Tai kaip tuomet? Kam esant ir kam nesant polis tampąs puikesnis, geriau prižiūrimas ir tvarkomas?

Alkibijadas: Man regis, Sokratai, kai tik tarp jų vienas kito atžvilgiu užgimsta draugystė, o neapykanta ir pilietinis susipriešinimas pasitraukia. c

Sokratas: Tai draugystę vadini sutarimu ar nesutarimu?

Alkibijadas: Sutarimu.

Sokratas: Tuomet dėl kokios meistrystės poliai sutaria dėl skaičių?

Alkibijadas: Dėl aritmetikos.

Sokratas: O kaip pavieniai asmenys? Ne dėl jos?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Tad ir kiekvienas pats su savimi?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: O dėl kokios meistrystės kiekvienas pats su savimi sutaria, kuris, plaštakos ar sprindžio, ilgis didesnis? Ar ne dėl matavimo meistrystės? d

Alkibijadas: O ką?

Sokratas: Vadinasi, tiek pavieniai asmenys, tiek poliai tarpusavyje [sutaria]?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Na, ar ne lygiai taip pat ir su svoriu?

τίς αὐτὴν τέχνη παρασκευάζει; καὶ ἆρα ἥπερ πόλει, αὐτὴ καὶ ἰδιώτῃ, αὐτῷ τε πρὸς αὑτὸν καὶ πρὸς ἄλλον;

ΑΛ. Εἰκός γέ τοι.

ΣΩ. Τίς οὖν ἔστι; μὴ κάμῃς ἀποκρινόμενος, ἀλλὰ προθυμοῦ
e εἰπεῖν.

ΑΛ. Ἐγὼ μὲν οἶμαι φιλίαν τε λέγειν καὶ ὁμόνοιαν, ἥνπερ πατήρ τε ὑὸν φιλῶν ὁμονοεῖ καὶ μήτηρ, καὶ ἀδελφὸς ἀδελφῷ καὶ γυνὴ ἀνδρί.

ΣΩ. Οἴει ἂν οὖν, ὦ Ἀλκιβιάδη, ἄνδρα γυναικὶ περὶ ταλασιουργίας δύνασθαι ὁμονοεῖν, τὸν μὴ ἐπιστάμενον τῇ ἐπισταμένῃ;

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐδέ γε δεῖ οὐδέν· γυναικεῖον γὰρ τοῦτό γε μάθημα.

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τί δέ; γυνὴ ἀνδρὶ περὶ ὁπλιτικῆς δύναιτ' ἂν ὁμονοεῖν μὴ
127a μαθοῦσα;

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἀνδρεῖον γὰρ τοῦτό γε ἴσως αὖ φαίης ἂν εἶναι.

ΑΛ. Ἔγωγε.

ΣΩ. Ἔστιν ἄρα τὰ μὲν γυναικεῖα, τὰ δὲ ἀνδρεῖα μαθήματα κατὰ τὸν σὸν λόγον.

ΑΛ. Πῶς δ' οὔ;

ΣΩ. Οὐκ ἄρα ἔν γε τούτοις ἐστὶν ὁμόνοια γυναιξὶ πρὸς ἄνδρας.

ΑΛ. Οὔ.

ΣΩ. Οὐδ' ἄρα φιλία, εἴπερ ἡ φιλία ὁμόνοια ἦν.

ΑΛ. Οὐ φαίνεται.

ΣΩ. Ἧι ἄρα αἱ γυναῖκες τὰ αὑτῶν πράττουσιν, οὐ φιλοῦνται ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν.

ΑΛ. Οὐκ ἔοικεν.

b ΣΩ. Οὐδ' ἄρα οἱ ἄνδρες ὑπὸ τῶν γυναικῶν ᾗ τὰ αὑτῶν.

ΑΛ. Οὔ.

ΣΩ. Οὐδ' εὖ ἄρα ταύτῃ οἰκοῦνται αἱ πόλεις, ὅταν τὰ αὑτῶν ἕκαστοι πράττωσιν;

ΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Πῶς λέγεις, φιλίας μὴ παρούσης, ἧς ἔφαμεν ἐγγιγνομένης εὖ οἰκεῖσθαι τὰς πόλεις, ἄλλως δ' οὔ;

ΑΛ. Ἀλλά μοι δοκεῖ καὶ κατὰ τοῦτ' αὐτοῖς φιλία ἐγγίγνεσθαι,

Alkibijadas: Pritariu.

Sokratas: Tai kai tu kalbi apie sutarimą, *kas jis yra ir dėl ko*, ir kokia meistrystė jį parengia? Ar taip pat yra su poliu ir pavieniu asmeniu, su savimi pačiu ir su kitu?

Alkibijadas: Galimas daiktas.

Sokratas: Tad kas tai? Nevark atsirinkinėdamas, bet pasistenk atsakyti.

Alkibijadas: Man regis, aš kalbu apie draugystę ir sutarimą, e
kuomet tėvas ir motina mylėdami sutaria su sūnumi, o brolis su broliu, o žmona su vyru.

Sokratas: Tuomet ar manai, Alkibijadai, kad vyras gali sutarti su žmona dėl vilnos apdirbimo – neišmanantis su išmanančia?

Alkibijadas: Niekaip.

Sokratas: Jam ir nereikia šito [išmanyti], mat tai yra moteriškas mokslas.

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Aha, o ar moteris galėtų sutarti su vyru dėl tarnavimo
hoplitų rikiuotėje to neišmokusi? 127a

Alkibijadas: Jokiu būdu.

Sokratas: Mat, spėju, kad ir vėl atsakytum, jog tai yra vyriškas [mokslas].

Alkibijadas: Žinoma.

Sokratas: Tai pagal tavo svarstymą yra moteriški ir vyriški mokslai.

Alkibijadas: O kaip kitaip?

Sokratas: Tuomet šiuose nėra sutarimo tarp moterų ir vyrų.

Alkibijadas: Ne.

Sokratas: Nei draugystės, jei draugystė yra sutarimas.

Alkibijadas: Neatrodo.

Sokratas: Tuomet kai moterys dirba savus dalykus, jos nėra mylimos savo vyrų.

Alkibijadas: Nepanašu.

Sokratas: Nei vyrai, kurie [dirba] savo darbus, yra moterų [my- b
limi].

Alkibijadas: Ne.

Sokratas: Tai poliai nėra gerai tvarkomi, bent jau tiek, kiek kiekvienas dirba savus darbus?

Alkibijadas: Manau, kad yra, Sokratai.

Sokratas: Kaip čia kalbi, juk mes sakėme, kad esant draugystei, poliai yra gerai tvarkomi, o ne priešingai, kai jos nėra?

ὅτι τὰ αὑτῶν ἑκάτεροι πράττουσιν.
ΣΩ. Οὐκ ἄρτι γε· νῦν δὲ πῶς αὖ λέγεις; ὁμονοίας μὴ ἐγγιγνο-
c μένης φιλία ἐγγίγνεται; ἢ οἷόν θ' ὁμόνοιαν ἐγγίγνεσθαι περὶ
τούτων ὧν οἱ μὲν ἴσασι περὶ τούτων, οἱ δ' οὔ;
ΑΛ. Ἀδύνατον.
ΣΩ. Δίκαια δὲ πράττουσιν ἢ ἄδικα, ὅταν τὰ αὑτῶν ἕκαστοι
πράττωσιν;
ΑΛ. Δίκαια· πῶς γὰρ οὔ;
ΣΩ. Τὰ δίκαια οὖν πραττόντων ἐν τῇ πόλει τῶν πολιτῶν
φιλία οὐκ ἐγγίγνεται πρὸς ἀλλήλους;
ΑΛ. Ἀνάγκη αὖ μοι δοκεῖ εἶναι, ὦ Σώκρατες.
ΣΩ. Τίνα οὖν ποτε λέγεις τὴν φιλίαν ἢ ὁμόνοιαν περὶ ἧς δεῖ
d ἡμᾶς σοφούς τε εἶναι καὶ εὐβούλους, ἵνα ἀγαθοὶ ἄνδρες
ὦμεν; οὐ γὰρ δύναμαι μαθεῖν οὔθ' ἥτις οὔτ' ἐν οἷστισιν·
τοτὲ μὲν γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς φαίνεται ἐνοῦσα, τοτὲ δ' οὔ, ὡς
ἐκ τοῦ σοῦ λόγου.
ΑΛ. Ἀλλὰ μὰ τοὺς θεούς, ὦ Σώκρατες, οὐδ' αὐτὸς οἶδ' ὅτι
λέγω, κινδυνεύω δὲ καὶ πάλαι λεληθέναι ἐμαυτὸν αἴσχιστα
ἔχων.
ΣΩ. Ἀλλὰ χρὴ θαρρεῖν. εἰ μὲν γὰρ αὐτὸ ᾔσθου πεπονθὼς πε-
ντηκονταετής, χαλεπὸν ἂν ἦν σοι ἐπιμεληθῆναι σαυτοῦ· νῦν
e δ' ἣν ἔχεις ἡλικίαν, αὕτη ἐστὶν ἐν ᾗ δεῖ αὐτὸ αἰσθέσθαι.
ΑΛ. Τί οὖν τὸν αἰσθανόμενον χρὴ ποιεῖν, ὦ Σώκρατες;
ΣΩ. Ἀποκρίνεσθαι τὰ ἐρωτώμενα, ὦ Ἀλκιβιάδη· καὶ ἐὰν
τοῦτο ποιῇς, ἂν θεὸς θέλῃ, εἴ τι δεῖ καὶ τῇ ἐμῇ μαντείᾳ πι-
στεύειν, σύ τε κἀγὼ βέλτιον σχήσομεν.
ΑΛ. Ἔσται ταῦτα ἕνεκά γε τοῦ ἐμὲ ἀποκρίνεσθαι.
ΣΩ. Φέρε δή, τί ἐστιν τὸ ἑαυτοῦ ἐπιμελεῖσθαι – μὴ πολλά-
128a κις λάθωμεν οὐχ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι, οἰόμενοι δέ –
καὶ πότ' ἄρα αὐτὸ ποιεῖ ἄνθρωπος; ἆρ' ὅταν τῶν αὑτοῦ ἐπι-
μελῆται, τότε καὶ αὑτοῦ;
ΑΛ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ.
ΣΩ. Τί δέ; ποδῶν ἄνθρωπος ποτε ἐπιμελεῖται; ἆρ' ὅταν ἐκεί-
νων ἐπιμελῆται ἅ ἐστι τῶν ποδῶν;
ΑΛ. Οὐ μανθάνω.
ΣΩ. Καλεῖς δέ τι χειρός; οἷον δακτύλιον ἔστιν ὅτου ἂν ἄλλου
τῶν τοῦ ἀνθρώπου φαίης ἢ δακτύλου;
ΑΛ. Οὐ δῆτα.

Alkibijadas: Bet man atrodo, kad tarp jų draugystė atsiranda
kaip tik dėl to, kad kiekvienas daro savus darbus.
Sokratas: Gi ką tik buvo netaip. O štai dabar kaip sakai: nesant
sutarimui, atsiranda draugystė? Ar gali atsirasti sutarimas dėl c
šitų dalykų, kuriuos vieni išmano, o kiti ne?
Alkibijadas: Neįmanoma.
Sokratas: O jie daro teisingus ar neteisingus dalykus, kuomet
kiekvienas užsiima savais reikalais?
Alkibijadas: Teisingus, kaipgi kitaip?
Sokratas: O piliečiams darant polyje tai, kas teisinga, ar tarp jų
neatsiranda draugystė?
Alkibijadas: Man atrodo, kad būtinai taip yra, Sokratai.
Sokratas: Tad kuo laikai draugystę ir sutarimą, dėl kurio mes
turime būti išmintingi ir protingi, idant būtume geri žmonės? d
Mat negaliu suprasti, nei kas jis yra, nei kas jį turi. Sekant tavo
samprotavimu atrodo, kad kartais jį turi tie patys žmonės, o
kartais – ne.
Alkibijadas: Betgi prisiekiu dievais, Sokratai, nei pats nežinau,
ką kalbu, ir baiminuosi, kad nepastebėjau savy seniai turint šią
gėdą.
Sokratas: Neprarask vilties! Mat jei pats, sulaukęs penkiasde-
šimties, tai pajustum, tai vargiai tau beišeitų savimi pasirūpin-
ti. O dabar sulaukei kaip tik tokio amžiaus, kuomet ir reikia e
tai pajusti.
Alkibijadas: Tuomet ką reikia daryti pajutus, Sokratai?
Sokratas: Atsakinėti į užduotus klausimus, Alkibijadai. Ir jei tai
darysi, su Dievo valia, ir jei galime kliautis mano pranašyste,
tu ir aš būsime geresnės būklės.
Alkibijadas: Tebūnie, kiek tai priklauso nuo mano atsakinėjimo.
Sokratas: Nagi, kas yra „rūpinimasis savimi" – dažnai nepaste-
bime, kad savimi pačiais nesirūpiname, nors ir manome kitaip, 128a
– ir kada žmogus tai atlieka? Ar tuomet jis rūpinasi savimi, kai
jis rūpinasi savo dalykais?
Alkibijadas: Bent jau man taip atrodo.
Sokratas: Tai kaip tada? Kada žmogus rūpinasi pėdomis? Ar kai
jis rūpinasi tais dalykais, kurie priklauso pėdoms?
Alkibijadas: Nesuprantu.
Sokratas: O ką vadini [priklausančiu] rankai? Tarkim, ar sakai,
kad žiedas priklauso kokiai kitai žmogaus daliai nei pirštas?
Alkibijadas: Tikrai ne.

a10 ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ποδὸς ὑπόδημα τὸν αὐτὸν τρόπον;
ΑΛ. Ναί.
ΣΩ.Καὶ ἱμάτια καὶ στρώματα τοῦ ἄλλου σώματος ὁμοίως;
ΑΛ. Ναί.
b ΣΩ. Ἆρ' οὖν ὅταν ὑποδημάτων ἐπιμελώμεθα, τότε ποδῶν ἐπιμελούμεθα;
ΑΛ. Οὐ πάνυ μανθάνω, ὦ Σώκρατες.
ΣΩ. Τί δέ, ὦ Ἀλκιβιάδη; ὀρθῶς ἐπιμελεῖσθαι καλεῖς τι ὁτου-
b5 οῦν πράγματος;
ΑΛ. Ἔγωγε.
ΣΩ. Ἆρ' οὖν ὅταν τίς τι βέλτιον ποιῇ, τότε ὀρθὴν λέγεις ἐπιμέλειαν;
ΑΛ. Ναί.
b10 ΣΩ. Τίς οὖν τέχνη ὑποδήματα βελτίω ποιεῖ;
ΑΛ. Σκυτική.
ΣΩ. Σκυτικῇ ἄρα ὑποδημάτων ἐπιμελούμεθα;
ΑΛ. Ναί.
c ΣΩ. Ἦ καὶ ποδὸς σκυτικῇ; ἢ ἐκείνῃ ᾗ πόδας βελτίους ποιοῦμεν;
ΑΛ. Ἐκείνῃ.
ΣΩ. Βελτίους δὲ πόδας οὐχ ᾗπερ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα;
c5 ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ.
ΣΩ. Αὕτη δ' οὐ γυμναστική;
ΑΛ. Μάλιστα.
ΣΩ. Γυμναστικῇ μὲν ἄρα ποδὸς ἐπιμελούμεθα, σκυτικῇ δὲ τῶν τοῦ ποδός;
c10 ΑΛ. Πάνυ γε.
ΣΩ. Καὶ γυμναστικῇ μὲν χειρῶν, δακτυλιογλυφίᾳ δὲ τῶν τῆς χειρός;
ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Καὶ γυμναστικῇ μὲν σώματος, ὑφαντικῇ δὲ καὶ ταῖς ἄλ-
c15 λαις τῶν τοῦ σώματος;
d ΑΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.
ΣΩ. Ἄλλῃ μὲν ἄρα τέχνῃ αὐτοῦ ἑκάστου ἐπιμελούμεθα, ἄλλῃ δὲ τῶν αὐτοῦ.
ΑΛ. Φαίνεται.
d5 ΣΩ. Οὐκ ἄρα ὅταν τῶν σαυτοῦ ἐπιμελῇ, σαυτοῦ ἐπιμελῇ.

Sokratas: Tuomet tuo pačiu būdu batas priklauso pėdai? a10
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Ir panašiai tiek apsiaustai, tiek apdangalai likusiam kūnui?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Tad kai rūpinamės batais, tuomet rūpinamės ir pė- b
domis?
Alkibijadas: Ne visai suprantu, Sokratai.
Sokratai: Kaip tai, Alkibijadai? Ar kalbi, kad tinkamai rūpiniesi
vienu ar kitu reikalu? b5
Alkibijadas: Žinoma.
Sokratas: Tad kai kas nors ką nors padaro geresnį, ar tuomet teisinga kalbėti apie rūpinimąsi?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Tai kokia meistrystė padaro batus geresnius? b10
Alkibijadas: Batsiuvystė.
Sokratas: Tad naudodamiesi batsiuvyste rūpinamės batais?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Ar ir pėda naudodamiesi batsiuvyste? Ar ana [meis- c
tryste] pėdas padarome geresnes?
Alkibijadas: Ana.
Sokratas: O ta meistrystė, [padaranti] geresnes pėdas, nėra to-
kia pati kaip ir likusiam kūnui? c5
Alkibijadas: Tikrai taip atrodo.
Sokratas: O ar ji ne gimnastika?
Alkibijadas: Būtent.
Sokratas: Tad naudodamiesi gimnastika rūpinamės pėda, o batsiuvyste – pėdai priklausančiais dalykais?
Alkibijadas: Žinoma. c10
Sokratas: Ir naudodamiesi gimnastika – rankomis, o žiedų meistryste – rankoms priklausančiais dalykais?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Ir naudodamiesi gimnastika – kūno, o audimo ir kito-
mis meistrystėmis – kūnui priklausančiais dalykais? c15
Alkibijadas: Būtent taip. d
Sokratas: Tad naudodamiesi viena meistryste rūpinamės pačiu dalyku, o kita – tuo, kas priklauso dalykui.
Alkibijadas: Regis.
Sokratas: Tai kai rūpiniesi savo dalykais, nesirūpini savimi. d5
Alkibijadas: Ne.

ΑΛ. Οὐδαμῶς.
ΣΩ. Οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ τέχνη, ὡς ἔοικεν, ᾗ τις ἂν αὑτοῦ τε ἐπιμελοῖτο καὶ τῶν αὑτοῦ.
ΑΛ. Οὐ φαίνεται.
d10 ΣΩ. Φέρε δή, ποίᾳ ποτ' ἂν ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμεληθείημεν;
ΑΛ. Οὐκ ἔχω λέγειν.
ΣΩ. Ἀλλὰ τοσόνδε γε ὡμολόγηται, ὅτι οὐχ ᾗ ἂν τῶν ἡμετέ-
e ρων καὶ ὁτιοῦν βέλτιον ποιοῖμεν, ἀλλ' ᾗ ἡμᾶς αὐτούς;
ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις.
ΣΩ. Ἦ οὖν ἔγνωμεν ἄν ποτε τίς τέχνη ὑπόδημα βέλτιον ποιεῖ, μὴ εἰδότες ὑπόδημα;
e5 ΑΛ. Ἀδύνατον.
ΣΩ. Οὐδέ γε τίς τέχνη δακτυλίους βελτίους ποιεῖ, ἀγνοοῦντες δακτύλιον.
ΑΛ. Ἀληθῆ.
ΣΩ. Τί δέ; τίς τέχνη βελτίω ποιεῖ ἄνθρωπον, ἆρ' ἄν ποτε
e10 γνοῖμεν ἀγνοοῦντες τί ποτ' ἐσμὲν αὐτοί;
ΑΛ. Ἀδύνατον.
129a ΣΩ. Πότερον οὖν δὴ ῥᾴδιον τυγχάνει τὸ γνῶναι ἑαυτόν, καί τις ἦν φαῦλος ὁ τοῦτο ἀναθεὶς εἰς τὸν ἐν Πυθοῖ νεών, ἢ χαλεπόν τι καὶ οὐχὶ παντός;
ΑΛ. Ἐμοὶ μέν, ὦ Σώκρατες, πολλάκις μὲν ἔδοξε παντὸς εἶναι,
a5 πολλάκις δὲ παγχάλεπον.
ΣΩ. Ἀλλ', ὦ Ἀλκιβιάδη, εἴτε ῥᾴδιον εἴτε μή ἐστιν, ὅμως γε ἡμῖν ὧδ' ἔχει· γνόντες μὲν αὐτὸ τάχ' ἂν γνοῖμεν τὴν ἐπιμέλειαν ἡμῶν αὐτῶν, ἀγνοοῦντες δὲ οὐκ ἄν ποτε.
ΑΛ. Ἔστι ταῦτα.
a10 ΣΩ. Φέρε δή, τίν' ἂν τρόπον εὑρεθείη αὐτὸ ταὐτό; οὕτω μὲν
b γὰρ ἂν τάχ' εὕροιμεν τί ποτ' ἐσμὲν αὐτοί, τούτου δ' ἔτι ὄντες ἐν ἀγνοίᾳ ἀδύνατοί που.
ΑΛ. Ὀρθῶς λέγεις.
ΣΩ. Ἔχε οὖν πρὸς Διός. τῷ διαλέγῃ σὺ νῦν; ἄλλο τι ἢ ἐμοί;
b5 ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐγὼ σοί;
ΑΛ. Ναί.

Sokratas: Juk ne dėl tos pačios meistrystės, regis, kas nors rūpinasi savimi ir savais dalykais.
Alkibijadas: Neatrodo.
Sokratas: Nagi, kokia meistryste naudodamiesi turėtume rū- d10
pintis savimi pačiais?
Alkibijadas: Negaliu atsakyti.
Sokratas: Bet tiek jau buvo sutarta, kad ne ta, kuria padary-
tume geresnį kažkurį iš mūsų dalykų, bet ta, kuri [padarytų e
geresnius] mus pačius?
Alkibijadas: Sakai tiesą.
Sokratas: Tad ar kada nors sužinotume, kokia meistrystė padaro batą geresnį nepažinę bato?
Alkibijadas: Neįmanoma. e5
Sokratas: Nei kokia meistrystė padaro žiedą geresnį, nepažįstant žiedo.
Alkibijadas: Tiesa.
Sokratas: Tai ką? Ar galėtume kada nors žinoti, kokia meis-
trystė padaro žmogų geresnį nepažindami, kas mes patys išvis e10
esame?
Alkibijadas: Neįmanoma.
Sokratas: Taigi ar lengva yra „pažinti save“ ir tas, užrašęs ant 129a
Pitijos šventyklos šiuos žodžius, tebuvo mulkis, ar sunku, ir tai – ne visiems?
Alkibijadas: Man, Sokratai, dažnai atrodydavo, kad visiems, bet
dažnai, kad ir ypatingai sunku. a5
Sokratas: Bet Alkibijadai, lengva tai ar ne, šiaip ar taip mums paaiškėjo štai kas: jei pažįstame save, tuomet žinome, kaip rūpintis savimi pačiais, o jei nepažįstame, niekad ir nesužinosime.
Alkibijadas: Taip ir yra.
Sokratas: Nagi, kokiu būdu pats-savyje galėtų būti atrastas? a10
Šitaip tikriausiai atrastume, kas apskritai patys esame. Juk, b
priešingu atveju, manau, negalėtume [atrasti], nežinodami to dalyko.
Alkibijadas: Teisingai kalbi.
Sokratas: Tad prisiekiu Dzeusu! Su kuo tu dabar kalbiesi? Su kuo kitu ar manimi?
Alkibijadas: Su tavimi. b5
Sokratas: Tad ir aš su tavimi?
Alkibijadas: Taip.

ΣΩ. Σωκράτης ἄρ’ ἐστὶν ὁ διαλεγόμενος;
ΑΛ. Πάνυ γε.
ΣΩ. Ἀλκιβιάδης δ’ ὁ ἀκούων;
ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Οὐκοῦν λόγῳ διαλέγεται ὁ Σωκράτης;
c ΑΛ. Τί μήν;
ΣΩ. Τὸ δὲ διαλέγεσθαι καὶ τὸ λόγῳ χρῆσθαι ταὐτόν που καλεῖς.
ΑΛ. Πάνυ γε.
ΣΩ. Ὁ δὲ χρώμενος καὶ ᾧ χρῆται οὐκ ἄλλο;
ΑΛ. Πῶς λέγεις;
ΣΩ. Ὥσπερ σκυτοτόμος τέμνει που τομεῖ καὶ σμίλῃ καὶ ἄλλοις ὀργάνοις.
ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Οὐκοῦν ἄλλο μὲν ὁ τέμνων καὶ χρώμενος, ἄλλο δὲ οἷς τέμνων χρῆται;
ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ;
ΣΩ. Ἆρ’ οὖν οὕτως καὶ οἷς ὁ κιθαριστὴς κιθαρίζει καὶ αὐτὸς ὁ κιθαριστὴς ἄλλο ἂν εἴη;
ΑΛ. Ναί.
d ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν ἀρτίως ἠρώτων, εἰ ὁ χρώμενος καὶ ᾧ χρῆται ἀεὶ δοκεῖ ἕτερον εἶναι.
ΑΛ. Δοκεῖ.
ΣΩ. Τί οὖν φῶμεν τὸν σκυτοτόμον; τέμνειν ὀργάνοις μόνον ἢ καὶ χερσίν;
ΑΛ. Καὶ χερσίν.
ΣΩ. Χρῆται ἄρα καὶ ταύταις;
ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Ἦ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς χρώμενος σκυτοτομεῖ;
ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Τὸν δὲ χρώμενον καὶ οἷς χρῆται ἕτερα ὁμολογοῦμεν;
ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Ἕτερον ἄρα σκυτοτόμος καὶ κιθαριστὴς χειρῶν καὶ
e ὀφθαλμῶν οἷς ἐργάζονται;
ΑΛ. Φαίνεται.
ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ παντὶ τῷ σώματι χρῆται ἄνθρωπος;
ΑΛ. Πάνυ γε.
ΣΩ. Ἕτερον δ’ ἦν τό τε χρώμενον καὶ ᾧ χρῆται;
ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Ἕτερον ἄρα ἄνθρωπός ἐστι τοῦ σώματος τοῦ ἑαυτοῦ;

Sokratas: Ar Sokratas yra kalbantysis?
Alkibijadas: Žinoma.
Sokratas: O Alkibijadas – besiklausantysis?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Tad Sokratas kal̃ba kalbà?
Alkibijadas: O ką? c
Sokratas: O tu, spėju, vadini kalbėjimą ir kalbos vartojimą tuo pačiu dalyku?
Alkibijadas: Žinoma.
Sokratas: O naudojantysis ir tai, kuo naudojasi, nėra skirtingi?
Alkibijadas: Kaip suprast?
Sokratas: Tarkim, batsiuvys, spėju, kerpa ir pjausto peiliu ir kitais įrankiais.
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Tad kerpantysis ir naudojantysis skiriasi nuo dalykų, kuriais kerpama ir naudojamasi?
Alkibijadas: Kaipgi kitaip?
Sokratas: Tad tokiu būdu ir tai, kuo kitaristas naudojasi grodamas kitara, būtų skirtinga nuo paties kitaristo?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Taigi šito ką tik klausiau, ar naudojantysis ir tai, kuo d
naudojasi, visad, tavo požiūriu, yra skirtingi.
Alkibijadas: Manau, taip.
Sokratas: Tad ką pasakysime apie batsiuvį? Ar jis kerpa vien įrankiais, ar ir rankomis?
Alkibijadas: Ir rankomis.
Sokratas: Tai ir naudojasi jomis?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Ir taip pat daro batus naudodamasis akimis?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: O sutarėme, kad naudojantysis ir tai, kuo naudojasi, yra skirtingi dalykai?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Tai batsiuvys ir kitaristas skiriasi nuo rankų ir akių,
kuriais [naudojasi] dirbdami? e
Alkibijadas: Atrodo.
Sokratas: Ar žmogus nesinaudoja visu kūnu?
Alkibijadas: Žinoma.
Sokratas: O naudojantysis ir tai, kuo naudojasi, skiriasi?
Alkibijadas: Taip.

ΑΛ. Ἔοικεν.
ΣΩ. Τί ποτ' οὖν ὁ ἄνθρωπος;
e10 ΑΛ. Οὐκ ἔχω λέγειν.
ΣΩ. Ἔχεις μὲν οὖν, ὅτι γε τὸ τῷ σώματι χρώμενον.
ΑΛ. Ναί.
130a ΣΩ. Ἦ οὖν ἄλλο τι χρῆται αὐτῷ ἢ ψυχή;
ΑΛ. Οὐκ ἄλλο.
ΣΩ. Οὐκοῦν ἄρχουσα;
ΑΛ. Ναί.
a5 ΣΩ. Καὶ μὴν τόδε γ' οἶμαι οὐδένα ἂν ἄλλως οἰηθῆναι.
ΑΛ. Τὸ ποῖον;
ΣΩ. Μὴ οὐ τριῶν ἕν γέ τι εἶναι τὸν ἄνθρωπον.
ΑΛ. Τίνων;
ΣΩ. Ψυχὴν ἢ σῶμα ἢ συναμφότερον, τὸ ὅλον τοῦτο.
a10 ΑΛ. Τί μήν;
ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν αὐτό γε τὸ τοῦ σώματος ἄρχον ὡμολογήσαμεν ἄνθρωπον εἶναι;
b ΑΛ. Ὡμολογήσαμεν.
ΣΩ. Ἆρ' οὖν σῶμα αὐτὸ αὑτοῦ ἄρχει;
ΑΛ. Οὐδαμῶς.
ΣΩ. Ἄρχεσθαι γὰρ αὐτὸ εἴπομεν.
b5 ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Οὐκ ἂν δὴ τοῦτό γε εἴη ὃ ζητοῦμεν.
ΑΛ. Οὐκ ἔοικεν.
ΣΩ. Ἀλλ' ἄρα τὸ συναμφότερον τοῦ σώματος ἄρχει, καὶ ἔστι δὴ τοῦτο ἄνθρωπος;
b10 ΑΛ. Ἴσως δῆτα.
ΣΩ. Πάντων γε ἥκιστα· μὴ γὰρ συνάρχοντος τοῦ ἑτέρου οὐδεμία που μηχανὴ τὸ συναμφότερον ἄρχειν.
ΑΛ. Ὀρθῶς.
c ΣΩ. Ἐπειδὴ δ' οὔτε σῶμα οὔτε τὸ συναμφότερόν ἐστιν ἄνθρωπος, λείπεται οἶμαι ἢ μηδὲν αὔτ' εἶναι, ἢ εἴπερ τί ἐστι, μηδὲν ἄλλο τὸν ἄνθρωπον συμβαίνειν ἢ ψυχήν.
ΑΛ. Κομιδῇ μὲν οὖν.
c5 ΣΩ. Ἔτι οὖν τι σαφέστερον δεῖ ἀποδειχθῆναί σοι ὅτι ἡ ψυχή ἐστιν ἄνθρωπος;
ΑΛ. Μὰ Δία, ἀλλ' ἱκανῶς μοι δοκεῖ ἔχειν.

Sokratas: Tai žmogus skiriasi nuo savo paties kūno?
Alkibijadas: Regis.
Sokratas: Tad kas išvis yra žmogus?
Alkibijadas: Negaliu atsakyti. e10
Sokratas: Betgi gali, kad jis yra tas, kuris naudojasi kūnu?
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Tai kas dar juo naudojasi, jei ne siela? 130a
Alkibijadas: Niekas kitas.
Sokratas: Negi [siela] nėra valdanti?
Alkibijadas: Yra.
Sokratas: Ir štai dėl ko, manau, niekas nebūtų kitokios nuomonės. a5
Alkibijadas: Dėl ko konkrečiai?
Sokratas: Kad žmogus yra vienas iš trijų dalykų.
Alkibijadas: Kokių?
Sokatas: Iš sielos arba kūno, arba abiejų kaip visumos derinys.
Alkibijadas: Kaip tai? a10
Sokratas: Nagi, sutarėme, kad žmogus yra tas, kuris valdo kūną?
Alkibijadas: Sutarėme. b
Sokratas: Tai ar kūnas pats save valdo?
Alkibijadas: Niekaip.
Sokratas: Juk sakėme, kad jį valdo.
Alkibijadas: Taip. b5
Sokratas: Tuomet šitai nėra tai, ko ieškome.
Alkibijadas: Nepanašu.
Sokratas: Tai abiejų derinys valdo kūną, ir tai yra žmogus?
Alkibijadas: Žinoma, galbūt. b10
Sokratas: Mažiausiai tikėtina iš visų galimybių: juk nėra jokio būdo [jiems] kartu valdyti, matyt, kai vienas iš abiejų derinio nevaldo.
Alkibijadas: Teisingai.
Sokratas: Kadangi nei kūnas, nei abiejų derinys nėra žmogus, manau, lieka, kad arba jis yra niekas, arba jei jis kažkas yra, tuomet išeina, kad žmogus yra niekas kitas kaip siela. c
Alkibijadas: Būtent taip.
Sokratas: Tad ar vis dar reikia tau kokio aiškesnio įrodymo, kad siela yra žmogus? c5

ΣΩ. Εἰ δέ γε μὴ ἀκριβῶς ἀλλὰ καὶ μετρίως, ἐξαρκεῖ ἡμῖν·
d ἀκριβῶς μὲν γὰρ τότε εἰσόμεθα, ὅταν εὕρωμεν ὃ νυνδὴ παρήλθομεν διὰ τὸ πολλῆς εἶναι σκέψεως.

ΑΛ. Τί τοῦτο;

ΣΩ. Ὃ ἄρτι οὕτω πως ἐρρήθη, ὅτι πρῶτον σκεπτέον εἴη αὐτὸ τὸ αὐτό· νῦν δὲ ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ αὐτὸ ἕκαστον ἐσκέμμεθα ὅτι ἐστί. καὶ ἴσως ἐξαρκέσει· οὐ γάρ που κυριώτερόν γε οὐδὲν ἂν ἡμῶν αὐτῶν φήσαιμεν ἢ τὴν ψυχήν.

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐκοῦν καλῶς ἔχει οὕτω νομίζειν, ἐμὲ καὶ σὲ προσομιλεῖν ἀλλήλοις τοῖς λόγοις χρωμένους τῇ ψυχῇ πρὸς τὴν ψυχήν;

e ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Τοῦτ' ἄρα ἦν ὃ καὶ ὀλίγῳ ἔμπροσθεν εἴπομεν, ὅτι Σωκράτης Ἀλκιβιάδῃ διαλέγεται λόγῳ χρώμενος, οὐ πρὸς τὸ σὸν πρόσωπον, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην ποιούμενος τοὺς λόγους· τοῦτο δέ ἐστιν ἡ ψυχή.

ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Ψυχὴν ἄρα ἡμᾶς κελεύει γνωρίσαι ὁ ἐπιτάττων γνῶναι ἑαυτόν.

131a ΑΛ. Ἔοικεν.

ΣΩ. Ὅστις ἄρα τῶν τοῦ σώματός τι γιγνώσκει, τὰ αὑτοῦ ἀλλ' οὐχ αὑτὸν ἔγνωκεν.

ΑΛ. Οὕτως.

ΣΩ. Οὐδεὶς ἄρα τῶν ἰατρῶν ἑαυτὸν γιγνώσκει, καθ' ὅσον ἰατρός, οὐδὲ τῶν παιδοτριβῶν, καθ' ὅσον παιδοτρίβης.

ΑΛ. Οὐκ ἔοικεν.

ΣΩ. Πολλοῦ ἄρα δέουσιν οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοὶ γιγνώσκειν ἑαυτούς. οὐδὲ γὰρ τὰ ἑαυτῶν οὗτοί γε, ὡς
b ἔοικεν, ἀλλ' ἔτι πορρωτέρω τῶν ἑαυτῶν κατά γε τὰς τέχνας ἃς ἔχουσιν· τὰ γὰρ τοῦ σώματος γιγνώσκουσιν, οἷς τοῦτο θεραπεύεται.

ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Εἰ ἄρα σωφροσύνη ἐστὶ τὸ ἑαυτὸν γιγνώσκειν, οὐδεὶς τούτων σώφρων κατὰ τὴν τέχνην.

ΑΛ. Οὔ μοι δοκεῖ.

ΣΩ. Διὰ ταῦτα δὴ καὶ βάναυσοι αὗται αἱ τέχναι δοκοῦσιν εἶναι καὶ οὐκ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ μαθήματα.

ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

Alkibijadas: Prisiekiu Dzeusu, man regis, kad pakankamai įrodei.

Sokratas: Mums pakanka, kad tiksliai, jei ir netobulai. Juk tiksliai sužinosime vėliau, kuomet atrasime tai, pro ką neseniai šalimais praėjome, kadangi tai reikalautų ilgo nagrinėjimo. d

Alkibijadas: Kas tai?

Sokratas: Kaip tik tai, kas buvo kalbėta: kad pirmiausia dera nagrinėti, kas yra pats-savyje, o dabar vietoj paties-savyje mes tyrinėjome, kas yra kiekvienas. Ir galbūt to pakaktų: juk nieko iš to, kas mūsų, matyt, nelaikytume svarbesniu nei siela.

Alkibijadas: Tikrai ne.

Sokratas: Tad gražu štai taip manyti, kad tu ir aš vienas su kitu bendraujame dėl sielos vartodami žodžius ir kreipdamiesi į sielą?

Alkibijadas: Visiškai teisingai. e

Sokratas: Būtent tai šiek tiek anksčiau ir kalbėjome, kad Sokratas kalbasi su Alkibijadu vartodamas kalbą, bet ne su jo veidu, kaip atrodytų, o, pasitelkdamas žodžius, su pačiu Alkibijadu, tai yra siela.

Alkibijadas: Man atrodo.

Sokratas: Tai priesakas „pažinti save" mus ragina pažinti sielą?

Alkibijadas: Regis. 131a

Sokratas: Tai bet kas, kuris pažįsta savo kūno dalykus, nepažįsta savęs, o tik savo dalykus?

Alkibijadas: Šitaip ir yra.

Sokratas: Tai nei vienas iš gydytojų savęs nepažįsta tiek, kiek jis yra gydytojas, nei iš mankštos mokytojų tiek, kiek jis yra mankštos mokytojas.

Alkibijadas: Regis, ne.

Sokratas: Tad žemdirbiai ir amatininkai toli gražu nepažįsta savęs. Juk jie, kaip atrodo, nepažįsta ne tik to, kas yra jų, bet yra dar labiau nutolę nuo to, kas yra jų, dėl savo turimų meistrysčių. Mat jie tepažįsta kūno dalykus, kuriais juo rūpinasi. b

Alkibijadas: Teisingai kalbi.

Sokratas: O jei visgi santūrumas yra savęs pažinimas, niekas iš jų nėra santūrus dėl savo meistrystės.

Alkibijadas: Man atrodo, kad ne.

Sokratas: Dėl to ir laikoma, kad šios meistrystės yra prasčiokiškos ir nemokančios žmogaus gėrio.

Alkibijadas: Būtent taip.

b10 ΣΩ. Οὐκοῦν πάλιν ὅστις αὖ σῶμα θεραπεύει, τὰ ἑαυτοῦ ἀλλ'
οὐχ αὑτὸν θεραπεύει;
ΑΛ. Κινδυνεύει.
c ΣΩ. Ὅστις δέ γε τὰ χρήματα, οὔθ' ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ,
ἀλλ' ἔτι πορρωτέρω τῶν ἑαυτοῦ;
ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ.
ΣΩ. Οὐ τὰ αὑτοῦ ἄρα ἔτι πράττει ὁ χρηματιστής.
ΑΛ. Ὀρθῶς.
c5 ΣΩ. Εἰ ἄρα τις γέγονεν ἐραστὴς τοῦ Ἀλκιβιάδου σώματος,
οὐκ Ἀλκιβιάδου ἄρα ἠράσθη ἀλλά τινος τῶν Ἀλκιβιάδου.
ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις.
ΣΩ. Ὅστις δέ σου τῆς ψυχῆς ἐρᾷ;
c10 ΑΛ. Ἀνάγκη φαίνεται ἐκ τοῦ λόγου.
ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ μὲν τοῦ σώματός σου ἐρῶν, ἐπειδὴ λήγει ἀν-
θοῦν, ἀπιὼν οἴχεται;
ΑΛ. Φαίνεται.
d ΣΩ. Ὁ δέ γε τῆς ψυχῆς ἐρῶν οὐκ ἄπεισιν, ἕως ἂν ἐπὶ τὸ βέλ-
τιον ἴῃ;
ΑΛ. Εἰκός γε.
d5 ΣΩ. Οὐκοῦν ἐγώ εἰμι ὁ οὐκ ἀπιὼν ἀλλὰ παραμένων λήγοντος
τοῦ σώματος, τῶν ἄλλων ἀπεληλυθότων.
ΑΛ. Εὖ γε ποιῶν, ὦ Σώκρατες· καὶ μηδὲ ἀπέλθοις.
ΣΩ. Προθυμοῦ τοίνυν ὅτι κάλλιστος εἶναι.
ΑΛ. Ἀλλὰ προθυμήσομαι.
e ΣΩ. Ὡς οὕτω γέ σοι ἔχει· οὔτ' ἐγένεθ', ὡς ἔοικεν, Ἀλκιβιάδῃ
τῷ Κλεινίου ἐραστὴς οὔτ' ἔστιν ἀλλ' ἢ εἷς μόνος, καὶ οὗτος
ἀγαπητός, Σωκράτης ὁ Σωφρονίσκου καὶ Φαιναρέτης.
e5 ΑΛ. Ἀληθῆ.
ΣΩ. Οὐκοῦν ἔφησθα σμικρὸν φθῆναί με προσελθόντα σοι,
ἐπεὶ πρότερος ἂν μοι προσελθεῖν, βουλόμενος πυθέσθαι δι'
ὅτι μόνος οὐκ ἀπέρχομαι;
ΑΛ. Ἦν γὰρ οὕτω.
e10 ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν αἴτιον, ὅτι μόνος ἐραστὴς ἦν σός, οἱ δ'
ἄλλοι τῶν σῶν· τὰ δὲ σὰ λήγει ὥρας, σὺ δ' ἄρχῃ ἀνθεῖν. καὶ
132a νῦν γε ἂν μὴ διαφθαρῇς ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίων δήμου καὶ αἰσχί-
ων γένῃ, οὐ μή σε ἀπολίπω. τοῦτο γὰρ δὴ μάλιστα ἐγὼ φο-
βοῦμαι, μὴ δημεραστὴς ἡμῖν γενόμενος διαφθαρῇς· πολλοὶ
a5 γὰρ ἤδη καὶ ἀγαθοὶ αὐτὸ πεπόνθασιν Ἀθηναίων. εὐπρόσω-
πος γὰρ ὁ τοῦ μεγαλήτορος δῆμος Ἐρεχθέως· ἀλλ' ἀποδύντα
χρὴ αὐτὸν θεάσασθαι. εὐλαβοῦ οὖν τὴν εὐλάβειαν ἣν ἐγὼ

Sokratas: Taigi ir vėl kas rūpinasi kūnu, rūpinasi savo dalykais, b10
bet ne pačiu savimi?
Alkibijadas: Galimas daiktas.
Sokratas: O kas tik [besirūpina] pinigais, nei savimi, nei savais c
dalykais [nesirūpina], o tik dar tolesniais už savo dalykus?
Alkibijadas: Man regis.
Sokratas: Tai pinigų kalikas jau neužsiima savo dalykais?
Alkibijadas: Teisingai.
Sokratas: O jei visgi kas būtų įsimylėjęs Alkibijado kūną, jis c5
būtų pamilęs ne Alkibijadą, o kažką iš Alkibijado dalykų?
Alkibijadas: Tiesą sakai.
Sokratai: O kas nors tave pamilęs, ar myli tavo sielą?
Alkibijadas: Sprendžiant pagal tavo svarstymą, atrodo, kad bū- c10
tinai...
Sokratas: Taigi tas, kuris myli tavo kūną, nueina ir palieka tada,
kai kūnas nustoja žydėti?
Alkibijadas: Regis.
Sokratas: O tas, kuris myli tavo sielą, nepalieka, kol ji eis to, kas d
geriau, link?
Alkibijadas: Regis.
Sokratas: Taigi aš esu tas, kuris, visiems kitiems pasitraukus,
nenueina ir kuris, tavo kūno žydėjimui praėjus, pasilieka. d5
Alkibijadas: Kaip gerai, Sokratai. Ir niekad nepasitrauk.
Sokratas: Tuomet stenkis būti gražiausias.
Alkibijadas: Ir stengsiuosi.
Sokratas: Štai kokioje padėtyje esi: Alkibijadas, Kleinijo sūnus, e
nei kada nors turėjo, nei turi kas jį mylėtų, išskyrus vien tik šitą
tavo brangųjį Sokratą, Sofronisko ir Fainaretės sūnų.
Alkibijadas: Tiesa. e5
Sokratas: Taigi ar nesakei, kad aš, ateidamas pas tave, truputį
tave aplenkiau, kitaip pirmas būtum pas mane atėjęs, norėda-
mas sužinoti, kodėl vienintelis nepalikau tavęs?
Alkibijadas: Taip ir buvo.
Sokratas: To priežastis yra ta, kad aš vienintelis pamilau tave, o e10
kiti temylėjo tau priklausančius dalykus. Bet tau priklausančių 132a
dalykų metas praeina, o tu pradedi žydėti. Ir jei dar nepagedai
nuo atėniečių tautos ir netapai blogesnis, aš tavęs nepaliksiu.
Aš labiausiai bijau šito – kad nepagestum, tapdamas tautos
meilužiu, mat daugybė gerų atėniečių jau yra kentėję nuo šito.
Juk gražaus veido yra „didžiaširdė Erechtėjo tauta". Bet reikia a5

λέγω.

ΑΛ. Τίνα;

b ΣΩ. Γύμνασαι πρῶτον, ὦ μακάριε, καὶ μάθε ἃ δεῖ μαθόντα ἰέναι ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως, πρότερον δὲ μή, ἵν' ἀλεξιφάρμακα ἔχων ἴῃς καὶ μηδὲν πάθῃς δεινόν.

ΑΛ. Εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ πειρῶ ἐξηγεῖσθαι ὅντιν' ἂν τρόπον ἐπιμεληθεῖμεν ἡμῶν αὐτῶν.

ΣΩ. Οὐκοῦν τοσοῦτον μὲν ἡμῖν εἰς τὸ πρόσθεν πεπέρανται – ὃ γὰρ ἐσμέν, ἐπιεικῶς ὡμολόγηται – ἐφοβούμεθα δὲ μὴ τούτου σφαλέντες λάθωμεν ἑτέρου τινὸς ἐπιμελόμενοι ἀλλ' οὐχ ἡμῶν.

ΑΛ. Ἔστι ταῦτα.

c ΣΩ. Καὶ μετὰ τοῦτο δὴ ὅτι ψυχῆς ἐπιμελητέον καὶ εἰς τοῦτο βλεπτέον.

ΑΛ. Δῆλον.

ΣΩ. Σωμάτων δὲ καὶ χρημάτων τὴν ἐπιμέλειαν ἑτέροις παραδοτέον.

ΑΛ. Τί μήν;

ΣΩ. Τίν' οὖν ἂν τρόπον γνοῖμεν αὐτὸ ἐναργέστατα; ἐπειδὴ τοῦτο γνόντες, ὡς ἔοικεν, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς γνωσόμεθα. ἆρα πρὸς θεῶν εὖ λέγοντος οὗ νυνδὴ ἐμνήσθημεν τοῦ Δελφικοῦ γράμματος οὐ συνίεμεν;

ΑΛ. Τὸ ποῖόν τι διανοούμενος λέγεις, ὦ Σώκρατες;

d ΣΩ. Ἐγώ σοι φράσω, ὅ γε ὑποπτεύω λέγειν καὶ συμβουλεύειν ἡμῖν τοῦτο τὸ γράμμα. κινδυνεύει γὰρ οὐδὲ πολλαχοῦ εἶναι παράδειγμα αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὄψιν μόνον.

ΑΛ. Πῶς τοῦτο λέγεις;

ΣΩ. Σκόπει καὶ σύ. εἰ ἡμῶν τῷ ὄμματι ὥσπερ ἀνθρώπῳ συμβουλεῦον εἶπεν "ἰδὲ σαυτόν," πῶς ἂν ὑπελάβομεν τί παραινεῖν; ἆρα οὐχὶ εἰς τοῦτο βλέπειν, εἰς ὃ βλέπων ὁ ὀφθαλμὸς ἔμελλεν αὑτὸν ἰδεῖν;

ΑΛ. Δῆλον.

ΣΩ. Ἐννοῶμεν δὴ εἰς τί βλέποντες τῶν ὄντων ἐκεῖνό τε ὁρῷ-
e μεν ἅμα ἂν καὶ ἡμᾶς αὐτούς;

ΑΛ. Δῆλον δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι εἰς κάτοπτρά τε καὶ τὰ τοιαῦτα.

ΣΩ. Ὀρθῶς λέγεις. οὐκοῦν καὶ τῷ ὀφθαλμῷ ᾧ ὁρῶμεν ἔνεστί τι τῶν τοιούτων;

ΑΛ. Πάνυ γε.

ją apnuogintą išvysti. Tad imkis apsaugos, apie kurią kalbu.

Alkibijadas: Kokios?

Sokratas: Pirmiausia lavinkis, šaunuoli, ir mokykis to, ko reikia b
būti išmokus prieš lendant į polio reikalus tam, kad ateitum turėdamas priešnuodį ir nieko baisaus nepatirtum.

Alkibijadas: Man regis, gerai kalbi, Sokratai. Bet pamėgink paaiškinti, kokiu būdu galime rūpintis savimi.

Sokratas: Taigi tiek mes jau esame pažengę į priekį – juk maždaug sutarta, kas esame – tačiau bijome, kad ties tuo nesuklystume ir nepastebėję imtume rūpintis kažkuo kitu, o ne savimi.

Alkibijadas: Taip ir yra.

Sokratas: O po to – kad reikia rūpintis siela ir į tai kreipti žvilgs- c
nį.

Alkibijadas: Akivaizdu.

Sokratas: O rūpinimąsi kūno ir pinigų reikalais reikia perduoti kitiems.

Alkibijadas: Kaipgi ne?

Sokratas: Tad kokiu būdu pažintume tai aiškiausiai? Juk sykį tai pažinę, regis, ir save pačius pažinsime. Prisiekiu dievais, ar mes nesupratome to Delfų įrašo, kurį ką tik minėjome?

Alkibijadas: Ką konkrečiai turėdamas omeny tai sakai, Sokratai?

Sokratas: Aš tau pasakysiu, ką įtariu šį įrašą mums sakant ir
patariant. Mat nedaug tėra jo pavyzdžių, o ir tie – vien tik d
regimi.

Alkibijadas: Apie ką kalbi?

Sokratas: Apsvarstyk ir tu. Jei kas mūsų akiai, tarsi žmogui patardamas, sakytų „pažink save", kaip suvoktume šį patarimą? Ar neturėtų akis žiūrėti į kažką, į ką žiūrėdama ji turėtų save išvysti?

Alkibijadas: Akivaizdu.

Sokratas: Apmąstykime, į ką iš esamų dalykų žiūrėdami mes
pamatytume ir tai, ir save pačius? e

Alkibijadas: Aišku, Sokratai, kad į veidrodžius ir panašius dalykus.

Sokratas: Teisingai sakai. Taigi ar nėra kažko iš šių dalykų akyje, kuria matome?

Alkibijadas: Žinoma.

133a Ἐννενόηκας οὖν ὅτι τοῦ ἐμβλέποντος εἰς τὸν 133a ὀφθαλμὸν τὸ πρόσωπον ἐμφαίνεται ἐν τῇ τοῦ καταντικρὺ ὄψει ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ, ὃ δὴ καὶ κόρην καλοῦμεν, εἴδωλον ὄν τι τοῦ ἐμβλέποντος;

ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Ὀφθαλμὸς ἄρα ὀφθαλμὸν θεώμενος, καὶ ἐμβλέπων εἰς τοῦτο ὅπερ βέλτιστον αὐτοῦ καὶ ᾧ ὁρᾷ, οὕτως ἂν αὑτὸν ἴδοι.

ΑΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Εἰ δέ γ' εἰς ἄλλο τῶν τοῦ ἀνθρώπου βλέποι ἤ τι τῶν ὄντων, πλὴν εἰς ἐκεῖνο ᾧ τοῦτο τυγχάνει ὅμοιον, οὐκ ὄψεται ἑαυτόν.

b ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Ὀφθαλμὸς ἄρ' εἰ μέλλει ἰδεῖν αὑτόν, εἰς ὀφθαλμὸν αὐτῷ βλεπτέον, καὶ τοῦ ὄμματος εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον ἐν ᾧ τυγχάνει ἡ ὀφθαλμοῦ ἀρετὴ ἐγγιγνομένη· ἔστι δὲ τοῦτό που ὄψις;

ΑΛ. Οὕτως.

ΣΩ. Ἆρ' οὖν, ὦ φίλε Ἀλκιβιάδη, καὶ ψυχὴ εἰ μέλλει γνώσεσθαι αὑτήν, εἰς ψυχὴν αὐτῇ βλεπτέον, καὶ μάλιστ' εἰς τοῦτον αὐτῆς τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐγγίγνεται ἡ ψυχῆς ἀρετή, σοφία, καὶ εἰς ἄλλο ᾧ τοῦτο τυγχάνει ὅμοιον ὄν;

ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

c ΣΩ. Ἔχομεν οὖν εἰπεῖν ὅτι ἐστὶ τῆς ψυχῆς θειότερον ἢ τοῦτο, περὶ ὃ τὸ εἰδέναι τε καὶ φρονεῖν ἐστιν;

ΑΛ. Οὐκ ἔχομεν.

ΣΩ. Τῷ θεῷ ἄρα τοῦτ' ἔοικεν αὐτῆς, καί τις εἰς τοῦτο βλέπων καὶ πᾶν τὸ θεῖον γνούς, θεόν τε καὶ φρόνησιν, οὕτω καὶ ἑαυτὸν ἂν γνοίη μάλιστα.

ΑΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Ἆρ' οὖν, ὅθ' ὥσπερ κάτοπτρά ἐστι σαφέστερα τοῦ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ἐνόπτρου καὶ καθαρώτερα καὶ λαμπρότερα, οὕτω καὶ ὁ θεὸς τοῦ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ βελτίστου καθαρώτερόν τε καὶ λαμπρότερον τυγχάνει ὄν;

ΑΛ. Ἔοικέ γε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Εἰς τὸν θεὸν ἄρα βλέποντες ἐκείνῳ καλλίστῳ ἐνόπτρῳ χρῴμεθ' ἂν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων εἰς τὴν ψυχῆς ἀρετήν, καὶ οὕτως ἂν μάλιστα ὁρῷμεν καὶ γιγνώσκοιμεν ἡμᾶς αὐτούς.

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τὸ δὲ γιγνώσκειν αὑτὸν ὡμολογοῦμεν σωφροσύνην εἶναι;

Sokratas: Tad ar esi pastebėjęs, kad, įsižiūrėjus į akį, reginyje priešais pasirodo veidas tarsi veidrodyje, ką ir vadiname „lėliuke“, mat tai yra kažkoks žiūrinčiojo atvaizdas? 133a

Alkibijadas: Teisingai kalbi.

Sokratas: Tuomet akis, žvelgianti į akį ir įsižiūrinti į jos puikiausią dalį, būtent tą, kuria ji mato, tokiu būdu pamatytų save.

Alkibijadas: Regis.

Sokratas: Bet jei ji žiūrėtų į kurią kitą žmogaus [dalį] ar bet ką iš esančių dalykų, išskyrus į tai, kas yra į ją panašu, tada savęs neišvys.

Alkibijadas: Teisingai kalbi. b

Sokratas: Tad jei akis ketina save pamatyti, jai reikia žvelgti į akį, ir į tą akies vietą, kurioje yra akies dorybė. O tai, matyt, yra regėjimas?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Tad, mielas Alkibijadai, ir siela, jei ji ketina save pažinti, ji turi žiūrėti į sielą, o labiausiai į tą savo vietą, kurioje yra sielos dorybė, tai yra išmintis, ir į bet kurią kitą [dalį], kurioje esti kažkas panašaus?

Alkibijadas: Man rodos, Sokratai.

Sokratas: Tuomet ar galime tarti, kad esama dieviškesnės sielos dalies nei ši, kurioje yra suvokimas ir mąstymas? c

Alkibijadas: Negalime.

Sokratas: Tuomet ši jos dalis yra panaši į Dievą, ir bet kas į ją žiūrintis ir suvokęs visa, kas dieviška, tai yra tiek Dievą, tiek išmintį, tokiu būdu labiausiai suvoktų ir save.

Alkibijadas: Regis.

Sokratas: Tad visai kaip veidrodžiai yra aiškesni, skaidresni ir šviesesni nei akies atspindintis paviršius, taip ir Dievas yra skaidresnis ir šviesesnis nei geriausia mūsų sielos dalis?

Alkibijadas: Panašu, Sokratai.

Sokratas: Tai jei žiūrėdami į Dievą naudotumėmės tuo puikiausiu veidrodžiu, o, žmogiškuoju lygmeniu, į sielos dorybę, šitaip geriausiai matytume ir pažintume save pačius.

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: O mes sutarėme, kad savęs pažinimas yra tolygus santūrumui?

ΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἆρ' οὖν μὴ γιγνώσκοντες ἡμᾶς αὐτοὺς μηδὲ σώφρονες ὄντες δυναίμεθ' ἂν εἰδέναι τὰ ἡμέτερα αὐτῶν κακά τε καὶ ἀγαθά;

ΑΛ. Καὶ πῶς ἂν τοῦτο γένοιτο, ὦ Σώκρατες;

d ΣΩ. Ἀδύνατον γὰρ ἴσως σοι φαίνεται μὴ γιγνώσκοντα Ἀλκιβιάδην τὰ Ἀλκιβιάδου γιγνώσκειν ὅτι Ἀλκιβιάδου ἐστίν.

ΑΛ. Ἀδύνατον μέντοι νὴ Δία.

ΣΩ. Οὐδ' ἄρα τὰ ἡμέτερα ὅτι ἡμέτερα, εἰ μηδ' ἡμᾶς αὐτούς;

ΑΛ. Πῶς γάρ;

ΣΩ. Εἰ δ' ἄρα μηδὲ τὰ ἡμέτερα, οὐδὲ τὰ τῶν ἡμετέρων;

ΑΛ. Οὐ φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα πάνυ τι ὀρθῶς ὡμολογοῦμεν ὁμολογοῦντες ἄρτι εἶναί τινας οἳ ἑαυτοὺς μὲν οὐ γιγνώσκουσιν, τὰ δ' αὑτῶν, ἄλλους δὲ τὰ τῶν ἑαυτῶν. ἔοικε γὰρ πάντα ταῦτα
e εἶναι κατιδεῖν ἑνός τε καὶ μιᾶς τέχνης, αὑτόν, τὰ αὑτοῦ, τὰ τῶν ἑαυτοῦ.

ΑΛ. Κινδυνεύει.

ΣΩ. Ὅστις δὲ τὰ αὑτοῦ ἀγνοεῖ, καὶ τὰ τῶν ἄλλων που ἂν ἀγνοοῖ κατὰ ταὐτά.

ΑΛ. Τί μήν;

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ τὰ τῶν ἄλλων, καὶ τὰ τῶν πόλεων ἀγνοήσει.

ΑΛ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Οὐκ ἄρ' ἂν γένοιτο ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ πολιτικός.

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐ μὴν οὐδ' οἰκονομικός γε.

134a ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐδέ γε εἴσεται ὅτι πράττει.

ΑΛ. Οὐ γὰρ οὖν.

ΣΩ. Ὁ δὲ μὴ εἰδὼς οὐχ ἁμαρτήσεται;

ΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἐξαμαρτάνων δὲ οὐ κακῶς πράξει ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ;

ΑΛ. Πῶς δ' οὔ;

ΣΩ. Κακῶς δὲ πράττων οὐκ ἄθλιος;

ΑΛ. Σφόδρα γε.

ΣΩ. Τί δ' οἷς οὗτος πράττει;

ΑΛ. Καὶ οὗτοι.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα οἷόν τε, ἐὰν μή τις σώφρων καὶ ἀγαθὸς ᾖ, εὐδαίμονα εἶναι.

Alkibijadas: Žinoma.

Sokratas: Tad nepažindami savęs pačių ir nebūdami santūrūs, negalėsime suvokti tų dalykų, kurie yra mūsų – tiek blogų, tiek gerų?

Alkibijadas: Kaip kitaip galėtų būti, Sokratai?

Sokratas: Juk, matyt, tau atrodo neįmanoma žinoti, kad tai, d
kas Alkibijado, priklauso Alkibijadui, prieš tai nepažinus Alkibijado.

Alkibijadas: Vardan Dzeuso, tikrai neįmanoma.

Sokratas: Nei [žinoti], kad tai, kas mūsų, yra mūsų dalykai, nepažinus savęs pačių?

Alkibijadas: O kaipgi?

Sokratas: O jei visgi [nežinome], kokie dalykai yra mūsų, tuomet [nežinome], kokie dalykai priklauso mūsų dalykams?

Alkibijadas: Atrodo, kad ne.

Sokratas: Tuomet ką tik sutarę, kad yra tam tikrų žmonių, kurie, pažindami sau priklausančius dalykus, savęs pačių nepažįsta, o kiti pažįsta jiems priklausančių dalykų dalykus, ne
visai teisingai sutarėme. Juk, regis, visa tai – save, sau priklau- e
sančius dalykus ir sau priklausančių dalykų dalykus, – suvokia viena ir ta pati meistrystė.

Alkibijadas: Atrodo.

Sokratas: Išeina, kad bet kas, nepažinęs savęs, manau, nežinos ir kitiems priklausančių dalykų.

Alkibijadas: Negi ne? Sokratas: Tad jei nežinai kitų reikalų, nežinosi ir polio reikalų.

Alkibijadas: Būtinai.

Sokratas: Tuomet toks žmogus negalėtų būti valstybės vyras.

Alkibijadas: Niekaip.

Sokratas: Nei ūkio tvarkytojas.

Alkibijadas: Niekaip. 134a

Sokratas: Gi jis nežinos, ką daro.

Alkibijadas: Tikrai ne.

Sokratas: O nežinantysis ar neklysta?

Alkibijadas: Dar ir kaip.

Sokratas: O jam klystant, ar jis nesielgs blogai tiek asmeniniame, tiek viešajame gyvenime?

Alkibijadas: O kaip ne?

Sokratas: O jam blogai elgiantis, ar jis bus netikėlis?

Alkibijadas: Dar ir koks.

b ΑΛ. Οὐχ οἷόν τε.

ΣΩ. Οἱ ἄρα κακοὶ τῶν ἀνθρώπων ἄθλιοι.

ΑΛ. Σφόδρα γε.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα οὐδ' ὁ πλουτήσας ἀθλιότητος ἀπαλλάττεται, ἀλλ' ὁ σωφρονήσας.

ΑΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα τειχῶν οὐδὲ τριήρων οὐδὲ νεωρίων δέονται αἱ πόλεις, ὦ Ἀλκιβιάδη, εἰ μέλλουσιν εὐδαιμονήσειν, οὐδὲ πλήθους οὐδὲ μεγέθους ἄνευ ἀρετῆς.

ΑΛ. Οὐ μέντοι.

c ΣΩ. Εἰ δὴ μέλλεις τὰ τῆς πόλεως πράξειν ὀρθῶς καὶ καλῶς, ἀρετῆς σοι μεταδοτέον τοῖς πολίταις.

ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΣΩ. Δύναιτο δ' ἄν τις μεταδιδόναι ὃ μὴ ἔχοι;

ΑΛ. Καὶ πῶς;

ΣΩ. Αὐτῷ ἄρα σοὶ πρῶτον κτητέον ἀρετήν, καὶ ἄλλῳ ὃς μέλλει μὴ ἰδίᾳ μόνον αὑτοῦ τε καὶ τῶν αὑτοῦ ἄρξειν καὶ ἐπιμελήσεσθαι, ἀλλὰ πόλεως καὶ τῶν τῆς πόλεως.

ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα ἐξουσίαν σοι οὐδ' ἀρχὴν παρασκευαστέον σαυτῷ ποιεῖν ὅτι ἂν βούλῃ, οὐδὲ τῇ πόλει, ἀλλὰ δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην.

ΑΛ. Φαίνεται.

d ΣΩ. Δικαίως μὲν γὰρ πράττοντες καὶ σωφρόνως σύ τε καὶ ἡ πόλις θεοφιλῶς πράξετε.

ΑΛ. Εἰκός γε.

ΣΩ. Καὶ ὅπερ γε ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν, εἰς τὸ θεῖον καὶ λαμπρὸν ὁρῶντες πράξετε.

ΑΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἐνταῦθά γε βλέποντες ὑμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὰ ὑμέτερα ἀγαθὰ κατόψεσθε καὶ γνώσεσθε.

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὀρθῶς τε καὶ εὖ πράξετε;

ΑΛ. Ναί.

e ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οὕτω γε πράττοντας ὑμᾶς ἐθέλω ἐγγυήσασθαι ἦ μὴν εὐδαιμονήσειν.

ΑΛ. Ἀσφαλὴς γὰρ εἶ ἐγγυητής.

ΣΩ. Ἀδίκως δέ γε πράττοντες, εἰς τὸ ἄθεον καὶ σκοτεινὸν

Sokratas: O kaip su tais, kuriems jis ką nors daro?

Alkibijadas: Ir jie.

Sokratas: Tuomet neįmanoma būti laimingam, jei nesi santūrus ir geras.

Alkibijadas: Neįmanoma. b

Sokratas: Todėl blogi žmonės yra netikėliai.

Alkibijadas: Visiški.

Sokratas: Tuomet ne tas, kuris yra turtingas, išsilaisvina nuo vargų, o santūrus.

Alkibijadas: Regis.

Sokratas: Taigi jei poliai ketina klestėti, šaunusis Alkibijadai, be dorybės jiems nereikia nei sienų, nei trijerų, nei uostų, nei daug gyventojų ar dydžio.

Alkibijadas: Tikrai ne.

Sokratas: O jei ketini teisingai ir gražiai atlikti polio reikalus, tau reikia perduoti piliečiams dorybę. c

Alkibijadas: O kaip kitaip?

Sokratas: O kaip kas nors galėtų perduoti tai, ko neturi?

Alkibijadas: Ir kaipgi?

Sokratas: Tad tau pačiam ar kam kitam, kuris ketina ne vien valdyti ir rūpintis savimi ir savo asmeniniais reikalais, bet ir poliu, ir polio reikalais, pirmiausia reikia įgyti dorybę.

Alkibijadas: Tiesą sakai.

Sokratas: Tad tu, idant darytum ką panorėjęs, taip pat ir polis turi ieškoti ne galios ir valdžios, o teisingumo ir santūrumo.

Alkibijadas: Regis.

Sokratas: Juk teisingai ir santūriai elgdamiesi tiek tu, tiek polis, elgsitės taip, kaip Dievui malonu. d

Alkibijadas: Panašu.

Sokratas: Ir, kaip prieš tai sakėme, jūs elgsitės žiūrėdami į Dievą ir šviesą.

Alkibijadas: Man regis.

Sokratas: Betgi ten žvelgdami įžiūrėsite ir suvoksite tiek save, tiek savo gėrį.

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Taigi elgsitės teisingai ir gerai?

Alkibijadas: Taip.

Sokratas: Bet aš pasiryžęs laiduoti, kad taip darydami jūs būsite laimingi. e

Alkibijadas: Tvirtai tikiu, jei laiduoji.

e5 βλέποντες, ὡς τὰ εἰκότα, ὅμοια τούτοις πράξετε ἀγνοοῦντες
ὑμᾶς αὐτούς.
ΑΛ. Ἔοικεν.
ΣΩ. Ὧι γὰρ ἄν, ὦ φίλε Ἀλκιβιάδη, ἐξουσία μὲν ᾖ ποιεῖν ὃ βού-
e10 λεται, νοῦν δὲ μὴ ἔχῃ, τί τὸ εἰκὸς συμβαίνειν, ἰδιώτῃ ἢ καὶ
135a πόλει; οἷον νοσοῦντι ἐξουσίας οὔσης δρᾶν ὃ βούλεται, νοῦν
ἰατρικὸν μὴ ἔχοντι, τυραννοῦντι δὲ ὡς μηδὲν ἐπιπλήττοι
τις αὐτῷ, τί τὸ συμβησόμενον; ἆρ' οὐχ, ὡς τὸ εἰκός, δια-
φθαρῆναι τὸ σῶμα;
ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις.
a5 ΣΩ. Τί δ' ἐν νηί, εἴ τῳ ἐξουσία εἴη ποιεῖν ὃ δοκεῖ, νοῦ τε καὶ
ἀρετῆς κυβερνητικῆς ἐστερημένῳ, καθορᾷς ἃ ἂν συμβαίη
αὐτῷ τε καὶ τοῖς συνναύταις;
ΑΛ. Ἔγωγε, ὅτι γε ἀπόλοιντο πάντες ἄν.
ΣΩ. Οὐκοῦν ὡσαύτως ἐν πόλει τε καὶ πάσαις ἀρχαῖς καὶ ἐξου-
b σίαις ἀπολειπομέναις ἀρετῆς ἕπεται τὸ κακῶς πράττειν;
ΑΛ. Ἀνάγκη.
ΣΩ. Οὐκ ἄρα τυραννίδα χρή, ὦ ἄριστε Ἀλκιβιάδη, παρα-
σκευάζεσθαι οὔθ' αὑτῷ οὔτε τῇ πόλει, εἰ μέλλετε εὐδαιμο-
b5 νεῖν, ἀλλ' ἀρετήν.
ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις.
ΣΩ. Πρὶν δέ γε ἀρετὴν ἔχειν, τὸ ἄρχεσθαι ἄμεινον ὑπὸ τοῦ
βελτίονος ἢ τὸ ἄρχειν ἀνδρί, οὐ μόνον παιδί.
ΑΛ. Φαίνεται.
b10 ΣΩ. Οὐκοῦν τό γ' ἄμεινον καὶ κάλλιον;
ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Τὸ δὲ κάλλιον πρεπωδέστερον;
c ΑΛ. Πῶς δ' οὔ;
ΣΩ. Πρέπει ἄρα τῷ κακῷ δουλεύειν· ἄμεινον γάρ.
ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Δουλοπρεπὲς ἄρ' ἡ κακία.
c5 ΑΛ. Φαίνεται.
ΣΩ. Ἐλευθεροπρεπὲς δὲ ἡ ἀρετή.
ΑΛ. Ναί.
ΣΩ. Οὐκοῦν φεύγειν χρή, ὦ ἑταῖρε, τὴν δουλοπρέπειαν;
ΑΛ. Μάλιστά γε, ὦ Σώκρατες.
c10 ΣΩ. Αἰσθάνῃ δὲ νῦν πῶς ἔχεις; ἐλευθεροπρεπῶς ἢ οὔ;
ΑΛ. Δοκῶ μοι καὶ μάλα σφόδρα αἰσθάνεσθαι.
ΣΩ. Οἶσθ' οὖν πῶς ἀποφεύξῃ τοῦτο τὸ περὶ σὲ νῦν; ἵνα μὴ
ὀνομάζωμεν αὐτὸ ἐπὶ καλῷ ἀνδρί.

Sokratas: O neteisingai elgiantis, žvelgiant į tai, kas bedieviška
ir tamsu, tikėtina, kad, nepažinus savęs pačių, ir veiksmai bus e5
panašūs į tai, [kas bedieviška ir tamsu].
Alkibijadas: Galimas daiktas.
Sokratas: Mielas Alkibijadai, kuomet kas nors turi laisvę daryti
ką užsimano, bet neturi proto, kaip veikiausiai sektųsi tiek jam e10
asmeniškai, tiek poliui? Tarkim, jei sergantysis gali daryti ką
nori, o šis neturi gydytojo proto, bet yra tiranas, kuriam niekas 135a
negali prieštarauti, kaip tuomet išeitų? Ar nepanašu, kad kū-
nas būtų sugadintas?
Alkibijadas: Tiesą sakai.
Sokratas: O jei kas nors laive galėtų daryti ką mano, tačiau būtų a5
netekęs proto ir laivininkystės dorybės, ar įžvelgi, kaip išeitų
jam ir jo bendrams jūrininkams?
Alkibijadas: Žinoma, kad visi žūtų.
Sokratas: Taigi ar lygiai taip pat nėra su poliu, su kiekviena val-
džia ir galybe: ar dorybės nebuvimas neveda prie blogų veiks- b
mų?
Alkibijadas: Būtinai.
Sokratas: Tad, šaunusis Alkibijadai, ne tiraniška valdžia reikia
aprūpinti tiek save, tiek polį, jei norite būti laimingi, o dorybe. b5
Alkibijadas: Kalbi tiesą.
Sokratas: O prieš įgyjant dorybę, žmogui, ne vien vaikui, geriau
būti valdomam geresnio nei pačiam valdyti.
Alkibijadas: Regis.
Sokratas: Tuomet geresnis yra ir tauresnis?
Alkibijadas: Taip. b10
Sokratas: O tauresnis yra vertesnis?
Alkibijadas: O kaip ne? c
Sokratas: Tuomet blogam verta vergauti – juk yra geresnis.
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Tad yda yra verta vergo?
Alkibijadas: Rodos. c5
Sokratas: O dorybė yra verta laisvojo.
Alkibijadas: Taip.
Sokratas: Taigi, bičiuli, ar nereikia bėgti nuo to, kas verta vergo?
Alkibijadas: Kuo labiausiai, Sokratai.
Sokratas: O ar jauti, kaip pats dabar laikaisi? Vertas laisvojo ar c10
ne?
Alkibijadas: Man atrodo, jaučiu netgi labai aiškiai.

d ΑΛ. Ἔγωγε.

ΣΩ. Πῶς;

ΑΛ. Ἐὰν βούλῃ σύ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐ καλῶς λέγεις, ὦ Ἀλκιβιάδη.

ΑΛ. Ἀλλὰ πῶς χρὴ λέγειν;

ΣΩ. Ὅτι ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ.

ΑΛ. Λέγω δή. καὶ πρὸς τούτοις μέντοι τόδε λέγω, ὅτι κινδυνεύσομεν μεταβαλεῖν τὸ σχῆμα, ὦ Σώκρατες, τὸ μὲν σὸν ἐγώ, σὺ δὲ τοὐμόν· οὐ γὰρ ἔστιν ὅπως οὐ παιδαγωγήσω σε ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας, σὺ δ' ὑπ' ἐμοῦ παιδαγωγήσῃ.

e ΣΩ. Ὦ γενναῖε, πελαργοῦ ἄρα ὁ ἐμὸς ἔρως οὐδὲν διοίσει, εἰ παρὰ σοὶ ἐννεοττεύσας ἔρωτα ὑπόπτερον ὑπὸ τούτου πάλιν θεραπεύσεται.

ΑΛ. Ἀλλὰ οὕτως ἔχει, καὶ ἄρξομαί γε ἐντεῦθεν τῆς δικαιοσύνης ἐπιμέλεσθαι.

ΣΩ. Βουλοίμην ἄν σε καὶ διατελέσαι· ὀρρωδῶ δέ, οὔ τι τῇ σῇ φύσει ἀπιστῶν, ἀλλὰ τὴν τῆς πόλεως ὁρῶν ῥώμην, μὴ ἐμοῦ τε καὶ σοῦ κρατήσῃ.

Sokratas: Ar žinai, kaip pabėgti nuo būklės, kurioje dabar esi? Neminėkime jos, kalbėdami apie taurų vyrą!

Alkibijadas: Žinoma. d

Sokratas: Kaip?

Alkibijadas: Jei tik tu norėtum, Sokratai.

Sokratas: Negražiai kalbi, Alkibijadai.

Alkibijadas: O kaip kitaip man reikia kalbėti?

Sokratas: Kad jei tik Dievas norėtų.

Alkibijadas: Taip ir kalbu. Ir priduriu štai ką: kad veikiausiai susikeisime vaidmenimis, Sokratai, aš – tavo, o tu – mano. Mat nuo šios dienos aš nepaliausiu tave sekiojęs, o tu – mane vedęs.

Sokratas: Kilnusis, tuomet mano meilė bus tarsi gandras: kai išperės tavyje sparnuotą meilę, šios vėl bus pasirūpinta. e

Alkibijadas: Tebūnie! O aš pradėsiu čia pat rūpintis teisingumu.

Sokratas: Norėčiau, kad tu tęstum. Tačiau nerimauju ne tiek nepasitikėdamas tavo prigimtimi, kiek matydamas polio jėgą, kad tavęs ir manęs neužvaldytų.

Komentaras

Komentuoti šį neilgą Platono (bent šias eilutes rašančiajam taip regisi) dialogą – nemenkas iššūkis. Trumpas tekstas visada gundo galimybe būti išsamiai aiškinamas. Nepaisant pastangų šiai pagundai atsispirti, komentaras išėjo kiek ilgesnis negu pats dialogas. Taip ir nepavyko metodiškai nuosekliai išspręsti keleto kebeknių: kiek dėmesio skirti per visą pokalbį išdriektoms erotinėms aliuzijoms, savo gausumu net kiek erzinančioms šiuolaikinį skonį? kaip atpažinti ironiją ir kiek rizikuoti iš jos perspektyvos aiškinti teksto prasmes? kiek kritiškam būti paties Sokrato klausinėjimui, dažnai šiek tiek apgaulingam, klaidinančiam nepatyrusį pašnekovą? Dar sunkiau užpildyti pokalbio spragas, praplėsti perdėtą jo lakoniškumą – jei kūrinys tikrai parašytas kaip įvadas į filosofiją jaunam politikui (o kiekvienas ambicingas išsilavinęs atėnietis pretendavo įsitraukti į polio gyvenimą), tai tokios spragos gal sąmoningai paliktos užpildyti mokytojui, skaitančiam dialogą drauge su mokiniu? Tokiu atveju siūlyti atsakymus – ne paprasto komentatoriaus reikalas. Kad ir kaip ten būtų, prieš akis turėta ši *protreptinė* dialogo paskirtis, tad ir komentare vengta perdėm techninių diskusijų, išsamių nuorodų į literatūrą ar polemikos su įvairiomis nuomonėmis. Norėta tik palengvinti skaitymo vargą, idant liktų daugiau spėkos mąstymui.

Pradėjęs rašyti komentarą, nesijaučiau žinąs visus atsakymus, ne ką daugiau (o gal ir mažiau) žinau ir jį baigęs. Stengiausi paliesti viską po truputį – politiką, erotiką, ironiją, minties raidą. Skyriau dėmesio draminėms detalėms, naudingoms suprasti Platono minčiai, nes jam dialogas visada yra žmonių, kitaip tariant, jaučiančių, dvejojančių, sutrinkančių, pasiduodančių įtikinimui bei entuziazmui būtybių, pokalbis. Jų reakcijos, ne tik racionalūs argumentai, irgi priklauso dialogo turiniui. *Sokrato apologijos* ir *Puotos* dialogų komentaruose teko nemažai rašyti apie pagrindines graikų vertybines sąvokas. Čia stengtasi tai daryti glausčiau, kai kada pateikiant nuorodas į minėtus leidinius.

Tyrinėjimai komentare cituojami negausiai, nuorodos į patį *Alkibijado* dialogą visur duodamos be paties dialogo pavadinimo, nuorodos į kitus dialogus ar klasikinius tekstus pateikiamos lotyniškai, kai skaitytojui pravartu, tekste paminint ir lietuvišką pavadinimą.

Belieka maloni priedermė padėkoti Viliui Bartninkui, sumaniusiam Alkibijadą išversti ir pakvietusiam tapti šio leidinio bendraautoriu, taip pat Viktorui Bachmetjevui, panorusiam mūsų darbą įterpti į jo sumanytą Platono raštų seriją.

Vytautas Ališauskas,
Vilnius, 2016 m. lapkričio 15 d.,
minint šv. Albertą Didįjį, Bažnyčios mokytoją ir vyskupą.

Kleinijo sūnau. Dialogas pradedamas įvardijant antrąjį kūrinio veikėją, Sokrato pašnekovą. Taip skaitytojui leidžiama suprasti, jog svarbi ne tik filosofinė žinia, bet ir jai kontekstu tarnaujantys istoriniai faktai. Sokrato pokalbis su Alkibijadu, nors ir fikcinis, ne tik kelia klausimą apie savęs pažinimą ir filosofinį politiko ugdymą, bet ir turi pateisinti Sokrato bendravimą su kontroversiškomis tapusiomis Atėnų viešojo gyvenimo figūromis. 103a

Į akis krenta aprašomasis – patroniminis – pašnekovo nusakymas. Alkibijadas čia įvardijamas be asmenvardžio, tik patronimu, kaip „Kleinijo sūnus“. Paprastai kreipimasis patronimu parodo, kad žmogus dar neturi visų pilietinių teisių, tebėra jaunuolis. Antra vertus, Periklio augintinį įsakmiai įvardijant tikrojo tėvo vardu, ne tik pabrėžiamas aukštas Alkibijado statusas, nepriklausomas nuo globėjų, bet ir kuriama jaunuolio distancija nuo globėjų šeimos, o galbūt ir norima priminti, jog šis esąs našlaitis. Periklis, Platono ir kitų sokratikų vertinimu, buvo prastas ugdytojas, negebėjęs savo vaikams perteikti dorybės bei politiko meistrystės (*Meno* 94b, *Prt.* 319e–320a, *Alc. I* 118d, plg. *Thg.* 126c) ir apskritai demoralizavęs pačius Atėnus (*Grg.* 515d–516d, *Alc. I* 119a; plačiau Azoulay 2014, 132–137). Sokratas kiek vėliau priekaištingai primins Alkibijadui iliuziją, kad pastarasis dar didesnę galią semiasi iš buvimo Periklio globotiniu negu iš giminės (104b1–104b5).

pirmas tave pamilęs. *Alkibijado* dialogas perpintas gausiomis homoerotinėmis aliuzijomis. Vis dėlto jau iš pirmų žodžių akivaizdu, kad Sokratas nėra įprastas Atėnų įsimylėjėlis, kurių Alkibijadas nestokojo. Filosofas nesiekia fizinio artumo, o jo pastangos suteikti jaunuoliui politinės išminties ir socializacijos įgūdžių (kas laikyta mylėtojo pareiga) yra visai ne tokios, kaip įprasta – Sokratas mėgina jaunąjį bičiulį sulaikyti nuo metimosi į politinę veiklą ir, kaip matysime, kreipia jo ambicijas kita, rūpinimosi siela, linkme. Galiausiai ir vaikino amžius čia labiau toks, kai mylėtojai pamažu pasišalina, negu

užmezgami nauji santykiai mylimojo statusu. Čia neprošal priminti, kad Platonas ne kartą pasinaudoja homoerotinėmis metaforomis ironiškai nusakyti politiniams santykiams (plg. *Grg.* 513b6, 513c7, *Alc. I* 132a ir kom.).

103a **nesikreipiau į tave.** Ne veltui *Protagoro* dialoge ir Alkibijadas tiesiogiai nesikreipia į Sokratą, o Sokratas juokauja kaip mat pamiršęs gražuolio Alkibijado žavesį dėl Protagoro (*Prt.* 336b, 347b).

103a5 **daimoniškas priešinimasis.** Kalbama apie Sokrato „daimoniškąjį ženklą", kuris sustabdydavo Sokratą, šiam rengiantis daryti ką nors nederama ar nenaudinga. Platonas stengiasi nuosekliai skirti Sokrato ženklą nuo liaudinės religijos daimonologijos. Platonas Sokrato patirčiai įvardyti niekad nevartoja įprasto žodžio *daimōn*, bet vartoja beasmenį *to daimonion* – „daimoniška / daimoniškas dalykas". Lygia greta minimas analogiškas apibūdinimas „balsas" arba „ženklas" (pvz. *Phdr.* 242b8–c2 vartojami visi trys įvardijimai). Šie skirtingi apibūdinimai pasitelkiami norint pabrėžti Sokrato „ženklo" unikalumą, neleidžiantį jo laikyti įprastiniu graikų religijos daimonu. Platonas paties Sokrato lūpomis primena: „gal kas ne kas tokį [ženklą] turėjo, o gal niekas" (*Resp. V* 496c4).

Kalbant apie platoniškąją „ženklo" versiją (kitaip Sokrato daimoną traktavo Ksenofontas), pirmiausia reikia paminėti reiškinio savarankiškumą ir spontaniškumą. „Ženklas" nutraukia Sokrato pradėtą arba pradedamą veiksmą ar kalbą „kaip mat", „akimirksniu" (*metaxy* – *Ap.* 40b4; *authoten* – *Phdr.* 242c2). Beasmenės gramatinės konstrukcijos irgi rodo „automatinį" jo veikimo pobūdį. Iš to plaukia antra: tai nėra įprasta divinacijos forma, kai užduodamas klausimas ir gaunamas mįslingas, spėlioti arba tyrinėti (prisiminkime Oidipo paieškas, kaip suprasti jam tekusią pranašystę) verčiantis atsakymas. Maža to, Sokratas net nemėgino „balso" nurodymų tirti ir sau įprastu būdu – tie nurodymai jam buvo besąlygiški. Trečia, platoniškasis Sokrato *to daimonion* yra griežtai apotreptinis – sulaikantis ar nukreipiantis nuo kokio nors veiksmo ar užsiėmimo (plg. *Phdr.* 242b8–c3; *Tht.* 151a2–5; *Euthyd.* 272e1–273a2; *Resp. VI* 496c3–5). Ketvirta, nieko nežinome apie ženklo kilmę ar jo prigimtį. Mums pasakoma, kad tai

lydėjo Sokratą nuo vaikystės, t. y. dar prieš jo apsisprendimą filosofijai ar Delfų orakulo ištarmę, todėl nėra pagrindo *to daimonion* traktuoti kaip Apolono dovanos ar įrankio, skirto dievo tarnystei atlikti. Galiausiai, nėra net užuominų apie kokį nors kultinį Sokrato santykį su savo „ženklu", jis niekur nemėgino *to daimonion* identifikuoti kaip antropomorfinę (ar kitokią mitiškai sukonkretinamą) būtį turinčią dievybę. Tad lengviau kalbėti apie Sokrato „ženklą" ar „balsą" ne kaip apie „substanciją", bet kaip „įvykį".

Sokrato *to daimonion* nelaikytinas sąžinės balsu ar moralinių normų šaltiniu. Nors *Apologijoje* „ženklo" veikimui suteikiama moralinė prasmė („Man įprastas pranašaujantis daimoniškas balsas visą ankstesnį laiką pasigirsdavo itin dažnai ir labai priešindavosi net smulkiems dalykams, jei tik ketindavau padaryti ką nors neteisingai *(mē orthōs)*", 40a4–7, vertė Naglis Kardelis), jis pasireikšdavo ir trivialiais atvejais, iš kurių morališkai prasmingas rezultatas plaukdavo tik kaip tolesnis padarinys (*Ap.* 40a4–6, *Euthyd.*). Maža to, filosofui nebūtinai iš anksto aišku, ko sulauks, paklusęs „ženklui" – pvz., *Eutideme* „ženklas" jį sulaiko besiruošiantį išeiti iš persirengimo kambario, tada netrukus įeina sofistai Eutidemas ir Dionisidoras, Sokratas įsitraukia į pokalbį su jais. Galiausiai taip ir nepaaiškinama, kuo tas pokalbis buvo išskirtinis, kodėl „ženklas" jo norėjo. Lygiai taip pat keblu pasakyti, kodėl *to daimonion* priešinosi kiekvienam Sokrato ketinimui užkalbinti gražuolį Alkibijadą ir kodėl pagaliau paliovė priešintis. Platono dialoguose sekamą Alkibijado sakmę mes skaitome jau žinodami jos istorinę baigtį: kaltinimus šventvagyste, ambicijų nulemtą nesėkmingą Sicilijos ekspediciją, savo valstybės išdavystę ir galiausiai neprakilnią mirtį. Galbūt daimoniškasis ženklas veikia paties Sokrato labui – anksčiau pradėjęs bendrauti su Alkibijadu jis būtų paskendęs tarp daugelio vaikino mylėtojų (kom. 103b) ir bent jau išoriškai, atėniečių ir paties Alkibijado akimis, atrodęs viso labo vienu iš besižavinčių pastarojo jaunatvišku grožiu. Atėjus metui, kai jaunuolio išorinis patrauklumas ėmė blankti ir kiti gerbėjai ėmė trauktis, Sokratui leista bendrauti su pastaruoju (131c–d). Kitaip tariant, daimoniškasis ženklas laukė ne kol jaunuolis subręs filosofiniam bendravimui, bet kol Sokratas galės kalbėtis su Alkibijadu, nesudarydamas jam įspūdžio, jog tai daro patrauktas

išorinio grožio. Senieji komentatoriai (Jambl. in Proclum, *In Alc.* 88–90) mano, kad daimonas, paliaudamas stabdyti Sokratą, atsižvelgė ir į Alkibijado naudą. Anot jų, nepakanka samprotauti, kad Alkibijadas dėl pokalbių su Sokratu neįpuolęs į didesnes blogybes, nes tokį rezultatą galėjusi duoti ir bendrystė su kokiu nors kaimiečiu. Jaunuolis tapęs geresnis bent tuo, kad žinojęs, jog jam trūkstą deramo dorybingumo, ir jautęs vidinę graužatį, ką liudijąs *Puotos* epizodas (*Symp.* 218a–222a).

103b **Jų būta daugybės.** Vargu ar galima abejoti, kad klasikiniuose Atėnuose tikėtasi, bent idealiu atveju, emocinio ryšio tarp mylimojo ir įsimylėjėlio. Antra vertus, nėra pagrindo vaizduotis, jog jų santykiai buvo griežtai „monogamiški". Rašytiniai ir vaizdiniai šaltiniai liudija, kad bent populiariausi jaunuoliai turėjo būrius erastų ir gerbėjų (*Chrm.* 154a5; *Phdr.* 237b; [Dem.] *Erot.* 61. 20), tiek dėl palankumo besivaržančių įsimylėjėlių ([Pl.] *Amat.*, Lear-Cantarella 2010, 50). Pastebėtina, kad Sokratas šioje replikoje save supriešina kaip vienintelį su „daugybe" kitų.

104a **gražiausias ir didžiausias.** Grožis ir ūgis dažnai poroje minimi jau Homero (*Od.* 4. 38; 6. 151); aukštas ūgis yra dieviškas atributas (Hdt. 1. 60), populiariame graikų suvokime reikalingas tikrai laimei (plg. Arist. *EE* 1215b10–11), vertintas per visą antikinės kultūros laikotarpį (žr. Eunapius, *Vitae,* 487, 492).

104a5 **jaunatviškiausios.** Įvairiai interpretuojamas epitetas. Veikiausiai turimas galvoje globėjo ir prigimtinės šeimos veiklumas, energija, tačiau *neanikōtaton* „gali žymėti jaunystės ydas tiek pat, kiek ir jaunystės dorybes ir tam tikruose kontekstuose būti verčiamas kaip ‚išsišokėliškiausia'" (Denyer, *ad loc.*).

104b5 **Ksantipas.** Atėnietis, pasižymėjęs karuose su persais, buvo vedęs didžiojo Atėnų reformuotojo Kleistenio anūkę Agaristę. Šioji, nėščia būdama susapnavusi, kad pagimdė liūtą, netrukus susilaukė Periklio (žr. Hdt. 6. 131).

pasidavė tavo valdžiai. Čia galima įžvelgti sarkastišką politinę aliuziją į Alkibijado biografiją: vienas jo įsimylėjėlių buvo vardu Demokratas (Plut. *Alc.* 3. 1; plg. Bartninkas 2014, 148–149), o Alkibijadas subrendęs pajungė savo valdžiai Atėnų demokratiją. 104c

pirmas [...] paklausti. Alkibijadas nesiartino prie Sokrato ne iš kuklumo, bet dėl išdidumo. 104c5

tau pačiam atskleisiu. Olimpijodoras taikliai pastebi, kad taip sakydamas, Sokratas leidžia Alkibijadui suprasti, jog žino jo reikalus ar planus geriau, negu pats jaunuolis (*In Alc. I* 49. 1). 105a

pasirodytum. Gr. *parienai* čia turi politinę prasmę. Kalbama apie pasirodymą tautos susirinkime prakalbai ant pakylos. 105a5

tarp barbarų. Turimi galvoje Graikijos šiaurėję gyvenę trakai ir makedonai. 105b5

gali viešpatauti Europoje [...] negalima persikelti į Aziją. Pasaulio perskyra į Europą ir Aziją buvo esminė graikų geopolitikoje; ribos tarp šių žemynų peržengimas (taip pat ir mitinis), nešė nelaimes žmonių padermei (žr. Aesch. *Pers.* 180 sqq., Hdt., 1. 4). 105c

Kirą ir Kserksą. Kiras Didysis (valdė 559–529) buvo Persų imperijos įkūrėjas, Kserksas Persiją valdė 486–465 m. pr. Kr. 105c5

Juk tai ne man. Sokratas savo *logos* atskiria nuo politikų ir sofistų prakalbų. Jis siūlo bendrą pažinimo paiešką, klausinėjimą; vėliau jis parodys mokąs ir pasakyti ilgą kalbą, bet iš pradžių Alkibijadas privalo „padaryti paslaugą“ (žr. kom. 106b). 106b

paslaugą. „Paslauga“, „patarnavimas“ čia nuskamba ironiškai – tai eufemizmas iš erotinės graikų leksikos. Antra vertus, Sokratas minėjo Alkibijado socialinę galią – jam įprastą draugų ir giminaičių „patarnavimą“ (104b), o čia pats reikalauja to iš Alkibijado, užsimindamas apie jo menkesnę padėtį Sokrato atžvilgiu.

106b10 **paklausčiau.** Sokratas pasiūlo hipotetinę situaciją, kurią analizuojant užduodami vis nauji klausimai. Pirma klausimų seka liečia įgyto žinojimo kilmę (106d–e).

106b5 **jei tik paslauga [...] nesunki.** Olimpijodoras atkreipia dėmesį į Alkibijado atsargumą: Sokratas pažadėjęs ypatingą galią, kurios kiti suteikti neįstengs, todėl jaunuolis bijo, kad prašoma paslauga savo dydžiu gali būti tokia didelė kaip ir numatomi rezultatai (*In Alc. I* 61. 15–20).

106e5 **Juk tu išmokai [...] eiti imtynių.** Sokratas išvardija įprastą kilmingo atėniečio mokslų programą – mūziškąjį išsilavinimą plačiąja prasme ir gimnastiką.

groti aulu. Apie Alkibijado nenorą mokytis groti aulu (instrumentu, panašiu į obojų ar mūsų birbynę) esama nemažai pasakojimų. Vienas svarbiausių aulo trūkumų aukštuomenės akyse, kad šis instrumentas neleidžia dainuoti arba deklamuoti, juo užimama burna. Moksleiviui Alkibijadui priskiriamas pasakymas: „Tegu tėbiečių vaikai groja aulais, nes jie neišmano, kaip reikia kalbėtis" (Olymp. *In Alc. I* 68. 20).

kai naktį palieki namus. Matyt, užsimenami gausūs Alkibijado naktiniai siautimai ir lankymaisi pas meilužius.

107a10 **kokiu klausimu jie gaus patarimų?** Sokratas 107a pradeda tikslinti politinio žinojimo apimtį ir vis naujais klausimais atriboja jį nuo techninės meistrystės.

107b10 **aukštas [...] gražus [...] kilmingas.** Atmetamos savybės, kuriomis taip didžiavosi Alkibijadas. Tolėliau minimas ir turto nereikšmingumas.

107c **patarimą turi žinantysis.** *Prt.* 319b–c ir *Grg.* 455b–c Platonas tiesiai sako, kad tautos susirinkime reikalui esant patarimo kviečiami laivų kūrėjai ar statybininkai, o retorių nuomone nesidomima.

107d **Apie karą...** Alkibijadas pagaliau apibūdina politinio kalbėjimo, taigi ir žinojimo, specifiką, atskirdamas ją nuo amatininko

žinojimo ar meistrystės. Atkreiptinas dėmesys į apibūdinimo pabaigą – jaunuolis kaip mat nurodo karą ir taiką kaip politinės diskusijos objektą, tačiau likusių „polio reikalų" sukonkretinti nepajėgia, tad tenkinasi tokiu siauru politikos apibūdinimu.

geriau patartum tu ar mankštos mokytojas? Apibrėžus politinę sferą kaip specifinę žinojimo sritį, Sokratas pradeda tyrimą, ar politikas turi specifinę meistrystę. 107e5

gėdinga. Gėda yra viena svarbiausių graikų vertybinių kategorijų. Jos priešybė yra „garbė" įvairiomis jos apraiškomis. Gėdos kultūra, būdinga uždaroms bendruomenėms, kuriose žmonės gyvena akis į akį ir turi nuolat jai patvirtinti savo statusą, paprastai priešinama „kaltės kultūrai", implikuojančiai vidinę, sąžinės, atsakomybę, kaltės, nepriklausomos nuo aplinkos vertinimo, sampratą, ir iš to plaukiančią moralės autonomiją. Tad gėdos jausmas graikų vertybių sistemoje nėra siejamas su kaltės patirtimi, gėda faktiškai yra neutrali to, kas moralu, ir to, kas nemoralu, perskyros atžvilgiu. Tiek gėda, tiek garbė labai siejasi su visuomenės pripažinimu, jos neturi savaimingumo ir egzistuoja tiek, kiek jas suformuoja bendruomenės požiūris. Sokratas radikaliai keičia gėdos sampratą: gėda elgtis neteisingai, o ne taip, kaip nedera su socialiniu statusu (*Ap.* 28b3). Antra vertus, kalbėdamasis su Alkibijadu, jis šią sąvoką vartoja ironiškai ir net šiek tiek manipuliaciškai: jaunuolis, paskatintas orientuotis į jam suprantamas ir priimtinas vertybes, faktiškai kreipiamas siekti joms svetimų rezultatų (dar plg. 124a5). 108e5

ne kas kita kaip „teisingiau". Sokratas suponuoja, kad pakankamai pagrindė teiginį, jog gera yra tai, kas teisinga, ir dabar aiškinsis, kaip sužinome, *kas* yra teisinga. 109c5

mielas. Pažodžiui „drauge" (*ho phile*). Olimpijodoras (*In Alc. I* 86. 25–87. 4) atkreipia dėmesį, kad šioje vietoje kreipinys „drauge" nėra atsitiktinis, nes netrukus Sokratas prisieks jųdviejų Draugyste (plg. kom. 109d5). 109d

109d **mokytoją [...] atskirti tai, kas „teisingiau" nuo „neteisingiau".** Sokratas nauju lygiu grįžta prie žinių įgijimo temos. Jei įvairiose meistrystėse kas „geriau" sužinome iš specializuoto mokovo, galinčio perteikti savo žinias, tai kas gali išmokyti to, kas „geriau" politikoje? Alkibijadas pripažįsta nežinąs tokio mokytojo.

109d5 **prisiekiu tavo ir mano Draugyste.** Kalbama apie Dzeusą, draugystės globėją.

109e5 **jei manei, kad nežinai.** Sokratas atkreipia dėmesį, jog žinojimas, *kad* nežinai, yra būtina bet kokio filosofinio tyrinėjimo prielaida. Toliau atskleidžiama, kad Alkibijadas tokio žinojimo neturėjo. Jis negali nurodyti, kada atrado politikui būtiną žinojimą apie teisingumą tyrinėjimu, tačiau drauge negali pasakyti ir iš ko išmoko (110d).

110a **sakyk tiesą.** Anot Olimpijodoro, Sokratas čia pirmąkart paragina sakyti tiesą, nes iki šiol pokalbis buvo atsietas nuo asmeninės plotmės ir atsakymai natūraliai plaukė iš apibendrintų klausimų, o čia jau pradedama klausinėti apie asmeninį Alkibijado gyvenimą bei jo mąstymą vaikystėje ir bręstant. Nenuoširdūs ar klaidinantys jaunuolio liudijimai apie save neleistų padaryti patikimų išvadų (Olymp. *In Alc. I* 89. 13–25).

110b **Dažnai girdėdavau.** Sokratas dar kartą primena, kad, nors nebendravo su jaunuoliu, jį nuo seno stebėjo ir stengėsi nuolat būti šalimais (plg. ir ironišką pastabą 109d).

kai buvai vaikas [...] labai garsiai ir drąsiai kalbantį. Sokratas nori pasakyti, jog tada Alkibijadas dar nelankė mokytojų, bet kažin kokiu būdu turėjo supratimą apie teisingumą ar neteisingumą. Tas spontaniškas supratimas nėra pagrįstas tikru žinojimu, gautu iš mokytojų, bet, kaip bus parodyta toliau, nesiremia ir asmeniniu tyrimu. Galbūt noras, kad žaidžiant būtų elgiamasi teisingai, – taurios aristokratinės prigimties padarinys, tačiau be filosofinio ugdymo lengva nuklysti ir supainioti asmeninius interesus su teisingumu, kaip atsitiko Homero herojams (plg. kom. 112b).

Iš daugumos. Platonas ne kartą kaip klaidinantį nuomonės šaltinį mini „daugumą“, „daugelį“. *Kritone* (*Cri.* 47b–48a) ir *Apologijoje* (*Ap.* 25a–b) „dauguma“ priešinama „vienam“, turinčiam išmanymą. Ši mintis būdinga jau Herakleitui (B17DK) ir turi tam tikrą politinį aristokratinį atspalvį. 110e

žaisti kauliukais. Žaidimas kauliukais, čia ir anksčiau minimas, kaip atrodytų, mažareikšmio užsiėmimo pavyzdys, vis dėlto jam irgi reikalingas išmanymas. Ne veltui *Faidre* kauliukai priskirti prie Egipto senovinio dievo Teuto išradimų drauge su skaičiavimu, geometrija, astronomija ir raštu (*Phdr.* 274d). 110e5

kalbėti graikiškai. *To hellēnizein* iš Alkibijado lūpų nuskamba su vertybine gaida. Graikų kalba skiria civilizuotą žmogų nuo barbaro (onomatopėjinis ir, manding, pašiepiantis svetimkalbio įvardijimas). Dariniai iš etninės grupės vardų su priesaga *–izo* / *-azo* implikuoja ne tik kalbos, bet ir papročių, vertybių ir politinį bendrumą (Denyer *ad loc.*). 111a

žinai, kaip kalbėti graikiškai. Čia Sokratas tyčia susiaurina *to hellēnizein* iki kasdienės kalbos mokėjimo. Dauguma, vartojanti kalbą, vienodą žodį vartoja tam pačiam daiktui, pvz., šakai ar akmeniui, žymėti. To pakanka įprastiems individų ir bendruomenių veiksmams koordinuoti. Antra vertus, kai reikia vertinamojo ar kokybinio sprendimo, dauguma / daugis nepajėgia sutarti, todėl negali ir išmokyti juos atlikti (111d5). Sokratas pavyzdžiais apie gerų bėgikų ir sveikatos būklės įvertinimą gebantįjį spręsti apie teisingumą ir neteisingumą prilygina įprastam specialistui (treneriui, gydytojui). Tuo tarsi sulyginamas „techninio“ ir „filosofinio“ išmanymo pobūdis bei statusas, tačiau Sokrato mintis veikiau yra kita. Jei tokie dalykai kaip sportiniai gebėjimai ar sveikata nėra daugio sutarimo objektas, tai juo labiau jis nepajėgus ir nekompetentingas sutarti dėl tokio dalyko kaip *teisingumas*. Tad jei Alkibijadas norėtų išmokti spręsti apie sveikatą ir gydymą, jis turėtų mokytis ne iš daugio, o iš gydytojo (plg. *Meno* 90b–c). Teisingumas juo labiau nėra daugio sutarimo dalykas. Iš ko jis turėtų mokytis apie teisingumą, kol kas nesakoma. 111c

112b **iš daugelio, ypač iš Homero.** *Pollōn kai Homērou* čia gr. *kai* reiškia inkliuzyvumą, Homeras yra vienas iš daugio, jo ypatingas atstovas. Herakleitas išskyrė Homerą, pavadindamas jį išmintingiausiu iš visų graikų ir drauge diskreditavo daugio žinojimą, parodęs nepaprastą „išmintingiausio“, nepajėgusio įminti vaikiškos mįslės, paikumą (B56DK). Atrodo, kad Sokratas nori atkreipti dėmesį į ankstesnį karo ir teisingumo susiejimą (109a5–b10) bei paradoksalų faktą, jog Alkibijadas, žinodamas, *kad* teisingumas ir neteisingumas egzistuoja, neturėjo iš ko sužinoti, kas teisingumas *yra*. Homeras, kaip daugio reprezentantas, geba pavaizduoti karą ir suvokia, kad karas kyla dėl neteisybės, tačiau negali teisingumo ir neteisingumo skirtumo pagrįsti. Šia prasme jis ne ką skiriasi nuo Alkibijado vaikystėje ir negali pretenduoti į „graikų ugdytojo“ (*Resp. X* 606e) rangą.

esi girdėjęs. V šimtmetyje pr. Kr. nedaug kas galėjo pasigirti *perskaitęs* Homero poemas. Plutarchas perduoda anekdotą, kad Alkibijadas, jau paaugęs vaikas, mėginęs pasiskolinti Homero knygą iš savo mokytojo, o išgirdęs, kad mokytojas tokios neturįs, smogęs jam ir nubėgęs (*Alc.* 7. 1). Homero kūrinių viešą atlikimą per Panatėnajų šventę įvedė vyriausias Atėnų tirano Peisistrato sūnus Hiparchas ([Pl.] *Hipparch.* 228b8). Tai turėję būti apie 530 m. pr. Kr. Anot platoniškojo *Hiparcho* autoriaus, rapsoidai turėję atlikti Homero giesmes „paeiliui“, nors ne visai aišku, ką tai reiškia. Vėliau, įsiviešpatavus demokratijai, nuostatas dėl Homero poemų atlikimo buvo priskirtas demokratui Solonui (Dieuchidas Megarietis, *FGH* 485 F 6 *via* Diog. Laert. 1. 57). Tad skirtingos politinės kryptys Atėnuose galėjo savintis šią graikiškąją tapatybę konstruojančią tradiciją.

šios poemos yra apie nesutarimus dėl teisingumo. *Iliadoje* svarbu ne tik senesnė neteisybė, įvykdyta trojėnų princo Pario, kai šis pagrobė Menelajo žmoną, – dėl to ir prasidėjo Trojos karas; ne menkesnę reikšmę turi ir veiksmą varantis Agamemnono ir Achilo konfliktas dėl belaisvės Brisejidės, atimtos iš Achilo ir atiduotos kaip kompensacija Agamemnonui. *Odisėjoje* kertasi pretendentų į Penelopės ranką (o tam tikru laipsniu ir Itakės politinės bendrijos) ir pačios Penelopės bei jos iš karo grįžtančio sutuoktinio interesai. Kiekviena konfliktų pusė čia yra įsitikinusi būtent savo teisumu.

Tanagra. Miestas Bojotijoje, čia 457 m. pr. Kr. įvyko mūšis tarp spartiečių ir atėniečių. Tukididas praneša, jog pergalė buvo spartiečių, o iš abiejų pusių buvo daugybė aukų. Spartiečiams pasitraukus, po kurio laiko atėniečiai užėmė visą Bojotiją, išgriovė Tanagros įtvirtinimus ir paėmė įkaitus (1. 107–108). Tuo tarpu Platono *Meneksene* ironiškai sukonstruotoje prakalboje sakoma, jog Tanagroje su spartiečiais atėniečiai kovėsi gindami bojotų laisvę, o mūšio baigtis likusi neaiški (242a–b). *Meneksene* šioje vietoje veikiausiai parodijuojamas gebėjimas istorinius įvykius aiškinti savo labui. 112c

Koronėja. Taip pat Bojotijos miestas, mūšyje prie jo (447) atėniečiai buvo sumušti jungtinėmis bojotų, lokriečių bei eubojiečių pastangomis ir gavo palikti Bojotiją.

nei atrodai išmokęs to iš ko nors, nei pats atradęs. Sokratas sugrįžta prie pradinio teiginio, kuris jau laikomas pagrįstu, ir pereina prie savo klausimų-atsakymų metodo pagrindimo. 112d5–d10

Visai ne. Alkibijadas ligšiolinį pokalbį supranta neteisingai: jis mano, jog kažką sužinojo iš Sokrato. Sokratas toliau parodo, kad jo klausinėjimas tik atskleidžia tai, ką žino atsakantysis. Šitai jis padaro tuo pačiu tyrimo klausinėjant būdu. 112e

„tu tai išgirdai iš savęs, ne manęs". Laisva citata iš Euripido *Hipolito* (353). Paminėtina, kad originali prasmė yra atvirkščia (plg. 350–353, vertė Henrikas Zabulis) – tai auklė, klausinėjanti Faidros, kas jai nutikę, atspėja jos slepiamo mylimojo vardą (*Auklė*: Na ką tu, žmogų kokį nors gal pamilai? *Faidra*: Kažkas yra... Jisai... juk amazonės tas... *Auklė*: Gal Hipolitas? *Faidra*: Ištarei pati, ne aš). Frazė „sakoma kam nors, kas po svarių užuominų įmena paslaptį" (Denyer, *ad loc.*). Galbūt Platonas, apversdamas prasmę aukštyn kojom, nori šiek tiek paerzinti tragedijos tekstą žinantį skaitytoją ir sulaikyti jo dėmesį šioje pokalbio vietoje. Euripido drama pirmą kartą pastatyta 428 m. pr. Kr., iš tikro keleri metai po šio pokalbio, taigi jos citavimas yra anachroniškas. 113c

įtikinti. Retorikos esmė yra įtikinimas, Gorgijui Platonas net priskiria apibrėžimą, kad retorika esanti „įtikinimo gamintoja" 114b5

(*peitous dēmiourgos estin hē rētorikē*, – *Grg.* 453a). Sokratas skiria savo kalbėjimąsi akis į akį trumpais klausimais ir atsakymais nuo ilgų retorių prakalbų, kurių tikslas yra įtikinti teisėjus ar politinę bendriją (plg. *Grg.* 449b). Atrodo, kad Alkibijadas nesupranta esminio skirtingumo tarp sokratiškojo tyrimo ir retorinio įtikinimo (plg. Sokrato replikas 114d–d5; 114e).

114d5 **Esi akiplėša.** Gr. *hybristēs ei.* „Įžūlumas" graikų etiniame pasaulėvaizdyje buvo gal sunkiausias nusikaltimas, apimantis ribų peržengimą tiek dievų, tiek žmonių atžvilgiu. *Hybris* sąvoka reiškė ir puikavimąsi dievų akivaizdoje, ir žmonių orumo, šlovės nuplėšimas žodžiais ar veiksmais. Atėnų teisėje *hybris* buvo baudžiama mirtimi (Demos. 54. 1). Tad toks pajuokavimas (plg. *Symp.* 175e, 215b, *Meno* 76a) buvo galimas labiau tarp artimų žmonių, gerai suprantančių vienas kitą. Antra vertus, toks Alkibijado šūktelėjimas išreiškia ir jo pasimetimą, nuojautą, kad negalės nuginčyti Sokrato ir turės priimti jo tiesą.

114e5 **teisinga yra naudinga.** Alkibijado gudravimas, mėginant kalbą apie tai, kas yra teisingumas, nusukti į šoną pasiteisinimu, kad tai nelabai aktuali politikui tema, atsisuka prieš jį patį. Sofistai teisingumą palenkė naudai (plg. *Resp. I*, 338c ir t.). Sokratas tuo tarpu teigia, kad naudinga yra tai, kas teisinga, ir taip sugrąžina klausimą apie teisingumą į politinę diskusiją.

115b5 **drąsa.** (Gr. *Andreia*) yra labiausiai vertinama vyro dorybė, be jos nuolat kariaujančiame polyje neįmanomas geras pilietis. Todėl drąsą Alkibijadas neabejotinai priskirs „gera" sričiai (plg. 115e5).

115c5 **tiek, kiek tai yra tauru, taip pat yra gera.** Pažodžiui „gražu"; gr. *kalon* (kaip ir lietuviškas „gražu") čia reiškia morališkai kilnų dalyką. Graikiško *kalon* daugiaprasmiškumas, leidžiantis ir estetinius, ir moralinius, ir net politinės plotmės („įstatymai") reiškinius priskirti vienai klasei (plg. *Hip. mai.* 296e: „ir gražūs kūnai, ir gražūs įpročiai, ir išmintis [...] yra gražu") komplikuoja klausimą apie grožio ir gėrio santykį.

sukelia. Gr. veiksmažodis *apergazomai* yra techninis žodis, reiškiantis „gaminti", „kurti" (plg. *Tht.* 159d3; *Soph.* 262b7; *Stat.* 284b2), nurodantis tiesioginį priežastinį ryšį. Tad tas pats veiksmas vienu atžvilgiu gali būti vadinamas geru, o kitu – blogu, priklausomai, koks jo „produktas". 115e15

teisingi dalykai [...] yra naudingi. Sokratas užbaigia 114e pradėtą tyrimą, koks yra teisingumo ir naudos santykis. Jo klausinėjimas verčia pripažinti, kad teisingi dalykai yra gražūs („taurūs"), gražūs yra geri, geri yra naudingi – taigi teisingi dalykai esą naudingi. Sokratas čia nesiekia preciziško sąvokų apibrėžimo, jis klausinėdamas veikiau apeliuoja į kasdienę patirtį ir iš jos plaukiančią akivaizdybę (negalima abejoti, kad drąsa yra gėris, o bailumas ir išdavystė yra blogis). Ikifilosofiniame suvokime tai, kas gera, yra neabejotinai naudinga – joks geras dalykas negali būti žalingas. Filosofinės analizės elementai pasitelkiami paradoksams įveikti (ar gali tas pats dalykas tuo pat metu būti ir geras, ir blogas?). Šis apeliavimas į ikifilosofinę patirtį ir jos jungimas su filosofine sąvokos analize neleidžia Alkibijadui permesti mąstymo atsakomybės Sokratui. Jam tenka pripažinti esant išvados autoriumi (116d5). 116d

patarinėti ar atėniečiams, ar peparetiečiams. Atėnai čia minimi kaip iškiliausias Graikijos miestas (plg. 104a7–b1). Tuo tarpu Peparetas yra nereikšminga, veik nežinoma salelė Egėjo jūroje prie Tesalijos kranto. Sokratas nori pasakyti, kad kalbos vertė nesiskirtų, ar didelei, ar menkai bendruomenei būtų kalbama. Atėniečių dėmesį ji galbūt patraukė Peloponeso karo kontekste (Denyer, *ad loc.*). Tukididas mini, kad žemės drebėjimas sugriovė dalį jos įtvirtinimų, pritanėją ir kelis namus (3. 89). 116d5

patekau į visišką aklavietę. *Eoika atopōs echonti*; Sokrato klausinėjimas Alkibijadą išmušė iš vėžių, jis pats pasijuto panašus į Sokratą, garsėjantį savo *atopia* – keistumu, neįprastumu, pažodžiui „buvimu be vietos". Pokalbio pradžioje (106a) Alkibijadas Sokratą įvardija kaip keistos išvaizdos, bet dar labiau stebisi ir vadina dar keistesniu jo kalbėjimą apie daimoną, leidusį užmegzti pokalbį su vaikinu. *Puotoje* Alkibijadas Sokrato *atopia* – tiek kaip išvaizdos, tiek kaip elgsenos, tiek 116e

kaip mąstymo ypatumą – padarys savo prakalbos centrine tema (*Symp.* 215a, 221d). Daugeliui jaunų Sokrato mokinių ne tik mokytojas atrodo „be vietos" Atėnų kultūrinėje bei politinėje tikrovėje – pats filosofinis mąstymas sutrikdo, išmuša iš įprastos būklės ir nerandančius galutinio atsakymo jaunuolius įstumia į bekelės klampynę, tai, kas graikiškai vadinama *aporia*. Tokia filosofinė būklė, įprasta Sokratui, atrodo, visai nedžiugina Alkibijado. Jis prarado tikrumą net dėl paprastų dalykų, tokių kaip akių ar rankų skaičius (117a: „Aš jau tikrai bijau dėl savęs"), juo labiau jį trikdo ką tik suvoktas faktas, jog nieko neprieštaringo negali pasakyti apie „blogus, gerus ir naudingus dalykus" (117a10).

117b **siela.** Pirmą kartą pokalbyje paminima siela. Jau čia Alkibijado dėmesys atkreipiamas į tai, kad grožis, ūgis, turtai nėra kaip nors susiję su filosofiniu pažinimu. Vėliau sielos, kaip pažinimo ir vertybių subjekto, motyvas taps pagrindiniu pokalbio motyvu.

117b5 **ar žinai, kokiu būdu pakiltum į dangų?** Nuoroda arba į sumaištavusių milžinų Efijalto ir Oto pastangas užsiropšti į dangų, kraunant kalną ant kalno (*Od.* 11. 305–320, *Il.* 5. 385–391), arba į tariamą Sokrato protėvį Daidalą (121a), kuris pasigaminęs sparnus sėkmingai pakildavo į dangų, tačiau leidęs ir sūnui paskraidyti, jį pražudė. Tokiu atveju galima įžvelgti subtilią Alkibijado paralelę su Ikaru: Alkibijado „nežinojimas" kaip pakilti į dangų nėra nesvarbus dalykas, nes pastarasis žinodamas, kad to nežino, nesistengia sužinoti, todėl pokalbio gale minimas Sokrato išauginsiamas „sparnuotas Erotas / Meilė" (135e) jaunuoliui atnešiąs pražūtį (anot šaltinių, Alkibijado skydą puošęs žaibu ginkluoto Eroto atvaizdas – plg. Plut. *Alc.* 16.1).

118a **tie nežinantys, kurie mano, kad žino.** Sokratas *Apologijoje* save priskiria prie „žinančiųjų, kad nežino", tuo tarpu jo kalbinti tradicinės išminties atstovai politikai, amatininkai ar poetai (plg. *Ap.* 21d: „Rodos nė vienas iš mudviejų nežino nieko, kas gražu ir gera, bet anas, nežinodamas, mano kažin ką žinąs, o aš kadangi nežinau, tai ir nemanau žinąs." – vertė Naglis Kardelis). Sokrato „nežinojimas" – nelengvas galvosūkis Platono interpretatoriams (plačiau žr. Ališauskas, 2009, 180–182).

Nėra abejonės, kad Sokratas žino, kas gražu ir gera, toje pačioje *Apologijoje*, panašiai ir *Alkibijade*. Vienas iš galimų paaiškinimų, kad Sokratas ironiškai nusižemina tuščio nežinančiųjų išmanymo akivaizdoje. Tas tariamasis žinojimas, kuriuo puikuojasi tradicinės išminties atstovai neturi nieko bendro su Sokrato žinojimu, tad Sokrato žinojimas jų atžvilgiu yra ne-žinojimas. Sokratas, išpažindamas savo nežinojimą, turėtų sutrikdyti savo mokytinį ir parodyti, kad šis iš tikro nežino nei to, kad nieko nežino, nei nuotuokia apie paties žinojimo prielaidas. Alkibijado turimas spontaniškas žinojimas (veikiau nuovoka), kas yra gera ar teisinga, netenkina patikrinimo klausimų-atsakymų (elenchtiniu) metodu, vadinasi, nėra tikras filosofinis žinojimas. Geriausiu atveju jaunuolis gali pasakyti, *kad* egzistuoja kažkas gera ar teisinga, bet negali paaiškinti, kaip mes sužinome, *kas* yra gera ar teisinga.

Pitokleidas, Anaksagoras, Damonas. Pitokleidas iš Kėjo buvęs 118c5
aulininkas ir muzikos mokytojas, savo ruožtu muzikos mokęs Damoną Atėnietį. Protagoras eponiminiame Platono dialoge teigia, kad Pitokleidas tik dangstęsis muziko amatu, o iš tiesų buvęs iškilus sofistas (*Prt.* 316e). Tą patį apie Damoną sako Plutarchas. Anot jo, Damonas „buvo naudingas Perikliui valstybės reikaluose, kaip atletui reikalingas treneris ir mokytojas“ (*Vit. Per.* 4). Platonas mini Damono politinius interesus liudijantį jo pasakymą, jog „negalima pakeisti muzikos, nepakeičiant visų valstybės pagrindų“ (*Resp. IV* 424c). Galiausiai filosofas Anaksagoras iš Klazomenų (apie 500–528) buvęs, anot Plutarcho, tas, iš kurio Periklis, „persiėmęs jo mokslu apie gamtos ir atmosferos reiškinius [...] pasisavino ne tik griežtą galvojimo būdą, aukštą kalbos stilių, be prasčiokiškų minios juokų, bet ir rimtą veido išraišką, nenušviečiamą šypsenos“ (*Vit. Per.* 4, Anastazijos Kašinskaitės vert.). Visi šie Alkibijado suminėti Periklio rėmėjai ir „mokytojai“ nėra labai autoritetingi. Jau minėta, kad Periklis Platonui nėra sėkmingo politiko pavyzdys (žr. 118d10 ir kom. 103a), jo du mokytojai yra sofistai, prisidengę muzika, o trečias – filosofas, kurio mokymas yra nuvylęs Sokratą (*Phd.* 97b–98c). Alkibijadas, entuziastingai atsiliepdamas į Sokrato frazę, nepastebi jo vertinime atsargaus „galbūt“.

118c5 **jau tokio amžiaus būdamas.** Draminio veiksmo metu Perikliui yra apie šešiasdešimt metų.

tas, kuris tave išmokė raidžių, pats buvo išmintingas. Čia Sokratas kiek gudraudamas pasinaudoja senąja išminties samprata, apimančia bet kokį meistrišką gebėjimą ar išmanymą (Aristotelis šią sampratą iliustruoja Homerui priskirtos poemos *Margitas* eilutėmis: „Nedavė būti dievai jam nei žemkasiu, neĩgi artoju, / Nei kaip kitaip išmintingam"; *EN* 1141a9–16). Tą sampratą jis pats triuškino, bendraudamas su atėniečiais. Jei filosofiškai grįsta politinė išmintis būtų sava Perikliui, jis galėtų jos išmokyti taip, kaip išmokoma rašto arba gimnastikos. Vis dėlto ši Periklio kritika nėra savitikslė ir tarnauja platesnei Sokrato ironijai (žr. kom. 119a5).

118e **Periklio sūnūs užaugo mulkiais.** Abu teisėti Periklio sūnūs, Paralas, o ypač Ksantipas, nepasižymėjo nei lojalumu tėvui, nei dorybėmis bei išmintimi. Tai buvo viešai žinoma ir pajuokiama net komedijose, tad Alkibijado atsiliepimas yra veikiau fakto konstatavimas, o ne puikybės išraiška (plg. *Prt.* 319c–320a, *Meno* 94b, Aristot. *Rhet.* 139b27–31, Stesimbrotus *FGH* 107, fr. 11, Plut. *Vit. Per.* 36). Abu broliai mirė per maro epidemiją 429 m. pr. Kr.

Kleiniją, nevisprotį. Jaunesnysis Alkibijado brolis Kleinijas taip pat buvo pavestas Periklio globai. Sunku pasakyti, kuo pasireiškė jo *mania*, bet Platono *Protagore* pasakojama, jog Periklis, saugodamas Kleiniją nuo žalingos Alkibijado įtakos, išsiuntęs jaunuolį į savo brolio Arifrono namus, tačiau pastarasis, negalėdamas susitvarkyti, jį sugrąžino atgal mažiau negu po pusmečio (*Prt.* 320a–b).

119a **dėl bendravimo.** Gr. *synousia* gali reikšti ir paprastą susitikinėjimą, ir erotinį / seksualinį bendravimą, ir mokytojo-mokinio santykį. Kai kurie autoriai erotinį santykį pabrėžia kaip dominuojantį ugdomojoje *synousia* (Pradeau 2000, 202, n. 62), tačiau „fundamentaliai graikų *synousia* buvo šeiminė, gentinė ir pilietinė, o ne seksualinė" (Robb 1993, 91). Esminis „bendravimo", *synousia*, tikslas – ne žinių įgijimas, o tapimas geresniam, pilietinės dorybės ugdymas pirmiausia imitaci-

jos būdu („ar yra koks didesnis noras už tą, kai kas nors su kuo kitu bendraudamas, manosi pastarojo dėka būsiąs geresnis vyras?“; *Cra.* 403d, vertė Mantas Adomėnas). Antra vertus, ir sofistai savo mokymui vartojo panašios semantikos terminologiją (Tarant 2005, 134), nors jie dėstė daug „techniškesnius“, protine pastanga, o ne imitaciškai išmokstamus dalykus.

dėl bendravimo su Zenonu Pitadoras [...] ir Kalijas [...] kiekvienas, sumokėjęs Zenonui šimtą minų, tapo išmintingas ir gerbiamas. 119a–a5 Zenonas Elėjietis, Parmenido mylimasis, mokinys ir bičiulis, pagarsėjęs paradoksais, neigiančiais kūnų judėjimo erdvėje galimybę, veikiausiai domėjosi ir etikos ar politikos klausimais, buvo tarp Periklio intelektualinių autoritetų (plg. Plut., *Vit. Per.* 4–5). „Jis nuostabiai mokėjęs įrodinėti ir gudriais prieštaravimais užkirsti kelią pašnekovams“ (*Vit. Per.* 4) – šis pasakymas taikytinas matyt ne vien metafizinių problemų svarstymui.

Pitadoras ir Kalijas. Atėnų strategai, pirmasis, apkaltintas korupcija, buvo ištremtas iš Atėnų 424 m. pr. Kr. (Th. 3. 115. 2–6, 4. 65. 3), antrasis žuvo Poteidajos mūšyje 432 m. pr. Kr. (Th. 1. 63. 3), netrukus po šio pokalbio. Platono *Parmenido* prologe Pitadoras vaizduojamas kaip namų, kuriuose lankosi Parmenidas ir Zenonas, šeimininkas, atmintinai išmokęs ir dažnai kartodavęs pas jį įvykusią Parmenido, Zenono ir Sokrato diskusiją (*Prm.* 126b–c). Gebėjimas atkartoti ilgą ir itin sudėtingą pokalbį toli gražu neliudija Pitadoro išminties, veikiau tai rodo jo gerą atmintį ir negebėjimą savarankiškai mąstyti. Nė vienas iš paminėtų karvedžių nepasižymėjo išmintimi, o Pitadoras – nė dorybe. Minimas šimto minų užmokestis yra fantastinis (nors George‘as Briscoe Kerferdas mano, jog negalima tiesiai sakyti šį skaičių esant melagingą (Kerferd 1981, 27)). Vėlyvi šaltiniai mini, kad Gorgijas ir Protagoras taip pat imdavę tokį mokestį (DK 82A2; 4 ir DK 80A1), tačiau Platono laikais amatininkas per metus uždirbdavo tris-keturias minas, Atėnų turtuolis Kalijas (kitas asmuo, negu Kalijado sūnus) už dviejų sūnų mokymą sumokėjo Euenui iš Paro 5 minas (*Ap.* 20b), o Isokratas už kursą imdavo 10 minų (Plut. *Mor.* 387d). Dar plg. kom. 123c5.

Alkibijadas, ko gero, tiki, kad už didelius pinigus galima gauti daug išminties ir nesuvokia, Platoną kalbant ironiškai – imantis pinigus sofistas, net jei jis nemenkas mąstytojas, iš esmės skiriasi nuo Sokrato, mokančio veltui. Tad tikroji Sokrato pasakymo prasmė – kad Periklio aplinkos mokytojai ir apskritai sofistai nepajėgūs išmokyti išminties taip pat kaip ir pats Periklis – prasprūsta jaunuoliui pro ausis.

Įdomu, kad ironijos nepastebėjo Olimpijodoras, nors juto, kad čia „kažkas ne taip“. Jis sutrikęs klausia: „Bet jei Zenonas buvo filosofas, kodėl jis ėmė užmokestį?“ (Olymp. *In Alc. I* 140. 5) ir prigalvoja neįtikinamų spekuliatyvių atsakymų.

119a5 **gerbiamas.** Gr. *ellogimos* čia reiškia polio bendruomenės pripažinimą, nesvarbu, ar pelnytą kokia nors meistryste, ar pilietiniu šaunumu (plg. *Prt.* 327b–c). Kitaip tariant, šioje perspektyvoje dorybė nėra siekiama dėl jos pačios, bet norint išsiskirti ir gauti bendrapiliečių pagyrimą. Antai *Protagoro* dialoge Platonas vaizduoja Sokratą, pristatantį garsiajam sofistui jaunuolį iš turtingų namų Hipokratą. Hipokrato tikslas – bendraujant (plg. kom. 119a) su Protagoru tapti savo mieste *ellogimos*, t. y. gerbiamam, pripažintam.

savimi pasirūpinti. Rūpinimasis savimi (*epimeleia sautou*) yra viena svarbiausių dialogo temų. Alkibijadas, nesuprasdamas apie ką iš tikro kalbama, atšauna, kad daugis yra neišsilavinęs ir prastas, tad niekuo rūpintis nereikią, jo prigimtinės savybės jį darančios pranašesnį (119b–b5). Jaunuolis matuoja savo reikšmę pagal *kitus*, jo žvilgsnis nukreiptas į aplinką, todėl jis nesupranta tikrosios „savimi“ reikšmės. Galimas daiktas, jis tebemąsto, kad reikšmingas rūpinimasis (*meletē*) yra rūpinimasis polio reikalais, toks rūpinimasis garantuoja susirūpinusiam galią ir garbę. Tuo tarpu Sokratui tikras rūpinimasis savimi yra rūpinimasis savo siela, o to rūpinimosi pagrindas yra Delfų priesaku lieptas savęs pažinimas. Sokratas mėgina jaunąjį pašnekovą nukreipti į savęs pažinimo kelią, kurio pradžia yra žinojimas, kad nežinai. Plačiau apie įvairias *meletē* ir *epimeleia* reikšmes žr. Ališauskas 2009, 195–199.

119d **jei ketintum vairuoti karo laivą.** Sokratas sako, kad Alkibijadas klaidingai identifikuoja priešus ir važovus. Prie rūpinimosi

savimi reikia išsiugdyti ir meną atpažinti tikrus priešus bei rasti kovos būdus – tai iškyla tolesniame pokalbyje. Rūpinimasis savimi nėra parodomosios varžybos: Alkibijadas „mano, kad Atėnų karvedžiai yra jo varžovai, bet jie iš tikro yra jo sąjungininkai [...] Taip, kaip mes rūpinamės būti sveiki ir klestintys, net jei niekas apie tai nežino, taip pat mes turime rūpintis savimi, net jei neturime varžovų, su kuriais galėtume rungtyniauti. Nes mūsų dorybės matuojamos ne pagal kitus, bet pagal mus pačius, ir dorybė yra savaime ir pati sau, o ne santykyje su kuo nors dar" (Olymp., *In Alc. I* 143. 11–19). Jau po nemenko laiko puotoje pas Agatoną Alkibijadas mėgins gudrauti: varžybų ir pergalės geismą, nukreipiantį nuo savo sielos puoselėjimo, jis dangstys reikalu rūpintis polio gerove: „[Sokratas] priverčia mane pripažinti, kad pats daug ko stokodamas, vis dar nesirūpinu pačiu savimi, bet esu atsidėjęs atėniečių reikalams" (*Symp.* 216a5, vertė Tatjana Aleknienė).

Didysis karalius. Taip vadinamas Persijos valdovas. 120a

prieš spartiečius ir persų karalių. Du pagrindiniai Atėnų impe- 120a5
rijos priešai. Pokalbis vyksta 432 m. pr. Kr., išvakarėse antrojo Peloponeso karo, kuriame Atėnai ir jų sąjungininkai kovos su Sparta ir jos sąjungininkais, o prieš keliolika metų baigėsi pirmasis Peloponeso karas (460–446 m.), kuriame Sparta irgi traukė prieš Atėnus. Su persais kariauta apie penkias dešimtis metų, iki Kalijo taikos 449 m. pr. Kr. Alkibijado giminė ne visai tilpo į šiuos santykių rėmus (Denyer 2001, *ad. loc.*): iš tėvo pusės jo protėviai buvo paveldimi Spartos konsulai (*proxenoi*) Atėnuose (Th. 5. 43. 2), o jo motinos protėviai buvo įtarinėjami ketinimais išduoti Atėnus persams (Hdt. 6. 115, 6. 121. 1).

Meidijas. Komedijose pajuoktas žemakilmis nereikšmingas politikas, paukščių kovų mėgėjas, apkaltintas pagedimu ir valstybės turto eikvojimu (minimas Aristofano *Paukščiuose* 1297–1298 ir keliose neišlikusiose komedijose: Metagenes, fr. 12; Phrynichus, fr. 4, 43; Platon 85, 116).

kaip pasakytų moterys. Kalbama apie Atėnų moteris, „la- 120b
biausiai išlaikančias pirmykštę tartį" ir senoviškai tebeskirančias *jotos* ir ėtos bei *deltos* ir *dzėtos* tarimą (*Crat.* 418b–c).

120b **vergišką šukuoseną.** Vergai plaukus kirpdavo trumpai, idant netrukdytų fiziniams darbams bei neuždengtų tatuiruotės, rodančios jų nelaisvojo būvį. Alkibijadas didžiąją gyvenimo dalį augino ilgus plaukus (Satyrus, fr. 1 *FGH* 3. 160).

120b5 **pataikauti.** Platonas politinį pataikavimą analizuoja *Grg.* 463a–466a. Anot jo, retorius ir sofistas nori įsiteikti liaudžiai, o tikras politikas stengiasi jos labui.

120c6 **Su visa derama pagarba.** Gr. *o ariste* pažodžiui reikštų maždaug „o šauniausiasis“, „o prakilniausiasis“; Platono dialoguose Sokratas neretai pompastiškai įvardija arba perdėtai aukština savo pašnekovus, apsimesdamas, jog rimtai priima jų svarstymus arba statusą.

120e10 **kyla iš Persėjo, Dzeuso sūnaus.** Heraklis, pusdievis, buvo graikiškojo šaunumo pavyzdys. Iš jo kildinta dorėniška Heraklidų giminė, įskūrusi Peloponese (Herodotas išvardija Spartos karalių kartas 7. 204, 8. 131). Persų dinastija Achaimenidai save kildino iš valdovo Achaimeno (sen. persų kalba *Haxāmaniš*, 705–675 m. pr. Kr.), apie kurį istorinių žinių nėra išlikę (Herodotas pateikia taip pat ir persų karalių genealogiją 7. 11. 2). Sokratas gan dirbtinai sugiminiuoja spartiečių ir persų dinastijas – Heraklis buvo Dzeuso ir Persėjo anūkės Alkmenės sūnus, tačiau Sokratas jo giminystę su Dzeusu veda per Persėją, laikytą ir persų protėviu. Tuo tarpu apie Achaimeno tiesioginę kilmę iš Persėjo mitologinių žinių nėra – apie jo kilmę tik esama padavimo, kad jis buvęs išmaitintas erelio (Ael. *NA* 12. 21). Logika čia ta, jog Persėją pripažinus persų protėviu, Achaimeną kaipo persų valdovą irgi galima pavadinti Dzeuso palikuoniu. Šis Sokrato pateikiamas genealoginis pasakojimas, panašu, sugalvotas *ad hoc* ir veikiau yra parodija, negu pretenzija į istorinę tiesą.

121a **Eurisakas.** Salamino karalius, herojaus Ajanto sūnus, Dzeuso sūnaus Ajako provaikaitis.

kilnusis Alkibijadai. Toks kreipimasis, kai Sokratas netrukus ketina sumenkinti Alkibijado šeimos iškilumą, skamba ironiškai.

Daidalas iš Hefaisto. Sokratas kaip mat parodijuodamas ankstesnes genealogijas sukonstruoja savo kilmę. Sokrato tėvas Sofroniskas buvo skulptorius, o Dzeuso vaikaitis, garsusis meistras Daidalas – skulptorių globėjas. Tad Sokrato kilmė iš Dzeuso yra ne mažiau „tikra" negu Alkibijado ir Spartos ar Persijos karalių. Daidalą savo protėviu Sokratas atvirai humoristiškai vadina ir *Eutifrono* dialoge (11b–d) – kaip Daidalas kurdavęs judančias figūras, taip ir Sokratas priverčiąs pašnekovų samprotavimus klaidžioti ratais.

saugomos eforų. Eforai („prievaizdai") buvo penki kas metus 121b5
tautos susirinkimo renkami Spartos pareigūnai, dalijęsi valdžia su dviem karaliais, o jiems išvykus į karą valdę valstybę. Jie turėjo teisę apkaltinti karalių ir pašaukti jį atsakyti prieš aukščiausią Spartos teismą.

iš Heraklidų. Sokratas vėl ironizuoja; šios atsargos priemonės 121c
ne visada buvo sėkmingos: anot Herodoto, Demaretas, vienas iš Spartos karalių, buvo įtariamas esąs pavainikis (6. 63. 2), tačiau svarbiausia – vėliau pats Alkibijadas bus įtartas esąs tikruoju Leotichido tėvu (Plu. *Ages*. 3. 2, *Alc*. 23. 7, *Lys*. 22). Ksenofontas, neminėdamas meilužio vardo, pasakoja, kad jam būnant karalienės Timajos miegamajame prasidėjo žemės drebėjimas (413 / 412 m. žiemą) ir meilužis išbėgęs laukan išsidavė. Spartiečiai sostą atidavė Leotichido dėdei Agesilajui. Veikiausiai apie šį skandalingą įvykį užsimena ir komedijos autorius, minėdamas Spartos geismą paištvirkauti su gražuoliu Alkibijadu (adesp. fr. 123 PCG = Athen. 13. 574d–e).

vyriausias sūnus, sosto paveldėtojas. Iš tiesų Sokratas čia vėl 121c5
perdeda, nes persų įpėdinystės linija nebuvo tokia reguliari: pvz., Kserksas nebuvo Darėjo vyriausias sūnus (Hdt. 7. 2. 2 – 3. 4), Artakserksas I tapo valdovu nužudęs savo vyresnįjį brolį Darėją (Ctes. *Pers*. 20, 29, Arist. *Pol*. 1311b pasakojama kiek kitokia įvykių versija).

švenčia karaliaus gimtadienį. Anot Herodoto, „didžiausia persų šventė yra jų gimimo diena" (1. 133. 1).

121d **mažai ko vertos auklės rankomis.** Alkibijado žindyvė buvusi Amiklėja, paprasta moteris iš Spartos (Antisth. fr. 201).

eunuchų. Platonas savo dialoguose eunuchus mini pora kartų veikiau kaip komiškus veikėjus – tai turtuolio sofistų globėjo Kalijo durininkas *Protagore* (314d–e) ir vaikų mįslės personažas „vyras ir nevyras“ *Valstybėje* (479d). Ksenofontas plačiai rašo apie Kiro motyvus renkantis eunuchus savo artimiausia aplinka – jie, neturėdami nei žmonos, nei vaikų, būsią atsidavę tik karaliui, antra vertus, būdami aplinkinių niekinami jie būsią reikalingi stipraus globėjo. Eunuchai išlaiką visas gerąsias prigimtines savybes, tik esą kiek ramesni negu kiti žmonės, panašiai kaip ir romyti gyvūnai (Xen. *Cyr*. 7. 5. 58–62).

121e **kuomet sukanka septyneri metai.** Sokratas laikosi ne persiško, o tradicinio graikiško žmogaus amžiaus skirstymo septynmečiais (plg. Arist. *Pol.* 1335b). Herodotas auklėjimo pradžia persuose laiko penktus vaiko metus; „nuo 5 iki 20 metų amžiaus savo vaikus jie moko tik trijų dalykų: jodinėti, šaudyti iš lanko ir sakyti teisybę“ (1. 136. 2).

sukanka keturiolika metų. Anot Sokrato, vaiko moralinį ugdymą persai atideda iki keturiolikos metų – tai prieštarauja platoniškam požiūriui, kad vaiką reikia auklėti nuo pat mažumės (plg. kad ir *Resp. II* 376e–377c); tokie pasakymai – dar vienas požymis, kad Sokrato prakalba persunkta ironijos.

121e5 **keturi [...] vyrai, pagarsėję kaip geriausi.** Teiginys, kad kiekvienas iš tų vyrų turi atskirą dorybę ir jos moko paskirai, vargiai ar dera Platono mokymui apie tai, kad dorybė iš esmės esanti vientisa ir jos dalys (plg. *Prt.* 330a–b) negali egzistuoti atskirai – jei tikrai turima viena vadinamoji dorybė, tai turimos ir likusios (Devereux 2006, 325–340). Toks dorybės išskaidymas į jos dalis (kom. 121e5–122a), kurių kiekviena turi paskirą mokytoją, veikiausiai rodo, kad persų karaliaus ugdymas nėra teisingas ir jie neturi ugdytojo, pasižyminčio dorybės vientisumu.

išmintingiausias, teisingiausias, santūriausias ir drąsiausias. Keturios pagrindinės dorybės, ar tiksliau vienos dorybės dalys (plg. *Resp. IV* 427e, 441c–442d). *Protagore* kaip atskira pagrindinė dorybės dalis minėtas maldingumas (*Prt.* 330a–b) čia įtraukiamas į išminties dorybę drauge su valdymo menu. 121e5-122a

moko Zoroastro, Oromadzo sūnaus, magijos. Zoroastras (Zaratuštra) – pusiau legendinis senojo Irano pranašas, dualistinės religijos kūrėjas. Jo gyvenimo laikas nurodomas prieštaringai tiek Antikoje (Aristoksenas jį laikė Pitagoro amžininku – 14.11 DK, o Aristotelis ir Eudoksas apgyvendino šeštame tūkstantmetyje prieš Platoną), tiek dabartinių mokslininkų (nuo 1500 m. iki VI a. pr. Kr.). Oromadzas (Ahūra Mazda) iš tikro yra ne Zoroastro tėvas, o geroji dievybė, visatos kūrėjas. Nežinia, ar šis klaidingas įvardijimas yra nesusipratimas, ar sąmoninga, gal net kiek pašaipi „demitologizacija". „Magija" čia paaiškinama kaip tarnystė dievams, savo ruožtu suprastina kaip kalbėjimas ir darymas to, kas malonu dievams, maldomis ir aukomis (plg. *Euthphr.* 14b), kitaip tariant, turimas galvoje praktinis religijos aspektas. 122a

pedagogą iš namiškių [...] Dzopirą iš Trakijos. Kituose dialoguose jis neminimas, tik išliko anekdotas apie tai, kad Dzopiras „fiziognomas" iš Sokrato išvaizdos nustatė, jog pastarasis esąs menkaprotis ir gašlus (Cic. *Fat.* 10–11, *Tusc.* 4. 80, Alex. *Fat.* 6). Sokratas pritaręs, jog taip ir esą, bet įveikęs šitas ydas. Kadangi minima, jog Dzopiro „diagnozė" sukėlė smagų Alkibijado juoką, galima manyti, jog kalbama apie tą patį asmenį. Anekdotas kildinamas iš Sokrato mokinio Faidono dialogo *Dzopiras.* 122b

Sokratas, minėdamas visą Alkibijado pedagogo vardą, pabrėžia kontrastą tarp persų princo ugdytojų – „karališkųjų pedagogų", mokančių jaunuolį nebūti valdomu, nevergauti geismams – ir paprasto vergo iš barbariškos Trakijos (plg. komiškus barbarus pedagogus *Lys.* 223a–b). Ironišką kontrastą stiprina ir pats pedagogo vardas Dzopiras – šis yra persiškas (plg. Hdt. 3. 160. 1–2), ir vergo kilmė iš Trakijos, kurios gyventojai garsėjo kaip girtuokliai ir ištvirkėliai (juos vėliau Alkibijadas stebinsiąs savo pasiekimais šiose srityse – plg. Nepo, *Alc.* 11. 4–5: „fuisse [Alcibiades] apud Thracas, homines

violentos rebusque veneriis deditos: hos quoque in his rebus antecessisse“; Plut. *Alc.* 23. 5). Toks kontrastas turėtų skatinti jaunuolio ambicijas.

122b **toks didelis darbas.** Plačiai ir idealizuodamas persų princo ugdymą aprašė Ksenofontas *Kiropedijoje* („Kiro auklėjime“). Platono ir Ksenofonto kūrinių chronologija ir santykiai nėra aiškūs, tad negalime pasakyti, ar šiame Platono pasakojime esama kokios nors sąsajos su *Kiropedija*.

122b5 **mylėtojas.** Sokratas turi galvoje save patį.

122c **žeme besivelkančius apsiaustus.** Tokie apsiaustai buvo laikomi itin prašmatniais ir liudijančiais išglebimą (plg. Arist. *EN* 1150b3–5). Alkibijadas buvo pašiepiamas komedijose dėl tokių drabužių pomėgio (Archipp. fr. 48 *PCG*).

kvapniuosius aliejus. Graikai trindavosi paprastu alyvuogių aliejumi; kvapnieji aliejai yra dar vienas perdėtos prabangos, išlepimo, seksualumo ženklas (Xen. *Symp.* 2. 3–4, Archil. fr. 48. 5–6 *IEG*).

122c5 **spartiečių santūrumą [...] garbės troškimą.** Nicholasas Denyeris (*ad loc.*) taikliai pastebi, jog „vienuolikos abstrakčiųjų daiktavardžių vėrinys ne per daug atitinka kalbėseną, taip pat priderančią tam gyvenimo būdui, kurį mes esame įvardiję terminu ‚lakoniškas‘“. Paskutinės dvi savybės – pergalių ir garbės troškimas (*philonikia kai philotimia*) yra dviprasmiškos. Platonas *Valstybėje* taip vaizduoja proto nesuvaldytą aistringąjį sielos pradą: „Žmogus panašiai elgiasi arba iš pavydo, nes trokšta garbės, arba griebiasi smurto norėdamas žūtbūt laimėti, arba iš pykčio, kuris kyla iš jo nesugyvenamo būdo – tada jis beprasmiškai ir neprotingai siekia tik vieno tikslo: prisisotinti garbės, pergalės ir įniršio“ (*Resp. XI* 586c–d).

122d5 **Mesėnėje.** Ši teritorija Peloponeso pietvakariuose priklausė Spartai. Jos pavergti gyventojai ne kartą buvo sukilę, priešinosi jai ir Peloponeso karo metu.

iš helotų. Helotais vadinti Lakonijos ir Mesėnės vietiniai gyventojai, pavergti spartiečių. Jie nebuvo privati asmenų nuosavybė, turėjo aukštesnį statusą negu įprasti vergai, tačiau turėjo kęsti žiaurią priespaudą (Plut. *Vit. Lyc.* 28). Platonas *Įstatymuose* kritiškai atsiliepia apie Spartos vergų, sudarančių vieną tautinį masyvą, sistemą (*Leg.* 777b–c), tad ir šitą Sokrato pasigėrėjimą galima įtarti esant ironišką.

aukso ir sidabro. Spartoje buvo uždrausta turėti aukso ir sidabro, nors vėlesniais laikais tas įstatymas liko ignoruojamas (Xen. *Lac.* 7. 6; 14. 3, dar žr. tolesnį kom. 122e). 122e

asmeniškai. *Idiai*, kitaip tariant pas privačius asmenis. Kad kalbama apie piliečius, o ne valstybę, matyti ir iš to, kad toliau nurodoma, jog iš visų „turtingiausias yra karalius".

kaip Ezopo pasakėčioje. Pasenęs liūtas, nebeįstengdamas medžioti, įlindęs į olą ir apsimetęs sergąs. Kokiam nors žvėriui užsukdavus pasižiūrėti, kaip liūtas laikąsis, šis jį čiupdavęs ir surydavęs. Atėjusi lapė atsistojo atokiai nuo olos ir pasiteiravo, kaip liūtas laikosi. Liūtas paklausęs, kodėl lapė neužeina į olą. Lapė atsakiusi: „Mielai užeičiau, bet pėdos rodo, kad daug žvėrių pas tave užeina, bet nė vienas neišeina". Pasakėčios moralas esąs: „Taip ir protingi žmonės iš ženklų numato pavojus ir jų vengia" (196 Chambry, vertė Leonas Valkūnas). Veikiausiai moralas čia nesvarbus, o Sokratui norisi Spartą palyginti su nusenusiu liūtu ir pasinaudoti šmaikščiu pėdsakų įvaizdžiu. 122e5

užkilusio. Graikų autoriai (pvz., Herodotas ir Ksenofontas – plg. *Anabasis*) dažnai vartoja šį žodį, kadangi į centrinę Aziją nuo pakrantės kylama aukštyn. 123b

vardą turi pagal kiekvieną iš jos papuošalų. Graikų autoriai mini, kad buvę sričių, įpareigotų parūpinti persų karalienei batus ar juostą, patiekalų karališkajam stalui, tačiau nė vienas nesako, jog tos vietovės buvusios taip vadinamos (Hdt. 2. 98. 1; Xen. *An.* 1. 4. 9; Th. 1. 138. 5). 123c

123c5 **verti [...] penkiasdešimties minų.** Nemenka suma, kai Alkibijado turtas buvo 414 m. pr. Kr. konfiskuotas, jo vertė tebuvo 47 minos (Denyer, *ad loc.*), o Sokratas pats savo turtą buvo įvertinęs penkiomis minomis (Xen. *Oec.* 2. 3), Platonas ir dar trys Sokrato mokiniai siūlėsi teismui laiduoti (t. y. faktiškai sumokėti) kaip baudą už pastarojo „nusikaltimus" 30 minų. Antra vertus, Sokratas ką tik priminė, kad du Atėnų turtuoliai sumokėjo Zenonui už pamokas visą šimtą minų (kom. 109a–a5), tad Alkibijado motinos papuošalų vargiai pakaktų net geram sūnaus išsilavinimui padengti.

Deinomachės sūnus. Graikai labai retai ką nors įvardydavo motinos vardu. Atkreiptinas dėmesys, kad be asmenvardžio, tačiau gimdytojų vardais, Alkibijadas dialoge pavadinamas tris kartus: pačioje pradžioje Kleinijo sūnumi (103a), antrą kartą, kalbant apie Alkibijado iškilumą bei ambicijas – jau Kleinijo ir Deinomachės sūnumi (105d), ir šioje vietoje, sureliatyvinant Alkibijado išgales tikrųjų varžovų fone – tik motinos vardu. Pirmu atveju akcentuojamas Alkibijado ryšys su jo tėvu, šauniu kovotuoju (Hdt. 8. 17), kritusiu Koronėjos mūšyje 447 m. pr. Kr. (Th. 1. 113). Antruoju atveju minimas ir tėvas, ir motina – abu itin kilmingi asmenys – tėvas Alkmajonidas, palikuonis giminės, kildinančios save iš paties Dzeuso (žr. 121a), o motina – irgi iš Alkmajonidų giminės, Kleistenio anūkė (Plut. *Vit. Alc.* 1). To gana suvokti, jog Alkibijadas esąs itin iškilus atėnietis, galintis pretenduoti į miesto elitą jau vien dėl savo kilmės. Galiausiai, trečiu atveju, pereinama prie Alkibijado palyginimo su persais ir spartiečiais. Palyginimui pasirenkamos persų moterys (karaliaus žmona ir motina), *a priori* ne tiek turtingos ir galingos negu jų sutuoktiniai. Tad ir Alkibijadas kviečiamas įvertinti save, kaip „Deinomachės sūnų". Ji negali lygintis su persų karaliaus motina, tad Alkibijadas juo labiau nė iš tolo negali vaizduoti esąs pranašesnis už Didįjį karalių. Toliau lygiai taip pat minima ir Spartos karalių motina Lampido.

nė trijų šimtų pletrų Erchijoje. Vienas pletras (šimtas atikos pėdų) – 29,6 m. Trys šimtai pletrų – apie 24 (Pradeau 2000, n. 101) ar 28 (Denyer, *ad loc.*) ha. Regis tai buvo vienas didžiausių dvarų Atikoje. Erchija – demas 15 km į rytus nuo Atėnų.

rūpesčiu ir išmintimi kliaudamasis [...] vieninteliai tarp graikų paminėjimo verti dalykai. *Epimeleia* ir *sophia* yra vieninteliai dalykai, kuriais graikai gali pralenkti barbarus (plg. Hdt. 5. 23. 9). Čia Sokratas dar netikslina abiejų sąvokų apibrėžimo, jos gali būti suprastos ir tradicine prasme. 123d

esame išprotėję. Kitaip sakant, Alkibijadas, kliaudamasis savo grožiu, ūgiu, turtais ir pan., būtų nė kiek ne protingesnis, negu jo pakvaišęs brolis (žr. 113c5). 123e5

visi buvo karaliai. Lampido sūnus Agidas pokalbio metu dar nebuvo Spartos karalius, juo tapo 427 m. pr. Kr. po savo tėvo Archidamo (Th. 3. 1. 1; 3. 89. 1). Tokių (net grubesnių) anachronizmų Platono veikaluose pasitaiko ir daugiau. 124a

nei mes apie save pačius. Sokratas kursto Alkibijado ambicijas priminimu apie „gėdą", vieną didžiausių aristokratinių graikų „anti-vertybių". Svetimšalės moterys, pasirodo, tam tikra prasme jau laimėjo varžybas ir paliko jaunuolį sugėdintą, nes jis pasirodė nesirūpinąs savimi taip, kaip dera – nepažįstąs savęs. Pralaimėjimas itin gėdingas, kadangi pralaimėta moterims (viena jų net ne graikė), o ne vyrams; maža to, jos, kaip karalienės ir karalių motinos, nors yra labai arti prie politikos, tačiau joje tiesiogiai nedalyvauja, tėra stebėtojos, perpratusios savo sūnus ir žinančios, kad tikroji galia – savęs pažinimas. Šiuo atžvilgiu į jas panašus ir Sokratas. (Galima kitokia, labiau „feminizuota" interpretacija Archie 2015, 35–66). 124a5

„pažink save". Pirmą kartą dialoge tiesiogiai paminimas senovinis Delfų įsakas (jis Platono korpuse minimas ne kartą: *Prt.* 343a, *Phdr.* 229e, *Phlb.* 19c, 48c, *Ti.* 72a, *Leg.* 923a, taip pat abejotinuose dialoguose *Alc.* II 144d, *Hipparch.* 228a, *Amat.* 138a). Jo pradinė intencija, kad ir kokia ji būtų konkrečiame šventyklos apeigų kontekste, yra raginimas suvokti savo ribas. Šia prasme priesakas pavartojamas Aischilo *Prikaltajame Prometėjuje*. Okeanas sako Prometėjui: „tau noriu duot, nors tu ir pats gudrus, sveikiausią patarimą: Suprask, kas tu esi (*gignōske sauton*), parodyk naują būdą, nes naują turime dabar dievų valdovą" (Aesch. *Pr.* 306–310, liet. Ričardo Mirono vert. 336–349). Dzeuso akivaizdoje savo ribas turi suvokti net 124b

Prometėjas. Dar svarbiau suvokti savo žmogiškąjį būvį kaip ribotą mariesiems. Aristofanas *Debesyse* tokį savo ribų pažinimą, kaip būdingą Sokrato mokymui, perteikia groteskiškai, bet iškalbiai: į Feidipido klausimą, ką gero galima išmokti Sokrato mokykloje, Strepsijadas atsako: „Na, visą išmintį žmonių – save pažinsi tu (*gnōsei de sauton*), koksai nemokša tu, ir koks storžievis" (*Nub.* 840–842). Tokia ir šios Sokrato kalbos esmė – padėti Alkibijadui pažinti patį save. Klausinėjimu Sokratas atskleidžia savo mylimajam jo nežinojimą, kas yra politikos esmė. Kai šis metasi į šoną, teigdamas, kad politikai svarbiausia ne žinojimas, bet galia, Sokratas pereina prie sofistų stiliaus prakalbos. Joje, kraudamas veikiau ironiškus pavyzdžius iš „tikrųjų priešų / varžovų" gyvenimo, parodo, kad jie nepralenkiami nei kilme, nei ugdymu, nei turtu, ir net ne dorybėmis.

Įdomi Sokrato pokalbio paralelė – Herodotui nežinomas Ksenofonto pasakojimas *Kiropedijoje* apie Kroiso lankymąsi Delfuose. Kroiso santykiai su Delfų Dievu prasidėjo klaidingu veiksmu – užuot suvokęs, kaip ragina šventyklos įrašas, savo paties ribas, jis nutarė išmėginti Apolono galimybių ribą, klausdamas, ką valdovas veikęs, būdamas toli nuo Delfų. Galiausiai jis paklausęs, ką daryti, idant likusį gyvenimą pragyventų laimingai. Atsakymas buvęs: „Pažindamas save, o Kroisai, laimingai nugyvensi amžių" (Xen. *Cyr.* 7. 2. 20). Įsivėlęs į karą su Kiru ir jį pralaimėjęs, Kroisas suprato, kad vis dar nepažinęs savęs, nes (a) ėmė kovoti su kilusiu iš dievų (plg. Pl. *Alc. I* 120e5–10), (b) su karaliumi, kilusiu iš karalių, tuo tarpu jo protėvis buvęs vergas (*ibid.* 121a5), (c) turinčiu nuo mažumės ugdomas dorybes (*ibid.*, 121e–122b5) (Xen. *Cyr.* 7. 2. 20). Tikrai laiminga buvusi jo žmona, naudojusis visais karališkais gėriais, bet jų nesiekusi ir nepradėjusi karų (Xen. *Cyr.* 7. 2. 28). Nežinodami nei Platono, nei patikimos Ksenofonto kūrybos chronologijos ir jų sąsajų, negalime pasakyti, ar esama kokio nors genetinio ryšio tarp abiejų pasakojimų, tačiau dėmesį patraukia bendra sąranga ir ją sutvirtinanti dar viena paralelė – moteris karalienė yra nuovokumo etalonas.

124b **rūpesčiu ir įgūdžiu.** *Sophia* („išmintis"), minima 123d, čia pakeičiama *technē* („meistrystė, įgūdis"). Šis Sokrato patikslinimas yra kiek mįslingas. *Technē* čia galbūt suprastina kaip

dalinis *sophia* atvejis – kaip specifinis tam tikros srities išmanymas (plg. Pradeau 2000, n. 104). Apie tokį specializuotą žinojimą buvo kalbama aukščiau, bus kalbama ir netrukus (žr. 126c5). Jei *meletē* yra savojo „aš" (sielos) puoselėjimas, tai *technē* nukreipta į išorinio pasaulio tobulinimą ir laikytina to, kas vadinama civilizacija, šaltiniu (plg. Soph. *Ant.* 365–366). Alkibijadui pastaroji sąvoka neatrodo problemiška, jis, vis dar nesuprasdamas, koks galiausiai minimos *meletē* turinys (žr. kom. 119a5), tik klausia, „kuo reikia rūpintis".

Dievas [...] kuris man iki šios dienos neleido su tavimi bendrauti. Pasakymas nėra toks aiškus, kaip rodosi iš pirmo žvilgsnio. Paprastai sakoma, kad šis „dievas" esąs Sokrato daimonas (plg. Pradeau 2000, n. 106; Tacho-Godi 1986, 540, n. 47). *Alkibijado I* autentiškumo kritikai tai laiko įrodymu, kad dialogo autorius esąs ne Platonas, nes pastarasis Sokrato daimono niekur nevadinąs dievu. Vis dėlto galima matyti ir kitą paaiškinimą. *Apologijoje* daimoniškasis balsas įvardijamas kaip „kažin kas dieviška ir daimoniška" (*teion ti kai daimonion*, 31c8). Iš kitų Platono dialogų paminėjimų negalime daryti besąlygiškos išvados, kad jo daimoniškasis balsas / ženklas yra autonomiškas – galbūt tai yra ypatingas religinis reiškinys, per kurį tas Dievas, kuris vienintelis žino, ar einama prie geresnio dalyko (*Ap.* 42a4–5), vadovauja Sokratui. Tad scholastiškai galima būtų sakyti, kad Dievas yra tolimoji ir pirminė priežastis, neleidusi bendrauti su Alkibijadu, o *to daimonion* – artimoji ir antrinė, todėl pirminei priežasčiai galima priskirti galutinį rezultatą. Tada neturime manyti, kad čia sokratiškasis balsas ir Dievas sutapatinami, juo labiau, kad iki šios vietos apie „Dievą" nebuvo užsiminta. Dabar, kai Alkibijadas jau paruoštas diskusijai apie savęs pažinimą, Sokratas apeliuoja ne tik į savo unikalią patirtį, bet ir į kažką universalaus – Dievą, kuris veikiausiai gali būti tapatinamas su Delfų dievybe, mitologiškai žinoma kaip Apolonas. (Panaši situacija randama ir *Teage*: „Taigi toks, Teagai, yra mūsų buvimas kartu: jei dievui bus malonu, darysi labai didelę pažangą ir greitai, o jei ne, tai nedarysi" (*Thg.* 130e6). Jeigu ir vienas, ir kitas dialogas tik per nesusipratimą priskirti Platonui, tai kaip paaiškinti, kad skirtingi autoriai rašo taip panašiai? Jei jie „nusirašė" vienas nuo kito, tai kodėl abu 124c5

pasirinko kalbėjimą, svetimą Platonui? Galiausiai negalime sakyti, kad Platonas „niekur" nemini Dievo ir „balso" taip glaudžiai susietų, ir iš to daryti išvados apie dialogo neautentiškumą, nes patektume į *circulus vitiosus*: prieš tai reikėtų neabejotinai įrodyti abiejų dialogų neautentiškumą, ir tik tada turėtume teisę teigti, jog toks kalbėjimas svetimas Platonui, bet jis pats ir tokiu atveju negalėtų būti neautentiškumo įrodymas.) Dar žr. kom. 124d.

124d **Žaidi.** Alkibijado replika *paizeis* („žaidi", „juokauji") ir Sokrato atsakas „galbūt" yra reikšmingi dialogo dramaturgijos elementai. Alkibijadas pajunta kažką nerimta Sokrato žodžiuose, o jis savo ruožtu patvirtina, kad kalbos apie ypatingą Dievą-prižiūrėtoją ir tapimą žinomam pasauliui to Dievo globojamo Sokrato dėka „galbūt" yra nerimtos. Daimonas, kad ir kokia būtų jo kilmė, saugo Sokratą nuo netinkamų veiksmų, tačiau svarbiausia pozityvus veikimas: rūpinimasis (*epimeleia*). Tad ir dialogo skaitytojas įspėjamas Sokrato šnekų apie pastarojo ryšį su dievišku pasauliu nepriimti pernelyg rimtai, į jį nesifokusuoti, o visą dėmesį kreipti į filosofinį-moralinį tobulėjimą. (Gal čia galima įžvelgti ir delikatų perspėjimą jauniesiems Akademijos nariams nesigilinti į daimonologiją, o rūpintis savo siela.)

124e15 **visokeriopai taurūs.** Pažodžiui „geri ir gražūs" (*kaloi kagathoi*); šis daugiaplanis įvardijimas pirmiausia taikomas turtingiesiems (Arist. *Pol*. 4. 6. 2 ir 4. 1293b38–40; 1294a17–19), tačiau netampa ekonominės ar socialinės klasės etikete – neverti to įvardijimo tėra „vadinamieji *kaloi kagathoi*" (Pl. *Resp*. *VIII* 569a). Antra vertus, šis žodžių junginys išlaiko ir jų pirmines prasmes, ir nuo pat poetinės refleksijos pradžios laikų kelia klausimą apie grožio ir gėrio santykį bei sąveiką („kas gražus, gražus tol, kol džiugina akį, o kas geras, taip pat ir gražus visad esti", Sappho, fr. 50 L.-P.). Alkibijadas, be abejo, laiko save ne tik gražiu, bet ir geru – ta prasme, kad yra pranašesnis už kitus atėniečius, tačiau palyginus jo gerumą su persais ir graikais jo įsitikinimas jau susvyravęs, tad jis žino, kad gali tapti „geresnis".

Jiems sergant. Klausimai apie įvairias meistrystes turi dar kartą parodyti, kad politinis veikimas nesutampa su jokia žinoma specializuota veikla. Iš to plaukia išvada, kad miesto valdyme dalyvaujantys specialios žinijos srities atstovai (batsiuviai, audėjai, jūreiviai, choregai) kaipo tokie neturi politinės kompetencijos. 125b10

geras patarimas [...] nukreiptas į geresnį miesto tvarkymą ir išsaugojimą. Gr. *euboulia* yra dar viena daugiasluoksnė graikų sąvoka. Ji reiškia puikų gebėjimą patarti arba protingai nutarti. Platonas, tiesa, ją mini retai – visuotinai pripažintuose dialoguose tik tris kartus (*Resp. I* 348d, *IV* 428b–d, *Prt.* 318e–319). Šio patarimo ar sprendimo sritys gali būti įvairios. Protagoras skiria dviejų rūšių gebėjimą patarti: kitaip, negu kiti sofistai, teikdamas ne techninį specializuotą žinojimą (skaičiavimą, astronomiją, muziką), jis moko „oikonominės" *euboulia,* tinkamos tvarkyti ūkiui, ir politinės, dėl kurios galima tapti kuo galingesniam „kalbomis ir darbais", tvarkant polio reikalus (*Prt.* 318e5–319a2). Vis dėlto nuo pat Homero *euboulia* laikoma pirmiausia politiniu talentu. Tai savybė, būtina geram valdovui, politikui ar tarybininkui. (Schofield 1986) Tad ir Platonas ne tik *Alkibijade*, bet ir kitose vietose kalba apie įvairių sričių žinovų patarimus, kuriuos reikia atskirti nuo politinių. Politinis patarimas liečia ne paskirus valstybės reikalus, bet jos visumą (*hyper autēs holēs*), kaip ji turi tvarkytis pati su savimi ir su kitomis valstybėmis (*Resp. IV* 428d1–4). Sokratas šioje pokalbio dalyje irgi kaip mat atkreipia dėmesį, kad politinio patarimo objektas yra kitoks, negu paskirų meistrysčių. Klausiama ne tik apie patarimo objektą, bet ir apie sąlygas patarimui įgyvendinti. 126a

Sutarimu. Piliečių draugystė čia sutapatinama su *homonoia*, „sutarimu" (pažodžiui „vienprotyste"). Sutarimui priešinga būklė yra *stasis* – pilietinis konfliktas. Anot Platono, *homonoia* esti tada, kai valdovai ir valdiniai laikosi tos pačios nuomonės, kas turi valdyti (*Resp. IV* 431d-432a). Dialoge *Valstybė* sutarimas veikiausiai suprantamas net plačiau, kaip sutarimas tarp piliečių dėl svarbiausių poliui dalykų. Sutarimo sąvokos analizė baigiasi aporija, Alkibijadas pasijunta nesuprantąs ką pats kalba (t. y. nesąs santarvėje su pačiu savimi, ne taip, kaip 126c5

buvo 126c ir toliau, kur kalbama apie skirtingų meistrysčių teikiamą tikrumą) ir pajunta gėdą.

127d5 **pats nežinau, ką kalbu.** Alkibijadas pagaliau suprato neišmanąs apie veikimą politinėje bendruomenėje ir pačius jos pagrindus. Sokratas pagalios, padėjęs pamatus Alkibijadui pažinti save, parodęs jo nežinojimą ir jo turimų gėrių ribotumą, gali nuo svarstymo, kaip rūpintis poliu, jau pereiti prie svarstymo, kaip rūpintis savimi pačiu (plg. kom. 128d5). Svarstymas vėl pradedamas sąvokos tikslinimu, nes „dažnai nepastebime, kad savimi pačiais nesirūpiname, nors ir manome kitaip“ (128a).

sulaukęs penkiasdešimties. Penkiasdešimt metų amžiaus vyras pagal tradicinį graikų supratimą jau yra pasiekęs proto ir dorybių brandos viršūnę (Pl. *Resp. VII* 540a, *Leg.* 755a etc., Aeschin. 1. 23, 3. 4, Arist. *Pol.* 1335b32–35). Sulaukus tokio amžiaus jau per vėlu susivokti, kad iki šiol savimi nesirūpinai.

128a **ar tuomet jis rūpinasi savimi, kai jis rūpinasi savo dalykais?** Sokratas užduoda klastingą klausimą, kurį nagrinėdamas jis pašnekovą galiausiai atves prie esminės skirties tarp „manęs“ ir to, kas „man priklauso“.

128d5 **Tai kai rūpiniesi savo dalykais, nesirūpini savimi.** *Apologijoje* Sokratas sako atėniečiams padaręs didžiausią geradarybę „bandydamas kiekvieną iš jūsų įtikinti niekuo savo nesirūpinti pirmiau, nei bus pasirūpinta pačiu savimi, taip, jog būtumei kuo geriausias ir protingiausias, taip pat niekuo iš to, kas priklauso miestui, nesirūpinti anksčiau nei pačiu miestu“ (36c, vertė N. Kardelis). Vardijimo „rūpintis savimi“ – „rūpintis poliu“ seka nėra atsitiktinė. Tik pasirūpinus savimi įgaunama kompetencija rūpintis politine bendrija. Alkibijadas prie šios minties atvedamas atvirkštine seka – parodžius, kad jis nežino, nei kas yra politinis žinojimas ir žinojimo šaltinis, nei kas teisingumas, nei kas *homonoia*, šie dalykai atidedami ir pereinama prie savęs pažinimo.

128e10 **kokia meistrystė padaro žmogų geresnį.** Sokratas indukciškai parodė, kad tinkamą meistrystę galima parinkti tik pažinę

dalyką, kurį ji turi tobulinti. Nustatęs, jog „naudodamiesi viena meistryste rūpinamės pačiu dalyku, o kitos – tuo, kas priklauso dalykui“ (128c15) Sokratas nurodo tyrimo tvarką: pirmiausia reikia išsiaiškinti *kuo* turime rūpintis (kom. 129b), paskui paaiškės, *kaip* tai turime daryti.

užrašęs ant Pitijos šventyklos šiuos žodžius. pasakymas pri- 128e10
skiriamas „pažink save“ išminčiams Spartos eforui Chilonui (Demetrijus Falerietis, 10. 3. 3. 1 DK), Taliui (Chamaeleonas, fr. 2 Wherli), taip pat šventyklos prievaizdui eunuchui Labisui (Hermipas, fr. 47 Wherli). *Protagore* (*Prt.* 343a–b) Sokratas sofistų gausiažodžiavimui priešina septynių išminčių lakoniškumą (ir čia pirmąsyk raštijoje pateikiamas jų katalogas). Anot Sokrato, Delfų įrašus „pažink save“ ir „nieko per daug“ jie sudėjo visi susiėję draugėn.

pats-savyje. Gr. *auto to auto* (patį „patį“). Čia veikiausiai kal- 129b
bama apie tai, kad norint „pažinti [patį] save“ reikia pažinti tojo „pats“ universalų / inteligibilų pavidalą (idėją, formą), kitaip sakant, sužinoti, kas yra „pats žmogus“ ir tik tada pereiti prie dalinio jo atvejo (Sokrato, Alkibijado) pažinimo (žr. 130d). Antra vertus, pasakymą galima suprasti ir kiek kitaip, *to auto* suprantant tiesiog kaip substancializuotą įvardį (savęs paties nuorodą į save kaip individą). Šiuo atveju kalbėtume ne tiek apie metafizinę tikrovę, kiek apie savirefleksijos vyksmą, – norėdamas pažinti „patį“ save, „pats“ (*autos*) savęs klausiu, kas yra *tasai* „pats“, Delfų priesake įvardytas kaip pažinimo tikslas. Bet kuriuo atveju, kalbame apie depersonalizuotą esamybę, žmogaus „esmę“.

siela [...] valdanti. Atskiriama naudojimosi kūnu ir naudojimo- 130a
si kitais dalykais specifika: organais ir daiktais naudojamasi, o siela kūną valdo. Tai primena ankstesnį pokalbio fragmentą, kuriame aiškinamasi apie polio funkcionavimą ir valdymą (125b–e). Prisimintina, kad aistros ir kęsmai (įniršis, geismas) Platono manymu irgi kyla iš sielos, tik iš jos neracionaliosios „dalies“, todėl jų tiesioginiu šaltiniu neturėtų būti laikomas kūnas, nors siela ir esanti „sugadinta“ susijungimo su kūnu (*Resp. X* 611c1).

130c **žmogus yra niekas kitas kaip siela.** Platonas sielą visada laiko žmogaus tapatybės pagrindu, tačiau vadinamasis platoniškasis dualizmas ne visada toks tiesmukas, kaip čia. Antai, *Timajuje* sielos ir kūno santykis vaizduojamas daug rafinuočiau, nors kūnas ir laikomas sielos „įrankiu", vis dėlto sielai jis savaip būtinas. Vėliau Aristotelis modifikuos Platono mokymą į vadinamąjį hilemorfizmą – žmogaus kaip sielos ir kūno vienovės sampratą.

130c5 **jei ir netobulai.** Platoniškas štrichas, raginantis persvarstyti visą argumentaciją ir rasti, kas joje netobula ir drauge parengiantis tolesniam atidžiam skaitymui („tiksliai sužinosime vėliau...").

130d **tyrinėjome, kas yra kiekvienas.** Atrodo, kad Sokratas nori pasakyti, jog iki šiol pokalbyje paaiškėjo, jog Sokrato ar Alkibijado asmeninė tikrovė (*pats*) yra siela, tačiau ji iki šiol liko neaptarta kaip pati *siela*, t. y. jos universalus pavidalas, *eidosas*.

130d5 **vartodami žodžius.** Mąstymo ir kalbos vienovę: „argi mintis ir kalba nėra viena ir tas pat, išskyrus tik tai, kad sielos viduje vykstantis bebalsis pokalbis su ja pačia mūsų ir vadinamas mąstymu?" (*Soph.* 253e; plg. *Tht.* 189e–120a). Tad balsu išsakomi žodžiai yra daugiau negu tik situaciniai signalai, bet ir galimybė dalyvauti vienas kito mąstyme.

130e **ne su jo veidu.** Veidas kūnui yra tas pat, kas protingoji dalis – sielai (plg. kom. 130a); plg. *Timajų*: „reikėjo, kad priekinė žmogaus kūno dalis įgytų ypatingą ir neįprastą įtaisą; štai kodėl dievai būtent šioje galvos rutulio pusėje įdėjo veidą, sujungę su juo visus sielos gebėjimo mąstyti įrankius, ir lėmė, kad būtent veidas pagal savo prigimtį būtų susijęs su vadovavimu" (*Ti.* 45a–b). Vis dėlto Sokratas kai ką nutyli – *Faidre* jis sako, jog mylimojo veidas, „gebantis gerai atkartoti grožį", kelia įsimylėjėliui „šiurpą [...], tad vėliau jis žvelgia į šį veidą su pamaldžia baime kaip į dievybę" (*Phdr.* 251a). Pradedantį studijuoti filosofiją tokie samprotavimai tik išmuštų iš vėžių, todėl dialogo autorius sumenkina veido reikšmę mylinčiojo-mylimojo santykyje.

gydytojas [...] mankštos mokytojas. Tai Platono mėgstami specialistų pavyzdžiai; abeji išmano kūno priežiūrą, jų kompetencija šioje srityje neabejotina. 131a5

dar labiau nutolę nuo to, kas yra jų. Jei anksčiau minėti specialistai rūpinasi kūnu, kuriuos žmogus (t. y. siela) naudojasi ir gali apie jį sakyti, kad tai jo kūnas (129d10), tai žemdirbiai ir kiti amatininkai nuo sielos nutolę dar toliau, nes pažįsta tik savo meistrysčių objektus. 131a10

santūrumas yra savęs pažinimas. Šis teiginys nėra parengtas ankstesnio pokalbio. Sokratas jį pasako tarsi savaime suprantamą (žr. kom. 133c15). Santūrumas (*sōphrosynē* – *sōs* „sveikas" ir *phrēn* „protas") yra viena iš tradicinių graikų dorybių. Santūrus žmogus racionaliai kontroliuoja save, savo potraukius ir aistras. *Puotoje* Agatonas, girdamas Erotą, apibrėžia santūrumą kaip valdymo galią: Erotas „gausiai apdovanotas santūrumu. Sutariama juk, kad santūrumas tai galia aistroms ir geismams. Bet nėra už erotinę stipresnės aistros, vadinasi visos silpnesnės aistros turėtų paklusti Erotui, o jis – valdyti, o, valdydamas aistras ir geismus, Erotas turėtų būti santūrus kaip niekas kitas" (*Symp*. 196c, Tatjanos Alekienės vert.). Smulkiau tai aiškinama *Valstybėje*, kalbant apie populiarią santūrumo sampratą: „Santūrumas yra tokia tvarka (*kosmos*), tai tam tikrų malonumų ir pogeidžių sutvardymas, kaip sakoma „būti galingesniam už save" [...] man regis tokiomis kalbomis norima pasakyti, kad pačiame žmoguje – jo sieloje – esama geresnio [pradmens] ir blogesnio, ir kai tas geresnysis iš prigimties tvardo blogesnį, tai turima galvoje sakant kaip pagyrimą „būti galingesniam už save". Bet kai dėl blogo auginimo ar netikusių draugysčių geresnysis [pradmuo] yra mažesnis ir įveikiamas blogesniojo gausos, jis peikiamas ir priekaištaujant sakoma, kad žmogus esąs „silpnesnis už save" ir „nesivaldantis" (*Resp. IV* 431a). 131b
Ši dorybė Sokrato akyse turi ir politinį matmenį. Kitus valdyti gali tik laisvas žmogus, o laisvas jis gali būti tik tada, kai nepriklauso nuo savo vidinių impulsų. Pasakodamas apie persų princo ugdymą, Sokratas jau minėjo, kad „santūriausias [auklėtojas] moko nebūti valdomam nė vieno iš malonumų, idant priprastų būti laisvas ir tikras karalius, valdantis pirmiausia savyje esančius dalykus, bet ne vergaujantis" (122a–a5).

131b10 **rūpinasi kūnu, rūpinasi savo dalykais.** Čia, kaip ir 131a, kalbant apie kūną ir kūnui tarnaujančius dalykus, „rūpinimuisi" įvardyti vartojamas veiksmažodis *therapeuō*, kitas negu kalbant apie sielą (šaknies *mel-* vediniai). Šis žodis turi „tarnavimo", „priežiūros", galiausiai „slaugymo" konotacijas. Prie *mel-* vedinių grįžtama 132b5, vėl pradėjus kalbėti apie rūpinimąsi savimi.

131d5 **gražiausias.** Vėl pasinaudojama *kalos* daugiaprasmiškumu. Alkibijadas laikomas gražiausiu atėniečiu (104a), tačiau šis laikinas grožis yra Alkibijado kūno, o ne paties Alkibijado grožis. Tad Alkibijadas turi pasistengti tapti gražiausiu atėniečiu iš tikrųjų, o ne vystančio dėl grožio.

131e **vien tik šitą, tavo brangųjį.** Čia galima įžvelgti aliuziją į Homero *Odisėją* (2. 365) – taip apibūdinamas vienatinis Odisėjo ir Penelopės sūnus Telemachas, besirengiantis į kelionę. Sokratas atvirkščiai – pažada pasilikti su jaunuoliu.

Sofronisko ir Fainaretės sūnų. Sokratas pamini savo gimdytojus (taip pat ir motiną), kurie tėra paprasti atėniečiai (Sokrato socialinis statusas tebėra ginčų objektas, tačiau aišku, kad filosofas nepriklausė aristokratijai ar ekonominiam elitui). Šioje vietoje, kaip ir daugelyje kitų dialogų, Platonas pasinaudoja vartų etimologinėmis prasmėmis. Sofronisko vardas yra vedinys iš *sōphrōn,* taip pat kaip ir vėliau vis paminima *sōphrosynē,* o jo motinos akušerės vardas Fainaretė reiškia „parodanti dorybę".

132a **jei dar nepagedai.** Vienas Sokratui teisme mestų kaltinimų buvo, kad pastarasis „gadinąs jaunimą" (Pl. *Ap.* 26b, Xen. *Mem.* 1. 1. 1, Favorinus apud D. L. 2. 40). Čia kaltinimas apverčiamas – tai Atėnų *dēmos* – politinė tauta gadina savo politikus, priimdama jų pataikavimus, skatindama aistras, palaikydama emocinę įtampą ir t. t. (plg. Pl. *Resp. VI* 429a–c).

tautos meilužiu. *Ad hoc* Platono pasidarytas žodis, gr. *dēmerastēs.* Graikiškas daiktavardis *dēmos* yra vyriškos giminės, todėl čia „tauta" prilyginama vaikinui, kurio palankumo trokšdamas politikas stengiasi visokeriopai įsiteikti.

„didžiaširdė Erechtėjo tauta". Plg. Hom. *Il.* 2. 547. Erechtėjas buvo pirmas Atėnų karalius, o jį pagimdžiusi Atėnų žemė. Autochtonijos mitas buvo viena atėnietiškojo tapatumo dominančių. Atėniečiai didžiavosi kilę ne iš kokių nors ateivių, o tiesiai iš tėviškės dirvos. 132a5

reikia ją apnuogintą išvysti. Šį metaforinį kalbėjimą praskaidrina dialogo *Charmidas* įžanginė scena. Į palestrą įžengia nepaprasto grožio (ir, vėliau, apgailėtino politinio likimo) berniukas Charmidas. Sokrato bičiulis pastebi, kad jei vaikinas panorėtų nusirengti, tai net jo veidas kaip mat pasimirštų – tokia žavi esanti viso kūno išvaizda. Sokratas atšauna, kad, prieš gėrintis jaunuolio kūnu, būtų smagu žavėtis apnuoginta jo siela, jei ji tokia pat graži kaip išorinė išvaizda – tokio amžiaus berniukas jau pajėgus „[filosofiškai] kalbėtis" *(dialegesthai)* (plg. *Chrm.* 154d–e). Tad būdas „apnuoginti" Atėnus, pamatyti jų sielą yra filosofinis tyrimas, pokalbiai su piliečiais – būtent tai Sokratas laikė savo misija. Alkibijadas, prieš pradėdamas bendrauti su miestu, turi išmokti sokratiškojo tyrimo, bet pirmiausia – turi pažinti pats save.

lavinkis [...] ir mokykis. Sokrato paraginimas grįžti į gimnasiją ir lavintis nuogam (*gymnasai*) primena, kad ne tik Atėnai turi būti apnuoginti filosofiniu tyrimu. Maža to, Alkibijado jaunystės ugdymas, kurio integrali dalis buvo kūno lavinimas, nėra pakankamas. Dabar jam reikia pradėti kitokią ugdybą, suteiksiančią grožį sielai. 132b

turėdamas priešnuodį. Priešnuodis (*alexipharmaka*) čia gali būti suprantamas ir kaip kerai, amuletai, t. y. maginė kontrpriemonė prieš nuodus (Denyer, *ad loc.*), ir kaip medicinos mokslo siūlomi vaistai (Pradeau 2000, n. 140). Abiem atvejais metaforos esmė ta pati: negalima mestis į politiką, nepasirūpinus išankstiniu filosofiniu pasirengimu.

pavyzdžių. Turima galvoje analogijos iš kasdienės patirties pasaulio, kurias tirdami galime išsiaiškinti sudėtingesnių dalykų sąrangą. 132d

132d5 **akis žiūrėti į kažką.** Verta paminėti, kad šiame dialoge kalbant apie regą ir žiūrėjimą nesileidžiama nei į erotinius, nei į fizikinius-fiziologinius samprotavimus, plačiai dėstomus *Faidre* (*Phdr.* 255c–d), *Valstybėje* (*Resp. VI* 507d–508b) ir *Timajuje* (*Ti.* 45b–46c). Veikiausiai taip yra dėl propedeutinio (įvadinio) bei protreptinio (raginančio atsigręžti į filosofiją) dialogo pobūdžio: tai labai specialūs klausimai, kuriuos svarstyti yra prasmė tik pažengusiam mokytiniui. Maža to, net negalime pasakyti, kiek Platonas pats tiki tais išplėstiniais svarstymais apie regą, o kiek tik dedasi tikįs.

132e **į veidrodžius.** Denyeris (*ad loc.*) pabrėžia, kad veidrodžiai senovės Graikijoje buvo veikiau retenybė ir prabangos dalykas. Antra vertus, veidrodžiai, pagaminti iš šlifuoto metalo atsispindėdavo gan blausiai, todėl jų atspindžiai nėra tobulas liudijimas apie veidą.

133a **tarsi veidrodyje.** Turima galvoje ne tik vyzdžio galia atspindėti, bet ir forma – graikų veidrodžiai būdavo apvalūs.

133b **akies dorybė.** Archajinėje graikų sampratoje šaunumas, pajėgumas tinkamai veikti, dorybė buvo žymima vienu žodžiu (*aretē*). Šiuo atveju kalbama apie akies funkciją (dar žr. *Resp. I* 353b–c, lietuviškai verčiama „darbas“). Toliau, pasiremiant žodžio daugiaprasmiškumu, jau pereinama prie kalbos apie sielos dorybę – išmintį (133b10).

133c **dieviškesnės.** Platonas ne vieną kartą kalba apie protingojo sielos aspekto dieviškumą (*Resp.* 589d, *Ti.* 90a, o ypač *Leg.* 894e–898c). Epitetas „dieviškas“ graikams nėra hiperbolė. Turėti tam tikras dievybei būdingas savybes įmanoma net gamtos objektams. Šia prasme regint sielos dieviškumą, galima suvokti ir dieviškumą kaip tokį (plg. 133c5).

133c5 **tiek Dievą, tiek išmintį.** Gr. *theon te kai phronēsin.* Gr. *phronēsis* reiškia protą, mąstymą, protingumą, taip pat išmintį, net išmanymą, kaip priešybę nemokšiškumui. Pasakymas nėra labai aiškus, komentatorių įvariai taisytas, tačiau rankraščiai sutartinai pateikia tokį skaitymą. Galbūt norima pasakyti, kad stebėdami kitos sielos protingojo aspekto dieviškumą sužino-

me, kad mūsų mąstymo galia yra tai, kas mumyse labiausiai dieviška. Antra vertus, galbūt ši vieta sąmoningai nėra labai aiški – tai rodytų neužtikrintas Alkibijado *phainetai* – „regis".

Tad visai kaip veidrodžiai [...] Taip. Šis fragmentas, žinomas 133c8-17
iš Eusebijo Cezariečio *Evangeliškojo parengimo*, parašyto apie 315 m. po Kr. (*Praep.* 11. 5. 8–16), ir vėlesnės Stobajo antologijos, bet nerandamas nuorašuose ir neminimas antikinių komentatorių, yra neabejotinai vėlesnis intarpas, skirtas suartinti platonizmą su monoteistine (galbūt krikščioniška) mintimi. Prieš fragmento autentiškumą liudija ir Platonui nebūdinga leksika. Žinant *Alkibijado*, kaip įvadinio filosofijos teksto statusą, nėra ko stebėtis, kad į jį pedagoginiais sumetimais galėjo būti įterptas tekstas, mokytojo nuomone paryškinantis Dievo pažinimo reikšmę sielai pažinti.

sutarėme, kad savęs pažinimas yra tolygus santūrumui. At- 133c15
rodo, kad *santūrumo* ir *savęs pažinimo* imperatyvų ryšys buvo visuotinai pripažįstamas, todėl Alkibijadas nenustemba, kad Sokratas nė nemėgina įrodyti to ryšio: antai, *Charmide* jaunas Kritijas pasakoja, kad visi Delfų įrašai ragina viena – būti santūriems, o „pažink save" ir „būk santūrus" reiškią tą patį (*Chrm.* 164d–165a), o *Timajuje* cituojama senovinė patarlė, kad tik santūrus žmogus įstengia pažinti tiek save, tiek savo darbus (*Ti.* 72a).

kokie dalykai priklauso mūsų dalykams. Paprastai tariant, 133d5
nepažinodami savo tikrojo aš – savo sielos, negalime pažinti ir savo empirinės raiškos pasaulyje, prasidedančios kūnišku buvimu sau pačiam bei kitiems žmonėms, taip pat to buvimo tąsos gamybos ir verslo erdvėje. Galutinė išvada tokia, kad savęs nepažįstantis žmogus negali būti ir politikas, nes toks juo labiau nepažins kitiems priklausančių dalykų (133e5).

Regis. Denyeris taikliai pastebi, jog Alkibijado neužtikrintas 134b5
atsakymas, kontrastuojantis su tvirtu pritarimu (nuo 133e7) teiginiui, jog tik išmintis mus daro laimingus. Mielai pritardamas bendram principui, jis nenori pritarti konkrečiai jo išvadai, kad pinigai nedaro mūsų laimingų (Denyer, *ad loc.*)

134c5 **pirmiausia reikia įgyti dorybę.** Politiko ir valstybės dorybė yra neatskiriami vienas nuo kito. Platonas ne kartą kalba apie polį, kaip vientisą organizmą, kurio funkcionavimui reikalinga dorybė, todėl pačiai valstybei kaip asmeniui priskiriamos dorybės „dalys“ – ji turinti būti išmintinga, narsi, santūri ir teisinga (*Resp. IV* 427e). Santūrumas ir teisingumas skiriasi nuo išminties ir narsumo, nes pastarieji glūdi valdančiuosiuose ir kariuose, taip suteikdami šias savybes visai politinei bendrijai (*Resp. IV* 432a), o santūrumas yra paplitęs po visą valstybę ir kuria visų piliečių, kad ir kokie įvairūs bei skirtingi jie būtų, *homonoia*, tai yra valdančiųjų ir valdomųjų santarvę. Teisingumas savo ruožtu užtikrina, kad kiekviena valstybės dalis atlieka savo funkciją. (dar plg. kom. 126c5, 131b).

135b **ne tironiška valdžia.** Sokratas, lyg ir įtikinęs Alkibijadą pirmiausia siekti ne politinės galios, o išminties, delikačiai užsimena, kad jaunuolio politiniai tikslai tebuvo svajonė apie tirano poziciją.

135d **Jei tik tu norėtum, Sokratai.** Sokratas sudomino Alkibijadą ir pasirodė vertas klausyti, tačiau iš tikro jaunuolis nelabai ką suprato. Pokalbį jis interpretuoja per įprastą meilės santykių (palankumo siekiantis įsimylėjėlis ir, po kurio laiko, pasiduodantis kalbinimui mylimasis). Sokratas pagaliau sudomino vaikiną, ir šis pasiruošęs paklusti jo įtikinėjimui. Sokratas perspėja Alkibijadą, kad pastarasis neteisingai suprato reikalą. Alkibijadas, pasiteiravęs, kaip reikėtų formuluoti teisingai, Sokrato atsakymą, kad įmanoma ištrūkti iš vergystės, „jei tik Dievas norėtų“, nesigilindamas, priima ir patvirtina skubotu, rodančiu, kad liko nesupratęs, „taip ir kalbu“ (135d5).

135d10 **tave sekiojęs, o tu – mane vedęs.** Alkibijadas, susižavėjęs Sokratu, siūlo ne kurti naują erotinio santykio modelį, bet išlaikyti tradicinį, tačiau susikeičiant vietomis: Sokratas taptų Alkibijado mylimuoju, kuriam Alkibijadas rodytų dėmesį. Bendraujant su paradoksaliuoju Atėnų filosofu iš tiesų turėtų suirti minėtas tradicinis pasidalijimas į „mylintįjį“ ir „mylimąjį“, „aktyviąją“ ir „pasyviąją“, bendrystės „trokštančią“ ir „trokštamą“ puses. Vis dėlto nemaža Sokrato mokinių jaučiasi

esą jo *erastai* („mylintieji“ – plg. paskui Sokratą sekiojusio Aristodemo apibūdinimą *Symp.* 173b; paplitusią pažiūrą iliustruoja I–II a. papiruso nuotrupos frazė: „kiek mylinčiųjų – *erastas* – turėjo Sokratas senatvėje“, – Anacr. 503 Campbell / Loeb). Alkibijadas, „susikeisdamas vaidmenimis“ su Sokratu ir jųdviejų bendrystėje virsdamas „mylinčiuoju“, turėtų justis mylimojo vergu; pagal tuometį (ir ne tik tuometį) supratimą, tai yra normali įsimylėjėlio būsena (plg. *Symp.* 183a; *Phdr.* 252a; Xen. *Mem.* 1.3.11). Net ir tapęs žymiu politiku, Alkibijadas pats tai pripažįsta garsiojoje *Puotos* kalboje (Symp. 219e3–4). Tokia vergystės forma vargu ar kuo nors geresnė už pašnekovų aukščiau aptartą ir atmestą.

Vis dėlto šioje dialogo vietoje jaunuolis tarsi nedrįsta ar nemoka visko pasakyti tiesiai, jo pasakymas yra itin įmantrus. Jau vien pasakymas „susikeisti vaidmenimis“ rodo ne kokybiškai naują santykį, o sociokultūrinių rolių mainus. Maža to, Alkibijadas tarsi stengiasi išvengti erotinių konotacijų, vartodamas veiksmažodį *paidagōgeō* prasme „sekti paskui mokytoją“ (plg. *Resp. X* 600e2–3). Šis prasminis posūkis veikiausiai liudija, kad būsimą santykį su Sokratu jaunuolis bent apytikriai vaizduojasi pagal sofistinio mokymo modelį. Antra vertus, mėgindamas keisti perspektyvą, Alkibijadas visiškai susipainioja, nes tokiu atveju keisdamasis vaidmenimis jis pats taptų mokiniu, o Sokratas – mokiniu.

Tiek chiazmas, tiek dvigubas neigimas, tiek įmantrus pleonazmas (*paidagōgēsō se ... sy d' hyp' emou paidagōgēsēsi, pž. „aš tave lydėsiu / tu būsi mano lydymas“), anot Denyer (ad* d8–9, d9, d9–11), yra sofistinės retorikos bruožai, kai kurie vargiai randami net „ekstravagantiškiausioje Gorgijo epideiktikoje“. Tai ypač ironiška – deklaruodamas naują santykį su Sokratu, Alkibijadas griebiasi Sokrato aštriai ir kandžiai kritikuojamos retorikos priemonių.

tarsi gandras. Graikų buvo tikima, jog „yra tarp paukščių šitoks paprotys [...]: Kai tėvas gandras išaugina gandriukus, lig tolei, kolei jie lekioti pradeda, tada vaikai privalo tėvą išmaitint“ (Ar. *Av.* 1353–1557, Audronės Kairienės vert., plg. Arist. *HA* 615b23–24). Sokratas, atsiliepdamas į Alkibijado pareiškimą, veikiausiai ironiškai pritaria „pasikeitimui vaidmenimis“ – Sokratas galėtų tapti mylimuoju Alkibijadui, kuris 135e

subrendęs savo ruožtu rūpintųsi ir Sokrato siela (vadinamoji sąlyginė ironija: jei, ir tik jei Alkibijadas suprastų apie ką iš tikro kalbėta). Erotinis santykis sugrąžinamas į pokalbį, bet drauge transformuojamas savaip – gandro santykis su gandriuku yra tėvo ir sūnaus santykis, *mutatis mutandis* galintis būti modeliu idealaus filosofinio mylinčiojo ir mylimojo bendravimui (žr. Alkibijado prisipažinimą *Symp.* 219c–d, plg. *Resp. III* 403b).

135e **sparnuotą meilę.** Graikai Erotą vaizdavosi kaip sparnuotą vaikiną ar berniuką. Anot Sokrato *Faidre*, tarp dievų Erotas vadinamas Pterotu („sparnuotuoju"), ne tik dėl to, kad pats turi sparnus, bet ir todėl, kad išaugina sparnus filosofiškųjų įsimylėjėlių sieloms (*Phdr.* 252b–256d).

135e5 **kad tavęs ir manęs neužvaldytų.** Polio jėga užvaldė abu, tik skirtingu būdu – Alkibijadas, akinamas politinės galios troškulio metėsi į rizikingas aferas ir galiausiai niekingai žuvo, Sokratas 399 m. pr. Kr. buvo pasmerktas mirti, be kita ko, „už jaunimo gadinimą". Dialogo pabaigoje esama aliuzijų į *Puotą*, kurioje sutinkame jau subrendusį Alkibijadą (416 m. pr. Kr.). Matyti, kad Sokrato būkštavimai išsipildė, buvęs ambicingas jaunuolis jau tapo *dēmerastēs* – demoso meilužiu (kom. 132a). Teisybę sakant, Sokratas tai veikiausiai suprato iš paskutinių pokalbio replikų (kom. 135, 135d10 ir 135e). Tad šis dialogas yra ne tik apie filosofiją, politiką, savęs pažinimą, bet ir apie filosofinio ugdymo nesėkmę, ir, galbūt, apie negalimybę realiame pasaulyje išlikti politiku ir filosofu tuo pat metu.

Bibliografija

Leidimai ir komentarai

Plato, *Alcibiades*, ed. Nicholas Denyer, Cambridge: Cambridge University Press, 2001.

Platon, *Alcibiade*, présentation par J.-F. Pradeau, trad. inédite par C. Marboeuf et J.-F. Pradeau, Paris: Flammarion, 1999.

Platon, *Erster Alkibiades*, Übersetzung und Kommentar von Klaus Döring (= Platon: Werke, hrsg. von Ernst Heitsch u. a., Bd. IV 1), Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2016.

Platon, Œuvres complètes. *Tome I: Introduction. Hippias mineur–Alcibiade–Apologie de Socrate–Euthyphron–Criton*, ed. Maurice Croiset, Paris: Les Belles Lettres, 2012 (1920), p. 49–58.

Platone, *Alcibiade, Alcibiade secondo, Ipparco, Rivali*, a cura di Antonio Carlini, Torino: Boringhieri, 1964, S. 68–253.

Platonis Opera, rec. Ioannes Burnet, t. 2, Oxonii: Clarendon, 1901, p. 103–135.

Antikiniai komentarai

Iamblichi Chalcidensis in Platonis dialogos commentariorum fragmenta, ed. by John M. Dillon, Leiden: Brill, 1973.

Olympiodorus, *Life of Plato and On Plato First Alcibiades 1–9*, transl. by Michael Griffin, London etc.: Bloomsbury, 2015.

Olympiodorus, *On Plato First Alcibiades 10–28*, transl. by Michael Griffin, London etc.: Bloomsbury, 2016.

Proclus, *Alcibiades I*, a translation and commentary by William O'Neill, Den Haag: Nijhoff, 1971.

Monografijos ir straipsniai

Ališauskas, V., „*Komentarai*“, in: *Platonas: Sokrato apologija*, vertė Naglis Kardelis, Vilnius: Aidai, 2009.

Altman, W. H. F., „The reading order of Plato's dialogues“, in: *Phoenix* (64), 2010, p. 18–51.

Ambury, J. M., „The place of displacement: the elenchus in Plato's Alcibiades I“, in: *AncPhil* (31), 2011, p. 241– 274.

Annas, J., „Self-knowledge in Early Plato“, in: *Platonic Investigations*, hrsg. D. J. O'Meara,Washington (D.C.), 1985, S. 111–138.

Archie, A. M., „Happiness and Priorities in Plato's Alcibiades Major and the Apology“, in: *Scholia NS* (16), 2007, p. 26–41.

Archie, A. M., „Insightful Women, Ignorant Alcibiades“, in: *HPTh* (29), 2008, p. 379–392.

Archie, A. M., „Listening to Plutarch and Alcibiades in Plato's Alcibiades major“, in: *JGRS* (36), 2009, p. 25–46.

Archie, A., *Politics in Socrates' Alcibiades: A Philosophical Account of Plato's Dialogue Alcibiades Major*, Springer, 2015.

Azuolay, V., *Pericles of Athens*, transl. by Janett Lloyd, foreword by Paul Cartledge, Princeton-Oxford: Princeton University Press, 2014.

Bartninkas, V., „Komentarai“, in: *Platonas: Lisidas*, vertė Vilius Bartninkas, Vilnius: Aidai / Klasikų asociacija, 2014.

Bearzi, F., „*Alc. (I)* 132d–133c7: una singolare forma di autocoscienza“, in: *Studi Classici e Orientali* (45), 1995, p. 143–162.

Blondell, R.; Ormand, K. (ed.), *Ancient Sex: New Essays. Classical memories / modern identities*, Columbus: Ohio State University Press, 2015.

Bluck, R.S. „The Origin of the Greater Alcibiades,» in: *Classical Quarterly N.S.* (3), 1953, p. 46–52.

Boyancé, P., „Cicéron et le Premier Alcibiade“, in: *Revue des Études latines* (41), 1963, p. 210–229.

Brunschwig, J., „La déconstruction du ‚Connais-toi toi-même‘ dans l'Alcibiade majeur“, in: *Réflexions contemporaines sur l'Antiquite´* classique (*congrès)*, 1996, p. 61–84.

Clark, P. M., „The Greater Alcibiades“, in: *The Classical Quarterly* (5), 1955, p. 231–240.

Davidson, J. N., *The Greeks and Greek Love: A Radical Reappraisal of Homosexuality in Ancient Greece*, London: Weidenfeld & Nicolson, 2007.

De Brasi, D., „Un esempio di educazione politica : una proposta di analisi dell'Alcibiade primo“, in: *Würzburger Jahrbücher für die Altertumswissenschaft, Neue Folge*, Bd. 32, 2008, S. 57–110.

Deselos, M.-L., „‚Le renard dit au lion...‘ (Alc. (I) 123a), ou Socrate à la manière d'Ésope“, in: *Animal (L') dans l'Antiquite´ (congrès)*, 1997, p. 395–422.

Devereux, D., *The unity of the virtues. A Companion to Plato*, ed. by Hugh H. Benson, Blackwell Publishing, 2006, p. 325–340.

Döring, K., „Platon: Erster Alkibiades. Übersetzung und Kommentar“, in: *Platon: Werke*, hrsg. von Ernst Heitsch u. a., Bd. IV 1, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2016.

Dover, K. J., *Greek Homosexuality*, London: Duckworth, 1978.

Giannantoni, G., „L'Alcibiade di Eschine e la letteratura socratica su Alcibiade“, in: *Lezioni Socratiche (recueil)*, 1997, p. 349–373.

Gill, Ch., „Self-Knowledge in Plato's Alcibiades“, in: *Reading Ancient Texts*, Bd. 1, hrsg. S. Stern-Gillet, K. Corrigan, Leiden, 2007, S. 97–112.

Giordano, L., „Alcibiade maestro: la recezione di Tucidide nell'Alcibiade“, in: *SIFC*, 3a ser. 18 (1), 2000, p. 55–70.

Gordon, J., „Eros and philosophical seduction in Alcibiades I“, in: *AncPhil* (23), 2002, p. 11–30.

Heitsch, E., „Zum ‚Alkibiades I‘“, in: *RhM* (155), 2012, S. 234–244.

Jirsa, J., „Authenticity of the Alcibiades I: Some Reflections“, in: *LF* (132), 2009, p. 225–244.

Johnson, D. M., „God as the true self. Plato's Alcibiade 1“, in: *AncPhil* (19), 1999, p. 1–19.

Kerferd, G. B., *The Sophistic Movement*, Cambridge: Cambridge University Press, 1981.

Kurihara, Y., „Socratic Ignorance, or the Place of the Alcibiades I in Plato's Early Works“, in: *Alcibiades and the Socratic Lover-Educator*, London: Bristol Classical Press, 2012, p. 77–89.

Lear, A.; Cantarella, E., *Images of Pederasty: Boys Were Their Gods*, London-New York: Routledge, 2008.

Lévy, E., „Platon et le mirage Perse: Platon misobarbaros?“, in: *Le IV' siède av. J.-C. (recueil)*, 1996, p. 335–350.

Mazzara, G., „La morale di Socrate è teonoma? Aspetti convergenti della religiosità socratica in Senofonte, *Memorabili* I 4-IV 3e in Platone, *Alcibiade* I e *Apologia*“, in: *Socrate (Il) dei dialoghi (congrès)*, 2007, p. 105–138.

Nonvel, P. S., "La caccia al bell' Alcibiade", in: *Protagora (Il) di Platone (congrès)*, 2004, p. 7–38.

Pietsch, Ch., „„Im Blick auf den Gott erkennen wir uns selbst‘: zu Platons Verständnis von Personalität im Alcibiades maior“, in: *Selbst-Verständnis (Vom) in Antike und Neuzeit (recueil)*, 2009, S. 343–357.

Pradeau, J.-F., *Platon: Alcibiade*, Paris: GF Flammarion, 2000.

Remes, P., „Reason to care: the object and structure of self-knowledge in the Alcibiades I“, in: *Apeiron* (46), 2013, p. 270–301.

Renaud, F., „Self-Knowledge in the First Alcibiades and in the commentary of Olympiodorus“, in: *Inner Life and Soul. Psychē in Plato*, hrsg. Maurizio Migliori u.a., Sankt Augustin: Academia Verlag, 2011, S. 207–223

Robb, K., „*Asebeia* and *synousia*: The issues behind the indictment of Socrates, in: *Platos Dialogues: New studies and interpretations*, ed. G. A. Press, Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 1993, p. 77–106.

Rosen, S., „Socrate et Alcibiade“, in: *Mélanges Dixsaut (Monique)*, 2010, p. 115–126.

Schofield, M., „Euboulia in the Iliad“, in: *The Classical Quarterly* (36), 1986, p. 6–31.

Smith, N. D., „Did Plato write the Alcibiades I?“, in: *Apeiron* (37), 2004, p. 93–108.

Tacho-Godi, A., „Kommentarii“, in: *Platon: Dialogi*, Moskva: Mysl, 1986.

Tarrant, H., „Socratic Synousia: A post-platonic myth?“, in: *Journal of the History of Philosophy* (43), 2005, p. 131–153.

Terezis, Ch. A.; Polychronopoulou, K., „The moral and ethical transfigures of human entity to a human being in the Platonic dialogue Alcibiades II“, in: *Philotheos* (9), 2009, p. 28–44.

Werner, D., „The self-seeing soul in the Alcibiades I“, in: *AncPhil* (33), 2013, p. 307–331.

Zwicky, J., „Alcibiades' love“, *Mélanges Hadot (Pierre)*, 2013, p. 84–98.

Vardų ir dalykų rodyklė

Į vardų ir dalykų rodyklę įtraukti asmenvardžiai, vietovardžiai ir dalykai, minimi dialoge *Alkibijadas* ir dialogui skirtame įvadiniame straipsnyje bei komentare. Dialogo tekste esantys vardai ir dalykai žymimi pagal vadinamąją Stefano paginaciją (skaičiumi ir raide). Įvadiniame straipsnyje ir komentare esantys vardai ir dalykai nurodomi pateikiant puslapio numerį.

Apie naudojamus šriftus

Antraštėms naudojamas šriftas „Neutral" gimė kaip Kaiaus Bernau diplominis darbas. Anot paties autoriaus, jis bandė atsakyti, kas daro šriftą neutraliu, archetipiniu ir belaikiu. Bekurdamas šį šriftą jis atrado ir buvo įkvėptas Platono idėjų, anot jo paties, „originalių, tobulų ir nekintamų" mentalinių archetipų. „Neutral" siekia apmąstyti, ką grafiniame dizaine reiškia belaikiškumas ir visiškas neutralumas.

Pagrindiniam tekstui naudojamas šriftas „Charter" buvo sukurtas praėjusio amžiaus 8-ajame deš. Matthew Carterio. Tai tradicinis, laiko patikrintas šriftas, lengvai pritaikomas ir ne lotyniško pagrindo abėcėlėms.

Platonas
Alkibijadas

Iš senosios graikų kalbos vertė, įvadą parašė Vilius Bartninkas
Komentarus ir bibliografiją parengė Vytautas
Ališauskas
Redaktorė Audra Opulskytė
Knygų serijos dizainerė Laura Klimaitė

Tiražas 1000 egz.

Išleido „Jonas ir Jokūbas"
Švitrigailos g. 11K-109, LT-03228 Vilnius
Spausdino „Kopa"
Kampo g. 7, LT-50153 Kaunas

